

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
12
23 E
15

DE ORTV INFANTIVM CONTRA NATVRAM, PER SECTIONEM Cæsaream, TRACTATIO:

Qua reliqui item CONSCIENTIÆ NODI *ad matrem aluo gerentem, ac fœtum, eiúsque partum spectantes, solidè & accuratè expediuntur;*

A R. P. THEOPHILO RAYNAVDO, Societatis IESV Theologo.

Accessit discussio erroris popularis, de Communione pro mortuis.

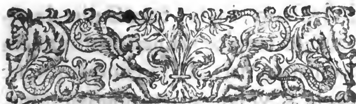

LVGDVNI,
Sumpt. GABR. BOISSAT, & Socior.

M. DC. XXXVII.

Nobiliſſimo & Ampliſſimo D.

DOMINO

PETRO DE GRATET,

COMITI DE BOVCHAGE, ET BRANGVES, REGI AB VTROQVE CONSISTORIO, ET in ſuprema Delphinatium Curia Pręſidi integerrimo, &c.

THEOPHILVS RAYNAVDVS *ex Societate* IESV *F.*

MNIBVS laborat Sapientia, cùm priuatum exornat, PRÆSES AMPLISSIME, immenſum amat ſplendorem contrahi, vt collectis in anguſtum radiis, clariùs emicet, exerat ſe potentiùs, & in multos ab vno ſe transfundat copioſiùs. Hoc ipſum il-

lustrissimo, in te, tota Gallia demiratur exemplo. Impertita siquidem Sapientiæ decora, circunquaque sic explicas, vt sapientiam nouo nomine, Sapientem credamus, & ingeniosam quòd suam in te munificentiam nouerit fœnerari; fœneratam vel hoc vno agnoscimus, quòd Sapientiæ à qua habes vt fulgeas, id rependas vt iudicet; itáque nostris temporibus suspiciamus, quod multis retrò sæculis, orbi Romano Philosophus expetebat, SAPIENTIAM SCILICET IVDICANTEM, AVT IVDICEM SAPIENTEM. Sapientiam inquam illam, quam micantissimum Cheronæus mundi Solem vocitauit; quæ ad te cum diuertit, omnia æquabili fluere lege necesse est, quando solem videmus in Librâ, ad quam cum virtutibus, sic exiguntur vitia, vt his depressis, in sublime ferantur illæ, & imperent.

FORTVNATAM

FORTVNATAM igitur eo Præside Curiam, quem oculatum fecit Sapientia, & amabili cæcitate, sibi Diua Themis consecrauit; vt cæcitati, non desit oculata integritas, nec in integritate cæca desideretur eruditio. Emissenos Iustitiam veneratos accepimus; cuius è collo, suspensa veritatis effigies, affusis à Sapientia radiis, oculorum prope aciem perstringeret. Nimirum (quod docuere nonnulli) his ostendebant tenebris, florentissimo tum regnaturam imperio Iustitiam; cum perspicaces, sapientes, eruditos, quid loquor? tibi similes, Veritas indagatores nancisceretur.

VIDE quanti pensanda sit, meæ sortis fœlicitas, cui tibi olim in templo Sapientiæ inaugurando, mystagogum esse contigerit? Iactitabat se quodam Donatus immortalem, quod Hieronymum in humanioribus auditorem habuisset, cuius cum laudes

æternæ forent, sui nunquam perituram sperabat memoriam nominis. Nihilo tu inferiori posteros docebis exemplo, quantum discipulis, ipsi etiam præceptores tribuere debeant; quibus interdum, glorioso videlicet impertiti luminis repercussu, hoc debent, vt clariores existant. Ita illas imprimis glebas demiramur, eius fœlicitatis, & ingenij, vt positam in cultura operam, trifero prouentu soluant, suósque stupendo prorsùs fœnore, colonos locupletent.

PRÆBVISTI æternum mihi (PRÆSES INTEGERRIME,) gratulationis, laudísque cumulatissimæ argumentum, neque spem faustissimus fefellit euentus meam. Celerrima illa qua polles, in perspiciendis rebus, ingenij vis, quæ maturæ iudicandi moræ nihil officit, indices mihi semper illustres fuere latentis animi, ad suprema quæque facti; ad eámque præsertim

tim dignitatem, aſpirantis,quam in te meritò ſuſpiciunt cæteri, & venerantur, ſed ego tuis inferiorem meritis ſemper exiſtimabo. Cuius vt aliquod opinionis extaret poſteris monumentum, hanc quantulamcumque opellam affero, mei in te auctoramentum obſequij, quæ ſi vel vno tuæ ſplendore purpuræ,illuſtrata prodeat, eſt profectò quod immortalitatem ſperem glorioſiſſimam. VIVE ET FAVE.

V. Cl.

D. PETRO DE GRATET, AMPLISSIMO PRÆSIDI, & Comiti de BOVCHAGE, &c.

ARA.

Numen si quæris, Lector, huius Aræ Genium,
Titulum lege.
Quid hæres? quòd Augustos vel vna dote
Suos Genios adorauerit Antiquitas?
Maior hîc Præses multiplici radiat.
Non hîc Mercurius Eloquentiâ,
Non hîc Alcides Nobilitate,
Non hîc Themis Iustitiâ,
Non Pallas omnib. disciplinis,
Ara Numinum est.
Hîc Pietas, hîc Nobilitas,
Hîc Facundia, hîc Eruditio,
Hîc Iustitia simul adorantur,
Adorantur, non explicantur.
Fallor, satis explicantur, dum in Ara collocantur.
Huius aræ consilium si quæris, lege.
Suo Theatro æternitatem à religione quærens
Pompeius, Aram Magni numinis imposuit.
Huic ingentis animi theatro,
Innocentiori qua fulget doctrinæ gloria,
Maior Romano duce Theophilus
Immortalitatem à veneratione fœliciter aucupaturus
Aram, tanti Præsidis auspicio, venerandam adstruxit.

P. PETRVS GRAS S.I.

Amplissimo

E

Amplissimo & Nobilissimo D. D.

PETRO DE GRATET,
IN DELPHINATIVM SVPREMA CVRIA PRÆSIDI, Comiti de Bouchage, &c.

Ode Tricolos Tetrastrophos.

MENS *litterato nobilis halitu,* — Bouchagius Dei Iudicis legatus.
Et gratiosæ laurea purpura
Virtutis hospes, Iudicantis
Lingua Dei, Superúmque Prætor;
Legum tribunal, Præses amabili
Verendus ostro, flamma laboribus
Secunda nostris, & beato
Iustitiæ radiata vultu,
Atlas paterni maxime ponderis
Dignus capaci sydera brachio
Et iuris, illustri labore
Deciduos retinere fasces.
Dum liliati syderis arbiter,
Tutas subacto climate legibus
Componit aras, & labanti — Regiæ Iustitiæ Interpres.
Præsidium LODOICVS *orbi,*
Regenda motu sceptra vicario
Tibi sagaci Numine credidit,
Ut IVSTVS *in Iusto, fideli*
Iudicio loqueretur ore.

Fasces minaci fulmine liberos
Honorâ iusto lilia nomine
Docto maritauit clienti
BOVCHAGIO *moderanda sensu.*
Forensis inter syrmata gratiæ,
Et purpurati lumina Climatis
Multiplicato spirat in te
Prodigio LODOICVS *absens.*
Ut roridento Delius æthere
Se concolori pingit imagine,
Et lumen affini tabella
Artifici radio colorat.
Absens amico viuit in hospite,
Et innocenti fœnore luminis
Gaudet propagato colore
Multiplices reperisse vultus.
Regale lumen, sceptráque vindicis
Augusta dextra, Rex tibi deferens
Se vidit hæredem, paternæ
Effigiem peperisse lucis.
Te fabulosi Curia Cecropis
Collèque quondam pendula veritas
Supplex honorans, osculatur
Purpureos famulosa gressus.
Æterna magni filia Iudicis
Spernit seueri marmora Numinis,
Cerásque viuentes in vno
Ingenio veneratur omnes.
Inter verenda Lilia Purpuræ,
Et Gallicanæ fulgura Palladis
Credit Sacerdotem Deorum,
Qui patriis operetur aris,

Altera Regis imago, vt iris Solem, sic ille Regẽ reddit.

Assertor antiqui Iuris.

Decreta

Decreta ſonti ſancta licentia
Cœli loquentis fulmina, prouidi
Voces parentis, verba ſacra
Eſſe putat pretioſa vocis.
Non inſolenti gentis inhoſpita
Damnata mundo, mœſta precarios
Ambit penates, nec tenaci
Barbarie malepreſſa viuit,
Paterna virtus, hoſpita veritas
Huic fecit aras, & domus, innocens
Fuit Mineruale, incruento
Qua caderet ſcelus omne cultro.
Delubra iuſto condita Numini,
Quâ Myſta virtus, victima criminis
Exoſa proles, tu Sacerdos
Pontifici trabeatus oſtro.
Si quem infideli perfida pondere
Fortuna vexat, limina patriæ,
Vix tangit ara, iam beatos
Parturiit tua fama ſoles.
Incluſa proles carcere mobili,
Et vita primis indiga ſenſibus
Spirans parentali in ſepulchro
Prima tuo petit aſtra iuſſu.
Materna rumpens ilia, ſoſpita
Se ſiſtit ara, clauſtráque libero
Reſcindit auſu, purpuratis
In manibus poſitura cunas.
Doctrina crebro viuida pignore,
Conſtans cadentis vita ſcientiæ,
Doctúmque Numen, litterata
Prodigium populare gentis,

Domus eius Iuſtitiæ templum.

Argumentum libri.

Author libri doctrina & librorum multitudine vbique notus.

Docto

Docto feracis fœnore ſpiritus
Ubique viuens, vnus in omnibus
Spirans Lycais, erudita
Progenie numeroſus Heros.
Inter cruenti funera temporis
Mortem potenti ſuſcitat halitu,
Ut prona fœlices, honora
Familia veneretur aras.
Supplex merentis lumina Purpura,
Stirpémque adorans, ſponte ſilentibus
Abſcedit oris, inter vmbras
BOVCHAGIÆ *tuba iuſta lucis.*

P. IOANNES PAPON S. I.

ARGV

ARGVMENTVM.

NON ita pridem, eruditus ac pius ſacri cuiuſdam inſtituti alumnus; vir præter cætera reilgioſa ornamenta, rei quoque Medicæ peritia clarus; quippe qui priuſquàm abiecto ſeculo ſub Chriſti vexillis mereretur, ſtudia Medicinæ coluerat; venit ad me rogatum ſententiã, de controuerſia negotio Medicorum proprio implantata: nimirum de Sectionis Cæſareæ honeſtate; ſiue, licitáne ſit materni vteri diſſectio, ad exemptionem fœtus, in deſperatione partus naturalis. Quod enim apud Inalpinos, Medicus quidam vt matri ac fœtui, vel alterutri ſaltem conſuleret, eam ſectionem Chirurgo mandaſſet, nec res felicem exitum eſſet ſortita, vt ſunt cogitationes mortalium timidæ, & incertæ prouidentiæ noſtræ; Medicus quidem, ſe ex arte, & de ſuorum Doctorum ſententia edixiſſe ſectionem excuſabat; nec

ſibi

sibi vitio verti posse euentum minùs prosperum asserebat, cum *euentus, stultorum Magister sit*, vt est apud Liuium Dec.3.l.2. sítque iudice Plinio l. 5. epistol. 21. *omnino iniquum, vt honesta consilia vel turpia, prout malè aut prosperè cedunt, ita vel probentur, vel reprehendantur.* Probandam potiùs tanquam Sapientiæ plenissimam legem Ægyptiam à Diodoro relatam, ex qua Medicus securi percussus est, quod ægri curationem contra artis præcepta molitus esset, quamuis secuto felici euentu. Alij verò, siue quos dolor ex defunctæ propinquæ mulieris obitu pungebat, siue quos alieni mœroris commiseratio, aut de alienis factis pronunciandi frequens mortalibus vitium, prurigo stimulabat; sectionem adhibitam, plusquàm barbaricæ immanitatis damnabant. Et vt brutum vulgus dimittam, eáque linguarum spicula, quibus imperiti, cæco potiùs affectu quàm iudicio ducti, Medicum petebant: fuere viri haud indocti, & nodorum conscientiæ nequaquam rudes, quibus Medici iussum, temeritatis plenissimum visum est, nec grauis peccati expers, quod quanquam ex disciplinæ suæ præscripto id consilium suscepisset, & quantum per negotij adiuncta

adiuncta licuerat, egisset prudenter; tamen nec sacris Doctoribus, & nodorum conscientiæ interpretibus placeat audax factum, nec omnibus Medicis arrideat, nisi immitioribus, & eius genij cuius Herophilum Medicum insimulat Tertullianus l. de anima cap. 10. quem à studio exsecandi humana corpora, lanium potiùs quàm Medicum appellandum decernit. Tandem alij, studia in contraria incerti scindebantur; nisi quod in eo contentionis æstu, tametsi attendendo solius rationis momenta in neutram partem abripiebantur; tamen scrupulum illis non leuem aduersus Medici factum infigebat, contrarius sacrorum Doctorum sensus, & quidem constans & vnanimis, vt non nemo ex Medici reprehensoribus affirmabat. Non est hæc lis mota nunc primùm. Nam Franciscus Victoria ante centum circiter annos, cum sui temporis Medico certandum sibi hac ex causa fuisse, scripto prodidit in summa de Sacramentis. Nec ita multo post, Bartholomæus Ledesma in tractatione de Baptismo, difficult. 18. *in fine*, alium sui temporis Medicum, grauiter notauit ea ex causa. Non ita pridem Paulus Comitolus l. 1. respons. moral. q. 14.

rixam

rixam ſibi non leuem fuiſſe cum Medico ſeptuagenario huiuſmodi ſectionibus patrocinante, prodidit.

Res digna viſa eſt, de qua adhibito non indiligenti examine pronunciaretur: eóque proniùs & gratiùs ad hanc operam deſcendi, quòd videam per occaſionem ſectionis Cæſareæ, de omnibus propè dubitationibus quæ circa prægnantes & fœtus materna aluo concluſos agitari poſſunt apud nodorum conſcientiæ tractatores, ſtatuendum eſſe; nec paucas ſcholaſticas difficultates, & aliquas etiam inter Iuriſconſultos iuris ambigui quæſtiones, cum hac controuerſia complicari. Quorum omnium diſcuſſio & illuſtratio, vt ob varietatem amœna, ſic ob non leues difficultates exercendo ingenio idonea, & ob frequentem vſum, non parum commoda appareat, præſertim ad infantium quibus ortus naturalis negatur, æternam ſalutem locandam in tuto; & miſellos, (vt Proſper alicubi nominat,) *paucorum dierum homines*, perpetuo exitio ſubducendos.

Ortum naturalem quem illis negari dico, & ob quem negatum, aio diſcrimen æternæ ſalutis ab eis adiri, non oppono illis non naturalibus ortubus quos enumerat

 Mercur.

Mercur. l.2. de morb. mul. cap. 1. & fuſiùs Iacobus Ruffius toto l. 4. muliebr. ac nominatim acceſſui illi ad hanc lucem qui proprius eſt Agripparum. Ita vocant eos, qui præpoſtero natali, & contra naturam ob cauſas à Laurentio diſcuſſas 8. Anatom. quæſt. 29. in pedes procedunt naſcentes, Agrippæ dicti, quod *ægrè parti* ſint; ait Plinius l. 7. cap. 8. addens eum naſcendi modum, Marco Agrippæ, parenti ambarum Agrippinarum quæ Caium & Domitium Neronem principes genuere, ác etiam Neroni ominoſum fuiſſe. Vterque enim, præpoſterum illum & naturæ contrarium ortum ſortitus ſcribitur. At *ritu naturæ*, (inquit,) *capite hominem gigni, mos eſt, pedibus efferri.* Nec diſſimiliter apud Agellium l. 16. c. itẽ 16. Varro, qui ei partui cõtra naturam procurando, & deprecando tanto infantis periculo, duabus Carmentibus aras ſtatutas prodit: vniq́ue *Poſtuertæ*, alteri *Proſæ*, à recto peruerſóque & naturæ aduerſo partu, inditum nomen. Eſt igitur hic Agripparum ortus, aliquatenus contra naturam, diuerſus tamen ab eo, cuius negatione adiri ab infantibus æternum exitium admonebam. Imo ortus Agripparum, præ eo ad quem aggredimur, non

ẽ eſt

eſt contra naturam ; quia Agrippæ tametſi præpoſtero membrorum ordine, tamen per conſuetam viam ad lucem veniunt. At ij de quibus agendum proponimus, qua data per artem porta, educuntur è conceptus loco. Quare ortus eorum, antonomaſticè & abſolutè ORTVS INFANTIVM CONTRA NATVRAM, videtur denominandus, vt à nobis factum eſt in huius Opellæ titulo.

APPROBATIO

APPROBATIO.

DILIGENTER euoluimus librum, cui titulus est, *De ortu infantium contra naturam*, &c. conscriptum à R. P. THEOPHILO RAYNAVDO, Societatis nostræ Theologo: Nec modò omnia, quæ eo continentur, doctrinæ Catholicæ & bonis moribus congruentia, sed etiam insigni eruditione referta, atque adeò digna prælo censuimus. Lugduni 11. Augusti, 1637.

IOSEPHVS GIBALINVS.
LAVRENTIVS GRANON.
PETRVS LABBE'.

Facultas Prouincialis.

CLAVDIVS BONIELLVS Prouincialis Societatis IESV in Prouincia Lugdunensi iuxta Priuilegium eidem Societ. à Regibus Christianissimis Henrico III. 10. Maij, 1583. Henrico IV. 20. Decembris, 1606. & Ludouico XIII. nunc re-

gnante, 14. Februarij, 1611. concessum, quo Bibliopolis omnibus prohibetur, ne libros ab eiusdem Societatis hominibus compositos absque Superiorum permissione imprimant: Permittit GABRIELI BOISSAT, & Sociis, vt librum, cui inscriptio est: *De ortu infantium contra naturam*, &c. Autore P. THEOPHILO RAYNAVDO, Societatis IESV, ad sex proximos annos imprimere, ac liberè diuendere possit. Datum Lugduni, 15. Maij, 1637.

CLAVDIVS BONIELLVS.

Facultas Ordinarij.

IOANNES CLAVDIVS DEVILLE, S. Theologiæ Doctor, in S. Crucis æde sacra Custos, & Eminentissimi ac Reuerendissimi D. D. Cardinalis & Archiepiscopi Lugdunensis Vicarius Generalis Substitutus: Librum R. P. THEOPHILI RAYNAVDI Societatis IESV, cui titulus est: *De ortu infantium contra naturam*, &c. à Doctoribus approbatũ, tanquàm sana doctrina refertum, & eruditione Autoris dignum, in lucem edi facultatem concedimus. Lugduni 13. Augusti, 16,7.

DEVILLE, V. G. S.

CONSENSVS.

LIBRVM, cui titulus est: *De ortu infantium contra naturam*, &c. Autore R. P. THEOPHILO RAYNAVDO, Societatis IESV Theologo, typis mandari publicis, ac in lucem exponi à GABRIELE BOISSAT, & Sociis, ego Regis in Præfectura Lugdunensi Consiliarius & Procurator non impedio. Die 14. Augusti, 1637.

PVGET.

PERMISSIO.

VIso Procuratoris Regis consensu, Librum hunc typis mandari à GABRIELE BOISSAT, Bibliopola Lugdunensi, & Sociis, concedimus; & ne quis vltra concessam facultatem denuò excudat, defendimus. Datum Lugduni, die 14. Augusti, 1637.

SEVE.

INDICVLVS CAPITVM.

ARGVMENTVM.

CAPVT PRIMVM.

Quid, & quotuplex, sit sectio Cæsarea, de cuius honestate agendum est.

1. NOMINE *sectionis Cæsareæ*, intelligo artificiosam diuisionem, qua fœtus, è matris, siue superstitis siue iam demortuæ vtero, per viam non naturalem educitur, ob deficientem matri virtutem enitendi, & fœtum naturali modo foras mittendi; vel certè ob anteoccupatum iusta de causa legitimum tempus pariendi, & adhibitam ante illud, exemptionem fœtus.

Sectiones fabulosæ, ablegatæ.

2. Vides alienas esse ab hoc loco, fabulosas illas sectiones, quibus olim Ethnici commenti sunt aliquos ad lucem venisse. *Apud Gymnosophistas Indiæ*, (inquit S. Hieronymus lib. 1. in Iouinian. num. 69.) *quasi per manus huius opinionis autoritas traditur, quod Buddam, principem dogmatis eorum, è latere suo Virgo generarit.* Vtique è latere perfosso, vt pateret fœtui exitus citra penetrationem, cuius nulla apud seculi sapientes mentio, multo

minùs fides. Sed pergit S. Hieronymus. *Nec hoc mirum de Barbaris, cum Mineruam quoque de capite Iouis, & Liberum Patrem de femore eius procreatos, doctissima finxerit Græcia.* Etiam Mineruam fisso Iouis capite editam, habebat fabula. Itaque in eo item natali, creditum est interuenisse sectionem, æquè ac in Bacchi ortu ex Patris femore. Nota est fabula ex 3. Metamorph. passímque ex Mythologis, qui referunt, fulminata matre Semele, puerum Bacchum è materno vtero viuum fuisse eductum, & vt fœtus ille immaturus, debitam humano fœtui maturitatem consequeretur, Iouis femori immissum esse, indéque velut ex secundo vtero iteratò eductum & natum, vnde *Dithyrambus* & *bimater* est dictus, quod ei Iouis femur, materni vteri vice fuisset in ortu secundo. Igitur hîc quoque, sectionem in Iouis femore ad educendum in lucem Bacchum, imaginatos esse Ethnicos, perspicuum est. Sunt tamen (vt præmisi,) omnes hæ sectiones, alienæ ab hoc loco: tum quia non dicuntur fuisse sectiones vteri materni, sed lateris, aut cerebri, vel femoris: Tum quia apertè sunt fabulosæ, nec nisi partus Græcanicæ nugacitatis.

3. Nec refert quod S. Hieronymus ad Virginitatis commendationem prædictas sectiones retulerit: Aut quod Ruffinus ad tertium symboli articulum, Mineruæ ac Bacchi generationes ex Patris cerebro ac femore Ethnicis obiecerit, vt demonstraret conceptum & editum Christum absque maris & fœminæ copulatione, quod illi vt monstrosum figmentum auersabantur. Non inquam refert, quod hi Patres, & si qui alij, inter disputandum cum Ethnicis, ortus prædictos adduxerint, síntque ex illis

illis argumentati pro Christiana Veritate, aduersus Ethnicos eidem obstrepentes. Quod enim eas fabulas adduxerint, argumento non est quod pro veris narrationibus illas habuerint: sed iure disputatoribus concesso cum possunt, ex aduersarij armamentario tela quibus eum saucient depromendi; assumpserunt quod Ethnici in prædictis fabulis vt verum iactabant: idque in ipsorum capita retorserunt, ostendentes longè verisimiliorem videri debere ortum Christi ex matre Virgine seclusa prorsus viri opera, quàm ortus prædictos è latere matris, vel è patris cerebro, aut femore: nec qui ista censent vera, posse Christi ortum ex sola matre semper imperuia, pronunciare absurdum, ac ne Deo quidem possibilem, quod iidem Ethnici quibus fabulosi ortus prædicti habebantur pro veris, malignè & inconsequenter aduersus Christianum mysterium effutiebant.

4. Non multum absimili modo, Patres, ipsáque Scriptura, fabulosas narrationes, cum ædificationi seruire possunt & ad morum informationem commodare, non dedignantur. V. g. narratio de Pelicano post triduum luctus pullos suos proprij sanguinis superfusione ad vitam reuocante, fabulosa est, vt satis significat S. Augustinus in Psalm. 101. qui tamen egregiè inde eruit, quantus erga nos fuerit Christi Domini affectus; cuius persperfi sanguine ad vitam rediimus. Narratio de Phœnice rediuiuo, innumeris scatet fabulositatibus: de quibus plenè Delrius Adag. 16. vet. Testam. & Fernand. à Corduba in Didasc. multipl. c. 7. Neminem tamen latet, quàm multi Patres, exemplum Phœnicis quod Ethnici admittebãt, aduersus eosdem resurrectioni

carnis infestos, vrgeant. Videndus nominatim Clemens Rom. 5. Constit. c. 6. Tertullianus l. de resurr. car. cap. 13. Ambros. l. de fide resurr. Epiphanius in Anchorato, Cyrillus Hierosl. catech. 18. Ruffinus ad XI. symboli articulum, passímque cæteri, qui hoc telum è pharetra Ethnicorum depromptum, securè in illos intorquent, tametsi simul insinuent se id fabulis annumerare. Ipsa Scriptura quod notauit Nyss. homil. 9 in Cant. non refugit fabulas externorum, cum possunt ad pietatem conducere, quod idem confirmat exemplo fabularum de cinnamomo iactatarum, quas tamen à Scriptura vsurpatas obseruat & latè explicat, tum concludit. *Nemo verò, aspiciens quod non sint probabilia quæ dicuntur de cinnamomo, Verbum reprehendat, vt quod ex iis quæ non sunt vera, sponsæ laudem tribuat. Scit enim sapè sancta Scriptura, etiam ab externis fabulas accipere, ad opem scopo suo ferendam.* Quod igitur Patres aliquando aduersus Ethnicos, Buddæ, Liberi, Mineruæ procreationes vrgeant, vt probent posse hominis generationem aliunde existere quàm ex maris & fœminæ complexu; non probat Patres illos habuisse pro veris, generationes prædictas; sed tantùm monstrat prudentiam Patrum, ex fabulis apud Ethnicos receptis, pro Christiana veritate aduersus eius hostes argumentantium.

Sectio Cæsarea, absurdè partus, dicta.

5. Sic explosis & ab hoc instituto sepositis fabulamentis illis sectionum quibus Ethnici commenti sunt aliquos ad lucem venisse, hærendum est in sectione Cæsarea, quæ non paterni capitis,

aut

aut femoris, nec materni lateris ridicula dissectio est; sed vteri materni quo fœtus ante ortum concluditur, indéque artificio eximitur, quia naturali modo prodire non potest. Hæc causa est, cur huiusmodi ortum dixerim fieri *per sectionem Cæsaream*, non autem quod aliquos facere video, *per partum Cæsareum.* Sic locuti præter cæteros Franciscus Roussetus, libro de partu Cæsareo, Rodericus à Castro l.4. de morb.mul. c.3. Iacobus Duuallius l. de Hermaphroditis & partubus cap. 24. & alij de Medicorum præsertim ac Chirurgorum cœtu.

6. Hæc tamen locutio nec est idonea, nec admittenda. Qui enim ex vtero matris merè passiuè se habentis extrahuntur; nec ab ea pariuntur, nec ex ea nascuntur, propriè & accuratè loquendo. Nam vox *partus*; siue pro actu pariendi, siue pro termino talis actus, id est, prole sic edita accipiatur; maternam aliquam efficientiam in fœtus emissionem præfert, vt optimè exposuit Aureolus in 3. d.4. q.vnica, artic. 5. *sub finem*; annuúntque Toletus in c. 2. Lucæ annot.7. & Suares t.2. 3.p. d.13. sect.1. Et ita disertè statuitur l. *Anniculus amittitur* 132. ff. de Verb. signif. verbis illis, *Falsum est eam peperisse, cui mortua, filius exsectus est.* Idem statuendum est de voce *nati* & *natiuitatis*; neque enim filius matri mortuæ exsectus, dicendus est ex ea natus, vt apertè traditur l. *si ego* 11. ff. de publiciana in rem actione, §. 5. verbis illis. *Idem est, & si ex partu, partus est; & si non natus, sed post mortem matris, exsecto ventre eius, extractus est.* Qui locus, pueris matri mortuæ exsectis, apertè abrogat & partum, & natiuitatem.

 7. Ratio

7. Ratio autem est perspicua; nimirum quia hæ voces, (vt præmisi,) planè sonant efficientiam aliquam,& matris & prolis, in eius emissionem è loco conceptus: ita vt exitus prolis non sit mera extractio facta ab extrinseco,matre ac fœtu purè passiuè se habentibus; sed sit extrusio & prosultus ab intrinseco causatus. Vnde Theologi, ex eo quod B. Virgo dicatur *peperisse filium suum*, & ipse Christus *ex ea natus* legatur, inferunt aduentum Christi in hanc lucem fuisse per portam communem,nec absque materna & sua aliqua efficientia: mirórque Baptistam Mantuanum tract. de loco conceptionis Christi, contendere, potuisse Christum dici natum ex B. Maria, tametsi ex ea aliunde prodiisset,quàm naturali & communi via; eo quod quomodocunque fœtus ad vitam veniat, dicatur nasci. Quod cum aliis quibusdam planè vanis ratiunculis confirmat ibi Mantuanus, tum nominatim exemplo eorum qui cæso matrum vtero extrahuntur in lucem, & tamen dicuntur ex illis nasci. Sed hæc est manifesta vocis abusio, cui non suffragantur Iurisperiti apud Alciatum l. *etiam* 141. ff. de verbo. signif. cum agnoscunt liberos mulieri mortuæ exsectos, verè esse filios illius mulieris, & ipsam esse matrem eorum. Nam ad fundandas denominationes *matris* & *filij*, sufficit conceptio ex substantia matris.

8. Video posse aliquem tricari, negando esse absolutè matres, quæ non tantundem conferunt ad esse filiorum, quantum eæ quæ prolem non modò concipiunt, & per aliquot menses intra se alunt ac fouent,sed etiam enituntur: sicut ob similem proportione defectum, Phauorinus apud

Agellium

Agellium l. 12.c. 1. pronunciat, non esse simpliciter dicendas matres, sed tantùm dimidiatas, quæ filios non lactant ipsæ, quia non conferunt tantundem ad esse filiorum, quantum cæteræ à quibus proles iam vtero fusa lactatur & alitur; ac continuata beneficentia procreatur. Fateor aliquem posse ad hunc modum tricari. Tamen absolutè loquendo, & rem ad viuum resecando, sicut non habetur ratio lactationis, vt fœmina dicatur mater, ita denominatio matris optimè fundari potest in sola collatione primi esse, continuata ad tempus vsque eductionis ex vtero, etiamsi defuerit enixus per vim natiuam matris prolem naturaliter fundentis ac extrudentis. At nomen *partus*, respectu *matris*; & nomina *natiuitatis*, ac *nati*, respectu filij, apertè ferunt *enixum* illum maternum, vel *connixum*: Vtraque quippe vox vsurpatur in eo negotio, & posterior (vt Mantuanus opusculo citato rectè notauit, post Glossam quandam ad Verba Vlpiani l. 141. ff. de Verb. signif.) apertè præfert actiuitatem, qua fœtus quoque matri collaborat & connititur, in sua ex vtero eductione; vt euidéter patuit in ortu Gorgiæ Epirotæ, de quo mox, ex Valerio. Rectè id agnoscit Andreas Laurétius l. 8. anatom. quæst. 29. & Martinus Akakias l. 2. de morb. mul. c. 15.

9. Quia igitur mater cui fœtus negato naturali enixu per vterum sectum eximitur, se habet ad ortum prolis merè passiuè, propterea refugio illum Medicorum quorundam loquendi modum, *partus Cæsareus.* Martialis quidem l. de spectac. epigram. 13. describens suis grauidæ solutionem ex vulnere in arena accepto, eum loquendi modum vsurpauit, cum dixit.

Inter Cæsarea discrimina sæua Dianæ,
Fixisset grauidam cum leuis hasta suem:
Exiliit partus, miseræ de vulnere matris.
O Lucina ferox; hoc peperisse fuit?

Rursus inferiùs epigr. 15.

Sus fera iam grauior maturi pignore ventris,
Emisit fœtum, vulnere facta parens.
Nec iacuit partus, sed matre cadente cucurrit:
O quantum est subitis casibus ingenium!

En vtrobique *partum*; tametsi scrophæ solutio, ex vulnere & dissectione vteri per hastam facta esset, matre non connitente, aut enitente. Similiter Valerius Maximus l. 1. c. 8. n. 14. sic scribit. *Gorgiæ Epirotæ, fortis viri, clara fuit origo: qui in funere matris vtero elapsus, inopinato vagitu suo, lectum ferentes consistere coëgit, nouúmque spectaculum patriæ præbuit, ex ipso genitricis rogo lucem & cunas assecutus. Eodem enim momento temporis; altera iam fato functa parit, alter ante elatus quàm natus est.* Viden' *fato functa parit.* Verùm Martialis, metri necessitate astrictus, *partum* dixit, qui reuera partus non erat. Valerius quoque dum argutiolam consectatur, & ingenti nouitate matrem post obitum parientem ostentat, impropriè & contra legitimam vocis notionem locutus est.

Num appellanda natiuitas.

10. Minùs reprehensioni patet, quod Gorgiam natum dicit, postquàm elatus esset. Qua etiam ratione Martialis in calce epigrammatis prioris, concludit, Bacchi natales ex eo exemplo firmans,

Sic genitum numen credite; nata fera est.

Hæc

Hæc inquam minùs patent criminationi. Nam quia connisus prolis, inadæquatè integrat concursum necessarium ad eius natiuitatem, aliquatenus quoque fundat *nati* denominationem. Vnde fœtus, matre præmortua prosiliens vi sua, & nisu ex vtero, minùs absurdè dici potest natus ex matre, cuius efficientia circa emissionem est desiderata, vt Gorgiæ illi Epirotæ contigit, & tergeminis illis pignoribus de quibus est Græcum epigramma perelegans, εἰς γυναῖκας lib. 3. anthol. quòd Latinè sic habet.

Optet si qua volet sobolem, conquesta Polyxo est;
Dirupto natis perdita ventre tribus.
Et ruit in manibus trepidæ obstetricis; at illi
Protinùs ex aluo prosiliere foras,
E matre extincta viui: sic flebile fatum,
Huic vitæ munus dempsit, & hisce dedit.

Natis tribus, τριστῶν τεκέων dixit Poëta, agens de tribus è mortua matre prosilientibus, per consuetum lucis ostium. Sic enim rem contigisse, suadet cum similis Gorgiæ ortus, tum quod de prosultu per aliam viam siue extrinsecùs datam, siue ab ipsis cœco impetu & effractis vteri ac epigastrij claustris factam, prorsus tacetur. Itaque voces *nati* & *natiuitatis*, non adeò absurdè vsurpantur de ortu pueri absque matris connixu. At partus matre non enitente, ne intelligi quidem potest, rectéque affirmanti talis sobolis matrem peperisse, occinere liceat illud Poëtæ iam supra laudatum,

O Lucina ferox, hoc peperisse fuit?

Cur dicatur Cæsarea.

11. Satis de causa cur abiecto multorum Medi-

corum loquendi modo, noluerim dicere *partum Cæsareum*, qui reuera partus non est, sed vocauerim sectionem; nec qualemcunque, sed Cæsaream, quæ scilicet est fissio materni vteri ad educendam prolem, vt circa illum factum est, qui inde primus dictus est *Cæsar*, iuxta receptissimam vocis notionem traditam ab Accursio ad initium institut. & digestorum, ac vt peritiores Latinitatis Magistros proferamus, Plinio quoque probatam l.7.c.9. & Solino cap. 4. ac Festo V. *Cæsones*. Consultò dixi, ex huiusmodi sectione denominatum esse *Cæsarem*, illum ex Romanis qui primus nomen Cæsaris tulit. Nam qui dixerunt, Iulium Cæsarem cui cæteri deinceps Romani Imperatores Monarchiæ initium debent, cæso matris vtero ad lucem eductum indéque Cæsarem dictum, vt S. Isidorus l.3. Orig. c. 3. Cedrenus, Suidas, Magnum Etymologicum & passim Iurisperiti in prooemio Instit. inde refelluntur à Beroaldo annotationibus in Seruium §. 9. & à Cuspiniano initio historiæ Cæsarum, quod Iulius Cæsar, matrem iam grandis natu, & in Gallia pugnans amiserit. Et quanquam iuxta ea quæ inferiùs dicentur, Cæsaris mater secto licet vtero, & inde educto filio, potuisset ad multos annos superstes esse; tamen quod ita extracti è matris ventre Iulij nulla sit mentio apud antiquos, vltro do, falsò iactari, Iulium ex eo euentu dictum esse Cæsarem: id quod admisi de illo qui primus dictus est Cæsar.

Hunc fuisse Scipionem Africanum, scribere videtur Plinius l. 7. c. 9. cuius tamen verba ancipitem sensum faciunt: sic enim habent. *Auspicatiùs, enecta parente gignuntur: sicut Scipio Africanus prior natus;*

natus; primúsque Cæsarum à cæso matris vtero dictus. Videtur sensus esse, illum qui primus omnium à cæso matris vtero dictus est Cæsar, fuisse Scipionem, eóque pacto Plinium accepit Beroaldus annot. in Seruium §.9. & idem habet Plinij Simiolus, Solinus cap. 4. polyhistor. Tamen Hermolaus Barbarus Castigat. in Plinium, monstrat eum locum debere alium sensum facere; qui ferat talem ortum contigisse & Scipioni Africano priori, (duo quippe fuere Scipiones Africani;) & illi alteri qui primus ab eo euentu cognomentum Cæsaris in suam familiam intulit, fuítque Scipione longè anterior, vt Hermolaus probat ex antiquissima tabula quam profert. Quare non primus Iulius, Cæsaris cognomen tulit, eo quod cæso matris vtero prodiisset in lucem; Nec primus in gente Iulia cognominatus est Cæsar, quæ est multorum hallucinatio manifesta, vt Casaubonus ad Suetonium in Iulio cap. 2. annotauit. Et multo fœdior est lapsus Accursij in Glossis ante relatis, ac Pauli Castrensis ad l. *quod dicitur*. ff. de lib. & posthum. qui contra omnium antiquorum fidem, de Octauiano idipsum dixerunt. Sed quod verè de Iulio dicitur, illud est, nomen Cæsarum ab ipso ad reliquos deinceps Imperatores Romanos manasse, vt ex multis iuribus monstrat Brisson. ff. de Verb. signif. V. *Cæsar.* Quanquam postea Cæsaris nomen, ad Imperatores tantùm designatos fuisse restrictum, docet Bulengerius l. 1. de Rom. Imper. c. 4. Id primò factum in L. Ælio Vero, tradit his verbis Spartianus in Ælij Veri vita. *Huic naturalis pater fuit L. Ælius Verus, qui ab Adriano adoptatus, primus Cæsar est dictus.* Non igitur à Iulio Cæsare, sectionem de

qua

qua agimus, dixi *Cæsaream*, sed ab eo qui primus inter Romanos id cognomen retulit, & in gentem Iuliam intulit.

Sed quid si iste, non à cæso matris vtero, vt supponit tracta ab eo appellatio Cæsareæ sectionis, verùm aliunde dictus sit Cæsar? Variant sanè ea in parte sententiæ, vt refert Spartianus initio vitæ Ælij Veri. *Cæsarem* (inquit) *vel ab elephanto (qui lingua Maurorum Cæsa dicitur) in prælio cæso, eum qui primus sic appellatus est, doctissimi viri & eruditissimi, putant dictum; vel quia mortua matre ventre cæso sit natus; vel quod cum magnis crinibus* siue cæsarie, *sit vtero parentis effusus; vel quod oculis cæsijs & vltra humanum morem viguerit.* Eadem habet Constantinus Manasses in Annalibus n.71. Quam Spartianus dixit esse sententiam eruditissimorum ac doctissimorum virorum, nomen Cæsaris ab elephanto Mauricè siue vt Manasses ait, Punicè *Cæsa* dicto repetentium, est qui solam veram arbitretur; ídque confirmet ex nummis antiquis quorum altera parte elephas anguem calcans subiecta inscriptione *Cæsar*, altera verò parte varia instrumenta exhibentur, quorum vsum censet fuisse ad elephantorum peremptionem. Ita refert nummis etiam appictis, Sigonius l. de nom. Rom. titulo *de nominibus ab aliis euentibus*, V. *Cæsar.* Sed hæc est perspicua hallucinatio. Nec in confirmationem propositæ sententiæ quicquam facere nummos illos, inspectione instrumentorum quæ in altera eorum parte visuntur, patere poterat. Illa quippe instrumenta, sunt, albogalerus seu tutulus, secespita, aspersorium, & vas sacrificale, siue id sit simpulum siue capedo: ad vtrumque enim referri potest eius forma. Quid

verò

verò hæc,ad elephantos cædendos? Liuius sanè,fabrile scalprum cum malleo ad id adhibitum autor est, non quæ in altera nummorum illorum parte visuntur.Reuera itaque,nummi illi in Cæsaris apotheosi percussi sunt;designántque diuinos honores Cæsari decretos.Elephantem ad illos significandos vsurpari solitum, habetur ex Suetonio in Claudio, cum de diuinis Liuiæ honoribus. De angue ad hoc ipsum vsurpato, videndus Seruius in 5. Æneidos, vbi doctus Poëta, Anchisæ apotheosim per anguem tumulo eius appositum insinuat. Nam quod anguis opera ad implanandum hominem,& Deo veluti insultandum optimè in orbis initiis Satanæ cessisset, angues diuinis honoribus adiungere solemne Satanæ fuit, vt notauit Bosius l. 1. de signis, c. 4. & Baron.anno 315. aliàs 324.à num.98.Exempla protuli in Natur. Theol. dist.7.n.42. Instrumenta ergo in nummis prædictis proposita, necnon elephanti & anguis effigies, ad Cæsaris consecrationem pertinebant,non ad cæsos elephantos,vt autor ille existimauit, qui primam sententiam ex Spartiano adductam, inde validè confirmari censuit. Est tamen aliunde, primæ isti sententiæ sua probabilitas; nec reliquæ colore aliquo verisimilitudinis destituuntur. Leue quippe videtur, quod aduersus tertiam vrget Meursius in Glossario Græcobarbaro V. Καισάρης, & Alfonsus Carranza in opere de partu cap.6. sect. 1. num. 13. nempè in ea sententia, cæsariem cum coma confundi. At hoc non infrequens est, vt constat ex Adriano Iunio l. de Coma cap.1. quod totum est de variis comæ nominibus: nec rarò habet exempla, quibus cæsaries laxiùs loquendo,cum coma confunditur.

Si

Si igitur qui primò dictus est Cæsar, vt est non improbabile, aliunde dictus est Cæsar, quàm ex ortu per cæsum matris vterum, corruit quod constituimus, de sectione materni vteri ad eximendam prolem, denominanda Cæsarea, quod qui primus appellatus est Cæsar, secto matris vtero lucem aspexerit. Fateor argumentum non esse imbelle. Neque tamen deest probabilis responsio. Nimirum, cum sententia quæ illum qui primò Cæsar dictus est, à cæso matris vtero sic denominatum statuit, sit satis probabilis: non posse iure explodi denominationem Cæsareæ sectionis, ad eam vteri diuisionem significandam. Quinimò tametsi ea notatio nominis *Cæsar*, esset prorsus falsa, planéque reuicta figmenti, cum tamen apud vulgus inualuerit, & omnium ore circumferatur, haud incongruè vsurpatur nomen ex ea notatione petitum, & in eodem vulgatissimo sensu accipitur; cum par sit loqui vt plures. Habemus exemplum ipsiusmet Scripturæ sacræ, imò ipsius Dei in Scriptura loquentis, de quo optimè S. Gregorius 9. moral. c.6. circa illud, *qui facit Arcturum, & Orionas, & hyadas, & interiora Austri.* Tradit eo loco S. P. Scripturam, nomina illa stellarum fabulositatis plena vsurpasse; non insistendo vestigiis Hesiodi, & Arati, atque Callimachi, sed *vt res quas insinuare appetit, notitia vsitatæ appellationis exprimantur. Nam si astra quæ vellet, per ignota nobis nomina diceret; homo pro quo hæc eadem Scriptura facta est, nesciret procul dubio quid audiret. Sic igitur in sacro eloquio, sapientes Dei sermonem trahunt à sapientibus seculi: sicut in eo pro vtilitate hominis, vocem in se humanæ passionis ipse conditor hominum sumit Deus, vt videlicet dicat, pœnitet*

pœnitet me fecisse hominem super terram, cum profectò constet, quia is qui cuncta priùs quàm veniant conspicit; nequaquam postquàm aliquid fecerit, pœnitendo resipiscat. Accommodat se igitur Deus vsui humano, & siue per se, siue per Canonicum scriptorem loquatur, eas voces vsurpat quæ communi vsu receptæ sunt, tametsi improprium quid, nec Deo satis dignum, spectato extimo cortice sonent, redoleántque admistam alicunde fabulositatem. Idem igitur nobis fas esse debet, cum vox aliqua confictо sensu fœta, increbuit in vulgus. Atque ita denominatio *sectionis Cæsareæ*, à primo Cæsare per dissectum matris vterum ad lucem extracto, quia is passim sensus inualuit, vsurpari absque labe posset, quamuis suppositio illa de primo Cæsare, fabulosa esset.

Nulla hîc battologia.

Restat eximendus scrupulus circa eandem denominationem. Videtur enim laborare battologia, cum idipsum quod voce *sectionis* significatur, includatur denuò, iteretúrque in adiuncto attributo *Cæsareæ:* atque ita perinde esse videtur, dicere *sectionem Cæsaream*, ac dicere, *cæsuram cæsonis:* quod est patere eidem criminationi cui Ludouicus Viues ad l.3. de Ciuit. Dei c.15. obnoxios censuit eos qui se dicunt Canonicos Regulares: nam cum aliis maculis illos inspergit, tum nominatim battologiæ; quæ eo etiam insulsior in re præsenti videtur, quod nulla hîc adhibeatur idiomatum diuersitas; vt ab iis factum est quos Viues reprehendit. Interdum enim, absque labe battologiæ, vsurpatis diuersi idiomatis

idiomatis vocibus idem significantibus, aliquid exprimitur. Qua ratione Christus Dominus, inter orandum dixit, *Abba Pater*, magno mysterio, vt docet S. Augustinus lib. 3. de cons. Euang. cap. 4. & autor Commentarij Diuo Hieronymo adscripti ad c. 14. Marci v. 36. Et Apostolus Rom. 8. ad designationem ingentis Sacramenti quo Iudæi & Græci vnum in Christo censentur, eadem congeminatione absque vitio vsus est, vt S. Augustinus admonuit l. de spir. & litera c. 32. & creditus Anselmus, passímque cæteri Rom. 8. At in re nostra, intra idem idioma fit congeminatio. Igitur modus ille loquendi *sectio Cæsarea*, laborat battologia. Sed non est difficile hunc scrupulum reuellere, dimissis iis quæ Nauarr. comment. 1. de regular. num. 2. & 3. Ioan. Trullus l. 1. de Ord. Canon. Regul. c. 7. & Couarr. in Clem. *si furiosus* 1. p. num. 1. accumulant, vt battologiæ notam repellant ab iis qui se Canonicos regulares appellant. Cur enim battologiæ iure insimuletur, vel si cæsuram Cæsaream dixerit, qui communem & ad plures patentem sectionis siue cæsuræ rationem, arctat ad illam specialem qua fisso materno vtero eximitur fœtus? Ea restrictio sectionis generaliter acceptæ, & plurimas diuersissimásque sectiones comprehendentis, commodè fit adiunctione differentiæ quam exprimit vox *Cæsarea*; iterans quidem vtcunque rationem genericam huius operationis, voce *sectionis* iam expressam, sed absque inutilitate, imo cum commodo & declinatione longi anfractus verborum, qui alioqui adhibendus esset ad differentiam propositam exprimendam. Sed de his nominalibus tricis, plus satis.

Multiplicitas

Multiplicitas ſectionis Cæſareæ.

Sectionem Cæſaream ſic expoſitam, diſtinguere licet multiplicem. Vel enim matris præmortuæ vterus ſecatur vt educatur proles ſuperſtes. Vel vtroque ſuperſtite aperitur matris vterus, vt fœtus cui alius exitus interclufus ſupponitur, foràs prodeat, benéque vel ipſi, vel parenti, vel vtrique eſſe poſſit. Vel mortuo fœtu, mater ſuperſtes ſecatur, vt damnoſo illo onere liberetur. Dimiſi quartam ſectionem quæ ſcilicet eſſet matris demortuæ, intra quam fœtus quoque iam mortuus lateret. Huius enim ſectionis, vix alius poteſt eſſe vſus, quàm ad comparandam peritiam anatomicam, præſertim cum inſolitum quid circa matrem ac fœtum contigiſſe deprehenditur. Quale illud quod Ioannes Alboſius accuratè deſcripſit, de embryone petrefacto, quem mulier Senonenſis annos 28. geſtauerat vtero concluſum. Alboſij libellum ſuis in Hippocratem de muliebr. commentariis ad calcem attexuit Cordæus. Itémque illud, quod Medicus quidam Friburgenſis ſcriptis prodidit: nempe reperiſſe ſe anno 1595. mulieris vterum lapideum pondere librarum ſeptem, veſicam item lapideam, & peritonæum cui vix nouacula immitti poterat. Et exegerat miſera in eo ſtatu, annos totos triginta ſeptem. Hæc aut ſimilia, cum contingunt, vel contigiſſe ſuſpicio eſt, intereſt communis boni, mulierem demortuam ſecari, quod inde multa addiſci poſſint ad aliarum mulierum fœlicem enixum, & fœtuum indemnitatem conductura. Verùm quod alius ſit hoc loco ſcopus noſter, non eſt quod ea ſectio nos diſtineat, ſed ad tres reliquas progre-

diendum est, quas omnes extensa voce ob affinitatem, & conformem eas exequendi modum vocaui sectiones Cæsareas: quamuis sola prima, attento vocis rigore sit Cæsarea, quia beneficio talis sectionis, extractus & seruatus creditur, qui primus *Cæsaris* vocabulo est appellatus.

CAPVT II.

De sectione matris demortuæ, vt fœtus superstes eximatur.

1. NIHIL vspiam est adeò fixũ ac firmum, quod aliquorũ audacia & ingenij effrænatio, improuidè tentare, ac pro viribus quatere & labefactare refugiat. Non is quidem ego sum, cui omnis planè circa disciplinas nouatio, piaculis annumeranda videatur: Idque pigrorum (vt ait) ingeniorum vitium, meritò sugillat Fabius l. 10. instit. cap. 2. & 5. quod item faciunt Seneca epist. 33. & 64. Themistius orat. 15. Lactantius 12. instit. c. 8. & alij quos profero in opere de iusta confixione librorum, partit. 1. erotem. 20. Tamen nemo non videt, si prudentiæ legibus regamur, eam vetustati deberi reuerentiam, vt cum potens ac ineluctabilis ratio non vrget ad nouandum, abstineamus conuulsione eorum quæ communi sapientum sensu probata fuerint, etiam circa humanas disciplinas; præsertim quoad ea placita, quorum disiectio Catholicæ fidei dogmatibus,

tibus,aut animarum saluti, directè vel indirectè incommodare quoquo modo potest. Hunc prudentiæ canonem, improuidè à quibusdam refigi, experimur subinde. Et vt alia taceam, est in hac ipsa sectionis Cæsareæ materia, luculentum huius improuidentiæ exemplum, quod propositum & discussum eo.

Aperiendam esse matrem demortuam, vt fœtus superstes eximatur, omnium retrò sapientum sententia, experimentis firmata.

Adhibendam esse hanc sectionem confestim à matris morte, vt proli si illhuc vsque viuere deprehensa est, consulatur, sapientum omnium calculo ad nostra vsque tempora firmatum fuerat. Ita disertè S.Thom.3.p.q.68.art.3.& ibi omnes ad vnum interpretes, nemine discrepante. Item Palud. in 4. d.6. q.1. art.1. conclus.3. Soto ibid.dist.5. q.vnica, articulo 11. conclus. 3. *circa tertium*, Gabr. dist.4. dub. 2. Angles q. 2. de baptis. art.3. concl.5. Astesanus 1. p. summæ lib. 4. tit. 6. artic. 2. quæst. 6. Angelus V. *baptismus* 6. num. 2. Fumus V. *baptismus* num. 39. De Graffis p. 2. decis. l. 1.c.4. n.33. & passim Summistæ.In plerisque iuribus idem supponitur, vel factum traditur. Videndus Vlpianus l. *posthumus*, versic. *simili modo.* ff. de inofficioso Testam.& l.*si ego*, versic.*idem est*. ff. de Publiciana in rem actio. & l. *quod dicitur*,ff. de liberis & posthumis. & l. *Etiam ea.* ff. de verb. signif. & Paulus l. *anniculus amittitur.* ff. eodem. Ad quæ loca, Iurisperiti omnes suffragantur.Et alios præterea dabo

 inferiùs,

inferiùs, sub huius opellæ finem, discutiens controuersias apud Iurisperitos agitatas circa Cæsaream sectionem. Grammatici quoque, hos (vt ipsi vocant) Cæsones, agnoscunt, Festus, Probus, alij. Medicis omnibus, si vnum & alterum è recentioribus demas, idem visum est.

2. Accedunt experimenta & antiqua & noua, quibus vtilitas sectionis matris demortuæ patefacta est, fœtu extracto incolumi. Bacchum ac Scipionem, in exemplum Cæsonum profert Tertullianus l. de Anima c. 25. verbis illis. *Possumus illos quoque recogitare, qui execto matris vtero viui aërem hauserunt, Liberi aliqui, & Scipiones.* De Scipione consentit Plinius l. 7. c. 9. & pulchrè in ipsius Scipionis persona Silius Italicus lib. 13. De Libero seu Baccho, cuius ortum plerisque fabulamentis dehonestatum supra vidimus, non occurrit qui idem cum Tertulliano apertè dixerit. Imò Dalechampius ad illud c. 9. libri septimi Plinij, suspicatur mendum irrepsisse in Tertulliani Codices, & pro *Libero*, legendum *Laberium*. Sed hæc est voluntaria & merè gratis inuecta reiectio Codicum omnium, in quibus constanter habetur lectio proposita, quæ per meram suspicionem conuellenda non fuit; præsertim cum nullus proferatur à Dalechampio Laberius Cæso, pro quo Liberum, apud Tertullianum irrepsisse, causari queat. Quare non videtur negandum, quin Bacchus vt apud Tertullianum legimus, exsecto matris vtero ad lucem venerit: Tertullianus enim qui disertè id affirmat, potuit ex antiquioribus de Baccho scriptoribus qui ad nos minimè deuenerint, id addiscere. Et fauet non adeò obscurè Martialis l. de spectac. epigr. 13.

cum

cum enim descripsisset suem grauidam, qua ex vulnere mortua, fœtus de vulnere exiliit, concludit;

Quis negat esse satum materno funere Bacchum?
Sic genitum numen credite, nata fera est.

3. Æsculapium inter Cæsones numerat Seruius ad 7. & 10. Æneid. Ideóque ait, Apollinis filium dici, quod Apollo medicinæ Deus sit: Cæsones autem Medicinæ beneficio veniant ad lucem, síntque eam ob causam, omnes Phœbo sacri, iuxta illud de Lyca 10. Æneid.

Inde Lycam ferit, exectum iam matre perempta,
Et tibi Phœbe sacrum.

Ad quem locum interpretes passim, notant, ideò Cæsarum familiam sacra Apollinis retinuisse, quod qui princeps in ea familia fuerat, exciso matris vtero vidisset lucem, vnde primus Cæsaris nomen tulerat; & beneficium ab Apolline medicinæ præside acceptum, sacris illis agnoscendum instituerat. Cæterum vt ad Æsculapium redeam, venisse illum ad lucem exsecto matris vtero, negat Tiraquellus l. de iure primig. q. 18. num. 2. prolato Pausania qui Æsculapium confestim ac editus est, expositum à matre scribit, quod non cohæret cum eius extractione ex aperto medica arte, matris vtero.

4. Manlium, qui Carthaginem cum exercitu intrauit, Cæsonibus annumerat Plinius lib. 7. c. 9. Hispanici plerique scriptores prodidere anno Christi 923. Sancium Abarcam, postea Vasconum Regem, trucidato per Arabes Garcia Eneco patre, & vxore eius Vrraca eodem casu & incursu hostili perempta, per vulnus quod mater in vtero acceperat, brachium extulisse. A Sanctio autem Gueuara qui fortè interuenit, ostentati brachij indicio, deprehen

deprehēſam in matris cadauere vitam puelli:quem inde extractum,& ad iuſtam ætatem domi ſuæ ſumma cura nutritum,poſt annos demum vndeuiginti, diſceptantibus de Regis electione proceribus, legitimum Garciæ Patris ſucceſſorem eſſe,cum fidem feciſſet idem Gueuara, promptiſſima omnium voluntate Regem renunciatum, à peronibus quos in priuata vita geſtarat, Abarcam (nomen id ruſticani calcei in ea ora,) appellatum ſcripſere. Quanquam Rodericus Toletanus l.5. de rebus Hiſpan. cap.22. Vrracam viuam, per vulnus Arabica lancea in vtero acceptum, infantem Sanctium emiſiſſe affirmat. Vniuerſam autem narrationem mendacij ſuſpectam habet Mariana lib.8. de rebus Hiſpan. cap. 4. Haud ita multo poſt, anno ſcilicet Chriſti 959. Burchardus Comes, inde *Ingeniti* nomen tulit, quod cæſa matre præmortua, veniſſet ad lucem. Simili aditu in lucem prodiit anno 1001. Gerardus poſtea Conſtantienſis Epiſcopus, vt ſcribit Bruſchius. Dux Albanus ſuperiore ſeculo bellica gloria in Belgio & Luſitania clarus,eundem ortum habuit, vt ſcribit Molina tract.2. de Iuſt. diſp.624. num. 1. Exemiſſe ſe è matre mortua infantem viuum, manibus & oculis ſurſum elatis, (rem profectò admirabilitatis pleniſſimam,) ſcribit Paræus l. 24. c. 14. *in fine*. His igitur aliiſque huiuſmodi exemplis, perſuaſum hactenus fuerat, matris mortuæ vterum vtiliter ſecari confeſtim ab eius obitu, vt proli extractæ benè eſſet.

Contraria nouitas, reiicitur.

5. Nuper tamen aliqui Medici receptiſſima perſuaſione

suasione conuulsá, asseruerunt impossibile esse infantem præmortua matre, vel ad momentum in eius vtero hærere superstitem. Ita Rodericus à Castro lib. 4. de morbis mulier. c. 3. *in scholiis.* Eius argumentum est, quod motu & vita puerperæ cessante, cesset etiam in infante cordis motus qui pendet ex contractione & distensione duarum arteriarum vmbilicalium, qui motus cum primùm in matre cessat, è vestigio etiam cessat in infante: ac proinde infans, interclusa per matris obitum respitatione, necessariò moritur; quia in vtero non respirat per os, nec per illud ante sectum vmbilicum haurire spiritum potest, obstante inuolucro secundinarum, & vteri pariete, tótque mucoribus circumfusis. Quare quotquot feruntur cæso matris vtero educti, contendit prædictus autor, eos superstite adhuc matre, tametsi agente animam, & extremos spiritus trahente, ex vteri conceptaculo fuisse extractos; alioqui enim negat fuisse vita incolumi extrahendos. Subscribit eidem sententiæ Varandæus lib. 2. de morbis mulierum c. 7. æquè enim affirmat, demortuæ matris sectionem esse fœtus inutilem. Idque ea ratione probat, quod fœtui materno vtero conclusus, non alia quàm materna vita subsistat: ac proinde necessarium prorsus sit, moriente matre, fœtum quoque extingui, ac ne vel ad breuem morulam qua sectio materni vteri peragi possit, esse superstitem. Fœtum porrò qui viuus eximitur, è matre non nisi in speciem defuncta eximi, confirmat narratio mulieris quæ à peritissimo anatomico mortua habita ad secundam nouaculæ impactionem ex qua postea obiit, deprehésa est passione hysterica laborasse, vt refert Paræus l. 24. c. 54.

6. Hæc noua doctrina,repudianda eſt, aut etiam cum omni auerſatione repellenda. Nam vel ad fœdam matrum adhuc ſpirantium lanienam ſollicitat improuidos, vel ad æternum exitium fœtui creandum, neglecta prompta eius extractione confeſtim à morte matris, quandoquidem contendit, extractionem matre præmortua fore prorſus inutilem. Itaque proles quæ confeſtim à morte matris foras educta, poſſet baptiſmi beneficium conſequi, vnáque æternam ſalutem; miſerè immorietur materno cadaueri, & cum vita corporis, vitæ perpetuæ diſpendium ſubibit; quod ne accidat, omni ſtudio cauendum eſt. Conuellamus igitur hanc nouitatem, primùm directè; deinde ſolutione eorum quæ in contrarium ſunt adducta.

Eſt ſanè voluntaria obfirmatio in concepta gratis ſententia, qua hi autores diffitentur, vllos Cæſones mortuis iam matribus ſuperſtites, fuiſſe eductos. Nam pleraque iura ſuperiùs adducta, & alia quæ inſuper adducit Tiraquellus, l. de primog. q.18. num.1. manifeſtè ſupponunt ſæpè contigiſſe, vt mortuæ parentis fœtus, ſit extractus incolumis: talíque euentu ſuppoſito vt certo ac indubitato, ſtatuunt quid illis ex paterna vel materna hæreditate debeat obtingere.Hiſtorici præterea,& autores omni exceptione maiores, quos ſupra produximus, exempla ſignant eorum qui ex mortuarum matrum vtero ſint educti: nec dicunt matres adhuc palpitaſſe, vel ad vitæ limbum & mortis confinia adductas fuiſſe; ſed disertè & apertè teſtantur, fuiſſe præmortuas. Nec ſi vnus aliquis aliquando cœcutiuit, & hyſtericam pro defuncta habuit, ſequitur alios vbiuis innumeros, ſimiliter eſſe hallucinatos,

quos

quos iam olim secus sensisse vidimus. Idem confirmare licet aliis recentioribus exemplis idipsum patentissimè ferentibus. Ac præter alia quæ collegit Schenchius l. 4. obseruat. medicarum pag. 664. testatur Cornelius Gemma l. 2. Cyclogn. c. 6. se fœtus sex vitales è mortuis matribus promptè incisis eduxisse. Sua item similia experimenta profert Carolus Stephanus l. 3. de dissect. part. corp. hum. cap. 1. Et vterque explicatissimè tradit, matres perspicuè mortuas fuisse cum adhibita est sectio. Horatius item Augenius l. 5. epist. 2. c. 11. puerum à se è matre haud ambiguè defuncta eductum scribit, cui super sacrum lauacrum Fortunati nomen à felici euentu sit inditum. Exemplum quod mihi ista exaranti, à fideli tametsi domestico teste suggestum est, præterire non placet. Degit hîc Lugduni è Societate nostra Chirurgus, qui priusquàm religiosæ militiæ adscriberetur, manuariæ illius medicinæ opifex annos complures fuerat non illaudatus. Is sanctè mihi confirmauit, Heluetiam fœminam præsidiarij militis vxorem abs se Auenione statim ab eius indubia morte dissectam vtero, & puerum illi viuum, móxque baptismi compotem factum, diuino beneficio extractum esse.

7. Tot támque idoneis testibus qui de certa fœminæ morte pronunciare absque ambiguitate possunt, liquidò & disertè affirmantibus, matres verè mortuas vteri sectionem subiisse, & fœtus eductos esse viuos; quæ ista siue temeritas, siue capitositas, aut exoculatio est, negare verè mortuas fuisse, quibus sic exemptus sit fœtus? Plúsne vnus & alter qui aberant, quàm tot alij oculati testes, rei Medicæ peritia & longo vsu clari, perspexisse

credendi sunt, vt ausint oculos tot cornicum configere, & contendere impositum ipsis esse, nec verè obiisse quas se illi planè mortuas vidisse confirmant? Sapienter Philo initio libri de Iudice, quantum esse debeat in oculato teste momentum, iudicem admonet. Apage igitur inconsultam præfidentiam, hominum tot oculatis testibus omni exceptione maioribus, mentitionem aut barditatem impingentium. Quid quod infantes intra vterum matris aliquanto antè perspicuè defunctæ, subsultare sunt deprehensi, vt rectè in hanc rem argumentatur Daniel Sennertus lib. 4. p. 2. sect. 6. c. 8? Alij verò è matre iam confossa, & trucidata, ac certò exanimi prosiluerunt; siue toti, vt trigemini Polyxus, & Gorgias Epirota; siue ex parte, vt Sanctius Vasconum postea & Nauarræ Rex. Indubitatum igitur videtur, infantes intra matris recens demortuæ cadauer, perstare aliquandiu viuos posse, nec simul cum matre necessariò emori.

Vitæ fœtus principia, non tolli moriente matre, contra nouum figmentum, monstratur.

8. His ita positis, perspicuè sequitur, argumenta quibus aduersarij nituntur, meros paralogismos esse: stante enim propositorum experimentorum veritate, concidere ea argumenta necesse est, vt per se liquet. Respondendum tamen ad ea est singillatim. Rodericus à Castro vrgebat interclusam in fœtu respirationem per matris obitum; & cessantem deficiente vita matris, motum cordis in fœtu, quippe pendentem ex contractione, & distensione duarum arteriarum vmbilicalium, quæ cessant cieri, mortua

mortua matre. Aut ergo fœtum absque motu cordis & respiratione perstare necesse est; aut si id fieri non potest, (vt sanè est naturaliter impossibile,) concludit Rodericus, emori fœtum vnà cum matre, nec ei vel ad modicam moram esse superstitem.

Hoc argumentum, est telum imbelle sine ictu. Supponit enim aduersarius, cor, & pulmones in fœtu cieri, cum tamen neutrum verè dicatur, vt multis argumentis confirmat Andreas Laurentius l. 8. Anat. cap. 7. q. 26. & 27. Breuitérque perspici potest ex fine vtriusque illius motus. Respiratio enim spectat refrigerationem copiosi caloris: vnde hystericæ mulieres, ob caloris languorem, adeò respiratione non vtuntur, vt plerunque efferantur ante mortem, fallente respirationis defectu. Insecta item, & quæ hyeme in latibulis degunt, sola transpiratione vtuntur, non respiratione, ob caloris parcitatem. Similiter ergo fœtus, ob exiguitatem caloris, sola transpiratione contentus est, nec eget respiratione. Cordis quoque motum, necessarium non habet, siue ad proliciendam in cor spirituum materiam, siue ad spiritus vitales in cordis officina confectos, fumidorum vaporum & recrementorum admistione liberandos, siue ad eosdem dispellendos è corde in aortæ tubos, vt in iam natis contingit. Nihil horum cernitur in fœtu, qui spiritus vitales accipit à matre per vmbilicales arterias. Quamuis autem hæc erga fœtum beneficentia materna, cesset per matris obitum, tamen non est operosum agnoscere, posse vitam fœtui ad aliquod tempus perstare, vi subsidiorum per matrem adhuc viuentem collatorum. Neque enim tanta tam subitò fit exinanitio

spirituum

ſpirituum iam in fœtum tranſmiſſorum, vt non poſſit fœtus ad aliquam moram, ſine appulſu nouorum ſpirituum, continuare vitam, & morte prohiberi.

Fœtus in vtero, alia quàm matris vita, ſubſiſtit.

9. Argumentum alterum, quo ſollicitatam aiebam receptiſſimam perſuaſionem de vtili matris mortuæ ſectione, vt fœtus extrahatur, erat Varandæi: qui inde probabat fœtum ne ad morulam quidem quantulamcunque poſſe eſſe matri ſuperſtitem, quod fœtus in materno vtero, non alia quàm materna vita, ſubſiſtat.

Verùm hæc probatio aut laborat aperta petitione principij, aut ſordet errore pridem antiquato. Dupliciter enim accipi poteſt quod in ea dicitur, fœtum in vtero non alia quàm materna vita ſubſiſtere. Nimirum primò, ita vt ſenſus ſit, fœtum illico emori moriente matre. Id enim populariter, & neglecto vocum rigore, exprimi poſſe videtur eo loquendi modo, *fœtus non alia in vtero quàm matris vita ſubſiſtit.* Et hoc pacto ſumpta aduerſarij probatio, continet manifeſtam principij petitionem: Aſſumit enim tanquam rationem, idipſum de quo quæritur. Nam cum in controuerſia ſit, an fœtus matri demortuæ poſſit intra vterum ſuperſtes eſſe, vtiléque eſſe queat, matrem mortuam ſecare, vt fœtus intra eam abditus non moriatur: pars negans, per probationem propoſitam in hoc primo ſenſu acceptam, inde ſtabilitur; quod fœtus non poſſit matri eſſe ſuperſtes, ſed matre moriéte, illico moriatur

moriatur ipse quoque: quod est probare idem per idem,& ridiculè principium petere.

Secundò sensus probationis aduersarij esse potest, idcirco emori fœtum moriente matre,quia eademmet est vita matris, & fœtus intra eam conclusi. Nam si eadem numero est vtriusque vita,non debet mirum videri quod simul morte defungantur. Hoc si voluit aduersarius, vt cortex verborum præ se fert, incidit in errorem illum quorundam Philosophorum,qui animam à materna distinctam fœtui induci dixerunt,post partum duntaxat,vt refert Lactantius l. de opif. Dei c. 17. & fusè Tertullianus l. de anima c.25. & 26. qui id tribuit Platoni: tametsi Marsil. Ficinus l.18. Theol. Platon.c.3. & Carpentarius in c. 17. Alcinoi digress. 9. post Plotinum l.1. de dubiis animæ c. 19.& 33. ita Platonem acceperint, vt non de fœtus animatione,sed de respiratione egerit.Tribuit quoque Tertullianus placitum propositum Hicesio Medico, qui laudatur ab Athenæo sub libri septimi initium, & *non parua autoritatis medicus*, vocatur à Plinio l.27.c.4. eundem alibi persæpè allegante. Denique Ænesidemo ac Stoicis idipsum tribuit Tertullianus, post Plutarchum l.5.de placitis,cap.15.

10. Est autem placitum, non modò apertè erroneum, quippe è diametro pugnans cum Scripturis quas Tertullianus c. illo 26. appendit,& cum capacitate æterni exitij infantium intra vterum absque baptismo obeuntium, quam Ecclesia semper agnouit: sed etiam perspicuè delirum, & ipsomet sensu reuictum falsitatis, iudicio præsertim prægnantium ad quas prouocat Tertullianus illo capite 25. quo sic vrget aduersarios. *Puduit opinor illos, hoc*

statuere

ſtatuere quod fœminæ agnoſcerent. At quanto roboratior exitus, à fœminis reuinci, quàm probari? In iſta namque ſpecie nemo tam idoneus magiſter, arbiter, teſtis, quàm ſexus ipſius. Reſpondete matres vóſque pregnantes, vóſque puerperæ; ſteriles & maſculi, taceant: Veſtra natura veritas quæritur, veſtra paſſionis fides conuenitur. An aliquam ſentiatis in fœtu viuacitatem alienam de veſtro: de quo palpitent ilia, micent latera, tota ventris ambitio pulſetur, vbique ponderis regio mutetur? An hi motus, gaudia veſtra ſint, & certa ſecuritas, quod ita infantem & viuere confidatis & ludere? an ſi deſierit inqpies eius, illi priùs pertimeſcatis, an & audiat iam in vobis cum ad nouum ſonum excutitur. Addere poterat, & clamores puerorum in matrum vtero quandoque exauditos, vt peculiari lucubratione proſecutus eſt Andreas Libauius. Eſtque eius rei inſigne exemplum in vita S. Geraldi Comitis Auriliacenſis, quem S. Odo vitæ illius ſcriptor, lib. 1. cap. 3. teſtatur ter in vtero matris clamaſſe. Addit poſt nonnulla Tertullianus. *Si alimonia, inedia, crementa, decrementa, pauor, motus, tractatio eſt animæ; his qui fungitur, viuit: denique deſinit viuere, qui deſinit fungi. Denique & mortui eduntur, quomodo niſi & viui? qui autem & mortui, niſi qui priùs viui? Atqui & in ipſo adhuc vtero, infans trucidatur neceſſaria crudelitate, cum in exitu obliquatus denegat partum, matricida ni moriturus.* Tandémque inferiùs. *Poſſumus illos quoque recogitare qui execto matris vtero viui aërem hauſerunt, Liberi aliqui & Scipiones.*

Pertinent quoque ad hunc locum, omnia argumenta quibus Gregorius Nyſſ. l. de hom. procreat. à cap. 29.

cap. 29. & l. de anima & resurr. fusè confirmat, animam esse corpori ritè dispositο coæuam, nec post illud creari. Quæ adducere supersedeo, quod iam fastidiam hanc qualemcunque insulsissimi placiti depulsionem, ad quam me adegit iustus timor, ne verba Scriptoris à Catholica fide alieni; cui pro more Sectariorum & cauteriatæ conscientiæ Medicorum, (bonos & Medici nomine dignos semper excipio,) quidlibet sentire liberum est, idipsum reuera ex autoris mente contineant quod sonant & extimo cortice præferunt: nimirum eandem esse fœtus vtero abditi, & matris aluo gerentis vitam.

Concluditur vtilitas sectionis matris demortuæ; suggestis ad eam cautionibus.

11. Quare ratum & fixum esto, infantes matris vtero adhuc conclusos, non emori necessariò vna cum matre: atque adeò verissimè censuisse antiquos omnes, cum sectionem matris demortuæ faciendam præscripserunt, vt fœtus retineatur incolumis, & ad baptismi initiationem perueniat. Est autem hac in re opus celeritate, quia periculum est in mora, tum ob congeminatum carceris illius pædorem, tum ob defectum alimenti, & indigentiam refrigerationis ab externo aëre attracto, ac etiam fomentorum quibus corpusculum tenerrimum, siue suo vitio & morbositate, siue matris ægritudine, aut etiam colluctatione & nisu inter tentandam eruptionem, malè affectum, refici & summoueri ab extremo vitæ periculo queat. Prædictas enim ob causas, infantem intra vterum, vix vltra horam defunctæ matri esse superstitem, de Medicorum

corum valdè peritorum sententia, affirmat Possevinus l. de Officio Curati, cap. 6. num. 9. Imo addit, obstetrices octogenarias muneris illius valdè peritas, liquidò confirmasse, infantem post matrem mortuam, non nisi ad modicum tempus abditum vtero viuere. Nec iuuari posse immisso ori matris epistomio, quasi sic subiturus sit aër ad fœtum, notat Paræus l. 24. c. 38. etiamsi contrarium affirmet Lud. Mercatus l.4.de mul. affect. c.3.*in fine*. Quare optimum consilium est, cum mater eniti non valet, nec ea dispositione est vt possit viuenti adhiberi sectio, habere paratum chirurgum, qui confestim ac mater obiisse deprehensa fuerit, si de infantis morte ante non constet, matrem aperiat, & fœtum extrahat, lauacro baptismi illico intingendum.

12. Sectionis porrò matri in eo euentu adhibendæ, & quidem absque mora, grauis necessitas iniicitur idoneo administro; ita vt si operam suam vel neget, vel absque conuenienti causa differat, peccet mortaliter: quia abiicit proximum in extrema sua necessitate spirituali, cui subuenire ne æterna beatitudine ob baptismi defectum excidat, grauiter tenebatur. Alij item quorum interest, vt pater, propinqui, ac similes, vel in eorum defectum publicæ rei spiritualis aut temporariæ curatores, graui obligatione obstringuntur, ad hoc beneficium cuius fructus per totam æternitatem fundetur, promptè infanti curandum, per matris dissectionem, cum primùm de eius morte constiterit. Indicia verò obitus matris, facilè deprehendent Medici, aliíve periti ægrorum administri, aut etiam obstetrices exercitatæ; quibus frequens est, ad indubiæ mortis explorationem, spiculum lumen ori iacentis

iacentis admouere, & obſeruare num flamma deiiciatur. Vel bombycis aut lanæ carptæ tantillum, ibidem locare, attentéque inſpicere num leuiſſima illa materia, ſuccutiunculam aliquam ſubeat ab ægri corporis halitu. Nam ſi flamma nullo modo deiicitur, aut pauxillum illud villoſæ materiæ perſtat prorſus immotum, argumēto eſt exceſſiſſe matrem. Quod alij æquè certò explorare ſe dicunt, ſi cyathus aqua plenus ad ſuprema vſque labra, ſuper os ventris ponatur, & aqua planè immota permaneat. An verò ſecanda ſit mater, ſi dubitetur an verè ſit mortua, nec poſſit moralis ſaltem certitudo haberi de eius obitu, pendet ex infra dicendis de ſectione matris moribundæ, vbi patebit in tali dubio abſtinendum eſſe matris ſectione.

CAPVT III.

De ſectione matris ſuperſtitis, infante item ſuperſtite, variantes ſententiæ.

1. E TRIPLICI ſectione Cæſarea, ad primi capitis calcem propoſita, expediuimus primam, quæ erat matris demortuæ, ad extrahendum fœtum in ea ſuperſtitem. Nunc pergo ad ſectionem matris viuentis, fœtu item intra eam adhuc viuente, ſed deſperata naturali eius emiſſione. Quanquam autem primæ ſectioni, ſubiicienda congruè videbatur ſectio matris viuentis, mortuo intra eam infante, tamen

consultò differo discussionem huius sectionis; quia nullo negotio expedietur post tractatam eam sectionem quam proposui. Et quia circa hanc maximè sectionem matris viuentis, quæ viuo item fœtu grauatur, feruet contentio dissidentium sententiarum, placet ab ea contentione auspicari: referendo quid in hoc puncto variis & Medicis & Theologis sit visum, & singulorum fundamenta perstringendo. Quibus auditis, quid de hac re vniuersa sit statuendum, ex propria sententia trademus.

Secari non posse matrem viuam, doctrina olim communißima.

2. Theologi qui hoc punctum attigerunt, in ea omnes videntur fuisse sententia, vt matrem viuam aperire, aliud non sit quàm eam trucidare: Ideóque, cum iuxta pronunciatum Apostoli Rom. 3. non sint facienda mala, vt eueniant bona, inferunt, tametsi infans esset intra matris non discissæ vterum periturus absque baptismo, non esse tamen aperiendam matrem viuam: quia quod infans absque baptismo in euentu illo pereat, nulla nostra culpa continget: Matris autem viuæ discissio, nequit ab immani homicidio excusari, ideóque nullo modo facienda est. Ita S.Thomas in 4. d. 6. q. 1. artic. 1. quæst. 1. ad 4. & 3. p. q. 68. art. 11. Alensis 4. p. q. 8. memb. 7. art. 1. §.4. Paludanus in 4. d. 6. q. 1. art. 1. Gabr. dist. 4. q. 2. art. 3. dub. 2. Maior eadem dist. q. 2. §. *contra has.* Soto dist. 5. q. vnica, art. XI. versic. *tertiò arguitur.* Viguerius in Theol. instit. cap. 16. §. 1. v. 8. Angles in 4. q. de recipientibus baptismum art. 3. conclus. 4. Ægid. 3. p. q. 66. art. 7. dub. 1.

dub. 1. num. 75. Malderus de Iust. tract. 3. cap. 1. dub. 16. Chapeauille de casibus in peste c. 2. q. 10. *sub finem*. Idem passim tradunt Summistæ. S. Antoninus 3. p. summæ tit. 14. c. 13. §. 1. Astesanus in summa 1. p. l. 4. tit. 6. art. 2. q. 6. Angelus V. *baptismus* 6. num. 2. Tabienna V. *baptismus* 5. num. 5. Syluester *baptismus* 4. num. 2. Rosella eod. num. 1. Armilla V. *baptismus* num. 38. Victoria de Sacram. q. 33. Lopes 1. p. instruct. c. 63. §. *sed in casu*. Graffis parte 2. decis. l. 1. c. 4. num. 20. Villalobos t. 2. tract. 12. diffic. 13. *in fine*. Henriq. l. de baptism. cap. 21. num. 5. Rodericus in summa 1. p. cap. 5. num. 3. Diana 2. p. tract. 1. miscell. resol. 44. Bonac. disp. 2. de Sacram. q. 2. p. 6. num. 9. Fernandus de Moure p. 4. c. 12. §. 2. n. 4. Omnium acerrimè Comitolus l. 1. respons. q. 14. & lib. 4. q. 13. Ex Iuris Canonici peritis idem constanter tradunt Nauarr. Consil. 1. de homicid. Franc. Marcus p. 2. decis. 951. num. 15. Alphonsus Carranza in opere de partu natur. & legit. c. 6. sect. 2. *in fine*.

3. Minus mirum esset, Theologos & Iuris Canonici peritos, consentire in hanc sententiam, nisi etiam Medicorum doctissimorum, lanienam aliis quibusdam Medicis probatam auersantium, suffragium accederet. Certè Alexander Massaria lib. 4. rei Medicæ cap. 12. *in fine*, testatur se per annos 40. non plus quàm ter vidisse secari viuas mulieres in naturalis partus desperatione, & omnes periisse. Itaque ea sectio fuit matrum occisio, quæ intrinsecè mala est, & scelus horrendum. Ioachimus Fortius referente Mizaldo centur. 1. memorab. aphorism. 100. indubitatum habet, perimi matrem cum ei secatur vterus: & fabulis annumerat narrationes

 contrarium

contrarium ferentes. Idem tradit Ambrosius Paræus l. de hom. generat. cap. 38. aliàs 31. negans mirari se satis posse, eos qui matrem posse sectioni esse superstitem, atque adeò per eam non interimi existimabant, cum ingens magnitudo vulneris ad fœtum extrahendum inferendi substantiæ vteri & musculis epigastrij, ingentem hæmorrhagiam planéque lethalem necessariò sit inuectura, tot vndique vasis multo sanguine distentis vtero implantatis. Qui verò etiam iteratò, superstitem matrem secari potuisse retulerant, eos Paræus incredibiliora commentos non dubitat: quandoquidē consolidato vteri vulnere, haudquaquam permissura sit obducta cicatrix, vterum denuò dilatari ad nouæ prolis gestationem. Eandem ob causam Ludouicus Guionus l. 5. de pulchritud. & sanit. corpor. c. 25. mentitionem impingit Scriptoribus qui abs se visas superstites Cæsareæ sectioni mulieres ac post eam quoque, matres, prodiderunt. Videtur idem velle Varandæus lib. 2 de morbis mulierum cap. 7. Quæ attigisse placuit, quod quamuis ad cardinem præsentis controuersiæ non spectent; (aliud quippe est, non posse mulierem dissectam iteratò concipere, aut in perpetuum naturali partu prohiberi, aliud perire per sectionem, de quo est lis;) Tamen ex hoc grauissimorum Neotericorum iudicio, de narrationibus per quas ab aduersariis honestas sectionis Cæsareæ, maximè stabilitur, eneruatur planè robur contrariæ factionis. Et qua ratione euertitur fides narrationum, quibus fabulini quidam visas sibi mulieres prodiderunt, quæ post sectionem fœtum conceperint, & naturaliter fuderint; eadem quatiuntur & concidunt tot narrationes, (an commenta;)

menta;) de cæsis vtero, vita superstite, mulieribus; quod tamen est primarium partis aduersariæ firmamentum.

4. Non modò igitur Doctores sacri, sed etiam inter Medicos plerique, sectionem matri viuenti adhibitam improbant, agnoscentes eam esse veram cædem matris: & qui mitiùs agunt, hócque probrum declinari vtcunque posse annuunt, tamen à præcluso in æternum conceptu, sectionem matris viuentis, constanter infamant. Sunt tamen ex sacris Doctoribus, qui omnia incommoda proposita, locum duntaxat habere censeant, quoad matrem non criminosam. Nam eam quæ mortem commerita esset, quia iure cædi potest, fatentur posse aperiri ante partus naturalis periodum, si periculum sit in mora, & prospiciatur saluti corporeæ infantis: quod fieri posse non ambigunt, si peritus sector adhibeatur, & fœtus sit maturus, ita vt saltem sit septimestris. Ita Suarez t.3. 3.p. q.68. ad articulum 11. Ægidius ibidem num. 92. Præpositus 3.p. q.66. num.93. Diana 2.p. tract.1. miscell. resol.44. Filliucius tract.2. num. 139. At alij, ne in hoc quidem euentu quo mater noxia sit & capitale supplicium commerita, admittunt posse viuam secari, ídque S.Antoninus 3.p. tit.14. c.13.§.1. & Tabienna V. *Baptismus* 5. num.6. ac Henriques l. de bapt. cap.21.num.5.ad eum quoque euentum extendunt, quo timeretur ne fœtus vtero matris immoriatur ante partum: nam ne tunc quidem sinunt illum extrahi per viuæ matris sectionem, quod non dubitent hanc esse fœtus trucidationem; vt clariùs expressit Lopes 1.p. instruct.cap.63.§.*sed in casu.* ac Malderus 2.2. tract.3. c.1. dub.16.

5. Et hoc est alterum caput, penes quod nonnulli ex Doctoribus adductis, damnant sectionem Cæsaream matris viuentis. Quæcunque enim hactenus prolata sunt, matrem dumtaxat spectarunt. At iuxta nonnullos ex Doctoribus supra adductis, vrgenda est contra sectionem Cæsaream, etiam cædes prolis, quam certum habent maternæ per hanc sectionem trucidationi adiungi. Neque patiuntur obtendi æternum exitium proli certò impendens, nisi sic extrahatur, quippe baptismo cariture; cum de multorum sententia, baptismus quia est renatorum, non possit nisi natis conferri. Hoc enim damnant falsitatis, censéntque validè omnino baptizari posse infantem in maternis visceribus prorsus abditum, si ad illum vel ad secundinam qua obuoluitur pertingat aqua, per manum madidam obstetricis, aut aliter. Et quamuis hæc via iuuandi infantem præcluderetur, non censent esse prorsus conclamatam Gersonis, & Caietani sententiam, quæ asserit fœtum in tanta necessitate mundari posse à labe parentali, & sanctificantem gratiam adipisci, per fidem parentum; hoc est, per externam protestationem & oblationem à parentibus factam: quod erat remedium puerorum in lege naturæ, itémque puerorum Hebræorum, si ante vitæ octiduum expletum, mortis discrimen ingrueret. Quod si ne hac quidem ratione, æterna puerorum salus videatur in tuto locari, veréque fatendum sit, infantem ni adhibeatur matris viuentis dissectio, versari in extrema necessitate & corporea & spirituali, permittendum potiùs arbitrantur, eius & vitæ corporeæ & spiritualis exitium, quàm peccandum, matrem simul & infantem cædendo.

Contraria

Contraria ſententia, nunc apud Medicos receptiſſima.

6. In contraria planè ſententia ſunt recentiorum Medicorum plerique. Diſſectionem quippe vteri matris viuentis in partus naturalis deſperatione, non modò honeſtam & licitam, cum ex parte matris, tum ex parte fœtus, ſed etiam neceſſariam & ex obligatione adhibendam contendunt. Et quamuis inter eos multi de hac obligatione ſileant, tamen non poteſt ea obligatio non conſequi honeſtatem ſectionis Cæſareæ, adhibitæ matri viuenti; quam honeſtatem vtilitas ſectionis ab his Medicis acerrimè & conſtantiſſimè defenſa, apertè infert. Quomodo enim non iniiceretur obligatio vſurpandi hoc remedium in deſperatione partus naturalis, ſi per illud vita & matri & fœtui retinenda eſt, & fœtui quoque æterna ſalus per baptiſmum curanda; neglecto autem illo remedio, & mater & fœtus vita corporis priuabuntur, fœtúſque inſuper non recipiet vitam animæ, & æterno exitio inuoluetur? Itaque clauus clauo truditur in hoc negotio. Peccatum inquam, cuius intentato timore Theologi à ſectione matris viuentis abſterrebant, prætermiſſione ſectionis incurrendum opponitur: indéque ſtimuli admouentur ad vſurpandam ſectionem.

Hæc omnia voluuntur iis quos dixi cardinibus, vtilitatis & honeſtatis ſectionis Cæſareæ matris viuentis, pro qua omnium pleniſſimè pugnat Franciſcus Rouſſetus toto opuſculo de partu Cæſareo. Subſcripſítque Gaſpar Bahuinus appendice ad librum Rouſſeti, referens in eandem ſententiam

Ioannem Albosium, & Franciscum Saguyerium, doctos eiusdem temporis Medicos. Idem tradunt Mauritius Cordæus comment. 1. ad 1. lib. Hippocratis de morbis mulieb. text. 11. Iacobus Duuallius l. de Hermaphrod. & partubus cap. 24. Laurentius lib.8. Anatom. q.32. Veichardus l. de morbis mulier. c.19. Ioannes Marinellus l.3. de morbis mul. c.50. Ioannes Scherichius in opere Obseruationum Medicarum l. 4. fol. mihi 665. & seqq. Rodericus à Castro l. 4. de morb. mulier. cap. 3. Mizaldus Centur. 1. memorabil. aphoris. 100. Franc. Ranchinus l. 7. qq. Chirurgic. q.14. Daniel Sennertus l.4. Medic. practicæ p.2. s.6. c.8. casu 3.

7. Itaque hæc sententia, communissima nunc est inter Medicos, quamuis dissidium inter hos ipsos quos protuli, nonnullum sit quoad aliqua adiuncta sectionis eámque consequentia: nempe posśitne mulier sic dissecta, denuo concipere, & parere modo naturali. Id enim & fieri posse, & sæpè accidisse, affirmat Roussetus, nominatim tota sect.6. & Duuallius c. illo 24. At hoc esse impossibile, censent aliqui, & nominatim quoad partum naturalem sectione posteriorem, Rodericus à Castro dicto c.3. *in scholiis*. Argumentum eius est, quia tametsi vterus post vulnus consolidatum, possit concipere, tamen in partu post ingentem cicatricem dilatari satis non poterit, nisi vulnus recrudescat, & cicatrix denuo hiscat: qua ratione vis vteri expultrix dispergetur, & infirmior fiet quàm vt possit prolem naturaliter excludere. Verùm hæc nihil officiunt cardinibus huius controuersiæ. Nam quamuis sectio matris viuentis, conceptum deinceps excluderet, ac etiam partum naturalem, tamen dummodò

dummodò in desperatione partus naturalis & vitæ matris & infantis commodet, vsurpanda erit, alioqui intercedet mors, & fœtus & matris, per quam æquè impedietur iteratus conceptus & partus, ac per sectionem Cæsaream. Longè igitur eligibilior est sectio Cæsarea, quæ ita illa qualiacunque incommoda inuehet, vt tamen incolumitatem conferat. Itaque satis in præsentia est, quod ad matris & fœtus vitam retinendam, sectio Cæsarea commodare posse concedatur, de quo solo præsertim contendunt autores vtrinque hactenus propositi, maiore recentiorum Medicorum parte in hanc sententiam consentiente, quod ad finem prædictum, vtilis atque adeò licita sit hæc viuentis matris dissectio, quidquid sit de illis aliis adiunctis.

Potiora eius firmamenta, obiter tacta.

8. Nituntur hi DD. multiplici experimento quod postea attingemus cap. 5. addúntque etiam rationem ex eo petitam, quod contingere possit vt materni vteri porta iusto angustior sit, nec possit per eam educi infans, præsertim si nimium crassus sit, siue à naturali conformatione ob vbertatem materiæ, siue à tumore vitioso. Esse autem aliquando, etiam ex natiua dispositione, & seclusa nimia infantis obesitate, tantam phymosim atque occlusionem naturalis ostij quo fœtui ad lucem veniendum esset, vt non possit per illud emitti, notauit Moschio & Theodorus Priscianus in excerptis p. 2. cap. 15. quod est de atretis, & Auicenna 21. tertij, tract. 4. cap. 1. Et frequentissimè idem contingit ob deprauatam ossium ischij ac pubis cõformationem,

vel luxatum os femoris versus internam partem,& comprimens vterum, qua parte exeundum fœtui esset, vt accidit in exemplo quod recitat Moxius l.3. de venæ sect. in morb. acut. c. 3. Idem contingere potest ob affectus illos accidentarios de quibus plenè Mart. Akakia toto l. 1. de morb. mul. vt ob callum, cicatricem, lupiam, scirrhum, calculum, molam carneam, similésve tumores, aliquando etiam ob gangrænam, & cancrum, quæ ea in parte quandoque contingere ibidem Moschio c. 33. & experientia docuit. Quomodocunque autem contingat, vt fœtus educi nequeat viuus per naturalem viam & communem portam, non superest alia ratio consulendi vitæ eius, quam si adhibeatur sectio Cæsarea. Nam si diutiùs hæreat intra matris viscera, suffocabitur à nimio æstu cordis supra modum concalefacti,quem mater temperare nequibit: Deficiet etiam præ inopia alimenti, quod necessarium illi est in maiore copia, quàm priùs: à squalore denique & pædore carceris quo distinetur, incurret breui in mortem certam & ineuitabilem; & quod longè tetrius est, cum morte corporis subibit æternam mortem animæ, quippe exsors baptismi, qui non aperto matris vtero conferri non potest. Quomodo enim in eas latebras immittetur aqua, fiétque infantis ablutio, interiacentibus tot inuolucris? Aut quomodò renascetur denuò,qui non est natus primò, & intra matris viscera abditus nõdum lucem conspexit? Hinc demonstrari videtur,attendendo summam veréque extremam necessitatem fœtus,tam spiritualẽ quàm corpoream, fas esse matris viuentis vtero adhibere sectionem ad educendum fœtum in desperatione partus naturalis.

Nec

Nec minus ad idem valida ratio eruitur, attendendo necessitatem matris, cui nisi sectio in eo euentu adhibeatur, vel moriendum erit, vel subeunda obtritio fœtus intra vterum, planè horrenda, & crudelitatis ac sceleris plena: aut si hæc declinentur, ineuitabilis tamen erit extractio fœtus facta frustillatim, quæ non minùs matri atrox, & plena grauissimorum discriminum, summorum item cruciatuum ferax haberi debet, quàm sectio Cæsarea, à qua nequaquam mors matris timenda est, si adsit peritus artifex, & seponantur extrinseca incommoda accidentaria, quæ etiam absque sectione, matrem perderent. Affundetur his omnibus lux plenior inferiùs. Nunc enim fundamenta huius sententiæ perstringimus duntaxat, & per summum veluti verticem crispamus, quæ honestati sectionis Cæsareæ matris viuentis suffragantur, de sententia magnæ partis recentiorum Medicorum.

Media quædam sententia, refertur.

9. Audiuit ista non nemo, & consideratis inde, quæ Theologi & Doctores Medici anteriores vno propè ore tradiderant, tantopere auersati hanc sectionem; hinc, quæ nuper Medici experimentis quàm plurimis adiuti docuerunt: quoddam vt putauit sententiæ temperamentum adamauit; dicens, Medicis quidem qui nunc tam atrox & periculosæ plenum aleæ remedium vsurpant, posse alicui solatio & remissioni remorsus esse experientiam anteriorem, indéque conceptam spem similis euentus boni. Tamen eum qui primus id opus vix ante seculum aggressus est, immaniter peccasse, etiamsi

desperata

desperata videretur, corporea matris, & vtraque prolis salus. Detestanda quippe est audacia proiecta Medicorum illorum, qui in ægrotis, etiamsi desperatis, experimentum sumunt remedij cuius hactenus ignota vis fuerit, tentantes sítne ægro profuturum aut nociturum, vt rectè tradunt Corduba l.3. quæstionatij q.5. §. *secundò probatur.* Azor.t.1. l.2. c.17. q.11. Vasques 1.2. disp.64. c.4. Sayrus in Claui l.1. c.10. num.6. Castro Palaii tract. de conscientia disp. 2. p.9. num.3. & alios adducens Sanches l. 1. in decal. c.9. n. 38. Et ratio est perspicua; quia Medicus ad eum modum se gerens, quantum est ex se influit in mortem, vel mortis accelerationem; quam ex nullo hactenus experimento compertum fuit, minimè consecuturam ex tali actu. Grauissimi igitur peccati insimulari meritò potuit, quisquis fragili trucem commisit pelago ratem primus, cum tanto gemini naufragij alieni, & exitij duorum corporum discrimine, cuius aditionem temerariam, fortuitus euentus bonus non honestauit. Esto, nunc prætextu spei ex iactatis bonis euentibus conceptæ, tolerabilius vel etiam labis expers videri possit, in euentu de quo agimus, secare viuam prægnantem. Ita visum condimentario, quem dixi pugnantium sententiarum ante adductarum temperationem quandam adamasse, auditis quæ vtrinque proferebantur.

CAPVT

CAPVT IV.

Præsuppositio ad diiudicationem controuersiæ propositæ; Sectionem matris viuentis quacunque tandem ex causa fiat, extremum remedium esse oportere.

1. DISCVSSIO sententiarum superiori capite propositarum, complurium & sanè grauium difficultatum enodationem continebit, ad quam vnius certi principij per omnes resolutiones subiiciendas vagantis, & ab omnibus necessariò admittendi, explicatione proludendum est: Inde ad extremarum sententiarum quas compendio hactenus retulimus, veritatem disquirendam progrediemur, quod in singulis verisimilius occurret seligentes, & pro extremis sectantes media, quod iuxta Nouatiani pronunciatum l. de Trinit. c. 30. non secùs veritas inter extremos errores media stet, quàm Christus æterna veritas, inter extremos latrones pependit medius.

Supponitur, sectionem matris viuentis extremum remedium esse oportere.

2. Principium quod iaciendum aiebam, est huiusmodi. Extra ineluctabilem, planéque summam & extremam necessitatem; sectionis Cæsareæ matri viuenti

viuenti adhibendæ, nullum esse vsum debere. Non intendo hîc definire, penes quam personam attendenda sit extrema illa necessitas; nimirum an penes matrem, cui alioqui mors immineat, nisi fœtu superstite ad eum modum liberetur, ob angustias & malam dispositionem viæ ordinariæ, aliámve similem causam: An penes prolem cui vtriusque vitæ dispendium impendet, per necessariam crudelitatem, vt loquitur Tertullianus l. de anima cap. 25. hoc est per obtritionem intra vterum, aut lacerationem, eductionémque ex eo per frusta: Aut certè penes vtrumque simul, cum aliquando, aut etiam semper contingat, vt nexa sint & matris & prolis summa pericula, nisi extrinseco isto remedio subueniatur vtrique: An denique penes publicum bonum, quod aliquando ferat vt mater fœtu maturo grauata, priusquàm naturaliter enitatur, & plenum naturaliter pariendi tempus aduenerit, viua secetur. Penes quod inquam horum capitum definienda sit extrema necessitas, nunc non decido. Nec illud item pronuncio, posito vno aliquo extremæ huiusmodi necessitatis articulo, aut simul concurrentibus eorum pluribus, vel etiam omnibus, fas esse adhibere matri viuenti sectionem Cæsaream. Id enim pedetentim postea discutiendum erit. Tantum itaque dico, nisi interueniat talis aliqua extrema necessitas, sectionis Cæsareæ matris viuentis, vsum esse nullum debere. Qua de re nullam puto esse posse dubitationem; videtúrque certum, non modò Theologos, sed ne Medicos quidem vllos refragaturos: etiam illos qui in aliquo euentu vsum sectionis Cæsareæ matris viuentis ratum habent, & labis expertem. Neque enim in alium finem approbant

sectionem

ſectionem prædictam, quàm vt corporeæ vitæ matris aut vtrique fœtus ſaluti, vel bono publico conſulatur: quos omnes fines ſupponunt aliter obtineri non poſſe, quàm interuentu ſectionis matri adhibitæ. Eſt igitur hæc ſectio extremum remedium, quod non niſi extremis malis eſt admouendum. Et ita Medicos conteſtatur Rodericus à Caſtro lib. 4. de morbis mul. c. 3. *in ſcholio*, & Ioannes Marinellus lib. 3. eiuſdem argumenti cap. 50.

Vſus contrarius, eſſet tacita Dei accuſatio.

3. Nemo ſanè non videt, vſum ſectionis Cæſareæ extra ſummam & extremam neceſſitatem, fore tacitam Dei accuſationem, & humanæ fabricæ criminationẽ. Deus enim humani corporis opifex, ita generis noſtri conſeruationi & propagationi per ſexuum diuerſitatem conſultum voluit, vt fœtus intra matris vterum conceptus, ibíque ad tempus vſque congruum aptè ad crementum neceſſarium conſeruatus, tali via & modo naturali, ex illo occulto & terræ inferioribus educeretur. Omnino ſiquidem oportuit, proſpici à naturæ autore medium quo fœtus ex materni vteri conceptaculo prodire in lucem naturaliter poſſet; alioqui natura defeciſſet in neceſſariis, præſtitiſſétque deeſſe concipiendi vim & rationem, quàm meatum naturalem ad exitum: quo negato, pereundum miſerè eſſet fœtui concepto, è ſuis illis latebris obſtetricante natura nunquam educendo. Quare Deus naturæ autor qui naturam non vult in neceſſariis deficere, medium naturale fœtui prouidit, quo venire ad lucem poſſet; ita vt quamuis aliquando præcludatur

medij

medij illius vſus ob materiæ indiſpoſitionem, (qua ratione pleriſque omnibus naturalibus partium quarumcunque functionibus & vſibus à ſimili materiæ malè affectæ indiſpoſitione obex iniicitur;) tamen id ſit per accidens. At per ſe loquendo, ſuppetit naturale medium ab opifice naturæ Deo prouiſum, quo fœtus conceptus & debitam maturitatem aſſecutus ad lucis vſuram deducatur; quod abiicere, quamdiu nihil per accidens interuenit ad abiiciendum compellens & planè cogens, tacita eſſet Dei naturæ autoris accuſatio, tanquam ortui animalis pretioſiſſimi vel proſpicere neglexerit, vel non valuerit; quod vel cogitare blaſphemum ſit, nec minori ſuppliciorum atrocitati obnoxium, quàm ſacrilega licentia Alphonſi 10. Caſtellæ Regis, cuius ſunt Alphonſinæ tabulæ. Eum enim Rodericus Sanctius p. 4. hiſtor. Hiſpan. c. 5. ob improbatum diuinum opificium, quod diceret ordinatiùs meliúſque edi emendatis aliquibus potuiſſe, in grauem numinis iram incurriſſe, & licet tandem reſipiſcentem, ſeuerè à Deo vltore fuiſſe caſtigatum, ſcriptis prodidit.

4. Cum autem diuina manus in vniuerſi corporis humani ſtructura verè ſit mirabilis, quod in ſcalis à viſibili creatura ad Deum gradu 11. memini expendere, in opificio tamen partium quibus immortalitati generis noſtri ſeruitur, & fœtus vitam ac lucem accipit, eo pleniùs effuſa eſt diuinæ ſapientiæ vbertas, quo ſunt partes illæ excellentiores, & fini addictæ ſublimiori: quæ eſt præclara in hanc rem Gregorij Nyſſeni conſideratio in orat. magna catechet. cap. 28. demonſtrantis excellentiam illarum partium quæ ſunt ortus noſtri principia, longè ampliorem

ampliorem esse quàm oculorum, aurium, & linguæ alteriúsve cuiusuis corporei organi in quo maximè micare videatur summi Opificis industria & sapientia. Qua in re, nihil supra verum statui à Nysseno, agnoscet quisquis Theophili Protospatarij de hominis fabrica librum 5. & Meletium sub finem operis de structura hominis, legerit. Inde & eximiam, omníque laude superiorem Dei artem in compactione partium ortui nostro addictarum deprehendet apertissimè, & qui Lactantij l. de opif. Dei c. 15. post hæc perpensa sensus fuit, non poterit non *queri, homines impios ac profanos, summum nefas admittere, qui diuinum & admirabile Dei opus ad propagandam successionem inexcogitabili ratione prouisum & effectum, vel ad turpissimos quæstus, vel ad obscœna libidinis pudenda opera conuertunt, vt iam nihil aliud ex re sanctissima petant, quàm inanem & sterilem voluptatem.* Nec nostri duntaxat, structuram partium per quas ortus noster peragitur, inemendabilem & omni præconio cumulandam dixerunt, nominatim cum disputant aduersus spurcos Manichæos, quibus incredibilis visa est Dei corporati commoratio in virginis vtero, & deductio ad hanc lucem per communem viam; vt S. Cyrillus Hierosol. catech. 12. Tertullianus l. de carne Christi c. 4. Theodotus Ancyranus homilia illa in Natal. Saluat. quæ habetur in append. 5. ad tom. 6. Conc. Ephes. edit. Peltani, & S. August. orat. de 5. hæres. c. 5. sed etiam Ethnici; intérque eos Galenus, ad tantum artificium autoris naturæ stupuerunt. Nec dubitauit hic ipse Medicorum antesignanus, miraculum non vnum in huiusmodi opificio agnoscere ac celebrare; eam præsertim ob causam, quod

vterus qui post exceptam conformandæ prolis materiam tantopere occluditur, vt eius orificium ne aciem quidem acus præ constrictione admitteret; (dempto raro aliquo euentu ob peculiares causas vnde existit superfœtatio, de quibus alibi post Hippocratem libro de ea) tamen cum fœtus maturuit, & in lucem fundendus est, idemmet vteri osculum adeò dehiscat, vt fœtui per illud exitus pateat. Hoc Galenus l. 15. de vsu partium, mirabilis prouidentiæ argumentum, admirabilitatis plenum censuit, & sanè meritò. Ab iis tamen qui extra vrgentissimam & ineluctabilem necessitatem, alias vias educendo fœtui tentare vellent, perspicuum est, tam exquisitum opificium perinde ac imperfectum & maioris per nos commodi ac vsus capax, emendationi subiiciendum, imò abiiciendum esse.

5. Hoc verò quantumuis fœtus eductio fieret, illa alia via, non minori absurditate sorderet, quàm si quis nollet per os & œsophagum cibos in stomachum demittere, eo quod succis immissis per clysmata, aut per emplasmata nutrientia apposita vmbilico, suppleri aliquando possit vsus viæ naturalis ciborum ad ventriculum, vt obseruat Valesius 8. controu. c. 3. sicut ergo seclusa grauissima necessitate, præposterus ille alimenti remoti ductus ad stomachum, aliter quàm per fistulam cibalem, (provt Lactantius appellat l. de opif. Dei c. 11.) absurdus esset, & tacitam reprehensionem continens diuini opificij circa commolendos & concoquendos cibos, ad cuius imitationem humana solertia molendinum & clibanum excogitauit, vt Seneca epist. 90. ex Possidonio disputat. Ita extractio fœtus per viam ab ea diuersam quam Deus naturæ

autor instituit, nisi ad id grauissima & indeclinabilis necessitas adigat, non vacaret Dei sugillatione per hominem: cui illud Ruperti lib. de volunt. Dei c.6. haud iniuria occineretur. *Hodie natus rudis homuncio, docere vult antiquum dierum cani & maturi capitis, qualiter debuisset operari; qui tunc operari cœpit, quando nullus nostrum adesse potuit, vt illi operis normam ostenderet, & digitos operantis, in quamlibet partem duceret aut reuocaret.*

Temeritas summa, vsus eiusdem contrarij.

6. Quid quòd tentatio illa extraordinariæ eductionis fœtus, cum ordinaria non negatur, plenissima est temeritatis: quia ad auertenda pleraque grauissima damna quæ tot partium diuisione inferri possunt, peritus admodùm artifex exigitur, qui non est adeò obuius. Et vt scientissimus medicinæ manuariæ opifex non deesset, vix licet ambigere, quin per vteri sectionem à quantumuis perita & felici manu peractam, & mater & fœtus non vulgari mortis discrimini obiiciantur; quod temerarium planè sit vltrò adire, si declinari possit. Nec licet causari acerbissimos & interdum satis diuturnos naturalis partus dolores, interuentu sectionis commutari breuioribus ac leuioribus, indéque elui posse notam temeritatis, cuius insimulabamus ineuntes nouam hanc extrahēdi fœtus viam, dimissa naturali quæ non præcludatur. Non inquam licet istud obtendere ad probrum impactum auertendum. Vix enim credibile est, ex diuisione non exigua tam multarum partium sensu acerrimo vigentium; abdominis scilicet, peritonæi, ac vteri,

non existere dolorem naturalis partus dolores æquantem, vel etiam superantem; præsertim cum horror ex insolita laniena, dolorum acerbitatem cumulet, faciátque atrociorem. Vt propterea sint qui scribant, mulieres quæ priùs naturali partu per accidens prohibitæ, ad sectionem Cæsaream compulsæ summa necessitate fuerant: postea concepto iterum fœtu, non tentasse illi eundem exitum, si naturali via proditurum spes affulgeret; sed sublatis impedimentis ortus naturalis, vt eum fœtus denuò conceptus assequeretur, sategisse feruntur; & sibi summoperè gratulatas esse partum naturalem. Et tamen perspicuum est, in illis, alteram fœtus eductionem per sectionem Cæsaream, minùs acerbam & horrendam futuram fuisse, quàm eductionem primam. Nam rescisso priore hiatu qui vix vnquam benè coalescit, posset leuiore mulieris excruciatione, & absque eo horrore quem insolita sectio intulerat, scopus intentus attingi.

7. Itaque nota temeritatis grauissimæ, cuius arguebamus neglectum ortus naturalis, & voluntariam eius commutationem in sectionem Cæsaream matris viuentis, non potest depelli prætextu leuiorum & breuiorum dolorum, matris vltrò subeuntis sectionem Cæsaream. Essétque etiam in eo prætextu, quod ad Dei dedecus pertineret. Deus enim vt liquet ex Genes. 3. naturalis partus difficultates quas status innocentiæ auertisset, interueniente peccato vertit in mulieris excruciationem, iustúmque supplicium; non quidem adiectione aliqua in hoc statu facta ad eam doloris mensuram quæ partui naturaliter iungitur, vt malè suspicatur Delrio in c. 3. Genes. num. 41. id enim æquè fundamento

damento caret circa hanc mulieris pœnam, ac circa subiectionem ad viri imperium, vel circa obnoxietatem moriendi contractam post peccatum: Non igitur ob eam causam, inter pœnas mulieri à Deo ob peccatum inflictas, numeratur dolor inter pariendum: sed quia post peccatum, adempta est prærogatiua immunitatis à dolore quam fœmina diuino beneficio nacta esset, nisi abiecisset innocentiam; & quod naturale est, sublato gratiæ beneficio per quod fuisset emendatum, mansit quale ex se est, & eatenus in pœnam transiit. Igitur etiamsi (quod non puto,) per sectionem Cæsaream obtineretur declinatio dolorum partui naturali comitantium; tamen seclusa vrgentissima necessitate, adhibitio sectionis esset delusio Dei vltoris, & effugium à facie arcus; ne dicam exprobratio, quod minæ quibus Deus primam mulierem post peccatum terruit, vanæ fuerint, & mulcta quam irrogauit, abierit in fumum.

CAPVT V.

Quid statuendum de sectione matris viuentis fœtu item superstite, si sectio neutri mortem illatura, probabiliter speretur.

1. AGGREDIOR ad diiudicationem difficultatum quarum semetis facta est in superio-

ribus, ducto initio à capitali quæſtione circa quam maximè feruet diſſidentium contentio. Aio igitur, ſi ad extremam neceſſitatem & omnimodam partus naturalis deſperationem deuentum ſit, affulgeátque probabilis ſpes felicis euentus, licere adhibere ſectionem Cæſaream,& eo modo fœtum extrahere è matris viuentis vtero.

Status controuerſiæ.

Vt ratio ordinis ſit manifeſta, obſeruandum eſt, poſſe multiplicem excitari controuerſiam de honeſtate ſectionis Cæſareæ matris viuentis, fœtu item ſuperſtite. Nimirum primò, quærendo ſitne ea ſectio honeſta, ſuppoſito probabili iudicio, indéque concepta rationabili ſpe vitæ matri & fœtui conſeruandæ. Secundò idem quæri poteſt, ſuppoſita certitudine morali mali euentus; ex parte quidem matris, quia nimium debilis eſt, nec par ferendæ excruciationi per ſectionem: Ex parte verò prolis, ob imperitiam ſectoris, quæ etiam iuſta eſſe cauſa poteſt timendi materni exitij. Potéſtque moralis certitudo mali euentus haberi tam ex parte matris quàm fœtus; vel certè ex parte tantùm alterutrius, vnde ſubnaſcitur quæſtio comparatiua, matríſne an fœtus potior habenda ſit ratio, ſi alterutri tantùm poſſit conſuli,nec niſi vnius vita retineri.Tertiò controuerſia eſſe poteſt,quid facto ſit opus, in dubio proſperúmne & felicem,an calamitoſum exitum ſit habitura ſectio. Nunc ad primam quæſtionem accingor, in qua mentionem duntaxat feci iudicij probabilis, & rationabilis ſpei; quia certitudo omnimoda boni euentus dari non poteſt,

ſed

ſed duntaxat aliqua, quæ ad ferendum probabile iudicium, & prudenter operandum ſit ſatis: quando autem ſupperat, infra attingetur.

Deſperato partu naturali, licitum eſt matrem aperire, affulgente ſpe boni euentus.

2. Quòd igitur ſectio Cæſarea matris viuentis in deſperatione partus naturalis, licita ſit & honeſta, ſi ſpes probabilis & rationabilis, boni euentus affulgeat; habeo perſuaſiſſimum, & hac in parte ſubſcribo ſententiæ multorum recentiorum Medicorum; nec puto aduerſaturos Theologos. Imo plerique apertè annuunt. Nam tametſi apud eos, ſectio Cæſarea idem eſſe videtur quod matris trucidatio, ideóque paſſim ſectionem huiuſmodi damnent, ſaltem quoad matrem innoxiam, de qua ſola nunc agimus: Tamen in eam ſententiam conceſſerunt, quia videbant Medicos negare talem ſectionem poſſe abſque matris cæde perfici. Vix enim ante annos ſeptuaginta vel octoginta, inualuit inter Medicos opinio vtilitatis ſectionis Cæſareæ, incolumi matre. Si tamen Theologi audiuiſſent, ſectionem vteri cum ſpe probabili vitæ matris ac prolis vſurpari poſſe, & vſurpatam non ſemel reipſa eſſe; nequaquam inficiati eſſent honeſtatem talis ſectionis, in partus naturalis deſperatione.

Et ita apertè habetur ex Alenſi 4.p. q. 17. membro 4. vbi cum negaſſet, mulierem prægnantem cuius ſalus corporea & naturalis partus deſperatur, ſecari poſſe vt proles baptizetur; rationémque negationis inde petiiſſet, quod ea ſectio matri interitum eiúſve accelerationem ſit certò illatura; nec

fœtus incolumitas & per baptiſmum initiatio poſſit certa eſſe; Nefarium autem ſit facere malum certum, vt eueniat bonum incertum: Cum inquam hæc præmiſiſſet Alenſis, ſubdit licitum omnino fore matris vterum in tali euentu aperire, ſi id præſtari poſſet abſque cæde matris & fœtus. Quo nihil potuit commodius dici in rem præſentem. Nam quamuis Alenſis, defectu experimentorum ſupponat, mortem matris cui vterus aperitur eſſe indeclinabilem; tamen agnoſcit, ſi per impoſſibile mors matris declinari poſſet, omnino ſecandam fore honeſtè ac licitè. Quod autem ipſe impoſſibile duxit, prolatis nouis experimentis agnitum eſt poſſibile. Quare haud dubiè Alenſis, in euentu propoſito ſubſcriberet iis quæ diximus, ſi recentiorum Medicorum experimenta & rationes audiſſet. Diſertè idem cum Alenſi habent nonnulli alij Theologi, qui propterea cenſendi quoque ſunt ſuffragari, vt Pelbartus roſario 4. tract. de baptiſmo cap. 5. caſu 5. & Brianſonis in 4. q. 4. corollario 2. *litera K.*

Rationes ex magnis bonis ſectionis, in prædictis circunſtantiis.

3. Probatio ſententiæ à nobis poſitæ, ducenda eſt ex eo quod per ſectionem Cæſaream mater alioqui ferè certò mortem opetitura, putreſcente intra eam fœtu, ſeruanda ſit incolumis: vel ſaltem liberanda immani illa laniena quam deſcribit Tertullianus l. de Anima c. 25. dum fœtus emortuus, fruſtillatim extrahitur, *violento* (vt ille appellat) *puerperio.* Per eandem ſectionem, fœtus emerget è
materno

materno vtero incolumis, nec fraudabitur Christiana initiatione per baptismum, qui in lege noua, quoad infantes extra martyrij priuilegium est planè insupplebilis, nec potest delitescenti intra materna viscera conferri, tot veluti parietibus intergerinis ac septis carneis impedientibus appulsum aquæ ad ipsum fœtum, cuius immediata ablutione peragitur baptismi Sacramentum. Cum ergo per sectionem Cæsaream, & matris vita corporea in euentu de quo agimus locetur in tuto, & vtraque prolis salus Deo benè propitio obtineatur, dubitare non licet, quin talis sectio in circunstantiis quas supponimus, licita sit & honesta. Hæc probatio planè conuincit, si constet de eo quod in illa assumitur, nempe quod matre incolumi possit adhiberi sectio. Nam de prolis incolumitate, vix erit qui neget eam posse probabilissimè sperari, atque adeò per hoc medium prudenter quæri, si mors matris non obstaret, quam multorum veterum Cæsonum experimenta adiunctam fuisse apertioni materni vteri, docuerunt. Tota ergo difficultas est, vt ostendatur sectionem matris viuentis, posse absque eius cæde peragi. Id verò & à posteriori per effectus & euenta, & à priori optima ratione demonstratum eo.

Matrem posse sectioni esse superstitem, demonstratur.

4. Ad primum caput, pertinent imprimis varia exempla, quæ testes locupletes partim à se visa, partim à grauibus & omni fide dignis autoribus prodita, retulerunt. Quos omnes commenti redarguere, tametsi personas, & tempus cæteráque

adiuncta accuratè consignent, illísque ipsis locis scribant, vbi reuinci haud difficile possent, ob temporum & locorum viciniam; illiberale omnino & indignum videtur, & à Fortio aliísque perpaucis in hoc negotio factum demiror. Contra quos intorquere par sit illam Ennodij contestationem initio vitæ S. Epiphanij, qua confirmat se vera dicturum, quia vulgata & præsentia de viro sancto erat scripturus. *Nihil* (inquit) *de laboribus eius tam mediocre vel humile inueniam, vt necessariis illud bullis vt plerique solent, viuidi sermonis amplificem. Testes enim calentium citabo negotiorum, & trophæa illius adhuc fumantia & exornata de manubiis Diabolicæ nuditatis ostendam. Nemo enim sub oculis præsentia penè & nimiùm nota commemorat, nisi, qui de veritate confidit, vt quos forsitan ficta dicturus velut impudentiæ meæ conscius euitarem, eorum auribus relegam illa quæ cognouit adspectus.* Cum igitur similiter, autores quos mox producemus, exempla referant iis locis in quibus scribebant peruulgata; & vrbes, tempora, personas per quas & circa quas sectio Cæsarea matre & fœtu incolumibus administrata est, diligenter consignent, censendi profectò sunt vera dicere; nec nisi ab indocilibus & illiberalibus ingeniis repulsam in testificando ferent; maximè cum non sint testes singulares, nec priuatam suam causam agant, vel audita tantùm referant, quibus ex capitibus multorum longinqua narrantium autoritas frequenter ruit, etiam eorum qui historici audiunt; quandoquidem Seneca l.7.natur. qq. c. 15. aliàs 16. ad detrahendam Ephoro autoritatem, negat magna molitione opus esse, eo quod *historicus sit* procul posita scribens, cui hominum

generi

generi ſolemne eſt *incredibilium relatu commendationem parare, & lectorem aliud acturum ſi per quotidiana duceretur, miraculo excitare.* Præterquàm quod, *quidam inter eos creduli, quidam negligentes ſunt; quibuſdam mendacium obrepit, quibuſdam placet: Illi non euitant, hi appetunt. Et hoc in commune de tota natione, quæ approbare opus ſuum, & fieri populare non putat poſſe, niſi illud mendacio aſperſit.* Nihil horum in re noſtra obtendi poteſt. Nam nec de Hiſtoricis, ſcenæ plerunque ac tempori ſeruientibus agitur, nec de citò credentibus & corde leuibus, vel oſcitanter in hac cauſa verſatis: ſed de grauibus autoribus, qui viſa ſibi & diligenter perſpecta, in re quæ nec gratiæ nec lucri ferax eſſe poteſt, apud eos quibus narrata explorare & reuincere facilè erat, ſcriptis prodiderunt.

Videbor profuſione aliqua verborum vti, in concilianda fide autoribus mox adducendis. Verùm extorſit à me hanc præmunitionem potentiſſimi pro noſtra ſententia argumenti ab experimentis petiti, capitoſitas & obfirmatio, (an etiam inſulſitas atque ruſticitas?) paucorum quorundam inurbani & agreſtis ingenij ſcriptorum, qui non habentes vnde ſectionem Cæſaream in euentu de quo agimus contra perſpicua experimenta repellerent, omnes eiuſmodi narrationes, quibus facta feliciter & matre ac fœtu incolumi ſectio Cæſarea proditur, ad Deum Fabulinum ablegarunt, & autores vt mendaciorum artifices atque propolas, per ora hominum traduxerunt.

Exempla varia.

5. Superiore itaque ſeculo, & hoc ipſo quod nunc

nunc voluitur, plerique omni exceptione maiores testes, sectionem Cæsaream saluis fœtu & matre peractam, se optimè consciis, non semel esse, disertè prodiderunt. Mizaldus centur. 1. memorab. Aphoris. 100. ait rem esse indubitatam, & multis experimentis firmatam. Decem prosperos euentus sectionis de qua agimus retulit Franciscus Roussetus, partim à se visos, partim ex testibus fide dignissimis cópertos, quos legere licebit laudato superiùs opere à cap. 5. Gallo scriptori Rousseto astipulator accessit ex Germania Gaspar Bahuinus, qui ad librum Rousseti addidit appendicem, cuius c. 1. septem præterea alias narrationes, sectionis Cæsareæ matri & fœtui commodantis exhibuit, vel à se coram perspectas, vel ab oculatis testibus quorum fides nullo modo vacillaret, ad se conscriptas. Ex tanta apud vtrumque exemplorum vbertate, vnum duntaxat ab vtroque delibo.

Illustrissimum ergo videtur exemplum mulieris sectiės ictæ, quod Roussetus recitat. Hæc Mesnilij in Vastinetensi agro degebat, quæ ora est Galliæ haud ita procul Lutetia. Cum autem alio modo parere non posset, sexies illi eductus est à Nicolao Guilleto Chirurgo oppidano, fœtus viuus. Mortuo deinde Guilleto, cum septimùm grauida facta esset, frustra quæsito Chirurgo qui sectionem Cæsaream adhibere vellet, septimum illum fœtum præ angustia naturalis ostij nullo modo excludere valuit: atque ita cum fœtu miserè periit.

6. Iam Bahuinus, scribit de sectore Germano, (& sectorem intelligo, non huius de qua agimus sectionis opificem ex arte operantem & Chirurgiæ peritum, sed quod Latina vox fert, *castratorem*, heu qualem

qualem artificem sectionis Cæsareæ!) cum vxorem cuius primus partus desperabatur, indubiæ mortis nisi subueniretur damnatam, domi iacentem haberet, eam annuentem facta per Magistratum potestate ne vxoricidij tentati argueretur, intrepidè aperuisse. Modus autem aperiendi is fuit qui imperitissimo artifici congrueret, & tamen optimè cessit. Vxorem ægram adhibitis perpaucis testibus ex iis quas ægra habebat maximè amicas & fideles, mensæ imposuit; eiúsque abdomini non secus ac scrofæ inflixit vulnus, adeò altè & tamen feliciter, vt ad primum illum ictum exiluerit infans, ac illæsus planè & prorsus incolumis, exemptus sit, salua matre, cui felicior quàm peritior artifex, veterinario more vulnus consuit: & nihilominus postmodum probè coaluit, ita vt postea, hæc ipsa mulier primùm gemellos, & quidem naturali partu sit enixa; deinde singulatim alios quatuor liberos, tandem autem plusquàm sexagenaria obierit, seculo superiore.

Ex literis D. Pellaire apud Maurianenses Medici ad R. P. Amedeum à Portu, Ordinis D. Augustini strictioris disciplinæ alumnum, comperi in Oppido Auçois Comitatus Maurianensis, mulierem nuper fuisse, cui sectio Cæsarea sexies adhibita fuerit, suo & fœtus commodo: additúrque ibidem, *idipsũ accidisse in Ciuitate S. Ioannis Maurianensis, mulieri nomine Maupa.* Quid illud, *idipsum?* An sensus est, hanc quoque sexies cæsam fœliciter fuisse? An duntaxat significare voluit, eam quoque mulierem sectione Cæsarea subleuatam esse, tacito sectionum numero, ac fortassis absque numero, quod semel tantum ita contigerit? Subiungitur denique in iisdem

iisdem literis, peruulgatam & omni fide testatam rem esse, eximium Chirurgum cui nomen Ludouico, ante annos perpaucos, Aquis in Sabaudia, matre ac fœtu saluis, obiuisse Cæsaream sectionem, cum naturalis partus esset desperatus.

7. De Vrsula quadam VVitembergensi scribit Daniel Sennertus testis oculatus l. 4. Medic. pract. p. 1. sect. 2. cap. 17. cum prægnans inaudito prorsus euentu, vterum in fascia pendulum extra abdomen gestasset, eúmque provt res ferebant, nunc in femore, nunc alia in parte locasset, tandem & ipsa matre & fœtu incolumi, se autore & sectioni inuigilante, liberatam esse ea sarcina anno 1610. Vix occurrere possit quippiam circa mulierem aluo gestantem admiratione dignius.

8. Testimonio Chirurgi scientissimi Ludouici Panthot, cuius peritiæ cum humanitate certanti, hæc lucubratio non parum debet, compertum habeo, anno 1627. Aprili mense in Lugdunensis oræ pago cui nomen *Meissemy*, Ioannam Matheuiere, Marthæi Fournelli vxorem, post acerbissimam plurium dierum excruciationem, cum partus naturalis prorsus desperaretur; leuatam denique esse adhibita sectione Cæsarea, qua & mater incolumis seruata est, & fœtus baptismi beneficium adeptus. Idipsum confirmauit eiusdem manuariæ Medicinæ professor egregius, Ioannes Feret.

Visam sibi Flexiæ apud Andegauos, mulierē quæ se ter cæsam saluo fœtu profiteretur, narrauit homo de Societate nostra qui Chirurgum in seculo egit, annos complures, & rem esse extra dubium, sanctè confirmauit.

Obiter

Obiter infertur; sectione Cæsarea, nec conceptum, nec naturalem partum excludi.

9. Habemus exemplorum & experimentorum satis. Inter hæc verò pauca quæ ex innumeris selegi, obseruata velim ea præsertim, quibus iterata proditur sectio Cæsarea. Inde enim manifestè reuincuntur, qui dixerunt, sectione Cæsarea inuehi sterilitatem, ita vt fœmina deinceps nequeat concipere,& aluo gestare,eo quod obductum vteri vulnus, per cicatricem residuam obstiturum sit nouæ vteri dilatationi, qualis ad fœtus gestationem est necessaria; quod erat Paræi, Guionij, & Varandæi argumentum superiùs propositum cap. 3. ad probandum, non posse mulierem post sectionem, iteratò matrem esse. Eodémque argumento Rodericus à Castro ibidem adductus, demonstrari censet, per sectionem præcludi deinceps partum naturalem: eo quod tametsi vterus post vulnus obductum poterit concipere, tamen in partu dilatari satis non poterit, quin cicatrix denuò hiscat, & vis vteri expultrix dispergatur, fiátque infirmior,quàm vt possit ad excludendum naturaliter fœtum sufficere. Et id quoque falsitatis reuincitur, cum aliis exemplis quæ apud Roussetum legere est sect.1.c.5. narratione 3. & cap. 6. narratione 2. & 5. tum maximè experimento illo sectoris Germani quod Bahuinus suppeditauit.

Quanquam verò ad controuersiam, quam hoc capite excutimus,non refert, an sectio Cæsarea iteratos conceptus & naturales partus impediat, nobísque

bísque abundè sit,quod matris & fœtus incolumitas obtineri per eam possit; (est sanè id multo optabilius quàm denuò concipere, & conceptum fundere naturaliter:) Tamen non est difficile, rationem ex neganda vtero dilatatione ad conceptum, gestationem fœtus, & naturalem partum necessaria, ita retundere, vt planè hebescat. Ex quo enim vulnus vteri ritè consolidatum & exactè obductum fuerit, (quod non est adeò operosum,) nihil procliuius est,quàm dilatari vterum cum res feret;cum tanta sit partis illius ad distensionem aptitudo; vt monstrat triplicis interdum fœtus, insupérque molæ, intra eum gestatio per menses non paucos. Nec per quantamcunque vteri distensionem, ad naturalem partum requisitam, necesse est denuo hiscere cicatricem, cum possit tanta inter partes priùs diuisas intercessisse cohæsio,vt planè excludatur noua disruptio,vulnerísque reclusio.

Secabilitas absque cæde matris, aliarum sectionum exemplo, monstratur.

10. Primæ probationi hactenus propositæ, ductæque ex effectibus,quibus monstratum est,matre incolumi, aperiri posse vterum, si naturalis partus desperetur,adiungenda est non leuis confirmatio,ex affinibus sectionibus æquè vel etiam magis periculosis, quas tamen cum ex arte obeuntur, feliciter cedere, & honestè tentari, extra controuersiam est. Quidni enim multo magis fas sit,cum id fert extrema necessitas, & spes bona felicis euentus affulget, aperire vterum mulieris, vnde non eius modò incolumitas corporea, sed vtraque etiam prolis salus possit

poſſit exiſtere? Nam in illis aliis ſectionibus, de vnius ægri ſalute corporea agitur: In hac, vertitur æterna ſalus prolis, vnà cum eiuſdem & matris incolumitate corporea. Et quamuis hæc non ſit directa oſtenſio honeſtatis ſectionis Cæſareæ pro qua ſatagimus, eſt tamen indirecta, & apud cordatum prudentémque æſtimatorem admodum efficax, ſi ſectionem ſectioni, & vtriuſque vſum & adiuncta atque pericula, rectè componat.

11. Eiuſmodi eſt ſectio membri ſyderati, cum ab eo exitium reliquo corpori imminet. Parti enim adhuc viuenti ferrum admouetur ad os vſque depreſſum, & nerui, tendones, venæ, arteriæ, ſecantur, ſiſtendóque ſanguini admouentur candentes laminæ. Hæc præciſio non peragitur abſque horrenda carnificina, & magnis corporum ſic laceratorum vel ambuſtorum conuulſionibus. Experientia tamen docet, eam poſſe ægro commodare; & idcirco licitè ac honeſtè adhiberi, cum de conſilio prudentis Medici, bona ſpes affulget, omnes nemine diſcrepante conſentiunt.

Parachenteſim hydrope laborantium, ex Hippocratis decreto l. 6. epidem. ſ. 3. multa experimenta quæ Schenchius collegit l. 3. obſeruat. & præclara Andreæ Laurentij diſputatio l. 6. anatom. q. 9. ſecurè ac licitè adminiſtrari poſſe confirmant, cum morbi pertinacia quoduis aliud remedium excludit. Peragitur autem immiſſo (horrendum vel cogitatu,) per muſculos tranſuerſales abdominis ad peritonæum vſque ferro, vel compunctione medij vmbilici immiſſo præacuto ferro qua parte vaſa dehiſcunt: ſícque via aperitur, qua ſtagnans illa aqua & cum corporis pernicie putreſcens, foras

exiliat. Quod ex arte in his ascitibus hydropicis tentatur, fortuito euentu, salute ex inimico profecta obtigit Aurelianensi baiulo de quo Roussetus s.3. c.3. Ei ex hydrope pessimè habenti, cum nebulo in rixa impacto validècultro perforasset abdomen ac peritonæum; riuus putridæ aquæ illicò profluxit: & desperata sanitas per sectionem fortuitam, Deo inimicam voluntatem in bonum vertente, est restitúta. Euentus ei geminus quem refert Plutarchus l. de vtilit. ex inimicis.

12 Laryngotomia, sectio est anginæ interioris siue musculorum laryngis, quos acrimonia vitiosi defluxus adeò tumefecerit, vt aëris & potus cuiuscunque, aditus planè omnis intercludatur. Vnde certa suffocatio & mors existeret, nisi prouideretur. Vt ergo aëri admittendo paretur via, secundus faucium orbiculus cartilagineus, adhibita sectione à tertio seiungitur. Sic partam salutem certo exitio expositam, gratulari frequenter contigit. Illustre est exemplum quod refert Alexander Benedictus lib. 8. de Chirurg. curat. de quodam qui seruatus est in conclamata strangulatione tracharteriæ, dissecta membrana inter annulum & annulum sub epiglottide. Similia exempla passim prostant.

Æquè rata & frequentibus experimentis testata habetur apud Schenchium l. 2. obseruat. & ex Cócilio quodam Vesalij pro Duce Terræ nouæ edito inter Ingrassiæ opuscula, perfossio ac discissio pectoris, vt purulentia ibi collecta educatur. Eáque ratione ante annos aliquot, Chirurgus præstans in paucis Brondellus, militem cui nomen *Bonna*, cuius pectoris sinum ex vulnere in humeros inflicto multus sanguis oppleuerat, restituit exoptatæ sanitati,

nitati, cæso latere dextro, & pure copioso ac fœtentissimo ex vomica perfossa, industriè educto.

13. Non est semper lethifera, vt quotidiana experimenta testatum faciunt, vesicæ in perinæo sectio ad calculi exemptionem: & tamen longè operosior & periculosior est, sectione vteri ad extrahendum fœtum: quia in perinæo occurrunt plures insignes venæ, arteriæ, nerui, musculi, tendones, ac ligamenta: & idem est de sphinctere & vicinis vasis spermaticis, quæ per illam sectionem, veriùs lacerationem vesicæ, facillimè contingit lædi. Ipsa vesica priusquàm incidatur, vt plurimùm est exulcerata, ideóque sectionis incapacior. Symptomata inde passim consequentia, vixque euitabilia, longè sunt teterrima: nominatim perpetuum vrinæ stillicidium per vulnus ægerrimè coalescens, adiunctis doloribus ac fœtoribus vix ferendis. Horum nihil in vteri sectione de qua agimus metuendum est; cum & vterus ante sectionem supponatur valens ac sanus, & eam partium siue internarum siue adiunctarum facilè lædendarum copiam non habeat, à qua circa vesicam timebatur.

14. Suppetunt aliæ item sectiones, ei pro qua satagimus viciniores, ac propè geminæ, quas extrema necessitas, cum bona spes affulget, licitè ac honestè adhiberi suadet, & frequenti experimento deprehensum est, non esse semper lethales. Eiusmodi est sectio vesicalis, & extractio calculi per epigastrium, vt in sectione Cæsarea. Liquet eam sectionem ad calculi exemptionem, longè periculosiorem esse altera proximè tacta, quæ in perinæo perficitur: Et tamen si accidentaria incommoda secludantur, lethalem esse negat, & probabiliter

licitam eſſe affirmat Rouſſetus ſect.3. c.6. 7. 8. & 9. Scribit Villanouanus Valreacenſis apud Cauares Medicus, notiſſimæ eruditionis ac experientiæ, admotum à ſe Montilienſi mulieri actuale cauterium, fiſſo epigaſtrio ad interiorem vſque vteri partem; vnde magna puris vbertas profluxit: Poſt trimeſtre verò redditam ſanitati mulierem, nec ita multo poſt concepiſſe,& quater peperiſſe. Narrante Ioanne Alboſio Regio Medico conſtat aliquibus aliis mulieribus abdomen actuali cauterio feliciter fuiſſe apertum profundè ac latè impreſſo vulnere, ita vt per illud in vna quadam muliere, ſecundina fœtus emortui & priùs ferro extracti educeretur, muliere ſalua & denuo ac ſæpiùs matre facta.

15. Non auſim planè affirmare, an vteri inciſio ad ſterilitatem mulieri inducendam, quæ olim in vſu erat, fieret extrinſecùs & ſecto ſimul epigaſtrio ac peritonæo, (vt eſt certè veriſimillimum,) an verò abſque partium illarum diuiſione vt in ἐμβρυου-λχείᾳ. Factam quidem fuiſſe, oſtendit Brodæus lib.5. miſcellan. c.3. ex Athenæo lib. XII. qui id inuentum fuiſſe Lydorum, & Regis eorum Adramytis, teſtatur. Ibidem tamen Caſaubonus, ex Herodoto & Heſychio illuſtri l. de ſapientibus, Gygem ſtatuit inciſionis illius autorem. Suſpicio eſt, à ſuibus tranſlatum eius vſum ad mulieres. Nam porcarum vterum, vt gratius vniuerſa caro ſaperet, traiici ferro ſolitum,& ſuem factam non genitalem, alij obſeruarunt; meminítque etiam Columella l.7. c. 9. tametſi id aliò refert. Sed Galenus l. 1. de ſemine *ſub finem*, tradit quod dixi; & addit, muliebres didymos ad vtrumque vteri cornu finientes, exſcindi ſolitos vtroque vteri latere diffiſſo; quæ cauſa eſt,

cur

cur dixerim verisimillimum esse talem incisionem peractam fuisse scisso extrinsecùs epigastrio & subiectis partibus: eáque ratione hæc incisio gemina erat sectionis Cæsareæ, & sicut illa non erat lethalis, ita nec sectio Cæsarea habenda esset mortifera. Si verò illo alio modo quem attingebam, peragebatur; commodat quoque ad ostendendum sectionem Cæsaream non esse cædem ac trucidationem matris, cum tanta vteri incisio & quidem gemina, letho non daret mulierem. Qua etiam ratione argumentari proportione possumus ex Eunuchis maribus, iis præsertim quos Turcæ in sui Imperatoris cubicularios euirant. Non enim (quod ferè vnum olim fiebat,) solis didymis vel attritis vel abscissis mulctantur; sed insuper membrum totum cum scroto, resecatur. Idque etiam à paucis quibusdam olim patratum, scribit S. Basilius l. de vera virginit. *sub finem*. Sic demessos, propriè dici Eunuchos notat Brodæus l. 4. miscell. cap. 21. secernens ab eis Thlasias quibus tantùm rupti didymi; Spadones quibus auulsi; Thlibias quibus collisi attritique; Ectomias quibus amputati atque resecti. Eunuchorum ergo sectio eo periculosior est, quo acriori sensu pollent partes quæ per eam exscinduntur. Nam scrotum vtero inuerso est persimile, membrum verò adiunctum affine est collo vteri, quod in sectione Cæsarea nequaquam inciditur, sed aliæ tantùm partes minùs exquisiti sensus & minùs periculosæ.

Excluduntur omnia, quæ semper lethali matris sectioni, obtendi possunt.

16. Potentissima ergo ratione, ex effectibus cum

geminis tum affinibus petita, demonſtratum videtur, ſectionem Cæſaream non ſemper eſſe matri mortiferam, atque adeò poſſe affulgente boni euentus ſpe, honeſtam eſſe. Nunc ſubiicienda eſt probatio alia per cauſam, declarata & firmata partium quæ in ſectione Cæſarea aperiendæ ſunt, non lethali ſecabilitate; & ſymptomatum omnium ſectioni adiunctorum vel ſubiunctorum declinabilitate, citra matris & fœtus mortem. Quæ erit optima ſimul veritatis propoſitæ ſtabilitio, ſimul depulſio omnium quæ ab aduerſariis intorqueri aduerſus eam ſolent, aut poſſunt. Sic igitur argumentari licet. Si mors matris per ſectionem Cæſaream inueheretur, oporteret id fieri, vel 1. ob epigaſtrij ſiue abdominis ſectionem, conſequentémque ex ea hæmorrhagiam. Vel 2. ob ſectionem membranæ muſculis abdominis ſubtenſæ, id eſt, peritonæi, quod cum ſit ſubſtantiæ membranoſæ, non videtur abſque ſpaſmo incidi poſſe. Vel 3. ob ipſius vteri diuiſionem. Atqui ex nullo horum capitum mors matris iure timenda eſt adhibita ſectione Cæſarea, dummodò in iis circunſtantiis adhibeatur quas initio poſtulauimus, & ſeponantur incommoda accidentaria, & affectus mali qui etiam abſque ſectione matrem diſcrimini obiicerent, & perdere poſſent. Igitur ſectio Cæſarea, vrgente extremæ neceſſitatis articulo, licita eſt & honeſta. Sola minor eget probatione, quam particulatim exhibeo percurſis breuiter tribus illis capitibus, per quæ ſola dixi poſſe mortem matri inferri, ſi adhibeatur ſectio Cæſarea. Oſtendo ergo penes nullum ex dictis capitibus, matrem vi ſectionis Cæſareæ letho dandam.

17. Ac primùm musculos epigastrij posse citra mortem incidi, magno etiam hiatu facto, docet Galenus lib. 6. methodi med. c. 4. quo loco artificiosæ gastroraphiæ modum ad vulnera huiusmodi musculorum consuenda & curanda proponit. Nec vlla huic incisioni hæmorrhagia adiungitur, quæ mortis timorem meritò faciat. Paucæ enim insignes venæ diffunduntur eo loco quo musculorum incisio peragitur. Venæ autem mammariæ ascendentes, à quibus maximè timeri posset hæmorrhagia, secundùm rectorum musculorum longitudinẽ conscendunt. Tandem puluisculi astringentes, & alia sanguinis effluxui cohibendo opportuna, qualia congessit permulta Trincauellius consilio vltimo, obuia sunt & semper ad manum.

Iam peritonæum posse salua vita incidi, apertè liquet ex iis quæ præcellentes Medici Galenus, Celsus, Ægineta, aliíque tradiderunt de curatione peritonæi, etiam vulnerati & amplo hiatu patentis. Quid quod nonnullis, citra vitæ noxam, computruisse deprehensum est peritonæum? Potest ergo vita superstite incidi. Et cum fibræ eius non sint exquisitè neruosæ; finísque extremitatum partis anterioris, sit multo laxior faciléque cedens; nequaquam ex eius vulneratione aut incisione timendum est à spasmo, qui tum demum timendus accidit, cum fibræ exquisitè neruosæ pari robore circa extrema firmatæ, ad suum principium cum violenta distensione contrahuntur. Multò minùs timendum est ab hernia quæ nec post curatum peritonæi vulnus necessariò remanet, nec si semper remaneret, esset malum graue, aut difficulter leuabile, vel vlla ratione conferendum cum malo quod sectione

Cæſarea declinatur; nempe cum certa morte matris vel fœtus extractione per fruſta, ad quorum alterum eſt neceſſariò veniendum, in circunſtantiis in quibus verſamur ni mater ſecetur.

18. Vteri denique inciſio, nullo modo eſt lethalis, quantumuis amplum vulnus inferatur, & fœtui educendo par., Quomodò verò lethale eſſet ſecari vterum, cum ne omnimoda quidem eius abſciſſio mortem aduehat, vt deprehenſum eſt in nonnullis puerperis, quæ validiſſimo impetu enixæ, vnà cum fœtu vterum radicitùs euulſum emiſerunt, abſque vitæ diſpendio, vt à ſe viſum ſcribit Fernelius l. 7. phyſiologiæ cap. 11? Exempla aliarum quibus vterus ob gangrænam ſimilémve cauſam exciſus mortem non intulit, ſignant Chriſtophorus à Vega tract. de procidentia vteri, Carpus in ſua Anatome, Langius lib. 2. epiſt. Medic. in 39. Paræus lib. 24. cap. 48. Mercur. lib. 4. de morb. mul. c. 21. Rouſſetus ſect. 4. cap. 5. & 6. ac Bahuinus in appendice ad eum §. 4. Idem agnouerant antiqui. Nam Paulus Ægineta l. 6. c. 88. ſic ſcribit. *Conſtat tota ablata matrice, nec mortem inde ſubſequi.* Similia repetit l. 3. c. 72. Sorani quoque hæc ſunt verba l. de locis muliebr. *Minimè exiſtimandum eſt, vterum principatum ad vitam obtinere: quia is non ſolùm procidit, ſed etiam in quibuſdam præciditur, nec tamen mortem affert, vt Themiſo literarum monimentis commendauit. Præterea in Gallia, ſues, habitiores & valentioris alimenti fieri aiunt, poſtquàm vterus abſciſſus fuerit.* Apud Aëtium idem explicatiſſimè traditur lib. 16. c. 76. Et Auicenna ac Auenzoar referente Paræo l. 24. cap. 48. idem affirmant.

Fortiſſima confirmatio omnium quæ hîc præmiſſa

missa sunt, de non lethali epigastrij, peritonæi, & vteri incisione, peti potest ex aliis huiusmodi partium perfossionibus, quas fieri contigit matre superstite. Scribit Langius l. 2. epist. medicin. in 39. impium quendam ciuem suum,(Andreæ Remptero nomen erat,) œstro percitum, ilia vxoris sextum iam mensem aluo gerentis,cultro dextra capulo tenus immissa traiecisse. Aduocatus peritus Chirurgus,intestina elapsa reposuit,vulnus epigastrij consuit. Triduo post illatum vulnus, mater puerum occisum emisit, cuius dextra suprema caluariæ pars adhuc cartilaginosa, ab immani & truculento infanticida,ad sinistri vsque oculi supercilium vulnerata apparuit.Mater conualuit,& diu superstes fuit. Quid clarius, vt liquidò deprehendatur vulnera abdominis, peritonæi, & vteri non esse lethalia? Alia item à sectione Cæsarea fuit ea vteri, peritonæi,ac epigastrij perfossio,quam suo tempore accidisse Lutetiæ, scribit Hollerius sub finem libri primi de morbis internis. Mulieris vtero gerentis, decimo quinto die priusquàm pareret, fœtus viuens ac vegetus brachium foras propulit, extendítque per vmbilicum matris: quod absque vteri, ac peritonæi,& abdominis materni traiectu, fieri non potuit. Et tamen superstes mater cum fœtu fuit. Imo stato tempore, fœtum incolumem, incolumis ipsa, per naturale ostium emisit. Quam longè horridiorem sectione Cæsarea, vteri, peritonæi & abdominis perfossionem, matris vitæ innoxiam, quisquis Hollerio teste grauissimo, sibi perspecta narrante compererit, non poterit prudenter ambigere, quin incisio illarum partium ex arte facta, possit citra mulieris interitum adhiberi.

Honestas sectionis Cæsareæ in circunstantiis propositis, concluditur, & muta naturæ voce firmatur.

19. Validissimè itaque euictum est, penes nullum è tribus supra propositis capitibus quibus mors matri per sectionem Cæsaream inferri posse videbatur, timendam reuera esse mortis irrogationem. Atque adeò, cum id vnum obstare posset, quominus sectio Cæsarea in euentu de quo disceptamus, honesta & licita haberetur, fatendum ingenuè est, eam licitam esse. Id quod muta naturæ ipsius oratione, argumentis omnibus & ratiunculis nostris robustiore, doceri putat Iacobus Duuallius l. de hermaphrod. & partubus cap. 24. *in fine*. Plerumque igitur natura, infantem in vtero mortuum, cum per communem portam extrudi non potest, tentat abigere per latera, vnde existunt in ventre tumores contra naturam, quos vegetæ naturæ impetu disrumpi, indéque semiputridum cadauer educi non semel contigit, vt docent narrationes à Paræo, libro 25. cap. 16. aliisque adductæ. Refert ex Albucasi l.2. c.76. Marsilius Cagnatus l. 4. obseruat. c.9. mortui fœtus ossa, ab ipso Albucasi, per matris vmbilicum exempta fuisse, matre superstite; quod connitente natura & illhuc miseras reliquias propellente, ob negatum illis conuenientem exitum, accidere oportuit. Hic ergo naturæ connisus ad eum innaturalem exitum mortuo fœtui concedendum, argumento euidenti est, cum fert extrema necessitas, negatúrque fœtui viuo naturalis exitus, fas esse naturam imitari, & fœtum per latera educere,

eere adhibita sectione de qua agimus; dummodò & nihil vitæ fœtus timeatur, quod facilè est cauere si peritus sit artifex; & ex parte matris bona spes felicis euentus affulgeat, ita vt vita matris auferenda non sit vi sectionis, saltem vt causæ partialis, de quo postea.

Vnde, & per quem, de spe boni euentus statuendum.

Exponendum hîc superest, quando sufficienter constare queat de spe probabili boni euentus, & cuius sit de ea spe pronunciare. Dicendum ergo breuiter est, iudicium de ea probabilitate ad Medicum peritum & minimè præcipitem spectare. Sunt enim interdum impij Medici, qui ea occidendi impunitate nixi, quam in eis Philemon apud Stobæum, & Plinius l. 29. c. 1. deplorant, *discunt periculis nostris*, (reddo Plinij verba,) *& experimenta per mortes agunt.* Tales cæco impetu, in vilibus præsertim capitibus, vt experimentum capiant artis suæ, vel nomen sibi ex ea faciant, proruunt facillimè in insignem aliquam nouitatem. His non plus committenda est ægrorum curatio, quàm laniis & carnificibus; nec securiùs eorum iudiciis statur, quàm agyrtarum & impostorum circumforaneorum. At qui sunt digni ea professione quam Scriptura ipsa honorandam decernit, Origenes homil. 22. in Num. scientiam Deo ipsi maximè propriam censuit, & omnis antiquitas vt diuinum munus suspexit, quod Tiraquellus l. de nobilit. c. 31. fusissimè persequitur, hi prudenter & ritè pensatis omnibus nec nisi delphino anchoræ alligato, vt

ferebat

ferebat Octauiani & postea Titi symbolum, id est, non ignauo, sed tamen suspenso gradu, & iusto timore interueniente, pronunciant quæ cuique curatio sit opportuna. Talis igitur Medicus, attenta dispositione ac viribus mulieris, & fœtus conditione; idoneus est ad ferendum iudicium, sitne spes probabilis, quod mater quæ ex circunstantiis apparet omnino impotens ad naturalem partum, non sit letho danda per sectionem Cæsaream, seclusis accidentariis incommodis improuisis, quæ possunt præter artis prænotionem contingere; vnde non variant iudicium de probabilitate boni euentus, quod diximus prælucere debere, vt fas sit adhibere sectionem Cæsaream in euentu de quo agimus. De indiciis huiusmodi, præcognoscendis huic operationi, vidẽdus Roussetus in parænesi ad Chirurgos, & Martinus Akakias l.2. de morb. mul. c.15. ac ex Auicenna Ludou. Mercatus l.4. de mulier. affect. c.5.

CAPVT VI.

An in euentu de quo proximè, sectio Cæsarea non modò licita sit, sed etiam necessaria, & ex obligatione cum subeunda, tum adhibenda.

1. CONSTITVTVM hactenus est, in desperatione partus naturalis cum affulget spes boni euentus, fas esse sectionem Cæsaream

sāream adhibere. Nunc discutiendum sequitur, an in illis circunstantiis, tale remedium non modò licitum sit, sed etiam ex obligatione, cum excipiendum à matre, tum ab aliis adhibendum, aut curandum. Qua in parte, aliter statuendum esset si haberetur ratio solius matris, quàm statuendum reipsa sit, ad matrem simul ac fœtum (vt par est) attendendo. Quia enim vtriusque illius personæ res agitur in hoc negotio, idcircò vt benè ac ex integra causa de huius operationis necessitate morali, siue obligatione pronuncietur, neutrius respectus prætereundus est, sed vtraque coniunctim consideranda, si plenum iudicium sit ferendum.

Spectato solius matris bono, nulla ei est subeundæ sectionis obligatio.

2. Si igitur haberetur ratio solius matris in circunstantiis in quibus versamur, vix vnquam iniiceretur obligatio admittendi hanc sectionem, & multo minùs eam adhibendi. Nam obligatio aliorum ad sectionem adhibendam, supponit obligationem mulieris ad eam subeundam. Si autem mulier non teneatur, ideóque renuat sectionem excipere; non est dubium quin per se loquendo, alij exoluantur obligatione adhibendi sectionem, vt notum est ex proportione ad obligationem sumendi vel præbendi alia remedia in aliis quibusuis ægritudinibus. Matris ergo obligationem ad subeundam sectionem, quantumuis bona spe affulgente, vix agnoscerem, si res penes eam solam spectaretur, quia posset respuere remedium adeò asperum, & malle de vitæ statione decedere, quàm tanto tormento

tormento subiici. Receptum quippe est apud Doctores, si remedium ægritudinis graues cruciatus sit ægro inuecturum, V. g. si truncatio brachij syderati sit facienda, liberum esse ægro, illam remedij atrocitatem vel vitæ periculo redimere: ita vt neque in debitam vitæ custodiam, neque in charitatem propriam, aliamve vllam virtutem peccet, si adeò asperum retinendæ vitæ medium respuat; quandoquidem nemo secundùm rectam rationem astringi potest, vt vitæ suæ consultum in præsentia velit, per tantos cruciatus: præsertim quorum fructus nunquam possit esse planè certus, nec fortassis sit futurus admodum diuturnus, vel liber à grauibus incommodis, remedij illius vsurpationem per reliquam deinceps vitam consecuturis. Quæ omnia, recta ratio dictat, posse abiectionem studij, de vita per remedium atrox & asperum retinenda, honestare. Ita præter cæteros Bannes 2. 2. q. 65. art. 1. & ibidem Salon. Controu. 2. Torres t. 2. in 2. 2. d. 29. dub. 1. num. 13. Lessius l. de Iust. cap. 9. num. 96. Bonac. disp. 2. de restit. q. vltima, sect. 1. p. 6. qui addit, ne religiosum quidem, cuius voluntas Superiorum arbitrio maximè deuincta est, adigi per Superiores posse ad huiusmodi remedium admittendum; tantum abest, vt persona quæ planè sui iuris est, ex aliquo naturali præcepto ad id teneatur.

3. Imo, (quod non parum conducit ad intelligendum fas esse declinare immanitatem cruciatuum remedio asperrimo adiunctorum; nec tantam esse homini tuendæ vitæ suæ obligationem, vt ad quæcunque fini illi necessaria adigi sit censendus;) nemo æger vi curæ quam vitæ suæ debet, tenetur

tenetur facultates omnes earúmve bonam partem effundere in remedium aliquod cuius admotione sanandus credatur: quia præterquàm quod remedium aliàs efficax, pro varia ægri dispositione sæpè inutile redditur; clarum videtur, profusionem illam impensarum per quam reliqua vita incommodè transigeretur, tam cari remedij prætermissionem honestare, vt rectè statuit Victoria relect. de homicid. num. 35. & Ægidius Coninck 2. 2. d. 27. num. 135. Denique (vt id quoque non omittam, quod ad molliendum apparentem rigorem in neglectu asperrimorum remediorum iuuat permultum;) etiam vulgarium pharmacorum, quæ & modicæ sint impensæ, & vacua cruciatibus, ægro libera est prætermissio, si sibi persuadeat expugnari posse morbum viribus naturæ sibi relictæ, vt sæpè præter expectationem contingit: vel si (quod interdum vsuuenit & ex variis exemplis induci sibi in animum ab ægro potest,) maiorem naturæ exacerbationem ex pharmaci vel remedij vsurpatione vereatur; ita vt natura eo adhibito impar sit futura violentiæ ægritudinis.

Cuiusuis remedij neglectus, aliquando innoxius.

4. Nec desunt qui neglectum & repudiationem quorumuis remediorum, ad exercitationem spei in Deum & resignationem testandam, vacare vitio velint, ita vt possit æger absque culpa, præstolari diuinum auxilium in tali articulo & medicinam carnalem corpori suo adhibere renuat, permittens cursui naturæ & Dei prouidentiæ exitum ægritudinis

dinis suæ. Damnant id quidem nonnulli, vt Nauarrus in summa cap. 11. num. 40. Suares tract.3. de relig. l. 1. cap. 3. num. 1. Lessius lib. de Iustit. cap. 45. num. 4. Sanches l. 2. in decalog. cap. 34. num. 4. quia putant id esse tentare Deum, atque adeò graui labe sordere. Tamen alij, eam Dei tentationem in tali remediorum prætermissione minimè agnoscunt: quia qui se gerit ad modum quem dixi, non expectat salutem à Deo per miraculum, quod esset tentare Deum; sed diuinæ prouidentiæ & arbitrio committit vitam suam, vt quod è sua potiùs gloria & bono nostro fore perspexerit, id permittat. In quo esse magnam disparitatem, inter reiectionem pharmacorum pro depellenda ægritudine, & reiectionem cuiusuis alimenti pro vita sustentanda ad quod natura ordinauit cibos, latè prosequitur Victoria relect. de Temper. num. 1. qui ibidem *sub finem*, eam reiectionem cuiusuis remedij ad morbi depulsionem videtur simpliciter admittere, tanquam innoxiam & honestam, cum dicat id planè fas esse, dummodò desit certitudo moralis recuperandæ eo remedio sanitatis; móxque addat, eam moralem certitudinem vix posse haberi. Quinetiam argumentum quo probat, remedium si ea certitudo adsit, non posse absque graui culpa reiici, est planè enerue. Ait enim, qui in simili euentu, proximo ægrotanti remedium negaret, grauiter peccaturum; igitur grauiter quoque peccabit, si sibi eo remedio vsurpato opitulari renuat. Verùm eam consecutionem non esse validam, tradit ipse Victoria releċt. de homicid. n. 25. Neque enim quoties teneor vitæ proximi opitulari, æquè teneor opitulari meæ: cũ possim quoad me, cedere iuribus, quibus

quibus non possum cedere quoad alios.

5. Vt vt verò res habeat, cum affulget illa propè paratu impossibilis certitudo moralis, depellendæ ægritudinis; ea deficiente admittit Victoria repudiationem remediorum omnium posse labe vacare. Atque ita viri plerique sanctissimi, reiectionem hanc omnium humanorum remediorum ex motiuo quod proponebam, habuere ratam & licitam. Nominatim S. Macarius homil. 48. *in fine*, S. Diadochus l. de perfect. spir. c. 53. S. Bernardus epistol. 321. S. Ephrem tomo 1. tract. de fide, vbi Vossius alios adducit. Fauet S. Chrysostomus homil. 14. in 1. ad Timoth. *sub finem partis moralis*, agens de ægris in cœnobiis. Viguisse eam praxim in quodam sanctarum Virginum monasterio, habetur in Actis S. Euphrasiæ cap. 6. Et idem seruasse S. Fulgentium moribundum, scribit autor vitæ eius cap. 30. & firmatum esse miraculo in sorore sua S. Macrina, narrat in eius vita Gregorius Nyssenus, cum agit de sancto eius cadauere. Quæ omnia intelligenda sunt per se loquendo, & seclusis extrinsecis causis quibus quis ob alienam communem aut priuatam necessitatem, teneatur conseruandæ vitæ suæ inuigilare, quocunque licito modo, aut nisi ex conscientia errante putet se obligari vitam conseruare per medicamenta. In quibus euentibus locum habent quæ de vocatione & obedientia erga Medicum sub obligationem cadente, tradit Codronchus l. 2. de Christ. med. ratio. c. 1. & 2. Et idem extendit Molin. tract. 3. disp. 1. *in fine*, ad constitutos sub alterius obedientia.

Mater sectionem renuens non esset causa mortis suæ.

Ex his apertissimè concluditur, vix vnquam adigendam matrem, si res per se loquendo & ex parte eius duntaxat, spectaretur; admittere sectionem Cæsaream, quæ & summos cruciatus adiunctos habet, & omnimodam certitudinem seruandæ vitæ præbere nunquam potest. At neque charitas propria, neque fortitudo, nec alia vlla virtus, obligationem iniicit vitæ cum tantis cruciatibus retinendæ. Perperam verò ea reiectio sectionis Cæsareæ per matrem, insimularetur influxus moralis, vel qualiscunque cooperationis, in mortem suam. Nam cooperatio physica perspicuè deest. Moralis autem absque debito operandi interuenire non potest. Itaque probãdum priùs esset, teneri matrem admittere huiusmodi remedium. At hoc est de quo disceptamus. Itaque probare, teneri matrem in euentu proposito admittere sectionem Cæsaream, quia alioqui cooperabitur moraliter in mortem suam, est petere principium. Accedit quod ex non extracto per hunc modum fœtu, non sequitur necessariò mors matris: quia quamvis fœtus, secluso partu naturali nisi per sectionem eximatur, sit matri immoriturus: tamen vel aliis magis ordinariis operationibus eximi poterit per naturale ostium, vel naturæ solius viribus excerni, vt sæpè accidisse, dicemus cap. 13. Quare si res penes matrem solam attendatur, ægrè continget iniici illi necessitatem admittendi sectionem Cæsaream in euentu proposito, si velit grauis peccati exsors esse.

Vnde

Vnde eleuanda sectionis in matre obligatio, si doloris atrocitate non elidatur.

6. Video opponi posse, declinationem cruciatuum non posse honestare neglectum sectionis. Neque enim reuera mater declinabit immanes dolores, cum non minùs atroces ei subeundi sint à prole non exempta. In quo est latum discrimen inter rem præsentem, & truncationem brachij, alteriúsve membri adeò malè affecti, vt nisi resecetur, sit futurum corpori exitiale. Tunc enim æger declinat atroces dolores sectionis, nec subiacet aliis vel æqualibus vel maioribus, repudiationem sectionis consecuturis. At in præsenti negotio, mater retento fœtu non minùs immaniter excruciabitur: siue quamdiu fœtus intra vterum superstes erit, & ad exitum connitetur, siue post fœtus interitum à tabefacto eius cadauere & fœda illa mortui corporis cum viuo coniunctione, aut violenta extractione per lanienam ab artis auxilio. Cadaueris verò illius exclusionem, naturæ cursui velle permittere, perinde esse videtur, ac vitam meditatò prodigere, in tanta exclusionis illius per naturæ vires incertitudine, & certa mortis inuectione, ni fœtus matri immortuus alicunde excernatur è matris vtero, imò sepulcro.

Respondendum est, hanc incertitudinem exclusionis, tantam non esse, vt obligare possit mulierem ad subeundam sectionem Cæsaream, cum non rarò contigerit aliter excludi solis naturæ viribus fœtum vtero immortuum, vt suo loco monstrabitur. Quod verò ad dolorum æqualitatem attinet, siue admittatur siue repudietur sectio Cæsarea; viderint

alij quid ſtatuant. Nam ego quidem pronunciare de ea æqualitate non poſſum. Sed licet eam gratis agnoſcere lubeat; ac etiam licet perfugium illud de permittenda ægritudine curſui naturæ, intutum eſſe velimus; adhuc ſupereſt vnde mater eximi queat obligatione admittendi ſectionem Cæſaream, ſi res penes eam ſolam ſpectetur in euentu de quo agimus. Nimirum magnus horror tam inſolentis remedij, ſatis ſupérque eſſe poteſt, vt mulier ſolum eius bonum attendendo, illa obligatione liberetur. Quotieſcunque enim, etiam abſque immanibus doloribus idcirco ſubeundis, magnus horror remedij cuiuſpiam occupat ægrum, non tenetur horrorem illum vincere, vt vitæ ſuæ conſulat, & ægritudinem depellat. Hac ratione, nemo in extrema fame tenetur cibare ſe carnibus hominis, ſiue naturaliter mortui, ſiue alia iam ex cauſa occiſi: quia ſcilicet homo non tenetur vitam conſeruare tam horrifico medio à quo natura tantoperè abhorret, vt rectè affirmat Sanches lib. 1. in decalog. c. 18. num. 14. & Leſſius l. de Temper. num. 12. Quanquam enim non peccaret qui in tanta neceſſitate carnibus illis veſceretur, vt rectè iidem autores tradunt, Leſſius num. 10. & Sanches num. 12. malè repugnante Victoria relect. de Temper. num. 6. & Valentia 2. 2. d. 9. q. 3. p. 1. problematicè autem rem agitante Maldero de Iuſtitia tract. 3. c. 1. dub. 1. Tamen ſummus horror illius pabuli, exoluit hominem obligatione ſe ita cibandi, & vitam ſuſtentandi eo ritu belluino. Id quod æquè ad vſurpationem felium, canum, murium, calceorum, & ſimilium in cibum extendo, quamuis aliqui in ſumma neceſſitate talia comederint, nec comedendo peccarint.

7. Quia

7. Quia igitur facillimè potest accidere, vt sexus fragilis & imaginosus, ad sectionis Cæsareæ propositionem insigni horrore percellatur, meritò liberandus esset obligatione illam subeundi, etiamsi dolores acerbiores iis quos perfert, vel etiam pares minimè timeret, quantum quidem est ex parte solius charitatis propriæ, & studij ab vnoquoque debiti vitæ suæ, vt sit custos eius fidelis. Si tamen dolores præconciperētur mitiores à sectione quàm à retentione fœtus, & deesset horror sectionis, vt fortassis posset accidere post experimentum sectionis aliàs exceptæ, per eandem fœminam; nec placeret approbare principium superiùs adductum de morbis licitè permittendis cursui naturæ: Tunc fatendum esset, prægnantem affulgente probabili spe boni euentus, obligandam esse ad subeundam sectionem, etiam ratione suimet solius. Quia tamen hæc obligatio non nisi cum tot temperamentis enasci potest, idcirco dixi, mulierem in euentu de quo agebamus, rem spectando penes ipsam solam, vix vnquam teneri admittere sectionem Cæsaream, sed posse ferè semper absque peccato, illam respuere.

Spectato prolis bono, mater in circunstantiis propositis, sectionem subire tenetur, ex charitate, vel vitam propriam saluti æternæ alterius præferente.

8. Iam verò si hoc negotium non modo penes matrem spectetur, sed etiam (vt sanè par est,) penes fœtum, cuius & vita temporaria & salus æterna pendere ex sectione matris supponitur; sic

 fateor,

fateor, matrem ex charitate erga fœtum teneri admittere sectionem Cæsaream. Quod in euectu quem nunc excutimus, in quo scilicet affulget bona spes, eo validiùs euincitur, quod vel si vita nostra corporalis exponenda esset manifesto discrimini, non licere tamen periculum illud declinare, vt spirituale bonum alicuius extrema necessitate pressi locaretur in tuto, sententia est grauissimorum Theologorum omni acceptione digna. Ita D. Thomas 2.2. q.26. art.5. & ibi interpretes, nominatim Malderus assert. 1. qui notat Scholasticos communiter consentire in 3. d.27. vel 29. Corduba l.1. q. 26. in 2. puncto. Lopes 1.p. instruct. c. 67. Idem habet Toletus in summa l. 4. c. 10. num. 2. Azor. t. 2. l. 12. cap.4. §. *tertio loco*. Nauarrus in summa cap.24.n.9. & fusè in cap. *non inferenda* 23. q. 3. à num. 10. sparsim ad 47. Abul. in c.18. Matth. q.95. Gabriel lect 74. in Canon. *litera O*. Castro de charit. disp. 1. p.9. Esse quoque communem omnium Doctorum sententiã, docet Lorca 2.2. sect.3. disp.28. membr.2. & Ægid. Coninck disp.25. de actibus supern. n.86. qui alios multos proferunt. Et quamuis dissidium est inter DD. hícne aut ille euentus è plurimis quos proponunt, contineat extremam proximi necessitatem spiritualem, quæ meritò præferenda sit saluti nostræ corporeæ; tamen posito quod sit verè extrema necessitas spiritualis, qua proximus laborat; possítque nostra opera etiam cum vitæ corporeæ dispendio & obiectatione in patens discrimen subleuari; omnes æquè consentiunt, obligationem cuique iniici proximum subleuandi, cum proprio discrimine prædicto: iuxta illud 1. Ioan. 3. quod aut nunquam obligat, aut saltem in tali euentu:

Christus

Christus *animam suam*, id est vitam, *pro nobis posuit*; *& nos debemus pro fratribus animas ponere*. Ratio D. Thomæ ad hunc charitatis ordinem confirmandum, inde ducitur, quod in ea prælatione extremæ necessitatis spiritualis alienæ supra salutem nostram corpoream, atque adeò in tali bono proximi, magis eluceat ratio motiua charitatis, cum maius Dei externum bonum, id est, auctior gloria inde redundet.

9. Ex hoc principio, inferunt non pauci, quos refert & sequitur Philibertus Marchinus de bello diuino p.1. c.9. si verè sit extrema necessitas spiritualis alicubi tempore pestis, & desit alius qui eam subleuet, ego autem subleuare possim, docendo quod præcisè necessarium est ad æternam salutem, vel sacramentum necessarium ministrando, teneri me abiicere hac ex parte studium meæ conseruationis, & adire discrimen vitæ corporeæ, ne aliis anima in æternum pereat. Et quamuis quoad adultos tricari aliquatenus liceat, eo quod non sit ita obuium quis sit quoad eos supremæ egestatis spiritualis articulus: Tamen quoad infantes absque baptismo morituros nisi ego subueniam, saltem si sint infantes Christianorum, longè communissima doctrina est, infantes illos laborare extrema necessitate spirituali, ideóque per me & vnumquemque qui fortè solus possit, opitulandum illis esse, ex graui obligatione charitatis: etiamsi opitulatoris vita corporea, in apertum discrimen ventura esset. Ita Syluester V. *bellum* 2. q.4. Corduba lib.1. q.26. in 2.parte quæstionis, §. *sed aliter*, Maior in 4.d.15. q. 22. Fumus V. *homicidium*, num. 7. Nauarrus in summa cap. 24. num. 9. Lopes (tametsi nonnihil

 anceps)

anceps) 1.p. instr. c. 67. Filliuc. tract.28. num.35. Lorca 2. 2. f.3. d 28. membro 2. num.32. Ægidius disp. 25. de actibus supern. num. 88. & passim alij: qui consequenter debent concedere, matrem prægnantem, si probabilis spes affulgeat salutis suæ corporeæ, ita vt sectio eius non sit trucidatio innoxiæ, teneri admittere sectionem Cæsaream, vt fœtui in extrema necessitate spirituali constituto subueniatur, collatione baptismi quo alioqui cariturus esset, vnáque æternæ salutis iacturam faceret: quia *nisi quis renatus fuerit ex aqua*, (saltem in voto, id est, in actu perfectæ charitatis, cuius fœtus non est capax,) *non potest introire in regnum Dei.*

Noua conuulsio obligationis prædictæ, iniecta à charitate.

10. Contrarium tradit Ioannes Sanches disp. 10. selecta num. 9. vbi & principium generale ex D. Thoma positum, de necessaria vitæ propriæ corporalis expositione, vt salus animæ proximi in extremum discrimen vocata locetur in tuto, conuellendum suscipit, & æquè impetit inde erutam doctrinam de obligatione baptizandi infantem sine baptismo moriturum; ac etiam de obligatione matris in tali euentu, ad sectionem Cæsaream affulgente spe boni exitus admittendam. Ne autem cum D. Thoma pugnare videatur, quem diximus affirmare secundùm obligationem charitatis ordinatæ, vitam nostram corpoream postponendam esse saluti spirituali proximorum, ait Sanches D. Thomam ita accipi debere, vt tantùm velit *quod quis amore vitæ suæ conseruandæ, non præstet consilium proximo patrandi*

trandi scelus: siue quod positiuè ad necem spiritualem ipsius non concurrat, quia tunc amans vitam corporalem suam, æternam perdit, peccato deprauati consilij intercedente. At quod non omittat prouidere animæ proximi, ob conseruandam propriam vitam, non affirmat D. Thomas: nisi fortè in casu quo pactum intercessisset de non omittenda cura animæ proximi, etiam cum periculo propriæ vitæ. Addit idem autor, Doctores illos qui absolutè dixerunt obligari hominem vitam suam spiritualem posthabere spirituali vitæ proximi in extremum discrimen adductæ, *aberrare sanè, & quod ipsi nequaquam exequerentur, cæteros exequi esse obnoxios docere.*

Improbatur.

11. Hæc conuulsio communis doctrinæ, nullo modo est probanda. Quod enim communiter DD. agnoscant obligationem secundùm charitatem ordinatam postponendi propriam vitam corpoream spirituali vitæ aliorum ad extrema deductæ, is tantum diffiteri potest, qui vltrò vult oculos occludere, aut quæ in oculos incurrunt non vult perspicere. Nominatímque ridiculum est, S. Thomæ mentem tam conceptis verbis proditam, & ipsis (vt ita dicam) Solis radiis expressam, contorquere ad solam exclusionem inuitationis ad peccandum, ne inuitantis vita corporea exscindatur; vel certè ad solum euentum obligationis ex pacto oneroso de non omittenda cura spiritualis salutis proximorum, etiam cùm periculo propriæ vitæ corporeæ: cuiusmodi obligatione posset etiam quis deuinciri ratione acceptæ in eum finem pecuniæ. Eas quidem

obligationes dari, nemo diffitetur. Nam quis ferat eum qui alium velit anima & corpore perdere ac trudere in gehennam, vt carni suæ benè sit; & vitam aliquando finiendam, paulo citiùs non abrumpat? Itaque tenetur quilibet mori potiùs, quàm vt córpore viuat, fieri alteri laqueus æternæ perditionis. Altera item obligatio præferendæ salutis spiritualis alienæ saluti propriæ corporeæ, non est ambigua. Eáque obstringi Parochos & alios qui ex officio iuuare plebem in spiritualibus debent, vt perstent grassante lue, etiamsi de vita sint periclitaturi, fusè exponunt Suares t. 4. 3. p. d. 44. s. 3. num. 8. Rutilius Benzonius in speculo Episcoporum l. 1. disp. 1. q. 1. Marchinus de bello diuino p. 1. c. 2. qui num. 4. allegat in hanc rem omnino multos, monstrátque esse omnium Theologorum sententiam vnanimem. Verùm hæc secunda obligatio non est charitatis, de qua sola agebat D. Thomas, sed iustitiæ. Prior autem, est ipsamet obligatio cauendi scandali actiui, quæ vt plurimùm non est obligatio charitatis, sed alterius virtutis. Nam quamuis scandalum speciale, quod cum ea obligatione specialiter colliditur, sit peccatum contra charitatem, ideóque ex obligatione charitatis auertentis malum proximi, vitandum sit: Tamen scandalum illud est infrequentissimum, quia pauci sunt adeò efferatæ impietatis, vt directè intendant spiritualem proximi cladem, quæ est notio scandali specialis, charitati aduersantis. At scandalum generaliter dictum, quod in vsu plurimorum est, nec nisi indirecta volitione spiritualis miseriæ alienæ constituitur, non est speciale peccatum, distinctum ab eo ad quod proximus verbo aut exemplo pellicitur;

vnde

vnde obligatio illud vitandi, plerunque est aliarum virtutum quàm charitatis: earum nimirum ad quarum violationem per actus contrarios fit inductio. Quam esse perspicuam D. Thomæ sententiam, liquet ex 2. 2. q.43. art. 3. & latè euincunt Vasques 1. 2. d. 102. cap. 4. & Torres t. 1. in 2. 2. d. 95. dub.3. Vt quid ergo D.Thomas, tractans ordinem charitatis & præcepta illa connexa, præposterè ac extra locum auertisset disputationem ad præceptum cuius obseruatio aliis potiùs virtutibus incumbit, quàm charitati? Quid quod locus D. Augustini ex 1. de doctr. Christ. cap. 27. quem D. Thomas adducit, & ratio quam pro sua sententia profert, apertè clamant, mentem D. Thomæ fuisse, quam diximus?

12. Quare præstitisset reuerenter S. Doctorem abiicere, quàm adeò distorta interpretatione ei illudere. Iudicium verò,quo autor cum quo agimus, ex se metiens cæteros, grauat Doctores communissimæ doctrinæ astipulatos, pronuncians eos alligare in humeros hominum onus graue, quod ipsi in tali euentu detrectarent, hoc inquam iudicium probrosum, veriùs conuicium, non est quod repellatur: cum non quæratur quid quisque facturus esset secundùm ordinem charitatis, si in tali occasione constitueretur, sed quid facere astringeretur. Et per Dei gratiam & benignitatem, abundamus exemplis antiquis & nuperis, eorum qui tradiderunt animas suas, (vitæ inquam studium abiecerunt,) vt aliorum animas extrema necessitate pressas iuuarét. Nec enim dedidicimus Christi pugiles, qui grassante annis superioribus lüe, vt plerisque per Sacramenta certam facerent spem salutis de

qua

qua alioqui extremè periclitabantur, generosè abiecere animas suas, & dilapidatione (vt sic dicam) corporeæ vitæ suæ, æternam vitam aliis curarunt. Quare fixum & ratum esto, dari obligationem charitatis ad postponendam propriam vitam corpoream, spirituali saluti alienæ extrema necessitate laboranti.

Infantem desperato partu naturali, non laborare extrema necessitate quæ suadeant.

13. Eam verò necessitatem, cerni cum in quouis puero qui alioqui sit destituendus baptismo, tum nominatim in fœtu matris visceribus concluso, cuius eductio per naturalem partum non sit speranda, existimo perspicuum. Quanquam ne matris obligatio ad sectionem admittendam affulgente spe exitus boni, aliqua ex parte vacillet, placet eam necessitatem extremam fœtus, superiùs duntaxat indicatam, stabilire diligentiùs. Videtur enim posse cum aliquo verisimilitudinis colore negari: quia tota ratio necessitatem extremam spiritualem in puero de quo agimus agnoscendi; ducenda est ex defectu baptismi, sine quo nemini patet cœlum. At hoc fundamentum non videtur vsque adeò solidum, cum & puer baptizari possit intra vterum, & possit dari supplementum aliquod baptismi pro his pueris, quod meritò dici possit baptismus in voto, quale Gerso & Caietanus locis postea notandis inuexerunt: quorum sententia non est conclamata, quamuis nonnulli recentiores censurarum nunquam parci, rigidissimè de ea censuerint. Et quanquam illud aliud remedium quod primum suggessimus,

ſimus, nempe baptiſmus intra vterum adminiſtratus aliquibus diſplicuerit, eo fundamento nixis, quod nemo poſſit renaſci priuſquàm natus ſit, atque adeò fuſus ex vtero; vel quia nondum eſt notus Eccleſiæ; aliámve talem ob cauſam; Ita Mayronis in 4. d.4. q.1. §. *ſed occurrit*. Richardus in 4. d. 6. art.2. q. 1. Aſteſanus 1. p. ſummæ l. 4. tit. 6. art. 2. q.5. Henriques l.de baptiſmo cap.21.num.3. *litera* M. Comitolus l.1. q.13. Angles in 4. q.2. de baptiſm.art.3. concluſ.1. Graffis p.2. deciſ. l.1. c.4. num.31. Tamen ea ſententia, iampridem antiquata eſt, poſſéque verè infantem intra matris vterum baptizari, dummodò ad eum ſaltem interiecta tantùm ſecundina pertingat ablutio, communiſſima eſt doctrina, cui ſubſcribunt Valentia 3. p. d. 4. q. 1. p. 2. adducens Victoriam, & Gabrielem, Suares 3.p. q 68. art.11. in commentario. Chapeauille de caſibus in peſte cap. 2. quæſt. 10. *ſub finem.* Sanè niſi vel per baptiſmum reipſa ſuſceptum, vel per illud eius votum quod referebam, poſſet proſpici ſaluti æternæ infantium in matrum vteris abditorum, incuſaretur Deus improuidentiæ, tanquam qui defeciſſet in neceſſariis, nec huiuſmodi infantium ſaluti verè conſuluiſſet: cum tamen Scriptura conceptis verbis teſtetur, velle DEVM omnes homines ſaluos fieri, atque adeò etiam hos paucorum dierum homines, vt feſtiuè dixit Proſper lib. 2. de vocat. gentium cap. 23. Concludi igitur ex his videtur, infantes quorum naturalis partus deſperatur, non laborare extrema neceſſitate ſpirituali.

Aſtruitur

Astruitur ea necessitas ob negatam fœtui intra vterum, baptismi copiam.

14. Mihi contrarium videtur omnino verum. Nam tametsi haud grauatè concedo, fore vt posset verus baptismus peragi fœtu intra matris vterum constituto, nec aperto vtero, si aqua ad eum posset pertingere, (nihil enim ibi deest ad baptismi veritatem necessarium, cum adsit materia, & forma, & intentio debita, ac subiectum initiationis capax:) Tamen quomodò possit perfici pueri vtero abditi ablutio saltem plerunque, & quomodo aqua vtero non fisso, possit ad fœtum tot inuolucris ac septis circundatum pertingere, non puto ostendi posse. Nam & ipse vterus est admodum abditus, ac exquisitè occlusus à momento conceptionis vsque ad tempus partus: & intra ipsius vteri latebras fœtus tot vndique secundinis circumsepitur, vt nesciam qua ratione dici possit aquam ita esse applicabilem vt ad fœtum immediatè possit pertingere. Imo ob eandem secundinarum circumpositionem, non existimo puerum etiam recluso iam vtero sub tempus partus posse intra vterum baptizari, quia quousque fœtus expeditus sit inuolucris secundinarum, (quod non fit nisi in exclusione ab vtero) aqua quæ immitti posset, non nisi secundinas perfundet, quod non potest ad verum fœtus baptismum sufficere.

Scio Aureolum in 4. d.4. q.1. art. vnico, arbitrari ad baptismum infantis sufficere ablutionem secundinarum, dummodò puer iam sit extra vterum; nam puerum prorsus vtero abditum censet baptismi incapacem. Idem habet Syluester V. *baptismus*

baptismus 4. q. 1. & Angelus V. *baptismus* 6. q. 4. Nonnulli item recentiores verum pueri baptismum intra secundinam, sola secundina ablutionem excipiente agnouerunt, vt Vasques 3. p. d. 145. c. 4. & Præpositus 3. p. q. 66. num. 91. Hoc tamen non existimo verisimile, vt Valentiæ quoque visum 3. p. d. 4. q. 1. p. 2. coroll. 5. Nemo sanè iure censuerit, puerum sacco coriaceo inclusum verè baptizatum iri, si aqua soli corio affunderetur, nec ablutio ad puerum immediatè pertingeret: sicut facilè eueniret, si corij immissio intra aquas esset subita & perbreuis, corium autem validum nec facilè permeabile ab aqua, meritóque Richardus in 4. dist. 6. art. 2. q. 1. & Gabriel in 4. d. 4. q. 2. art. 5. dub. 2. *litera* N. negant eam corij puero circumfusi intinctionem, fore verum pueri baptismum. Nemo item iure admiserit, hominem vestitum, ritè esse baptizatum, si eius solæ vestes aqua maduissent. At secundina aliud non est, quàm corium quo fœtus intra vterum vestitur, vt foueatur & crescat in mensuram idoneam ad fruendum lucis vsura.

Quare rectè videor negasse, fœtum intra materni vteri non diffissi latebras abditum, posse verè baptizari, cum aqua penetrare nequeat, saltem septum secundinarum: quod tamen necessarium est ad validum fœtus baptismum & legitimam initiationem. Imo quamuis reipsa contingere fortassis posset, vt aqua ad puerum immediatè peruaderet; tamen id semper incertum esset, nec vnquam constare posset quod puer esset extra summam & extremam necessitatem spiritualem. Vnde in re è qua salus animæ æterna pendet, non sufficeret admotio remedij quoad nos incerti, prætermisso certo si

suppetat,

ſuppetat, nempe manifeſta infantis ablutione, interuentu ſectionis Cæſareæ : ſed quouſque clarè conſtaret, infantem eſſe ablutum, & immediatè perfuſum aqua, cenſendus eſſet laborare extrema neceſſitate ſpirituali.

Qui baptiſmi ſupplementa quoad infantes inuexerunt.

15. Suggerebatur via alia elidendæ neceſſitatis extremæ ſpiritualis, in fœtu materni vteri latebris concluſo, etiamſi reipſa perfundi baptiſmo nequeat: Nimirum per aliquod baptiſmi ſupplementum quale inuexit Caietanus 3.p. q.68. art.2. contendens in ea ſumma realis baptiſmi adminiſtrandi difficultate, veriùs impoſſibilitate, baptiſmi locum tenere poſſe parentum preces, & fœtus oblationem, vt fiebat in lege naturæ & Moſaica. Nam ſacramentum quo infantes in lege naturæ à peccato originis mundabantur, aliud non fuit quàm talis aliqua precatoria oblatio, vt Hugo Victorinus tract. de ſacramento legis naturæ rectè docuit. Nec aliter iuſtificabantur infantes poſt inſtitutam circuncifionem, ſi ante octiduum vitæ quo Circunciſio conferebatur, è vita excederent. Imo ne illo quidem octiduo aliter iuſtificabantur, ſiue fœminæ, (vt notum eſt, cum in eis circunciſio locum apud Hebræos non haberet, quicquid fabulatus ſit Strabo l.15.) ſiue mares, reſpectu quorum circunciſio erat tantùm ſignaculum iuſtitiæ fidei, & nota corporea ad ſecernendum populum Dei. Et cum in ea conferebatur infanti ſanctitas, nequaquam conferebatur in circunciſione, præcisè vt circunciſio erat,

ſed

ſed provt adiunctam vel conſertam habebat oblationem prædictam,& ex ea mente peragebatur illa infantis truncatio, qua de re alibi diligentiùs. Viſum ergo eſt Caietano, hoc baptiſmi ſupplementum poſſe infanti prodeſſe in prædicta impoſſibilitate adminiſtrandi ei reipſa baptiſmum. Caietani ſententiam tueri & ſuffulcire conatus eſt ex eadem familia ſuppar Caietano Theologus, Tilmannus Segebergenſis libro de ſeptem Sacramentis cap.de baptiſmo à pag.16. ad 21.

Affine erat, quod ante Caietanum dixerant aliqui, orandum eſſe pro huiuſmodi paruulis, ſi fortè conuertatur & ignoſcat, id eſt, non imputet eis Deus baptiſmi defectum. Ita Gerſo tomo 3. ſerm. de Natiu. Deip. conſider.2. Nec diſplicet Gabrieli in 4. d. 4. q. 2. *litera* O. Et ſimile quid habetur ex Vincentio Victore apud Auguſtinum l. 3. de Orig. animæ cap.9. Sanè cum in aliis quibuſdam euentibus nonnulli graues Doctores vt Syluester V. *baptiſmus* 1.num.5.& 7.ſuffragante Valentia 3.p. d.3. q. 5. p. 3. arbitrati ſint Deum ſupplere defectum baptiſmi reipſa irriti, nec niſi in ſpeciem validi ob malignitatem miniſtri intentionem neceſſariam non adhibentis; multo magis videri poterit eadem benignitate vti voluiſſe erga paruulum immedicabiliter laborantem, & planè prohibitum neceſſario ſalutis remedio.

Reiiciuntur; nec inde elidi poteſt extrema infantium in matris vtero obeuntium, ſpiritualis neceſſitas.

16. Ita quidem autores prædicti; Extremam

tamen necessitatem spiritualem paruuli intra vterum abditi reuera non elidunt. Nam nullus ex propositis dicendi modis, est solidus vel admittendus. Caietani placitum improbauit Pius 5. & expungi iussit ex Romana Commentariorum Caietani editione, quam cæteræ deinceps sunt æmulatæ, vnde in eis nunc non cóparet illa Caietani doctrina. Castro V. *baptismus* hær. 9. hæresim uocat. Vasques 3.p. d.151.c.2. notat erroris. Suares t.3. 3.p. d.27, f.2. conclus. 1. ait esse placitum temerarium & errori proximum. Prolixè in Caietanum hac ex causa inuehuntur Soto l. 2. de natura & grat. c.10. & in 4. d.5. q. vnica, art.11. ac Palacius in 4. dist. 5. disp. item 5. Ioannes Hessels lib. 4. Catechismi cap.9. *sub finem*. Catharinus l.5.contra Caietanum pag.mihi 390. & seqq. & Opusculo de hac re contra Tilmannum Segebergensem, Angles in 4. q.2. de baptism. art.3. concl. 2. Petrus à S. Ioseph p. 2. de Sacram. disp. 2. sect.3. assert.3. Sed breuiter ratio est, quia verba Christi sunt absoluta; & per negationem quæ malignantis naturæ est, præcidunt non renatis omnem spem gloriæ. In qua ergo potestate Caietanus supplementum aliquod Baptismi excogitat, diuersum à perfecta in Deum conuersione actuali, cuius infantes non sunt capaces?

17. Eodem modo vrgendi sunt alij, qui diuinant fortè Deum in tali necessitate ad preces parentum infundere infanti gratiam, & supplere baptismum. Posset hoc sanè Deus si luberet, vt rectè pronunciauit Adrianus in 4. q.5. de baptismo *ad tertium*. Tamen quod ita faciat, absurdè iactatur, cum prostet peremptorium Christi edictum, arcens infantes quoscúque aditu gloriæ, nisi baptismo perfundátur.

Æquò

Æquè explodendi sunt qui existimarunt, non priuari fructu baptismi eos quos sola ministri peruersitas & malignitas, exsortes baptismi fecerit. Hos meritò refellit Alanus l. de Sacram. in genere c. 55. & Sayrus l. 2. de Sacram. c. 4. q. 3. qui vndecunque proueniat defectus medij ad gratiam præcisè necessarij, occluditur via ad gloriam, & salus fit desperata.

Imposuit profectò omnibus his Doctoribus, species miserationis erga paruulos vero baptismo destitutos in maternis visceribus, vel ob ministrorum iniquitatem. Visum quippe eis est admodùm durum, admittere relinqui à Deo absque vnico salutis remedio, tot peccati actualis expertes animulas. Verùm non debent nobis Dei consilia dura videri, quantumuis sint inscrutabilia; sed dimissis diuini illius consilij causis, quarum aliquas proponit D. Augustinus l. 1. ad Simplic. q. 2. *à medio*, dicendum est cum eodem D. Augustino epist. 105. & lib. de grat. & lib. arbit. c. 23. & lib. 1. de peccat. merit. cap. 21. nimiæ vanitatis & cœcitatis esse, velle iudicare cur in vna eadémque paruulorum causa, super alium veniat misericordia eius, super alium veniat ira eius. Cur inquam vnus præcisè necessarium gratiæ & æternæ salutis medium absque vlla difficultate assequatur, alius extremæ necessitati spirituali subiaceat, nec sit ad manum vnde ei subueniatur, cuiusmodi nominatim est qui delitescit intra vterum matris, vbi baptismum recipere non potest sine quo est periturus.

Media salutis sufficientia, quomodo proli intra matrem morienti prouisa.

18. Quid ergo? Admittemus huiusmodi infantes deseri à Deo in extrema illa necessitate spirituali? Apostolus disertè pronunciat, velle Deum omnes homines saluos fieri, quæ verba D. Augustinus l. 4. contra Iulian. ad paruulos quoque maternis vteris abditos pertinere docet. Et verè negari non potest, eos ad finem supernaturalem ordinari: alioqui non haberent peccatum originis, essentque in statu puræ naturæ. Illa autem ordinatio, nihil aliud est quàm intentio, qua Deus illis gloriam naturæ ipsorum indebitam voluit. At ea volitio & intentio finis, si vera fuit, habuit necessariò adiunctam volitionem prouidendi media fini illi consequendo idonea, & saltem sufficientia, cuiusmodi diximus esse baptismum, qui tamen his infantibus vtero conclusis adhiberi non potest. Res est profectò, non parum implexa: & vt ait Iunilius l. 2. de part. diu. legis cap. 13. de talium abortiuorum statu, meritò causa subtilis, dubiúsque tractatus est. Nec aliter Prosper l. 2. de vocat. gent. cap. 20. & 21. Sunt certè qui hastam abiiciant, & difficultati succumbentes negent prouisa istiusmodi infantibus qui intra maternum vterum inexpiati obeunt, sufficientia salutis media. Ita Gregor. in 1. d. 46. q. 1. Vasques 1. p. d. 96. c. 2. Becanus tract. 1. c. 15. q. 8. aliíque nonnulli cum recentiorum tum antiquorum Theologorum, quibus in speciem fauent S. August. epist. 107. *sub finem*, Prosper carm. de Ingratis cap. 26. & Fulgen. l. 1. de verit. præd.

Sed præstat dicere cum Vega l. 5. in Conc. cap. 6.

Bellarmino

Bellarmino l.2. de grat. & lib. arb. cap.5. Suare l.4. de prædest. cap. 4. num. 4. Trigosio q. 18. artic.8. dub.5. Deum paruulos istos non dereliquisse vsquequaque: sed verè sicut eis gloriam voluit, quantum est ex se, ita iisdem salutis media sufficientia prouidisse, quantum est ex se; & saltem in causis vniuersalibus, & quantum est ex se, mediorum illorum applicationem neque impediuisse, neque vt per alios impediretur effecisse vel intendisse, sed potius habuisse volitionem veram vt applicarentur; etiamsi ob dispositionem & cursum causarum naturalium quem inuertere non tenetur, vel ob peruersitatem Ministri quem vult illibatis libertatis suæ iuribus frui, contingat media illa omnibus paruulis prouisa, in vno aliquo speciali euentu aliunde quàm ex Dei intentione deficere, eúmque defectum & non applicationem, Deus alia secundùm nostrum concipiendi modum concomitante volitione permittat. Non enim volitio vt suppetant his paruulis media ad salutem sufficientia, pugnat cum volitione permittendi non applicationem siue defectum eorum, qui ex aliis causis præuidetur euenturus, & cum morali impossibilitate applicationis consecuturus, supposito cursu rerum quem Deus vt generalis duntaxat prouisor supernaturalis, non tenetur immutare vi intentionis illius, veræ quidem ac non ementitæ, sed tamen non nisi inefficacis, quam de omnium planè, etiam paruulorum salute habet. Eáque ratione incolumis retinetur ordo perfectæ prouidentiæ in Deo gratiæ autore. Et verum quidem est, adultis extrema salutis necessitate laborantibus, in naturali impossibilitate perueniendi ad baptismum, subueniri à Deo

per miraculum: quod exempla permulta testatum faciunt, (vnum perillustre profert Franciscus Picus Theorem. 1. de fide,) & Theologi vno ore confirmant: qui modus extraordinariæ prouidentiæ non solet adhiberi erga paruulos, in simili naturali impossibilitate percipiendi baptismi. Disparitatis causam assignat Suares l.4.de prædest.cap.3. à num. 14. quod sicut adulti per propriam cooperationem saluari debent, ita dignum ac iustum sit, eos non perire nisi interueniente proprio demerito, quo carere supponuntur, cum eis Deus ex machina per miraculum opitulatur. Quæ extraordinariæ prouidentiæ ratio, cessat in infantibus vt est perspicuum.

Concluditur prolem vtero immorituram, extrema spirituali necessitate laborare. Matris obligatio ad subeundam tunc sectionem, infertur.

19. Itaque certum & indubitatum esto, paruulos conclusos maternis vteris, non posse saluté adipisci absque reali susceptione baptismi. Audiat Caietanus, audiat Gerso, audiat quisquis comméticia vnici illius medij diuinitùs præstituti supplementa putat non improbanda, intortū æquè in ipsum ac in Vincentium Victorem hac ipsa in causa, illud Augustini telum l. 3. de Orig. animæ cap. 9. *Noli credere, noli dicere, noli docere, infantes antequam baptizentur morte præuentos peruenire posse ad originalium indulgentiam peccatorum, si vis esse Catholicus.* Ex quo manifestissimè concluditur quod probandum susceperamus,

susceperamus, infantes in matrum vtero detentos naturali partu prohibitos, premi extrema necessitate spirituali; sita in carentia baptismi, qui illis quandiu in eo statu sunt, nec aperitur maternus vterus, administrari non potest.

20. His ita constitutis, habemus vnde solidè & validè stabiliamus obligationem matris ad subeundam sectionem Cæsaream in desperatione partus naturalis, affulgente bona spe sectionis. Nam vnusquisque tenetur vitam suam corpoream postponere æternæ saluti alterius, eique vel cum vitæ suæ periculo subuenire in extrema necessitate spirituali, quæ vt benè considerat Molina tract. 3. de Iust. disp. 13. voluntariam nequitiam personæ tali necessitate laborantis excludit, & certum animæ exitium, absolutè irreparabile adiunctum habebit ni subueniatur. Et quia talis est status infantis sine baptismo perituri, idcirco DD. passim contra Sotum relect. de Secreto, membr. 2. q. 2. post 6. conclusionem, *sub finem quæstionis*, asserunt iniici cuique obligationem etiam cum propriæ vitæ non obscuro discrimine, baptizandi infantem Christiani hominis filium, in articulo mortis positum inter infideles baptismo cariturum, si supponatur deesse alius qui possit ac velit baptizare. Hoc non nisi probabile censet Sa, V. *charitas* num. 4. Imo simpliciter id negat Soto, saltem quando periculum est ab extrinseco, puta ex malitia Tyranni prohibentis baptizare puerum. Sed contrarium rectè affirmant, Syluester V. *bellum* 2. q. 4. Nauarr. in summa c. 24. n. 9. Maior in 4. d. 15. q. 22. Corduba l. 1. q. 26. §. *sed aliter.* Val. 2. 2. d. 3. q. 4. p. 2. *in fine*, Lorca disp. 28. de charit. membro 2. num. 32.

Azot t.2.l.12.c.4.q.3. Ægidius Coninck de actibus supern. disp.25. dub.7. num. 88. qui id meritò extendit ad similem necessitatem infantis ex parentibus infidelibus progeniti, cum absque eorum iniuria & iniusta perturbatione potest baptizari. Negántque meritò horum Doctorum plerique, ad exoluendum tali obligatione, referre quod causa per quam infans in extremam illam spiritualem necessitatem coniicitur, sit extrinseca; quia ad iniiciendam obligationem de qua agimus, sufficit causam illam verè talem esse, vt hominem sibi adesse non valentem, nec culpa sua laborantem, exclusura sit cœlo. Imo quod aliena malitia ægerrimè domabilis, cuiusmodi est Tyranni à rebus Christianis abhorrentis, tanta necessitate spirituali puerum premat; pertinere potiùs videtur ad necessitatis cumulum, & miseriarum infantis superpondium, quod potentiùs stimulare debeat Christiana pectora misericordiæ referta, ad opitulandum: cum videant multo grauiorem esse infantis necessitatem in ea occasione, & tam malignis circunstantiis. Si ergo extraneus quisque hoc debet infanti extrema necessitate spirituali grauato præ baptismi inopia, nec potest vitam suam corpoream exitij periculo subducere, vt tanta paruuli necessitas baptismi collatione depellatur; quanto magis mater non debet defugere sectionem planè necessariam, vt proles quam in peccatis concepit, emundetur à tam tetra labe, posśitque cœlo inferri, certò alioqui peritura in æternum, nisi adhibita sectione, quæ in hoc euentu ob affulgentem boni exitus spem, adhiberi absque peccato potest, fiat proximè capax baptismi, & ritu Christiano initietur? Sicut de maiore matris

matris necessitudine cum infante quàm cæterorum, non est ambigendi locus, ita perspicuum esse debet, multo magis deuinciri matrem consulere æternæ saluti infantis in tanta necessitate spirituali, & sectionem non respuere, quod vnicum est baptismi certò conferendi & tantæ necessitatis leuandæ medium. Videtur annuere Torres 2. 2. tomo 2. disp.26. dub.2. num.37. dummodò mater se putet esse in statu gratiæ, & soboles censeatur baptizanda, quæ duo rarò existimat contingere. Sed perperam ita censet,& malè nutat in sententia.

Obligatur item, curare & vrgere sectionem.

21. Eadem porrò ratio, quæ probat, mulierem in euentu de quo agimus, teneri Cæsaream sectionem admittere; demonstrare insuper videtur, non sufficere quod contëta sit passiuè ad hoc remedium se habere,id est,quod sectionem patienter exceptura sit si adhibeatur, sed etiam teneri si necesse sit, illam poscere,& curare, ac vrgere vt adhibeatur,vt satisfiat necessitati ex qua manat obligatio admittendi hanc sectionem. Nimirum finis & illius consequendi vnicum medium cadunt sub eandem obligationem. Sicut obligatio vitam per cibos sustentandi, non tantùm postulat vt homo comedat, si cibi aliunde offerantur, sed etiam vt cibos quærat, & poscat ab iis qui suppeditare illos possunt. Quia igitur mater obligatur nihil prætermittere, ac quantùm absque Dei offensa licuerit, vitam ipsam suam periculo exponere, vt proles baptismi beneficium consequatur; vnicum autem huius obliga-

tionis explendæ medium est sectio Cæsarea; tenetur profectò, non tantùm eam excipere, nec reniti si ab aliis adhibeatur, sed etiam positiuè eam velle, & poscere, ac curare vt alij illam adhibeant. Nec enim hîc agitur de sola matris vita corporea, vt possit excusare vel atrocitatem dolorum per sectionem inferendorum, vel nimium sectionis horrorem, aut vt possit se permittere Deo, & cursui naturæ ægritudinem fortassis expugnaturæ per specialem aliquam Dei prouidentiam citra miraculum, vt aliis plerisque contigit graui morbo distentis, nec tamen pharmaca admittentibus; penes quæ excusationum capita honestari posse remediorum nostratium admotionem, sunt qui affirment, vt supra vidimus. Non inquam possunt huiusmodi excusationes circa matrem in hoc negotio locum habere. Nam quisque cum de sua sola vita agitur, potest cedere iuri quod habet ad talia media, declinando proprio periculo accommodata, præsertim si adiunctum habeant horrorem insignem vel immanem carnificinam. At mater non potest similiter abiicere obligationem qua astringitur curare infanti vnicum salutis æternæ remedium, cuius admotio cum sectione complicatur, ita vt absque ea infans sit periturus in æternum. Tenetur ergo sectionem curare & vrgere.

Periti quoque artifices, obligantur matrem secare, in circunstantiis propositis.

22. Indidem verò sequitur, peritum secandi artificem, qui probabiliter speret fœlicem sectionis euentum, teneri prægnantem ad articulum in

quo

quo versamur deductam, secare: & extremæ fœtus necessitati spirituali, misericorditer adesse. Deus enim mandauit vnicuique de proximo suo, & quisquis alium extrema necessitate, etiam corporis solius, pressum leuare potest, aliquid præstando absque suo graui incommodo, cuius adhibitione tanta alterius necessitas depellatur, tenetur id illi non negare, vt habetur ex S. Gregorio homil. 9. in Euang. *sub finem.* Eámque ob causam Codronchus l. 1. de Christ. & tuta medendi ratione c. 33. & Lessius lib. de Iust. cap. 31. dub. 7. rectè statuunt, Medicos & Chirurgos, cum absque graui suo incommodo id possunt, teneri adesse ægris extrema corporali necessitate pressis, & quidem gratis, si contingat tales ægros non habere vnde stipendium operæ præstitæ persoluant. At in re præsenti, non modò est necessitas extrema corporea, saltem prolis certò morituræ nisi sectio adhibeatur, sed etiam est necessitas extrema spiritualis eiusdem prolis, baptismo cariturae: quæ necessitas multò est vrgentior, quandoquidem præ ea Medicus & Chirurgus tenentur etiam cum vitæ suæ periculo opitulari tali infanti si res ferat, vt supra diximus. Igitur multo magis non debent, nec possunt operam suam negare, cum nullum eis notabile incommodum inde est obuenturum, vt constat ordinariè accidere.

Ex quo colligo, grauiter peccasse duos illos Chirurgos quorum meminit Roussetus sect. 1. cap. 6. narratione 4. cum rogati & precibus vrgentissimis fatigati à muliere prægnante, quæ sectionis Cæsareæ commodum in alia simili partus naturalis desperatione experta erat, obfirmatè renuerunt illam secare:

secare : vndè factum est, vt misera mulier, cum neque virium prostratio, neque vllius symptomatis iustus timor sectione prohiberet; tamen ob meram pusillanimitatem Chirurgorum, miserrimè vnà cum fœtu perierit. Hoc graue in eis peccatum fuisse, negari non potest, nisi imperitiæ suæ conscientia deterriti, periculosæ rudibus plenum opus aleæ, consulto detrectarint. Alioqui enim, rogati, operam suam tenebantur non negare in eo euentu.

Ac etiam vltrò ad secandum deferre operam.

23. Quinimo eadem ratio quæ probat non esse in tali euentu negandam operam, probat quoque esse vltrò deferendam ab artifice perito & idoneo, quamuis non rogetur, siue quia ignoratur eius peritia, siue quia ignoratur dari remedium aliquod quo eatur obuiam tantis malis. Tunc ergo, obligatio subueniendi extremæ necessitati fœtus præsertim spirituali, vrget peritum sectorem vt se ingerat. Sanè ex doctrina D. Thomæ 2. 2. q. 61. art. 1. Soti l. 5. de Iust. q. 8. art. 1. Roderici in summa, p. 1. cap. 4. num. 6. cum aliquis miser extrema necessitate premitur, puta quia alioqui est capite minuendus, nec tamen aduertit firmamenta causæ suæ quibus à se auertere extremam illam calamitatem queat, Aduocatus nullo inde graui incommodo afficiendus, nisi agnoscat alium ad id idoneum accursurum ad miseri subsidium, tenetur aperire os suum muto iuxta sapientis oraculum Prouerb. 31. & quod à Daniele suscitante Deo

factum

factum est, vltrò accurrere ad miseri causam suscipiendam, ac ingesto patrocinio suo pereuntem subducere exitio: ídque prætermittere, grandem culpam vocat S. Ambros. 1. offic. cap. 30. Igitur multo magis in hoc negotio, in quo salus æterna infantis vertitur, cum ægra non est conscia facultatis ipsius sectoris, vel remedij efficaciam, ignorat, vel aliam ob causam, neque ab ipsa prægnante, neque ab aliis ei astantibus rogatur; tenetur deferre vltro suam operam ad sectionis ministerium.

24. Neque satis est si istis omnibus obfirmatis non rogare, tametsi probè conscíis & peritiæ ipsius artificis, & necessitatis ac vtilitatis remedij, Medicus & Chirurgus hæreant, renuentes se ingerere, parati autem iuuare & secare matrem si interpellentur. Hoc inquam satis non est, vt intelligitur ex recepta dissolutione alterius difficultatis proportionalis, qua quæritur an tenearis stipem obtrudere pauperi extrema necessitate laboranti, sed nolenti implorare alienum subsidium quod esset ad manum, siue pudore ab implorando retraheretur, siue neglectu aut odio vitæ. Quemadmodum ergo etiamsi nemo tenetur anxiè quærere egenos quibus benefaciat, tenetur tamen egeno ad extremam necessitatem redacto, sibi occurrenti, tametsi stipem non roget, aut sui curam negligat, vltrò accurrere, & elargiri quod eum liberare extrema necessitate queat, æquè ac si stuperet, vel se egere nesciret; ita idem statuendum esset in re præsenti: præsertim cum taciturnitas fœtus cuius præsertim causa agitur, non possit ei adscribi; nec sit iustum vt subiaceat æterno exitio spirituali,

rituali, ac etiam morti temporariæ, ob pertinaciam illorum qui renuunt precari pro ætatem non habente, nec valente pro ſe loqui. Sed & miſeria ægræ quæ vt minimum grauis eſt, non minuitur per eius malitiam qua negligit ſibi ac fœtui proſpicere, poſcendo neceſſarium remedium. Imo inde non parum cumulatur eius calamitas. Quod item cernitur in paupere dedignante implorationem opis alienæ. At in graui proximi neceſſitate, cum vacat in id incumbere, poſt operas ad ſtatus conſeruationem neceſſarias iam locatas, iuuandus eſt proximus ex obligatione, etiam gratis ſi non habeat vnde perſoluat mercedem, & charitas valdè inclinat ad vltrò deferendam hanc liberalis operæ eleemoſynam à S. Ambroſio commendatam l. 2. offic. cap. 15. Itaque prægnantis quoque propria neceſſitas, in re noſtra, neceſſitatem iniiceret Chirurgo, ſin minùs vltrò deferendi operam ſuam & induſtriam in ſecanda muliere, at ſaltem eam non negandi, ſi abſque ſuo notabili incommodo eam conferre poſſit, vltra neceſſitatem quam diximus iniici à fœtu; ad vltrò ferendam opem per matris ſectionem, vel ſi Chirurgi vita vocaretur in diſcrimen.

CAPVT

CAPVT VII.

Quid statuendum de sectione Cæsarea, cum certum moraliter est, ea adhibita inferendum matri aut fœtui interitum, vi sectionis.

1. EXPOSVIMVS quomodo sectio Cæsarea affulgente spe euentus boni, licita sit & necessaria. Nunc considerandum est quid de eadem sectione sit statuendum; cum ea spes, siue per imperitiam artificis, siue per virium prostrationem in matre, planè succiditur: ita vt iudicio prudentum ac peritorum, indubitatum sit, vi sectionis inferendam esse aut matri aut fœtui mortem: siue sectio sola, sit fortassis futura causa totalis & adæquata, mortis consequentis: siue iuncta præiacenti indispositioni, creatura sit indubiè interitum, per modum causæ partialis efficacis, & certò habituræ malum exitum, qui causæ illi planè respondeat, quoad accelerationem.

Matrem vi sectionis perituram secari posse, si certò aliunde sit moritura, qui senserint.

2. In hoc puncto, non pauci Medici existimant vsum sectionis Cæsareæ licitum esse, aut etiam necessarium

necessarium, si saltem alteri duorum suppositorum coniunctorum, matri inquam vel fœtui diuisim, possit commodare sectio. Et quia cum artifex est peritus, vix à sectione timendum est fœtui superstiti, sed tantùm matri, propterea ferè duntaxat meminerunt matris in hoc negotio: statuunt autem, vbi compertum erit actum esse de vita matris, priusquàm planè ad extrema deueniat & efflet animam, secari in agone positam oportere: eo quod si sectio differatur post obitum matris, quantumcunque subitò peragatur, vel inutilis, vel vix vtilis futura sit proli, quæ prorsus interclusa matris vita confestim imo simul viuere desinit iuxta hos Medicos. Saltémque securiùs prospicitur vtrique saluti fœtus, quæ tantum támque eximium bonum est, vt meritò præ illa negligi possit aliquanta accisio vitæ ærumnosissimæ in matre, præsertim annuente, & leuiculum hoc malum tot bonis dilutum & elutum, circa se admitti consentiente. Ad summum namque, est minus malum, quod graues Theologi in maxima & inexpedibili difficultate suadent eligi, relicto malo maiore. Quare intrepidè prægnantem adhuc viuentem, in prædictis circunstantiis esse secandam docent Rodericus à Castro l. 4. de morbis mulierum cap. 3. *in scholiis*, Iacobus Duuallius l. de Hermaphrod. & partubus cap. 24. Matthias Cornax inter obseruationes Schenchij lib. 4. titulo de fœtibus pag. mihi 658. Franciscus Ranchinus l. 7. qq. Chirurg. q. 14. Ioannes Varandæus l. 2. de morbis mulierum c. 7.

Inter Theologos videri possit idem tradidisse Iacobus de Graffis parte 2. decis. cap. 4. de baptismo n. 32. vbi cum dixisset paruulum intra vterum

esse

esse baptismi validi incapacem, subdit: *Nec etiam debet extrahi è matre adhuc viuente, sed agonizante vel moriente.* Verùm ex consequentibus, perspicuum esse vel cœcutientibus potest, hanc non tam esse huius Theologi sententiam, quàm librarij oscitantiam, vel imperiti mendorum Typographicorum emaculatoris flagitium. Cum enim Autor scripsisset, *seu agonizante*, lusciosus librarius legit, *sed agonizante*; aut eodem modo textum correxit emaculator, manifestissima sensus autoris peruersione. Iustius videri possit, in ea mente quam Graffio afflictam diximus, esse Naldus V. *mulier* num. 2. Cum enim proposuisset sententiam Nauarri, qua instante mortis periculo (atque adeò in euentu de quo agimus,) negauit fas esse scindere vterum matris vt puer eximatur & baptizetur; addit Naldus. *Sed quamuis probabilis videatur hæc opinio; ab ea tamen facilè recedemus ob rationem ab omnibus receptam, de qua V.* Vita *vers.6.& 9.vbi ad virtutem obtinendam, potest quis propriam vitam prodigere, iuxta illud, maiorem charitatem nemo habet*, &c. Hæc sonare videntur, in euentu de quo agimus, fas esse secare matrem, vt puer eximatur & viuat, saltémque baptizetur.

Oppositum placet, & ratione probatur.

3. Contraria sententia, quæ in euentu proposito negat fas esse adhibere sectionem Cæsaream, est omnium planè Doctorum, vt notat Ægidius Coninck 3.p. q. 66. num. 75. vt proinde non sit opus longo autorum ei suffragantium syllabo chartas implere. Illi sanè quos superiùs cap. 3. retulimus,

indiſtinctè & vniuerſaliter negantes, fas eſſe vſurpare ſectionem Cæſaream, hoc vt minimum volunt. Imo vt ibidem obſeruabam, vix aliud voluerunt. Idcirco enim abſolutè dixerunt, non poſſe vnquam locum dari ſectioni Cæſareæ, quia putarunt huiuſmodi operationem non poſſe exerceri abſque cæde innocentis, quod quidem falſum eſt, vt ſatis ſupérque euicimus cap. 5. Tamen ſi ſectio Cæſarea aliter perfici non poſſet, quàm cædem inferendo innocenti, vt illi DD. ſupponebant, meritò negaſſent eam eſſe licitam. Itaque in circunſtantiis de quibus nunc agimus, quia ſectio Cæſarea inferret mortem, ſententia cui ſubſcribimus, quæ negat vſum illius licitum eſſe, aſtipulatores habet omnes illos Doctores, hoc eſt omnes ad vnum Theologos, ſiue Scholaſticos, ſiue Summiſtas, quoties in hoc punctum incidunt: ſiue de baptiſmo, ſiue de homicidio diſſerant. Nonnulli duntaxat Medici, ſed vel Sectarij, vel à pietate non nimis benè conſtituti, aut rudes doctrinæ ſacræ, & falſa miſeratione deluſi, vt poſtea patebit; in contrarium abierunt, digni qui ſectores prægnantium audiant, eúmque ominoſum titulum præferant qui in ipſamet Scriptura diuina 4. Reg. 8. & Amos 1. atrociſſimæ damnationi ſubiicitur.

Ratio veritatis propoſitæ, manifeſta eſt. Nam directa occiſio innocentis, eſt aliquid per ſe loquendo prorſus illicitum. Vita enim humana nullius dominio ſubeſt præterquàm Dei, atque adeò à nemine eripi poteſt niſi à Deo, vel eo cui Deus id commiſerit. At Deus nemini planè id commiſit, niſi publicæ poteſtati, in pœnam ſcelerum quæ adeò tetra ſint, vt meritò qui ea patrauit, dignus ſit

ſit qui exſcindatur, & ex hominum numero elimi-netur. Igitur innocentis occiſio, à quocunque hominum fiat, & ex quocunque fine peragatur, ſemper illicita eſt per ſe loquendo, id eſt ſeclusis nonnullis euentibus per accidens, cuiuſmodi ſunt neceſſitas proſequendi ius proprium, & debitam nocentibus vindictam inferendi in bello iuſto, vel certè propriam vitam,& bona, vel honorem ab iniuſto inuaſore qui aliter repelli nequeat & ſeſe obiecto innocente muniat, protegendi; & ſi qui ſunt alij euentus tales quibus occiſio innocentis omnino per accidens adiungatur; quandoquidem actiones quæ tunc directè intenduntur,poſſent ex ſua natura eædem numero fieri ſi innocens abeſſet, qua de re pleniùs in tractatione de homicidio. In præſenti autem negotio, occiſio innocentis patranda per matris apertionem, non eſſet per accidẽs,quandoquidem directè in eam ferretur operans. Igitur eſt prorſus illicita, iuxta communiſſimam & certiſſimam doctrinam de nunquam per ſe licita morte innocentis, quam ſtabilit D.Thomas 2. 2. q. 64. artic. 6. & ibi omnes ad vnum interpretes, ac Summiſtæ V. *homicidium*, confirmant, conſentaneè ad illud Exodi 23. *Inſontem & iuſtum non interficies.*

Conſenſus matris in cædem ſuam, non honeſtaret ſectionem.

4. Nec poteſt iſta innocẽtis interfectio,honeſtari vllo ex illis modis qui ab aduerſariis obtenditur ſceleri; puta conſenſus à prægnante præſtiti, vel ſalutis æternæ per baptiſmum cum vita temporaria

H 2 proli

proli conciliandæ. Nam consensus quidem prægnantis, nullo modo purgat occisionem eius, quia dominium propriæ vitæ nemini competit, sed quamuis quisque sit propriæ vitæ custos, & fructuum eius siue actionum dominus, tamen dominium vitæ humanæ est penes solum Deum, qui solus potest absque iniustitia de ea disponere pro libito. Sicut ergo ob eam causam, nemo potest sibi vitam eripere iniussu Dei, ita nemo consentire potest, vt sibi vita eripiatur ab alio. Vel si per ignorantiam aut vitæ fastidium consentiat vel etiam expetat manus sibi violentas inferri ab alio, q: i eas intulerit, non erit liber à scelere homicidij. Sanè Saül consensit in mortem suam ab Amalecite patratam, vt ipse quidem Amalecites professus est. 2. Reg. 1. & consentit Iosephus l.6. Antiq.cap.vltimo; nec pauci Rabbini idem tradunt, ac etiam ex nostris nonnulli. Et tamen Dauid, tanquam homicidij ex ore suo reuictum Amalecitem morti addixit. Agnouit igitur Dauid, nihil referre ad labem homicidij declinandam, quòd is qui peremptus erat, consensisset in necem suam: ac proinde cum ignoraret infelicem Amalecitem ad emercandam ipsius Dauidis gratiam mentiri, vt plerique sacri interpretes affirmant, meritò morte plectendum edixit quem censebat, vt eius ferebat oratio, interfecisse Saülem, tametsi annuentem, imo vt interficeretur vrgentem. Vanus ergo est prætextus quo in circunstantiis de quibus hoc capite agimus mater aperto ventre trucidari licitè creditur, quia ipsa consentit. Nec potest obtendi, quòd mater id f.ciens, vitam su̇m corpoream postponat vitæ spirituali prolis, ideóque laudabiliter annuat suæ sectioni,

sectioni, in hoc quoque euentu, quod erat Naldi argumentum. Hoc inquam, vt benè monstrat Nauarrus consil. 1. de homicid. obtendi nequit: quia tunc tantùm laudabiliter postponitur vita nostra alienæ saluti, cum ea postpositio vacat peccato. At hîc mater annuens, peccaret mortaliter.

Nec cuiuscunque boni consecutio, ex ea sectione.

5. Alter quoque prætextus qui obtendebatur sceleri, inanis est; nimirum quod huiusmodi cædem ingentia bona sint consecutura, præsertímque æterna salus pueri, qui poterit baptismatis sacramento initiari, alioqui autem morietur inexpiatus. Hic inquam prætextus est planè vanus, & ab ipso Apostolo disiectus Rom. 3. cum negauit esse facienda mala vt eueniant bona, déque sibi imposita contraria falsitate expostulauit. Itaque non potest admitti vel exiguissimum peccatum, (dummodò peccatum verè sit,) quantacunque boni spes ostentetur: Et licet omnes deinceps mortales prohibendi essent damnatione, & omnes hactenus detrusi in Tartarum, essent inde eximendi, ac cœlo inferendi, & donandi beatitate, interuentu minimæ labeculæ venialis, permittendum potiùs esset omnium retrò damnatorum perpetuum exitium, & vniuersorum qui consequentur mortalium æterna ruina, quàm ruendum in qualecunque peccatum veniale, cuius admissio tantis malis occursura, & tot bona tantáque, quanta concipere possit humanus animus, conciliatura supponeretur: quæ est præclara & omnium consensu firmata, D. Anselmi doctrina.

Igitur vt infans suscepto baptismo quo alioqui cariturus est, euadat æternam mortem, & cœlitibus adscribatur, non licet admittere cædem innocentis.

Sicut ob similem prætextum baptizandi pueri, non liceret eum mox moriturum proiicere in flumen, si alia ratio illum baptizandi deesset, quod est in hanc rem argumentum Maioris in 4. d.4. q.2. §. *contra h.u.* Esset quidem baptismus ille infantis sic proiecti verus baptismus, vt rectè probant Suares t. 3. 3.p. d. 20. s. 3. Ægidius Coninck 3.p. q.66. num.68. Layman tract. de baptism. cap.3. num.5. malè reclamantibus Toleto lib.2.cap.18. *sub finem*, Molano lib.4. Theol. pract. c.3. num. 45. & Henrique lib. 2. cap. 7. num. 3. post Richardum in 4. distinct.4. art.4. casu 2. Tamen nemine discrepante proiectio illa infantis mox morituri, in flumen vt ibi baptizetur, non honestat occisionem illam infantis; & qui in tali necessitate constituti puerum aliquando sic proiecerunt, vt baptismo initiaretur, quod reuera contigisse, testatur Syluester V. *baptismus* 4. q. 10. ab omnibus improbantur tanquam homicidæ, quia non sunt facienda mala, vt eueniant bona.

Eandem ob causam si ad conferendum infanti baptismum non suppeteret alia aqua quàm pestifera aut venenata, cuius affusione infans postea moriturus vi morbi quo laborat, esset illico extinguendus, non liceret eum baptizare adhibita tali aqua, etiamsi ad baptismum validum idonea, vt puer per mortem temporalem vitam consequatur æternam, quod rectè docet Suares t.3. 3.p. d.31. s. 3. & Ægidius qui in hoc excutiendo multus est

3. part.

3.part. q.66. num.75. Et ratio ineluctabilis ac vnica est, quia non sunt facienda mala, vt eueniant bona, iuxta Apostoli oraculum.

Argumentum in contrarium, ex licita minoris mali electione, præ maiori.

6. Miseret verò me infirmationis, quæ ad huiusmodi argumentationem adhibebatur, inter proponendum fundamenta contrariæ sententiæ. Nimirum quod licitum sit eligere minus malum relicto maiori, vt habet recepta doctrina: ideóque licitum videatur, matrem annuentem, vel etiam id vrgentem secare, tametsi vi sectionis obituram, eo quod istud aliquale malum quod mulieris mox interituræ occisione admittitur, compensetur tam multiplici bono inde exorituro, sed maximè æterna infantis salute, propter quam obtinendam præscribitur baptizandum esse infantem paulo post moriturum, etiamsi tanta sit eius debilitas, vt minima aquæ affusione iudicetur necandus, & moriturus aliquanto ante tempus quo vi morbi auferendus fuisset è viuis: quia in eo euentu momentaneum illud vitæ præsentis quod infanti succiditur per aquæ affusionem, pro nihilo ducitur, præ beata æternitate quæ infanti cum baptismo paratur. Sic Sotus in 4. d.3. q.vnica, art.8. propositione 5. Item Ioannes Chapeauille l. de necessitate & modo administrandi sacramenta tempore pestis cap.2. q.12. Nec multum abest ab eo dicendi modo Ægidius 3. part. q. 66. num. 76. post Vasquem 3. p.d. 145. num.25.

Expeditur.

7. Hæc eneruatio argumenti per nos propositi, quam ab vno ex aduersariis scripto comprehensam memini legere, miserationem reuera mouet. Nulla siquidem ratione ferri potest, vt Christianus malum aliquod morale quantumuis tenue, licitè suscipi posse affirmet, eo quod magno aliquo bono compensetur, vel aliquod ingens malum excludat. Id enim est expresè contra Apostoli pronunciatum. Nec isti stultilogiæ patrocinatur, vel S. Gregorius 32. moral. cap. 20. cum ait, *Dum mens inter minora & maxima peccata constringitur, si nullus omnino sine peccato euadendi aditus pateat, minora semper eligantur:* Vel sensus Doctorum, qui referebantur sensisse, posse suaderi minus malum vt vitetur grauius. Hæc inquam non patrocinantur insulsitati quam refellimus. Nam S. Gregorius, agit de perplexo, qui ex erronea conscientia putat se adigi ad alterutrum è duobus malis admittendum. Haud dubiè enim qui angustiis illis arctatur, melius faciet eligendo minus malum: id est minus delinquet quàm si rueret in malum grauius, quamuis seclusa conscientia erronea nullus vnquam sit status talis. Vide Sanchem l. 1. in decalog. cap. 11. n. 13. & Cordubam l. 3. q 4. ad 3. At in re præsenti nulla est perplexitas vt notum est.

8. Illi verò alij Doctores qui tradiderunt licitum esse suadere minus malum morale siue minus peccatum, ei qui obfirmatus est in patrando maiore, quamuis non placeant omnibus, & nominatim eos refellant Valentia 2. 2. d. 5. q. 21. punct. 4. Sa V. *peccatum* num. 8. Azor t. 2. l. 12. c. 16. q. 8. tamen in

in optimo ſenſu ſunt locuti: Neque enim voluerunt fas eſſe minus peccatum admittere vt euitetur maius, qui ſenſus illis affingitur ab iis quos impugnamus: ſed tantùm voluerunt, ſatius eſſe admittere peccatum minus quàm maius, poſito quod alterutrum obſirmaueris admittere. Vel certè fas eſſe tales improbos docere, quod minus peccabunt patrando noxam leuiorem: itémque illis etiamſi fortè de ſolo maiore malo cogitent, ſuggeri poſſe obiectum minore malitia ſordens, & autorem fieri vt in illud potiùs ferantur, quàm in alterum tetrius. Hoc autem non eſt approbare malum, nec eſt ferri in peccati electionem, ſed tantùm eſt inducere ad minus malum, ſuppoſito quod fixum & ratum ſit, alterutrum admittere, vel certè illud quod tetrius eſt. Tunc enim conſilium patrandi minus peccatum, eſt honeſtum & bonum, ſicut euitatio peccati maioris, eſt bonum quoddam, vt Ariſtoteles etiam notauit 5. Ethic. cap. 3. Sanè talis ſuaſor, non dicit peccatori, *fac hoc malum*; ſed tantùm dicit, *poſito quod omnino ſtatueris peccare grauiter, vel quod è duobus inæqualibus malis tibi occurrentibus decreueris illud patrare quod maius eſt, abſtine potiùs à maiore, & fac iſtud quod eſt minus*; quæ eſt mali approbatio, non abſoluta quæ ſemper eſt illicita, ſed tantùm comparatiua & conditionalis, tendens ſcilicet in minus malum, deſiſtendo à maiore, poſito quod operans nolit ab vtroque deſiſtere.

9. Ita ſententiam illam de licitâ minoris mali ſuaſione exponunt, qui ei ſubſcribunt, Sanches l. 7. de Matrim. diſp. 11. num. 15. Mol. tract. 2. de Iuſt. diſp. 335. Rebellus 1. p. operis de Iuſtit. l. 1. q. 14. ſ. 7. num. 54. Salas tract. de vſuris dub. 49. &

Sayrus l.2. de ſacram. c. 8. q. 1. articulo 4. quorum nonnulli rectè obſeruant,æquè honeſtum fore conſilium prædictum, etiamſi peccatum minus ad quod peccator inducitur,potiùs quàm ad alterum è duobus quæ obfirmauit facere,ſit coniunctum cum damno tertij. Nihilominus enim adhuc conſilium minoris mali honeſtum eſt, dummodò ſuaſor non teneatur potiùs proſpicere illi tertio quàm alteri cui grauius malum à malitia peccatoris poteſt ingruere: Tunc enim conditio perſonæ minùs lædendæ, vetat autorem fieri mali moralis minoris. V. g. volenti adulterio polluere extraneam, non potes autor eſſe, vt potiùs fornicetur cum ſorore tua; quia plus teneris proſpicere pudori ſororis, etiamſi minore ſcelere violando, quàm nitori extraneæ coniugatæ, cum qua tetrius eſſet fœdum commercium. Vnde ſuggeſtio qua Loth vt propudioſos peccatores ab hoſpitibus dehoneſtandis auerteret, prouocauit ad abutendum filiabus, vel inhoneſta fuit & improbanda, quod indicat autor altercationis ſynagogæ & Eccleſiæ cap.7. pag. mihi 39. & apertè facit Pererius in cap.19. Geneſ. diſp.1. vel non fuit verè ſuggeſtio, profecta ab animo dehoneſtationis filiarum extra coniugium; ſed tantùm fuit hyperbolica expreſſio doloris, quo vir iuſtus ob meditationem ſceleris nefandiſſimi in hoſpites, diſcruciabatur, vt Molina diſp. illa 335. pronunciauit. Sicut autem longè aliud eſt ſuadere minus malum, quàm facere illud; ita quamuis ille qui conſilium præbet minoris mali patrandi, ſit liber à culpa, dummodò obſeruet quæ præmiſimus, is tamen qui minus illud malum patrat, non eſt à culpa immunis; quia eius actus non eſt conditionalis

nalis & comparatiuus, ſupponénſque malam voluntatem alienam in nequitia obſirmatam; quæ ſunt capita honeſtandi conſilium de quo egimus: ſed eſt actus abſolutus ex libera voluntate malitiæ minoris, abiecta grauiore, ob interpoſitam à viro bono ſuaſionem.

Quare doctrina prædictorum Theologorum à quibus conſilium mali minoris eſt approbatum, inepté profertur ad purgandam à culpa interfectionem prægnantis quaſi minùs malam, & ideo iure prælectam. Non enim duo mala moralia inæqualia hîc comparantur, vt fit à prædictis Theologis, ſed malum pœnæ confertur cum malo culpæ: Mors inquam infantis ſine baptiſmo quæ nullius culpa continget, comparatur cum cæde matris, & iſtud vltorium malum, vt cum Tertulliano loquar, dicitur maius malo peccatorio, quod admittetur matrem necando per ſectionem. At hæc eſt profunda ignoratio ſacræ doctrinæ, quæ nunquam admittet peccati quantumuis exigui contentionem cum quantouis malo purè pœnali: nec vnquam ſuadebit vt admittatur aliquod leue peccatum, ad auertendum quantumcunque incommodum nulli culpæ coniunctum.

Quod ſi in negotio de quo agimus, aliqua inſtitueretur comparatio inter duo mala moralia inæqualia, quorum vnum, quippe minus, ſuaderi poſſet homini pertinaciter obſirmato ad patrandum alterutrum, non alia profectò eſſe poſſet, quàm cædis illatæ prægnanti ex bono fine, (V. g. baptizandi infantem,) cum cæde illata eidem ex ſolo iniquo motiuo. Nam non eſt dubium, quin cædes illa ex pio fine patrata, tametſi mala & iniqua, tamen

men minùs mala ſit quàm quæ ex fine iniquo patratur. Tametſi enim praua actio non expurgatur appoſitione boni finis, quia bonum debet ex integra cauſa exiſtere; tamen vtcunque diluitur malitia quæ ex fine bono ſuſcipitur, vt benè affirmat Ægid. Coninck diſp. 3. de actio. supern. num. 148. nec aliud voluit autor imperfecti operis in Matth. homil. 19. cum contendit propoſitum bonum, id eſt, intentionem bonam, excuſare opus quod eſt malum. Itaque ſi aduerſarij voluiſſent loqui ad rem, & rectè applicare doctrinam Theologorum de licito minoris mali conſilio, non debuiſſent agere niſi de cæde ex bono fine, collata cum cæde ex fine malo. Et tunc haud grauatè dediſſemus non malè operaturum qui ipſis in patranda prægnantis cæde obfirmatis, conſilium præbebit, vt ex bono potiùs fine illam cædant: V. g. conferendi puero baptiſmi, quàm ex fine malo, & ex ſe deteſtando: quamuis ipſi matris interfectores ex quocunque fine eam interficiant, ſint futuri culpæ obnoxij & ſceleris rei, tetrioris tamen ſi ex fine malo cædem admittant.

Moribundum infantem vi baptiſmi occidendum, licitè baptizari, falsò obtenditur.

11. Satis ſupérque depulſa videtur infirmatio ex aduerſariis prolata ad eneruandam argumentationem per nos adhibitam, contra prætextum qui purgandæ cædi innocentis obtendebatur, ex bono fine initiandi baptiſmo infantem, alioqui non perfundendum ſacris laticibus. Non debet tamen præ-

termitti

termitti indiscussum, quod in calce discursus talem infirmationem continentis, adductum obiter est, ad monstrandum quanti apud doctos sit baptizare infantem: nimirum quod velint baptismum infanti conferri, etiamsi aquæ affusio ob morbum quo malè afficitur, esset illum letho datura: neglgántque & pro nihilo ducant, breuem illam vitæ moram quæ infanti interciditur per aquæ affusionem. Hæc doctrina non satis cohæret cum veritate pro qua hoc capite pugnamus. Ægrè enim ostendetur, quare non possit prægnans paulo post cum fœtu moritura, paulo ocyùs letho dari per sectionem vt fœtus baptismum certò suscipiat, si ipse fœtus ex eo fine potest paulo citius quàm morbi grauitas ferret, letho dedi ac interfici per aquæ affusionem.

Itaque nego, doctos edicere baptismum ex quo puer sit occidendus, etiamsi non multo antequàm esset moriturus vi ægritudinis qua laborat. Sed quod viri docti de eo euentu statuunt, illud est. In primis impossibile moraliter esse & potiùs metaphysicè cogitatum, quàm verè vnquam gerendum, vt affusio aquæ quanta necessaria est ad baptismi valorem, inferre possit puero necem. Sufficit enim aqua permodica, & quidem si res ferat tepefacta: qualem nemo iure existimet, vitæ infantis incommodaturam. Ita Scotus in 4. d. 5. q. 3. *litera B.* & Gabriel dist. 4. q. 2. art. 3. dub. 4. Addunt deinde alij, periculum cui infans exigua illa aspersione obiicitur, si reuera est aliquod, tam tenue esse, imo tam rarum támque incertum, vt meritò præ certo discrimine, imo omnimoda certitudine immanis mali quod imminet infanti nisi nunc baptizetur, occludantur ad illud oculi, nulláque illius habeatur

ratio,

ratio, tanquam non cadentis sub æstimationem prudentem, & considerationem humanam. Quod voluerunt Vasques & Ægidius qui videbantur suffragari doctrinæ proximè reiectæ in Chapeauillæo. At longè alia ratio esse debet sectionis, qua innocenti certum moraliter vitæ exitium infertur: proindéque meritò negamus, esse tunc posse sectioni locum; quamuis exigua illa ablutio quæ aduersus hanc veritatem vrgebatur, in euentu proposito prætermittenda non esset, ob ingentem ablutionis illius & huius sectionis disparitatem, nunc assignatam.

Noua contra sententiam nostram difficultas, ex eo quod sectio matris in propositis circunstantiis, sit tantùm vitæ abbreuiatio.

12. Sic discussa falsa sententia nonnullorum Medicorum, occisionem matris mox naturaliter moriturae, sectione adhibita patrandam, approbantium; vt veritas contraria cui subscripsimus, multipliciùs appetita, stet firmiùs solidiúsque subsistat, placet vnum & alterum arietem à Medicis illis in quorum scripta incidimus non admotum, aduersus eam intentare, atque disiicere. Amicus ergo extra Medicorum chorum, cui tamen principio Medicorum sententia hactenus contrita arriserat, opposuit in primis, sectionem in euentu de quo agimus, non esse occisionem innocentis quæ reuera non esset licita, sed tantùm esse accisionem nonnullam, siue abbreuiationem vitæ eius: quæ abbreuiatio

abbreuiatio ex fine bono sancta esse potest, imo ad tollendam summam miseriam spiritualem propriam vel alienam, esset personæ abbreuiationem subituræ non modò licita, sed etiam necessaria: cum vnusquisque teneatur vitam suam corpoream postponere alienæ saluti spirituali extrema necessitate laboranti, & multo magis idem sibimetipsi debeat. Quidni ergo eam vitæ abbreuiationem, quam persona in summum suum vel alterius spirituale bonum tenetur sibi velle, poterit alius pro explendis eius obligationibus satagens illi curare, & de eius consensu perficere? Ne res generatim duntaxat expressa, sit subobscurior, dicamus in particulari. Mater tenetur propriam vitam pro summa sua vel aliena spirituali necessitate tollenda, posthabere; atque adeò in eum finem, si opus sit, tenetur vitam suam abbreuiare, quod multo minus est quàm vitam prodigere, ac exponere certo exitij periculo. Igitur si in eundem finem tollendi summam eius vel alterius necessitatem spiritualem, aliquis ei præsertim consentienti ad vitæ abbreuiationem cooperetur, illámve efficiat, labe vacabit. At qui matrem secat, perbreui secundùm naturæ cursum obituram, vt fœtus eximatur, & baptismi fonte lustretur, aliud non facit, quàm vitam matris accidere, & abbreuiare tantisper, vt benè fœtui sit in æternum. Igitur sectio matris, tametsi circunstantiæ sint quales proposui, non debet ei vitio verti.

Dissoluitur.

13. Hæc difficultas, non difficilè expedietur. Admitto igitur fas esse, studio spiritualis commodi,

&

& multo magis ad leuationem summæ spiritualis necessitatis propriæ aut alienæ, aliquid facere vel omittere, vnde vitæ longioris dispendium, & abbreuiatio nonnulla consequatur. Nec tantùm fas est ita se gerere, sed aliquando quoque est necessarium. Sic S. Bonauentura in 4. d.38. artic.2. q.vltima, & Bellarm. l. de Monachis c.32. ad 4. Ioan. Medina C. de ieiun. q. 13. *in fine*. Filliuc. tract. 29. num.77. meritò negant fas esse ei qui continentiam vouit, inire coniugium, etiamsi contingeret, eum corripi morbo quem solus coniugij vsus de Medicorum sententia sanare posset. Gratis enim demus, quod Marsilius Cagnatus 1. var. cap. 1. Septalius sect. 4. probl. q. 17. & anteriores Medici apud S. Ambrosium epistola ad Paternum, contendunt; nimirum vsum Veneris quibusdam morbis & saluti corporis esse opportunum, ita vt alia ratione declinari nequeant: quod falsitatis redarguunt Scaliger exercit. 269. & Michael Medina l.4. de contin. controu. 4. c. 17. 18. & 23. ac Codronchus l.1. de Christ. & tuta medendi rat. cap. 20. Contraria tamen suppositione gratis admissa, statuendum est, illam aliqualem, reuera semper incertam, vitæ prorogationem vsum coniugij consecuturam, non esse bono seruandi voti anteponendam. Ac ne bono quidem liberæ continentiæ præferri ex obligatione deberet: vt propterea æterna cum laude aliqui à Spinello recensiti tract. de Virginibus n. 29. illibatam corporis puritatem nexibus omnibus exsolutam, prætulerint temerationi eius intra connubij leges, per quam Medici, curationem à morbis,aliter (vt aiebant) immedicabilibus,pollicebantur.Illa quoque vitæ abbreuiatio quæ redactionem

corporis

corporis in seruitutem per asperitates & imbonitates affectatur, improbari nec potest nec debet, cum viri sanctissimi vsu suo illam firmarint: quidam assumptis cibis vitæ prorogandæ minùs commodis, & abiectis in perpetuum iis dapibus è quibus melior corporis habitus, atque adeò longior vita futura erat: alij castigatione corporis exemplo Apostoli,& quâ flagellis,quâ cilicio cõtusa carne & ad rationis ductum subacta:alij denique chameuniis & humicationibus;tanto pœnitentiæ studio,vt sub mortem de molliore strato deiici & super cineribus collocari voluerint, non sine aliquo vitæ dispendio, atque compendio. Et tamen nemo sanus, & sapiens quæ Dei sunt, ista improbat, quin potiùs valdè commendat & lubens vsurpat. Soli molles ac voluptarij, vt Petrus Cerebrosus à Petro Damiani sæpè ea ex causa castigatus, vel certè Sectarij cum quibus in hac re confligit Gretserus in operè de disciplinis, sanctum illum vsum ex illata per eum vitæ abbreuiatione impugnant, exsibilandi potiùs quàm refellendi. Imo nisi tales aliquæ abbreuiationes vitæ ex fine commodi temporalis labe vacarent, repudiandæ essent pleræque artes operosissimæ, vt ex Gersone argumentatur Nider. parte 3. consolat. cap.7.

14. Quamuis igitur prædictas ac similes vitæ abbreuiationes, admittam esse innoxias, tamen longè alia est ratio abbreuiationis vitæ, quæ infertur per sectionem Cæsaream in euentu de quo agimus. Hæc enim non est reuera abbreuiatio duntaxat, sed etiam ademptio vitæ. Sicut cùm quis secundùm cursum naturæ vitam ad decennium prorogaturus, hodie occiditur, ea occisio est vitæ ab-

 breuiatio,

breuiatio, sed talis quæ vitam tollat. Eas igitur vitæ innocentis abbreuiationes, quæ duntaxat abbreuiationes sunt, honestare licet per finem bonum ex quo suscipiuntur, dummodò nec sint notabiles, nec sensibiles: quas binas limitationes adhibet & latè versat Ioannes Medina Cod. de Ieiunio q. 13. docens, quoties vita sensibiliter aut notabiliter breuiatur per ieiunia aliásve asperitates, vsum illum esse illicitum, & pertinentem ad eas corporis castigationes iusto auctiores, & vt vocant indiscretas, quas Patres sæpè auersantur. Quanquam Patres excessum hac in parte damnantes, aliò ferè spectant, quàm vt ex illicita vitæ abbreuiatione nimietates illas coërceant. Videsis S. Basilium in constitut. monast. cap. 4. n. 5. & reg. 90. ac 128. breu. & l. de virginit. *sub initium*, Cassianum collat. 1. c. 10. & collat. 2. cap. 16. & coll. 5. à c. 19. & l. 3. de instit. renunc. cap. 8. ac lib. 11. cap. 6. Richardum Victorinum de exterm. mali tract. 2. cap. 7. & in Benjamino minore cap. 57. & 58. S. Bonauenturam c. 5. vitæ S. Francisci, & Asceticos passim.

Tum demum igitur ob illicitam vitæ abbreuiationem damnantur ieiunia, aliæque asperitates iuxta Medinam, cum ægritudinem non leuem inferunt, aut sensibiliter vitam decurtant. Nimirum tunc asperitates illæ petunt directè & immediatè vitam, eámque proximè lædunt, quod est illicitum. Nam quamuis non vetemur remotè & indirectè vitam lædere, oblæsione aliqua dispositionum inducta; quia hæc non est applicatio causarum mortis, sed tantùm aliquorum corporis incommodorum quibus sæpè contrarius naturæ nisus obsistit; nec imprudenter præsumimus auctiores in hoc negotio

gotio esse naturæ vires, quàm genio sibi abblandiente, & subdolè in rationis fraudem intento, suadeamur. Vetamur tamen, directè & immediatè in vitam ipsam & eius conseruationem ac prorogationem insurgere: quod non faciunt qui studio pœnitentiæ vel præbendi boni exempli molliora refugiunt, etiam ad extrema deducti, vt Vasques 1. 2. d. 162. num. 25. & 26. rectè statuit: faciunt autem, qui per asperitates nimias vitam sibi sensibiliter & notabiliter accîdunt, & prorogatione impediunt: idémque multo magis circa fœminam prægnantem faciunt, qui eam secant, cum non affulget spes boni exitus; sed certum moraliter est interitum illi accelerandum, aut inferendum vi sectionis: vnde nec debet, nec potest, ad leuandam summam necessitatem spiritualem prolis, vel vrgere vel consentire, vt cum tali peccato secetur, quia charitas non potest obligare ad peccatum.

Difficultas alia, ex eo quod mors matris videatur esse per accidens.

15. Alter aries, quem admotum quatiendæ sententiæ nostræ, ab amico non de Medicorum pueris, referebam, hic fuit. Esto, sectio Cæsarea sit directa & sensibilis impetitio vitæ innocentis, idcirco tamen labe vacat, quod per se tantùm intendatur salus temporaria, vel etiam æterna eius cui sectione prospicitur V. g. fœtus: per accidens verò sit quod inter sic quærendam vnius salutem, innocens pereat præter quærentium intentionem: Sicut in bello iusto, fas est lædere innocentem præter intentionem, vt plectatur nocens, de quo nemo

 ambigit.

ambigit. Fas item esse, ad declinandum hostem insequentem vrgere equum cui insideas, tametsi obuius in via infans iam baptizatus, indeclinabiliter proterendus sit, vel de ponte in subiectum flumen deturbandus, asserit Lessius l. de Iust. c.9. num.59. licet refragentur Malderus tract. 3. de Iust. cap. 1. dub.12. Sayrus in Claui Regia l.7. cap.12. num.17. Corduba l.1.q.38.dub.2. Torres t.2. in 2.2.disp.26. dub.2. num. 27. & quoad non dormientem in media via (sic enim distinguit) Rodericus 1. part. cap. 135. num.5. Similiter innoxium censetur, & labe vacans, si miles generosus ad suffodiendam turrem hostilem, pulueri tormentario copiosè admoto ignem iniiciat, certus se ruente turre opprimendum, vel ignis impetu perdendum. Milites quoque aut classiarij, desilientes in mare incensa naui, ne in potestatem hostium veniat, ibique pereuntes, liberantur à culpa; sicut & is qui grassante incendio per altam fenestram se deiicit, & ne viuicomburio deflagret, casu & allisione obteri deligit. Purgant hæc omnia Lessius cap. illo 9. à num.32. Bonac. disp.2. de rest. q.vlt. s.1. p.5. num.8. & Filliucius tract. 29. cap.4. Non videntur autem aliter meliùs purgari posse, quàm quia qui talia agunt, intendunt finem honestum: V. g. hostium subactionem, aut impeditionem ne ditescant & nauibus instruantur cum damno nostro, vel indemnitatem à conflagratione imminente; quæ omnia ab eis honestè intenduntur ac iustè; per accidens autem est, quod cum ea iuris sui prosecutione, interitus innocentis coniungatur, à quo maximè abhorret sic operantis intentio.

At videtur esse planè par ratio, secātium matrem

in

in euentu de quo agimus Intendunt enim duntaxat, corporis & animæ salutem, vel in matre, vel in prole, qui finis est valdè honestus, & qui eum prosequuntur matrem secando, non plus influunt in mortem innocentis, quam præuisum est ex sectione secuturam, quàm miles turrim suffodiens, influat in suam oppressionem, de cuius consecutione non dubitat; vel quam classiarius nauem incendens, influat in suam concremationem ab igne, quam habet satis exploratam. Sicut ergo hæ ac similes actiones, excusantur à culpæ sæuitia in seipsum, quia mors propria inde consequitur per accidens, & præter intentionem; ita idem dici posse videtur de sectione prægnantis, quam innocentis mors per accidens consecutura præuidetur.

Enodatur.

16. Ad hanc difficultatem, respondendum in primis est, occisionem innocentis cum sectio Cæsarea adhibetur in circunstantiis de quibus agimus, non se habere per accidens ad sectionem, sed planè per se: quandoquidem in eo euentu, sectio est directè occisio innocentis. In exemplis autem quæ adducebantur, quatenus veritatem continent, (nec enim est quod vrgeat nos ad præstandam omnium illorum exemplorum veritatem, quomodocunque proponantur,) occisio consequens, eatenus se habet per accidens ad actionem per se intentam, quatenus sunt duo actus concomitantes, qui non sunt adeò intrinsecè nexi, quin suapte natura possint disiungi; quamuis in his circunstantiis, magnum ac graue periculum sit, ne coniungantur. Granditas

tamen ac dignitas boni quod per ſe quæritur, tanta eſſe poteſt in exemplis quibus vita propria, inſigni periculo exponitur, vt honeſtam reddere valeat aditionem illius diſcriminis, propè certi interitus inde per accidens conſecuturi. Cum enim ſit duntaxat periculum, non poteſt dari omnimoda certitudo interitus illud adeuntium: præſertim cum non pauci, ex diſcriminibus non diſparibus, modo inſperato emerſerint. Vel ſi detur omnimoda certitudo exitij conſecuturi, operatio illa non erit duntaxat aditio diſcriminis, quæ ſola conceditur; ſed etiam directa in ſeipſum graſſatio, quæ planè vetatur. Similitérque in illis aliis exemplis quibus mors abſque culpa inferebatur innocenti diſtincto ab operante, hæc occiſio coniungitur planè per accidens cum operatione quæ exercetur; quia ſi innocens abeſſet, poſſet eadem operatio fieri. Æquè enim plecterentur noxij & ſtringerentur in eos arma ac diſploderentur machinæ, ſi nulli cum eis eſſent innoxij. Et idcirco eſt planè per accidens quod noxij intermiſceantur innoxiis, & in vtroſque indiſtinctè incurratur, dum ſatagitur pro indemnitate proprij iuris, quod ſupponitur tale eſſe, vt non ſit obligatio abſtinendi eius proſecutione ob interuenturum per accidens damnum innocentium. Sic igitur res habet in propoſitis exemplis occiſionis innocentium, liberæ à peccato, eo quod per accidens iungatur cum actione per ſe intenta.

At in euentu de quo diſputamus, interfectio innocentis non iungitur per accidens cum ſectione Cæſarea, ſed eſt vna & eadem actiò; quæ ſi dicatur vacare culpa quia malitia eius non intenditur, ſed tantùm finis actui ſubſtrato appoſitus, næ ad hunc modum

modum fas erit omnia peccata purgare. Nullum quippe erit opus malum, quod non liceat patrare, eo prætextu nequitiæ obducto, quod malitia se habeat per accidens ad intentionem agentis, quæ tantum fertur in bonitatem actus substrati malitiæ, & extrinsecum finem illi appictum. Qui hoc diceret, ineptum omnino perfugium captaret, meritóque irrideretur: quia malitia tam intimè nexa cum opere directè volito, non potest censeri se habere per accidens ad illud opus, nec est necesse illam directè intendi, cum sufficiat directa volitio actus, cui impræcisibiliter adiungitur in talibus circunstantiis, in quibus actio vetabatur. Itaque malitia sectionis Cæsareæ, in euetu de quo disceptamus, non se habet per accidens ad sectionem in genere moris spectatam; nec inde potest honestari talis sectio, quod bene etiam monuit Ægidius Coninck 3. p. q.66. n.75. *in fine*.

17. Nec discrepat Præpositus 3. p. q. 66. n. 99. fassus non licere matrem adhuc viuam secare prætextu baptizandi fœtum, vel alterius cuiuscunque boni finis, eo quod talis sectio, (vtique in circunstantiis de quibus agimus,) esset directa innocentis occisio; ac proinde censet culpam homicidij non fore per accidens ad sectionem, meritóque esse imputandam, quia non se haberet vt præuisa tantùm, & merè permissa, sed verè vt approbata & volita. Hoc benè. Sed addit idem autor, aliquid cum hac doctrina minus cohærens. Ait enim, infantem vtero matris conclusum, si aqua ad illum immitti quoquomodo valeat, esse sacro lauacro perfundendum, etiamsi ex ea aquæ immissione quantulacunque, præuideatur secutura mors matris, & reipsa

 consequatur.

consequatur. Nihilominus enim fas putat baptismum conferre infanti, quia tūc actio ministri non respicit matris interitum tanquam terminum, sed ablutionem prolis: quæ ablutio in ratione actionis materialis est aliquid indifferens, in ratione autem ritus sacri, est sancta & honesta. At mors matris subsequens, est solùm permissa, vnde se habet per accidens ad ablutionem quæ exercetur, nec imputatur ad culpam. Hæc dico non cohærere cum ante dictis. Si enim supponamus constare, matrem ex attactu aquæ ad baptizandum fœtum immissæ, esse necandam, ea immissio tam erit directa occisio matris, quàm sectio in circunstantiis de quibus hoc capite agimus: ac proinde æquè vtraque vetabitur, & culpa homicidij æquè se habebit, non per accidens, sed per se ad vtramque actionem. Fateor suppositionem illam de matre attactu qualiscunque aquæ ad baptismum sufficientis necanda, esse suppositionem Metaphysicam, & quæ vel nunquam, vel perrarò possit accidere. Tamen si admittatur, non video quomodò aquæ immissio in hoc euentu possit purgari, ita vt ad culpam non imputetur, sítque adhibenda: sectio autem matris in circunstantiis propositis, censeatur sordens inexpurgabiliter, & omitti sub graui culpa debeat.

CAPVT VIII.

In dubio an sectio mortem innocenti sit illatura, quid de eius vsurpatione statuendum.

1. EGIMVS de sectione matris viuentis cum spes affulget boni euentus; itémque cum spes illa est præclusa. Et posito quod spes illa affulgeat, vidimus sectionem & honestam & necessariam esse: posito autem quod sit præclusa spes omnis; sed vi sectionis inferenda sit mors innocenti, statuimus illicitam esse sectionem & non adhibendam. Nunc discutiendum sequitur, quid statuendum sit, posito quod spes boni euentus sit dubia, ita vt ne probabiliter quidem iudicare liceat, quò cessura, & quem exitum habitura sit sectio si adhibeatur.

Suppositio necessaria; Possítne ægro desperato adhiberi remedium, anceps ad fructum vel damnum.

Vt solidè procedamus, & resolutio difficultatis propositæ ex suis principiis radicitùs eruatur, præmittenda est discussio difficultatis generalioris, ex qua istius enodatio pendet; nimirum sítne fas ægris aut medicis, per se loquendo & seclusa ignorantia inuincibili, vsurpare remedium, de quo planè ambi-

gatur sitne profuturum an nociturum. Qui enim necessarium esse affirmant ad licitam remedij vsurpationem, vt vel probabiliter speretur remedium profuturum, etiamsi id iudicetur minùs probabile: vel saltem exigunt, vt certum appareat, remedium non esse obfuturum; aliter pronunciabunt de honestate sectionis cum spes boni exitus dubia est, quàm qui aliud sentiunt circa eam vsurpationem remedij de cuius felici exitu non liquet; ac ne probabiliter quidem statui potest, sítne profuturum vel obfuturum. Quare iure priùs de ea generaliore difficultate pronunciabimus.

Pars negans.

2. Non pauci ergo quos profert & sequitur Castro Palaü tract. de conscientia disp. 2. punct. 9. num. 5. & Moxius l. 2. de venæ sect. in morb. acut. cap. 13. itémque Codronchus l. 1. de Christ. med. rat. c. 6. ac Naldus V. *Medicus* num 8. omnino negant fas esse ægro aut Medico vsurpare remedium, de quo aliqua saltem, licet minori probabilitate, non constet quod sit profuturum, vel saltem quod certò non sciatur non obfuturum. Adducit Castro in eam sententiam è Iurisperitis Abbatem & Innocentium; è Summistis ac Moralibus Theologis Antoninum, Angelum, Syluestrum, Villalobum, Rodericum, Sayrum, Azorium. E scholasticis, Vasquem, Salam, Cordubam, Antonium Peres. Firmat id quoque rationibus, quia nisi seruetur quod dictũ est, adhibeatúrque remedium de quo nulla habeatur probabilitas quod sit profuturum, sed potiùs dubitetur an sit nociturum, manifestum est applicari

plicari causam efficientem mortis, quantum est ex parte applicantis: At hoc non potest vacare culpa. Deinde omnium iudicio improbantur, qui experimentum capiunt medicamentorum in ægris desperatis, eo quod per huiusmodi experientiam ægri exponantur manifesto periculo accelerandæ mortis: quod ipsum cernitur in re præsenti. Nam qui adhibet remedium, dubius an sit nociturum an profuturum, hæret animo circa medicamenti vim, ac proinde illud applicat ad capiendum experimentum, quod omnes negant fas esse Medico, atque adeò etiam ægro. Igitur vt licitum sit, remedium aliquod applicare, necesse est, vt aliqua tandem ratione quantumcunque tenui, constet illud esse ægro profuturum, vel saltem vt constet non esse obfuturum. Si autem æquè ambiguum sit, an nociturum sit an profuturum, abstinendum est eius applicatione, quicunque sit status ægri, ac etiamsi supponeretur actum de eo, nisi subueniatur valido aliquo remedio, quorum nullum exploratum & liquidò profuturum, sit ad manum.

Eligitur affirmans.

3. In contraria sententia, est Adrianus, tametsi subtimidè in 4. q. de correct. fraterna art. 3. §. *ex quo ad secundum.* Idem censet Valentia 2. 2. d. 3. q.10. p.2. & Sanches l.9. de Matrim. d.20. num.19. & l.1. in decal. cap.9. num.39. Fernandus de Moure p.4. exam. cap.12. §. 2. num. 4. nec improbabile id iudicat Filliucius tract. 21. num. 151. Huic sententiæ subscribo, videntúrque fuisse in ea permulti ex iis qui allegantur pro contraria, cum dicunt vsurpationem

vſurpationem remedij dubij honeſtari per aliquam probabilitatem boni euentus. Vocant enim *probabilitatem*, tenues illas ſpei non prorſus ſucciſæ reliquias fortuitas, quæ ſemper interueniunt quando vſurpatur remedium dubium in ſumma deſperatione, & imminente aliunde infallibili interitu. Qua ratione, Sanches cui adhæſimus liberatur à contradictione quam illi impingit Caſtro, cum c. illo 9. num. 42. *in fine*, negat licere adhibere remedium dubium, quo adhibito vel omiſſo ingruat par mortis periculum, niſi adſit probabilitas aliqua fore vt proſit: contra quàm docuerat num. 39. vbi tradiderat, fas eſſe vſurpare medicamentum dubium, de quo nullatenus conſtet an ſit mortem illaturum, an vitæ alioqui iam deſperatæ commodaturum. Hæc inquam apparens contradictio, depellitur. Nam hoc ſecundo loco, Sanches nomine *probabilitatis alicuius*, intelligit ſpem aliqualem, vel ſaltem non omnimodam ſpei excluſionem, quæ ſemper interuenit in dubio de quo diſceptamus. Si enim prorſus exularet ſpes commodi remedium adhibitum conſecuturi, abſurdè adhiberetur: vnde fieri non poteſt, quin is qui illud adhibet, iudicet non eſſe prorſus ſucciſam ſpem commodi ex medicamento adhibito reportandi. Et hanc non excluſionem omnimodam ſpei, Sanches ſecundo loco, & plerique alij è Doctoribus pro contraria ſententia prolatis, vocant *probabilitatem aliquam* vtilitatis, vſurpationem remedij conſecuturæ. Atque adeò plerique ex iis qui pro contraria ſententia ſunt adducti, iſtam ipſam cui ſubſcripſimus tradiderunt. Et quod magis mireris, idemmet Caſtro qui Thomæ Sancio obiiciebat immemoriam, eidem criminationi ſe obnoxium

obnoxium fecit. Nam tract. 6. eiusdem operis disp. 3. p. 5. num. 6. totidem verbis tradit, quod hîc in speciem negat; licere scilicet in desperatis ægri rebus, adhibere remedium dubium, de quo ambigatur an sit nociturum an profuturum; & in eam rem adducit illos autores quos puncto illo 9. allegat contra sententiam cui adhæsimus.

Galeni pro ea suffragium; & hoc quantum.

4. Profertur pro ea Galenus Medicorum Princeps, qui in summa morbi lethalis desperatione, informat Medicum vt intrepidè vsurpet remedium planè anceps, his illum verbis compellans, *interfice audacter.* Nolim tamen multum inniti Galeno cum de culpa vitanda agitur, & de pronunciando an aliquid rectè & sanctè faciẽdum sit circa ægrum desperatum. Nam homo in solam corporis tuendi, & à morte quomodolibet subducendi curam intentus, non multum sollicitus esse solet, quid ferant conscientiæ iura. Vnde videmus, plerosque Medicos nonnulla præscripsisse ad sanitatem reparandam aut retinendam, quæ naturale lumen auersanda & detestanda docet. Legesis Moxium l. 2. de venæ sect. in morbis acutis cap. 15. & Codronchum toto propè lib. 1. de Christiana & tuta medendi ratione. Videmus item addictos præscriptis quorumuis Medicorum, multa sæpè in Deum admittere, vt non dubitarit id attendens S. Ambros. serm. 22. in psalm. 118. vers. 6. pronunciare, *contraria esse diuinæ cognitioni, præcepta Medicinæ*, nempe Medicinæ exlegis, qualem profitentur impij quidam Medici. Quid

Quid ergo mirum esset, si Galenus culpam in vsurpatione remedij dubij admittendam neglexisset, quem peritiæ Medicæ, quàm sanctimoniæ studiosiorem fuisse, monstrat non vna apud eum vellicatio, & Mosis, & Christianorum? Nam lib. 11. de vsu partium, subsannat Mosem ob tributam Deo infinitatem potentiæ in productione rerum. Et libro 2. de differ. pulsuum, scholæ Christi & Mosis simplicitatem asininam, quidlibet sibi absque demonstrationibus persuaderi patientem, irridet. Rursúsque lib. 3. eiusdem operis, Mosis & Christi asseclarum firmitatem in retinenda fide percepta, confert cum pertinaci capitositate, addictorum sectis suis Philosophorum quorundam; ac Medicorum. Alibi quoque, Mundi ex nihilo creationem à Mose traditam, mordet. Itaque quid mirum foret, si homo impius & blasphemus, nodum conscientiæ minùs conuenienter dissoluisset; ídque præscripsisset faciendum in euentu implexo & obscuro, quod ad amussim Christianæ Theologiæ exactum, deprehenderetur à recta iustitiæ aut charitatis linea, malè deflexum atque distortum? Valeat tamen in hac re iudicium Galeni, quantum per æquum & facilem lectorem licebit.

Et idem esto de Celso, cuius illa sunt sanè in hanc rem luculenta l. 2. de re Medica, cap. 10. cum agit de periculosa sanguinis detractione. *Si nullum aliud apparet auxilium, periturúsque sit qui laborat, nisi temeraria via fuerit adiutus; in hoc statu, boni Medici est ostendere, quàm nulla spes sine sanguinis detractione sit, faterique quantus in hac re metus sit, & tum demum si exigetur, sanguinem mittere. De quo dubitari in eiusmodi re non oportet.*

oportet. Satius est enim anceps auxilium experiri, quàm nullum.

Rationes pro eadem sententia.

5. Insinuant vel continent hæc Celsi verba, rationem optimam pro nostra sententia. Nimirum quod in eo euentu, inter duo mala quæ sunt necessariò incurrenda, præferendum sit quod est minus. Atqui longè minus malum est mors dubia, vel potiùs acceleratio dubia mortis, quàm certus mortis incursus. Qui enim adhibet medicamentum planè anceps rebus ægri iam aliunde desperatis, non erit reuera causa mortis, si contingat medicamentum officere: quia mors supponitur necessariò euentura vi alterius causæ iam operantis, etiamsi paulo segniùs eueniret. Est igitur causa duntaxat accelerationis mortis. Imo rem attendendo secundùm modum operandi humanum, qui est ex prænotione ac electione, ne acceleratio quidem mortis dicenda est causari ab applicante huiusmodi medicamentum, sed tantùm dicendum est, eum exponere ægrum periculo accelerandæ mortis. At longè conformius est recto iudicio,& charitati in ægrum, vt exponatur ei periculo accelerandæ mortis in illis angustiis, quàm vt dedatur certæ morti iam iam instanti. Quid si enim aditio intrepida periculi benè cedat, & Deus de illis tenebris lucem splendescere faciat? Fortè remedium quod nescitur an sit profuturum an obfuturum, proderit plurimum, & auertet certam mortem quæ est in foribus, & statim aderit.

Planè ex prudentiæ legibus, præstat non abiicere aliqualem

aliqualem illam ſpem, ſeu potiùs non excluſionem ſpei, quæ vna ſupereſt in alioqui certo ægri exitio. Sicut nemo negarit, fas eſſe ei quem leo rugiens inſequitur, laceraturus & voraturus apprehenſum, deiicere ſe è loco ſublimi vt euadat certam mortem horribilem, voluntario incurſu periculi mortis ex deiectione. Dubium quippe eſt, an ex deiectione ſit mortem incurſurus, quia fortaſſis duntaxat collidetur crure aut brachiis: vel ſi contingat vt ex deiectione mortem oppetat quam per leonem oppetiturus certò erat; deiectio, phyſicè quidem dici poterit inuexiſſe accelerationem nonnullam mortis æquè per leonem inferendæ; moraliter autem & ſecundùm prudentem æſtimationem, aliud non fuerit quàm aditio grauis periculi anticipandæ aliquatenus mortis. Atqui longè ſatius eſt, anticipationis illius periculo ſe committere, non excluſa prorſus ſpe vitæ retinendæ; quàm vitam ad pauca momenta prorogare, cum certitudine mortis immanis illicò incurrendæ. Similiter ergo, rectè rem æſtimanti perſpicuum eſſe debet, longè prudentiùs agere eum qui in ſumma deſperatione retinendæ vitæ, committit ſe periculo mortis aliquantulum anticipandæ vſurpatione pharmaci dubij, vt euadat mortem certam iam iam impendentem; quàm eum qui tantulæ prorogationis deſiderio, reſpueret medelam dubiam, ſucciderétque prorſus ſibi ſpem incolumitatis, quam fortaſſis adipiſcetur adhibito illo ambiguo remedio.

6. Habemus proportionale argumentum, ex curatione morborum lethalium animæ, & æternæ mortis certò mox incurrendæ declinatione. Si igitur aliquis laboret extrema neceſſitate ſpirituali, móxque

móxque etiam ſi correctio fraterna obſit, iam imminente morte æquè ſit damnandus; recepta à permultis Adriani in 4. tract. de correctione fraterna art.3. §. *ex quo*, & aliorum ſententia fert, licitum eſſe adhibere correctionem fraternam, quamuis fructus correctionis æquè ſit ambiguus ac eius nocumentum. Imo Caſtro Palaü, (quem circa corporis curationem per remedium anceps in deſperata ægritudine habemus aduerſarium,) pro certo ſtatuit adhibendam eſſe ex obligatione correctionem; in quam ſententiam profert Lorcam, Suarem, Bonacinam, Bannem, Valentiam, Villalobum, Ægidium: addítque rationem, quia nocumentum, ſi correctio prætermittatur, eſt certum, & grauiſſimum, planéque irreparabile; nimirum æterna damnatio. Nocumentum verò ex correctione timendum, non eſt ita graue, quin abundè compenſetur aliquali ſpe, tametſi dubia, tantum damnum auertendi. Æquè igitur Medicis corporum, (apodoſis eſt quam ipſiuſmet aduerſarij verbis attexo,) fas eſt ægro ſalutis corporeæ deſperatæ, applicare dubiam medicinam, *quia nocumentum quod per illam medicinæ applicationem timetur addendum, nullius eſt conſiderationis, & fructus poteſt eſſe maximus.* Quid ſi enim vis remedij prævaleat aduerſus morbi contumaciam & illam ſubigat?

Ad fundamenta partis negantis.

7. Quæ Caſtro initio adductus in contrarium propoſuit, non magni ſunt momenti. Iam enim monſtratum eſt, non eſſe intrinſecè malum exponere aliquem periculo accelerationis mortis, cum

aliunde non modò par mortis periculum, sed etiam certa mors indubiè impendet. Monstratum insuper est, id non esse mortem efficere, vel mortis causam quantum in medente est adhibere; imo moraliter & secundùm prudentem æstimationem rem spectando, ne mortis quidem accelerationem ea ratione causari; sed tantùm exponi ægrum periculo mortis aliquatenus accelerandæ: cui discrimini præponderat conatus declinandæ mortis, certò aliunde obuenturæ, ni hac via auertatur. Nec verò Medicus, qui in ægro desperato tentat experiri, si fortè remedium de quo per anteriores experientias non constat esse profuturum, illi prodesse poterit, & morbum depellere, ac vitam abeuntem retinere; improbandus est, quia reuera in angustiis illis non agit temerè, cum non sit prorsus præcisa spes quod tale remedium sit profuturum, nec planè constet esse nociturum. Si enim liquidò constaret esse duntaxat nociturum, malè vsurparetur, & mors cum culpa accelerareturr. At nō ita accidit in circunstantiis de quibus disputamus. Quod autem Codronchus l. 1. de Christ. & tuta medendi ratione c. 13. & apud eum communis sententia, damnat in Medicis experimenta sumentibus, spectat ad illos truculentos corporum lanios, veriùs quàm Medicos, qui suppetentibus idoneis remediis exploratæ efficacitatis, adhibent dubia, experiundi tantùm causa; vt cum ægrorum periculo, præsertim si vilia sint capita, scientiam comparent: quod est nefarium, vt rectè multis allegatis statuit Layman tract. 1. cap. 5. num. 15. Longè verò ab his absunt, qui experimentum capiunt remedij ancipitis quod vnicum superest, studentes eo adhibito seruare ægrum; certò,

certò, ni hæc via succedat, per morbi contumaciam elidendum, intra tempus breuissimum. Itaque non modò licitum est tale experimentum capere, sed etiam necessarium, & ex obligatione, iuxta Sanchem l. 9. de matr. disp. 20. num. 19. & Castrum Palaü disp. 3. de charit. p. 5. num. 6.

Resolutio de vsu sectionis in dubio desperatis omnibus.

8. Sic expedita generali illa difficultate, quam decisioni specialis huius controuersiæ circa dubiam vtilitatem vel damnositatem sectionis Cæsareæ, præmittendam esse initio diximus, descendendum est ad sectionem Cæsaream, videndúmque, an cum dubia est eius vtilitas atque damnositas, quia nõ liquet an mortem sit illatura aut fœtui aut matri, licitum sit eam adhibere. Quanquam enim non multùm sit timendum vitæ fœtus ex sectione, si artifex sit peritus secandi, totáque ferè moles discriminis in matrem ruat; tamen siue ob imperitiam sectoris, siue ob debilitatem prolis variis indiciis proditam, & ad primum aëris extrinseci incursum grauiter fortè concutiendam, vel etiam conterendam; periclitari quoque potest proles, & esse ambiguum an ex parte illius expectandus sit felix exitus sectionis maternæ. Est porrò multo operosius, declinare matris exitium corporeum adhibita sectione, quàm simile exitium fœtus.

Dicendum est, si mater sit conclamata nisi secetur, ambiguum autem sit num sectio sit eam leuatura, id tamen vnicum anceps perfugium, sit reliquum retinendæ vitæ matris; licitum esse eam

secare, si & mater & proles simul sint certò alioqui subituræ mortem,& ambigatur an sectio si adhibeatur, sit habitura bonum vel malum exitum. Idem quoque statuendum est, si sola ambiguitas fructus, aut nocumenti circa matrem ex sectione causandi, difficultatem faciat. Et similiter dicendum est, si soboles sit conclamata nisi hoc remedio subleuetur, licitum esse illud adhibere, si tantùm habeatur ratio discriminis quod fœtui impendere ex sectione supponitur. Ago seorsim de ambiguitate vsus aut damni sectionis ex parte matris, quia non liquet an sit moritura vi sectionis: itémque seorsim de ancipiti bono vel malo sectionis ex parte prolis, quamuis & mater si de ea sola sit difficultas, certò supponatur moritura aliunde, nisi fortè interuentu sectionis, certæ morti subducatur; & proles item si eius solius causa disceptetur, supponatur mortem alioqui non euitatura. Hic inquam est status difficultatis in qua nunc versamur, eámque nunc in hoc sensu expedimus, quamuis manifestum sit & postea discutiendum, aliud dubium posse intercedere. Nimirum quid faciendum sit, si ambiguitas damni vel fructus, sit tantùm ex parte alterutrius, (puta matris tantùm, vel certè tantùm ex parte fœtus;) ex parte autem alterius affulgeat moralis certitudo boni euentus, sed cum discrimine summo alterius, apprimè dubio. Nam contingere potest, vt si mater non secetur viua, moriatur, & fœtui consulatur per promptam matris dissectionem post mortem. Vicissimque potest contingere, vt si mater non secetur, euadat, moriente intra eam fœtu, & postea naturaliter extruso, vel frustillatim arte seu potiùs laniena chirurgica exempto. Hanc comparationem

comparationem nunc non moramur; infra eam discussuri.

9. Sistendo autem in controuersia huius capitis propria, rectè constitutum est, in eo ambiguo aut salutis vtriusque, aut salutis matrenæ seorsim, vel salutis prolis seorsim; si difficultas ex parte alterutrius alioqui certò aliam ob causam perituri agitetur, quia ambiguum est an sectio ei penes quem difficultas exurgit sit profutura vel obfutura: sic inquam difficultatem proponendo, rectè dictum est, omnino licitum esse, adhibere sectionem. Hæc resolutio est ex ante dictis perspicua. Constitutum quippe est, fas esse in ægro desperato tentare remedium anceps. Ergo si & mater & soboles ad extrema deuenerint, vnicúmque hoc remedium tametsi ambiguum, sit reliquũ: fas omnino erit illud adhibere. Quæ ratio idem probat de matre seorsim, & de prole seorsim, si de altero duntaxat agitetur difficultas, & status quæstionis sit is quẽ diximus. Nominatímque circa sobolé, vrgenda est necessitas summa spiritualis, qua laborat in ea suppositione. Peribit enim corpore simul & anima, nisi eximatur per sectionem Cæsaream. At salus animæ, cum quantouis periculo salutis corporeæ locanda est in tuto, si ambæ in discrimen vocentur, & per vnius violationem alteri sit prospiciendum. Igitur in tali statu prolis, vt de eius & temporali & æterna salute actum omnino sit nisi corpus exponatur periculo per sectionem, licitum est ei periculo prolem committere, quia prudentissimè geritur eius negotium.

10. Quoad matrem, difficultatem nonnullam facit quod supra in calce capitis secundi diximus, si ambiguum sit an verè sit mortua, non esse secandam

vt fœtus intra eam superstes, educi & baptizari possit. Id quod habet etiam Posseuinus l. de Officio Curati cap. 6. num. 19. *quia* (inquit) *peccatum mortale est, & occidere & exponere se periculo occidendi.* Atqui idem videtur contingere in hoc euentu: exponit enim se periculo occidendi matrem, qui eam secat, anceps an sit moritura vi sectionis. Verùm ex ante dictis liquet, in hoc euentu aditionem illam discriminis vacare labe, ob certò imminens aliunde exitium, & sublucentem spem salutis ex hoc ancipiti remedio, saltémque non prorsus exclusam. Itaque in tanta desperatione præstat tentare dubium remedium, quod non planè constat nociturum, & fortè prodesse poterit. At in illo alio euentu quo dubitabatur de morte matris, sectio non est remedium ambiguum; quia certum est non posse prodesse matri ad eum statum deductæ, vt dubitetur an vita sit illi superstes. Certum inquam est, si non attendamus quid fortuito posset euenire, sed quid prudens & non temerè suscepta agendi ratio ferat, sectionem in illo euentu, quoad matrem adhiberi tantùm vt obfuturam, si fortè viuat: non autem vt profuturam, quod constat cum desperato eius statu in quo de morte ipsa ambigitur, non cohærere. Sed iam vidimus illicitum esse, ægro quantumuis desperato adhibere remedium quod duntaxat constet posse nocere, præclusa prorsus spe vtilitatis ex eius vsurpatione. Igitur in eo dubio de vita superstite matri, rectè negatum est adhibendā esse sectionem; quamuis in euentu de quo nunc disputamus, contrarium sit affirmandum; nimirum fas esse secare matrem, iam aliunde desperatam, quia fortassis subleuabitur interuētu sectionis.

11. Nec

11. Nec tantùm admittendum est, fas esse in eo euentu adhibere sectionem, sed etiam addendum est, adhibendam esse à Medico ex obligatione. Nimirum Medicus, vt supra ex Sanche & Castro diximus, in statu conclamatæ vitæ ægri, tenetur remedium anceps quod vnicum supersit, experiri; tentaréque num ea via possit ægrum certæ alioqui morti subducere. Ex officio enim illi incumbit, admouere remedia quæ prudentia dictat esse admouenda, & legibus disciplinæ Medicæ præscribuntur. At prudentia docet, legésque Medicæ ferunt, præstare experiri auxilium ambiguum, quàm absque omni auxilio ægram abiicere. Itaque iniicitur Medico obligatio, adhibendi sectionem. De matre, si eius solius salus agatur, alia ratio est, vt benè censuit Corduba l. 1. q. 38. quia mater cum de eius vnius vita agitur, non tenetur ad cruciatum vel horrorem tam asperi remedij subeundum. An verò teneatur, si per sectionem subueniendum sit proli, dicetur sequenti capite, tractando quæstionem comparatiuam.

Corollarium de honestate primi experimenti sectionis.

12. Porrò ex disputatis toto hoc capite, ac nominatim ex proximè dictis circa Medici obligationem in adhibenda aliquando sectione Cæsarea, euendum est, iuréne aliqui, sectionis Cæsareæ vsum sint criminati, in eo qui primus experimentum eius cepit, in desperatione partus naturalis, vt retulimus cap. 3. *in fine*: quamuis admiserint, eum ipsum vsũ, nunc in iisdem circumstantiis, ob præuia

experimenta & compertum sectionis commodum, labe vacare. Verùm eam reprehensionem iniustam esse, eruitur ex dictis. Tantum enim abest, vt Medicus ille impegerit sic agendo, & criminationi iure patuerit, vt potiùs laudem sit commeritus, exequendo id ad quod ex officio tenebatur; & sternendo viam cæteris, vt deinceps in pari causa, re prudenter æstimata, vtile remedium non refugerent. Quod autem talis Medicus, re accuratissimè perpensa, & attenta vrgentissima necessitate, primus agnouerit, remedium huiusmodi antea insolitum posse prodesse, felicis ingenij decus est, nec potest vitio verti. Nec puto prudenti cuiquam in mentem venire posse, vt improbatum in summa necessitate velit, vsum rei de qua priùs captum non fuerit experimentum, quamuis ratio valida euincat illius vtilitatem ad morbum depellendum & conciliandam sanitatem.

15. Quinimo extra summam quoque necessitatem, vsus illorum remediorum quæ ratio valida euicerit posse prodesse, non est eo solo titulo damnandus, quod nullum eorum præcesserit experimentum, alioqui occluderetur via parandæ meditatò nouæ peritiæ. Quod si anteriores fuissent ita meticulosi, nunc nullam haberemus Medicinæ cognitionem. Nam quæ nunc extat, vniuersa experimentis est parta, quibus periculum factum est, quid prodesset, quid ve noceret, vt S. Gregorius Nyssenus animaduertit l. de vera virginit. cap. 23. Idem sanè ius debet esse rei Medicæ studiosis circa negotia artis suæ, quod aliarum disciplinarum professoribus conceditur circa suas materias. At istis, sine probro, cum valida ratio vrget, nec placitis sanæ

doctrinæ incommodatur, fas est, imo laudabile nouare aliqua: Et qui contrarium existimant, miserrimam seruitutem inuehunt in disciplinas, vt ait Alfonsus de Castro l.1. aduersus hæres. cap. 7. Ab ingenij angustia prodire huiusmodi iudicium, pronunciat Picus initio Apologiæ, & consonat illud Philonis l.1. de vita Mosis, *praclara ingenia, multa nouant circa scientias.* Durandus denique, (vt alios taceam,) in prologo ad Magistrum, sic arctare ingenia ad vetustatem, ita vt nihil liceat nouum procudere, ait esse *insipientiam bestialem, precludentem viam inquisitioni veritatis, prastantem sciendi impedimentum, & violenter opprimentem lumen rationis.* Habent ergo disciplinarum omnium professores, cum temperamento proposito, ius nouandi nonnulla, vt plenè prosequor in opere de iusta confixione librorum partitione 1. erotem. 20. Neque igitur Medicis simile ius negandum est; & cum vniuersa Medicinæ doctrina ad praxim referatur, non est dubium, quin remedium certa ratione recens adinuenta comprobatum, & in ægrorum bonum cedens, possint vsurpare, & redigere inuenta sua ad praxim.

14. Tantùm habeant præ oculis illud sapienter prolatum ab Areteo l. 1. de morb. acut. curat. 2. *Omnium bonarum artium magistram esse experientiam; ipsam verò periculi faciendi rationem, imperitiámque, timoris & cautionis causam esse oportere.* Sapienter omnino. Neque enim facilè & incunctanter veniendum est ad noua experimenta, in re plena periculi, & in qua de vita hominis agitur. Vnde cæteris paribus, cum suppetunt comprobata longo vsu remedia, præstat ea vsurpare, vt prudenter ex

Galeno & Auicenna monuit Codronchus l. 1. de Christ. & tuta medendi ratio. cap. 13. Sed aliud est, monere in re tam graui esse lentè festinandum, & cum omnia sunt paria, multísque experimentis perspecta remedia suppetunt, præstare illis insistere, nec noua planéque incomperta vsurpare; quod meritò hi Medicorum proceres commendant: aliud verò est, contendere recens excogitatum remedium, quod efficaci ratione probatur fore vtilius, non posse adhiberi ægro; quod à veritate prorsus abhorret, & præsertim si summa ægri necessitas qui alio quouis remedio destituatur, ad istud experiendum compellat. Itaque cum summa necessitas, & corporea & spiritualis, adegerit ad vsurpandam sectionem Cæsaream, quam potens ratio in desperatione partus naturalis vtilem fore suadebat, parum refert, quod nullum eius experimentum antecessisset.

CAPVT IX.

Si matris vel prolis salus per sectionem sit moraliter certa, sed cum alterius certo vel dubio exitio coniuncta, an alterutrius, & cuius vita præferenda.

1. CONTINGIT interdum eam esse dispositionem corpoream alterius è duabus personis ad hoc negotium interuenientibus; matris, inquam

inquam aut prolis, vt adhibita sectione possit vnius bono prospici, sed cum damno alterius. Seruabitur enim proles, sed cum exitio matris; vel è contrario proles immatura, aut ab imperito sectore malè affecta, peribit, matre incolumi. Quid in ea implexitate facto sit opus, discutiendum est. Hæc enim vnica lis superest de sectione, matre & prole superstitibus adhibenda, ex sola necessitate intrinseca; id est spectato solo bono matris, aut prolis, vel vtriusque, nec attenta necessitate extrinseca boni communis.

Matre vel prole peritura, neutram iuuandam, quorundam sententia.

2. Sunt qui in hac difficultate comparatiua neutri opitulandum censeant, atque adeò statuant non esse vsurpandam sectionem. Rationem petunt ex illis D. Ambrosij verbis 3. offic. cap. 9. quæ Gratianus descripsit 14. q. 5. cap. *denique. Si non potest alteri subueniri nisi alter lædatur, commodius est neutrum iuuari; quàm grauari alterum.* Et agit quidem D. Ambrosius de causis præsertim pecuniariis; negátque, Sacerdotes cum Testamento condendo interueniunt, debere compendia aliis vel debita vel parata auertere, vt aliis benè sit, cum potiùs Sacerdotum sit prodesse velle omnibus, obesse nemini. Tamen fundamentum ex quo D. Ambrosius ita statuit de causis pecuniariis, generale est, multóque magis vrget circa bona corporis quæ pretiosiora sunt, & maiore dispendio violantur. Proinde paulò post, ipse S. Ambrosius, ex eodem principio philosophatur in causa sanguinis, grauiter vetans ne

sacerdos

sacerdos cuipiam officiat; vtique etiamsi benè alteri futurum esset ex ea vnius læsione. Itaque varij DD. huic doctrinæ S. Ambrosij innitentes; cum agitur de pharmacis aut matri prægnanti incommodaturis cum bono sobolis, aut è contrario soboli nocituris cum matris vtilitate, statuunt neutri opitulandum esse cum alterius damno. Ita Lopes 1. p. instructor. c. 63. §. *si autem* dicens in hoc concordare communiter Doctores. Idem videtur velle Ludou. Mercatus lib. 4. de mulier. affectionibus cap. 3. *sub finem.* Similiter igitur statuendum esse in speciali difficultate de sectione Cæsarea, dicturi videntur iidem autores. Est enim ipsa quoque remedium aliquod.

Reiicitur.

3. Verùm hæc doctrina, nimis dura videtur. Vt quid enim duos ruere in exitium sinas, cùm alterum possis eripere? Quam in rem valet quod S. Augustinus epist. 50. per aliam occasionem dixit de duobus in domo ruitura conclusis, quorum alter renuat educi & eximi oppressione. Præstat enim vnum saltem liberare iuxta D. Augustini eo loco sententiam, quàm vtrunque eadem ruina inuolui sinere. Quid quod potest dari obligatio iuuandi vnum, quantumcunque alteri præter intentionem inferatur damnum? Tunc igitur monemur neutrum iuuare, cum alterum læsuri sumus; si læsio sit culpabilis, & coniuncta cum iniuria in læsum admissa. At si obligatio sit iuuandi vnum è duobus, & desit iniuria erga alterum, (quod in re nostra contingere postea patebit;) à ratione alienissimum est feriari,

feriari, ac neutri subuenire. Diuus verò Ambrosius in eo veluti effato quod relatum est, cum mandat vtrumque dimittendum si alter sit lædendus, non agit nisi de causa pecuniaria, nec nisi quoad sacerdotes, quos par est non se immiscere laicorum dissidiis circa huiusmodi materias cum partis alterutrius offensione. Postea autem cum venit ad causam sanguinis, tantùm ait grauem noxam fore, si sacerdos qui iuuare solùm debet, aliquem cruento judicio subiiciat, & neci dedendum curet, quod non pertinet ad rem præsentem.

Quare meritò dixisse videmur, doctrinam illam qua in euentu de quo disputamus, & mater & soboles dicuntur dimittendæ, ne dum vni prospicitur, alia lædatur, nimis duram esse. Nec reticendum est, DD. in simili difficultate comparatiua, patris & matris æquè laborantium, vel patris & vxoris, aut patris & filij ad extrema deductorum, cui potiùs subueniendum sit si ambobus subueniri non possit; nunquam recurrere ad proportionalem resolutionem; id est nunquam dicere neutri opitulandum, ne alter cum alterius damno iuuetur; sed scrutari rationes maioris alicuius coniunctionis cum vno, vt statuant ei potiùs esse subueniendum, dimisso altero qui simul iuuari non potest. Satius enim est mala minuere quàm multiplicare, quod fieret vtroque dimisso. Idem ergo dicendum est in re præsenti.

Si alterutri pereundum sit, matris salutem videri præferendam, quæ suadeant.

4. His ita constitutis, & secluso euentu in quo bonum

bonum publicum proli potiùs opitulandum ferat, (de quo euentu nunc non agimus,) fuerunt qui præferendam potiùs matris vitam censerent. Videntur enim potiora esse matris iura, quippe causæ à qua proles habet vt sit. At par non est, beneficentiam in alium, conferenti noxiam fieri: & vt effectus seruetur, causam perire. Ipse sanè effectus si rationis vsu polleret, non posset absque insigni ingratitudine indemnitatem suam cum causæ ruina captare. Eóque nomine pessimè audit viperæ fœtus, quod in exitu ad hanc lucem, parenti inferat exitium. Vnde ingratos & bruti genij homines, mala pro bonis rependentes, genimina viperarum vocari solent. Non præsto huius exempli veritatem. Nam contrarium tradit apud Philostratum Apollonius, & Brodæus l.3. miscell. cap.28. ac Dalechampius in 10. Plinij cap.62. qui alios præterea adducit. Sed quicquid sit de exempli veritate, vsu receptum est, ita loqui & sentire vt dixi. Quod ergo fœtui præeligendum esset, si ratione vteretur, & in sua esset potestate situm; si per alios fiat, cur improbetur? Ac proinde si matri aut fœtui sit necessariò pereundum ni sectio adhibeatur, ea verò adhibita fœtus extinguendus sit vi sectionis, mater autem sit euasura incolumis; pereat sanè fœtus, & ad matrem summo discrimine eximendam, adhibeatur sectio. Ita aliqui.

5. Súntque haud dubiè in ea sententia Medici illi, qui ad vitam matri seruandam autores sunt, vt fœtus intra vterum obteratur, si aliter prodire, & matrem indemnem seruare nequeat. Ita Nicolaus Rocherus l. de morbis mulier. cur. cap.28. *in fine*, vbi ait, si fœtus habeat nimis grande caput, ita vt non

non possit consueto modo exire salua matre, veniendum esse ad ἐμβρυλκίαν, id est ad obtritionem infantis viui, vt mater sit salua. Similiter Rodericus à Castro libro 4. de morbis mulier. c.3. cum dixisset sectionem Cæsaream vsurpandam esse ex parte infantis, si infans adeò ex morbo intumuerit, vt exitus ei per locum consuetum non pateat, subdit; *tametsi hoc casu, forcipe potiùs conterendus est, vt ore vteri per partes exeat.* Et quanquam eodem libro cap. 6. *ad finem*, videtur ab hoc placito suo alienus, tamen adducit pro eo Aëtium, Moschionem, & Auicennam; qui in partu difficili & aduersus omnem Medicorum & obstetricum operam pertinaci, autores sunt, vt ad matris vitam retinendam, obteratur intra vterum & dissecetur fœtus viuus. Id quod etiam propter bonam famam retinendam, vel ad fortunæ bonæ vsuram, licitum censuisse Ætium, & Abenscenum, testatur Moxius l.2. de venæ sect. in morb. acut. c.15.

6. Alios Medicos idem pro tuenda matris vita opinatos, refert iisdémque subscribere videtur Tertullianus l. de anima cap. 25. sic enim scribit. *Atquin & in ipso adhuc vtero, infans trucidatur necessaria crudelitate, cum in exitu obliquatus denegat partum, matricida ni moriturus. Itaque & inter arma Medicorum & organa est, quo priùs patescere secreta coguntur tortili temperamento, cum annulo cultrato quo intus membra caeduntur anxio arbitrio, cum hebete vnco, quo totum pecus attrahitur violento puerperio. Est etiam aeneum spiculum, quo iugulatio ipsa dirigitur cæco latrocinio: ἐμβρυοσφάκτην appellant, de infanticidij officio, vtique viuentis infantis peremptorium. Hoc & Hippocrates habuit, & Asclepiades,*

&

& Erasistratus, & maiorum quoque prosector Herophilus, & mitior ipse Soranus; certi animal esse conceptum, atque ita miserati infœlicissimæ huiusmodi infantiæ vt priùs occidatur ne viua lanietur. De qua sceleris necessitate, nec dubitabit credo Hicesius. Quanquam vna & altera vox subindicare videatur, Tertullianum ab hac infantis obtritione abhortere ex mente sua, (vocat enim cœcum latrocinium & scelus, hanc infantis obtritionem:) ideóque Pamelius ibi num. 331. contendat, Tertullianum ex illorum duntaxat Ethnicorum Medicorum sententia, non ex sua locutum: Tamen suspicionem contrarij in Tertulliano sensus, mouet quod eam dicat esse *crudelitatem necessariam*: & quod addat, *hoc scelus* ex necessitate suscipi. Neque enim si verè scelus esset, posset ex vlla necessitate patrari: sed nomen *sceleris* adhibuit, quod tanta matris necessitate ingruente, necessariò atque adeò absque culpa, fiat quod alioqui scelus esset, & quidem horrendum. Nam nouum non est, vt eidem materialiter actioni, tametsi mutatis circunstantiis culpa vacanti, eadem appellatio remaneat. Sicut Oseas iussus est à Deo facere *filios fornicationum*, quia ex vxore quondam fornicaria, liberos suscipere iubebatur, non quidem per fornicationem, sed ex muliere aliàs fornicaria, & eodem materialiter opere.

7. Non est igitur inuerisimile, Tertullianum ex suamet sententia loquentem, placito proposito pro quo tot Medicos retulit esse suffragatum. Medicis illis antiquis quos Tertullianus referebat, annumerandus est Theodorus Priscianus, cuius hæc sunt verba in opere Gynæciorum. *Abortiuum dare,*

nulli

nulli fas est. Vt enim Hippocrates attestatur, tam diri reatus conscientiâ, Medicorum innocens officium non decet maculari. Sed quando matricis vitio, aut ætatis propria, frequenter partus eueniré fœmina periclitentur, expedit prægnantibus in vita discrimine constitutis, vnius partus sæpè iactura, salutem mercari certissimam: sicut arboribus arescentium ramorum accommodatur abscissio, & naues pressæ onere, cum graui tempestate iactantur, solum habent ex damno remedium.

Idem tradiderunt Marianus Socinus in cap. *si aliquis.* de homicid. & Simon de Brixia ad Clement. 1. de homicid. Sunt etiam qui idem tribuant Felino ad illud cap. *si aliquis.* Ibi tamen, adducto Mariano, qui id asserit, affirmans *se hoc disputasse*, Felinus non subscribit sententiæ Mariani; quin potiùs contrarium sibi arridere innuit, addens hæc verba, *sed tu cogita.* Marianus ergo & Simon de Brixia, existimarunt si matri prægnanti mors a fœtu immineat, fas esse illum hausto poculo ad fœtus cædem idoneo vita spoliare, atque abigere, *vel certè aliter.* At quomodo *aliter*, nisi per fœtus obtritionem, vt matris vita sit salua? Ac proinde si sectio, esset vnus ex illis aliis modis quibus vita fœtus aduersans vitæ matris posset elidi, non ambigerent posse secari matrem, vt extracto ea ratione fœtu, vi licet sectionis emorituro, matris saluti prospiceretur. Quamuis autem solius poculi interitum proli aduehentis mentionem fecissent Marianus & Simon de Brixia, non dubium quin censendi essent amplexari placitum illud de licito vsu obtritionis fœtus & sectionis maternæ, ad creandum fœtui exitium & saluandam matrem. Quid enim in genere moris &

ad infanticidij diuersitatem specificam moralem refert, ferro an poculo eneces, dummodò eneces? Itaque qui genus vnum mortis infanti irrogandæ honestum ducit, æquè alterum ratum habet, & crimine purgat.

Limitationes quædam.

8. Autorum tamen maxima pars aliò concedit, & eam prolis lanienam vel interemptionem, quocunque modo ex directa intentione patratam auersata; concedit duntaxat, fas esse vsurpare remedia directè & per se tendentia ad matris salutem tuendam, præcognito quidem prolis exitio, sed non nisi indirectè & per accidens volito. Ita Layman l.3. s.5. tract.3. p.3. cap.4. num. 4. Comitolus l. 4. respons. q. 13. num. 6. Naldus V. *abortus* num.3. Diana p. 3. tract. 5. resolut. 11. Azor tomo 3. l. 2. cap.3. q.22. Fernandus de Moure p.4. cap. 12. §.2. num.4. Sanches l.9. de Matr. disp. 20. num. 14. à quo allegantur Corduba, Petrus à Nauarra, Rodericus, Lopes, Vega, Bannes, Henriques, Benzonius, Sa, Aragonius. Inter Medicos idem latè tradit Moxius l. 2. de venæ sect. in morb. acut. cap. 13. Ex horum Doctorum sententia, sectio Cæsarea repudianda videtur in illis euentibus, in quibus commodare potest matri cum præcognito infantis exitio, quia tunc sectio tendere videtur per se & directè ad infantis cladem, nec esse per se curatiua matris solius.

9. Sunt tamen alij autores, qui hæc ipsa remedia assumi posse à matre negent, sed tantum ei concedant vsum phlebotomiæ, quæ sola cibi abstinentia

nentia multabit prolem: nam quæcunque eam positiuè malè afficiunt, vsurpari posse à matre negant. Ratio disparitatis assignatur, quod sanguis cum sit alimentum, per se primò spectet ad matrem, quæ quamuis tenetur filium alere ex eius superfluo, tamen si illud sibimet nociuum esse agnoscat, non tenetur illud superfluum retinere. Ita Basilius Poncius l.10. de Matr. cap. 13. num. 6. professus redigere se in compendium fusiorem ea de re disputationem Gabrielis Vasques Opusc. de restit. cap. 2. §.1. dub. 7. num. 28. & c. 3. §. 6. dub.6. & c.5. §.2. dub.6. à n.33. annuítque Ioannes Sanches disp.21. selecta num. 33. allegato Petro à Nauarra l. 2. de restitut. cap.3. num.132. Ab his autoribus, multo certiùs quàm à prioribus, repudianda videtur sectio Cæsarea, in euentu de quo agimus: hoc est cum præuidetur fœtum sectione adhibita esse moriturum vi illius, quia intelligi vix potest, quomodò id posset contingere, nisi per positiuam alterationem & actionem circa fœtum, quam hi autores prorsus repudiant cum illi adiungitur fœtus exitium.

Tandem alij autores, ita censent cum primis, licitum esse prægnanti remedia ad solam sui curationem per se facientia vsurpare, vt tamen negent fas esse reliquis illa adhibere, v. g. Medico, Chirurgo, Obstetrici. Ita aliqui referente Corduba l.1. q.38. dub. 3. qui apertissimè in ea erunt sententia, vt sectio in euentu de quo agimus, prætermittenda sit: quia non potest adhiberi matri, nisi ab alio. Hæc igitur sunt, quæ varij autores pronunciarunt in quæstione comparatiua quam agitamus, partim potiora ducentes iura matris, partim iura fœtus

L 2 præferentes.

præferentes. Nunc quid nobis ea in re probabilius videatur, aperiendum est.

Resolutio sub distinctione.

10. Vt autem solidè & perspicuè rem exequamur, adhibenda est distinctio. Potest enim attendi, vel quid ferat iustitia, vel quid ferat charitas. Nam plerumque multa licitè admitterentur si haberetur ratio solius iustitiæ, quæ tamen illicita fiunt, quia inde violatur charitas, cuius præceptum simul cum iustitiæ præcepto concurrit. V. g. nemo iustitiam violat, si rem suam apud iniustum possessorem fortè repertam, accipiat, præsertim si præuia Iudicis autoritate id faciat. Habet enim ius in rem illam, quo iure non est exturbatus per iniquam possessionem; & tamen tanta potest esse egestas eius apud quem rem suam reperit, vt ea vendicata, misero extremam calamitatem sit inuecturus. In quo euentu, dummodò ipse pari aut valdè graui necessitate vrgendus non sit ob rei suæ ademptionem, tenetur eam relinquere, & eam resumens, peccat: non quidem contra iustitiam, quia resumens rem suam nihil facit alieno iuri dissentaneum, sed contra charitatem quæ obligat ad miserendum proximi in tanta necessitate. Similia exempla passim sunt obuia. Iuxta hæc, bimembri responsione satisfacio propositæ quæstioni comparatiuæ.

Posset præferri mater, etiam obtrito ad eam saluandam fœtu, absque iniustitia.

11. Ac primùm si habeatur duntaxat ratio prioris obligationis

obligationis quam iniicit iustitia, existimo licitum esse matri sine prolis iniuria, & salua quacunque obligatione iustitiæ, vitam suam certò alioqui perdendam, conseruare per remedia quæ proli interitum sint allatura; vnde si sectio iudicaretur esse necessaria ad matris vitam conseruandam, non esset contra iustitiam adhibere sectionem, tametsi fœtus ob eam adhibitam esset periturus. Neque distinguo de remediis per se tendentibus ad solam matris curationem, & de impetentibus directè prolem: quasi priora vsurpari possint, non item posteriora. Vtrorumque enim vsurpationem, censeo vacare iniustitia in prolem. Item non distinguo de intentione directa, & indirecta; quasi liceat vsurpare remedia matri seruandæ idonea, non intendendo necem prolis; illicitum autem sit eam directè intendere. Nam verum existimo, etiam directè quæri & intendi posse prolis interitum vt mater sit salua, nec idcirco violari iustitiam. Denique non distinguo de applicante remedia, vt fecerunt qui censuerunt fas esse matri cum certo prolis exitio assumere quædam remedia, quæ negarunt posse à Medico aliisve matri applicari. Sed siue mater ea sibi applicet, siue adhibeantur ab aliis; æquè arbitror illæsam manere iustitiam. Absque his ergo distinctionibus & limitationibus quas varij Autores adhibuerunt; existimo, & sectionis Cæsareæ, & aliorum quorumcunque remediorum ad matris salutem necessariorum, vsurpationem à quocunque, & siue indirectà siue directa intentione factam, vacaturam iniustitia, atque adeò licitam fore, quantum est ex eo capite, & nisi aliud obstaret, quàm iustitia. Non erit difficile hæc omnia cõfirmare singillatim.

Quia fœtus matrem inuadit, ideóque iuſtè repelleretur.

12. Quod ergo mater, ſalua iuſtitia poſſit vitam ſuam tueri cum damno, imo exitio vitæ prolis, perſpicuum videtur: quia vnicuique ius eſt vitam ſuam conſeruandi. Tametſi enim homo non eſt propriæ vitæ dominus, ſed Deus duntaxat, ideóque ne annuente quidem ipſo homine, fas ſit eum morti tradere iniuſſu Dei, qui ſuam hac in parte poteſtatem ſoli publicæ poteſtati ad noxios plectendos commiſit: Tamen ex Dei conceſſione, homo cuſtos eſt & adminiſtrator ac tutor vitæ ſuæ, quod ius cuſtodiæ adeò pretioſum eſt, vt præcellat iuri quod quiſque habet in proprios actus, quod eſt ius plenum & veri dominij. Vnde ſicut violatur ius hominis, cum abſque cauſa impeditur exercitio actionum quas naturæ autor eius diſpoſitioni ſubiecit; ita multo magis violatur ius hominis, cum impetitur eius vita, & conuellitur ius illud cuſtodiæ ac tutelæ quo pro vita ſua debet ſatagere.

Hinc fit, vt cum iniuſtus inuaſor imminet vitæ alicuius, licitum ſit eum repellere vſurpatis mediis omnibus ad efficacem repulſam neceſſariis, etiam ipſius inuaſoris cædem patrando, ſi ita opus ſit ad conſeruandam vitam propriam. Id enim labe iniuſtitiæ vacare, præcisè ſpectando damnum quod inuaſori infertur, concors omnium ſententia eſt, ſiue Theologornm cum S. Thoma 2. 2. q.64. art.7. ſiue Philoſophorum apud Carbonem l. de pacificat. inimicorum cap.21. concluſ. 1. ſiue Iuriſperitorum ad l. 1. & 2. *C. ad l. Cornel. de ſicariis*, iuncta

l. 1.

l. 1. C. *unde vi.* & l. *sed etsi quicunque* ff. ad l. Aquil. Imo interfectionem iniusti inuasoris propriæ vitæ, nulli esse irregularitati obnoxiam, quod ferè non habent aliæ cædes, quæ absque iniustitia patrantur, fusè disputat Comitolus l. 6. respons. mor. q. 54. Nimirum & ciuilia & Ecclesiastica iura satis perspexerunt, prorsus innoxiam cuique esse debere vitæ suæ tutelam; idque non modò ad maiorum malorum euitationem permiserunt, (vt D. Augustinus l. 1. de lib. arbitr. cap. 5. significare visus est, cum nondum ei per ætatem maturiorem & longiorem sacræ doctrinæ disquisitionem, vbertas illa sapientiæ qua postea claruit, aduenisset:) sed etiam vt rem absolutè iustam & licitam concesserunt.

13. Atqui fœtus, in euentu de quo agimus, non secus se habere videtur ad matrem prægnantem, quàm inuasor ad eum qui inuaditur. Qui autem dicunt non fœtum inuadere matrem, sed morbum per fœtum; perinde loqui videntur, ac si dicerent; cum latro stricto gladio ensem vibrat in viatorem, non latronis opus esse inuasionem, sed ensis per latronem, quod est ludere in vocibus, & gratis tricari. Igitur fœtus absque iniustitia potest à matre repelli; ac si moderamen tutelæ inculpatæ in tuenda vita propria tenendum id ferat; hoc est si aliter non possit seruari vita propria, quàm interemptione infantis, non erit contra iustitiam, vt illi interitum creet ad seruandam vitam suam, & ad repulsam inuasionis qua impetitur.

14. Vt autem certior, & minùs cauillis obnoxia sit proportio exempli quod protuli cum re de qua agitur; statuamus illum qui inuadit vitam alterius, non peccare inuadendo: vt contingeret si

homo insanus vitam alienam impeteret, nec aliud violentiæ effugium pateret præter obtruncationem inuadentis. Eam quippe obtruncationem culpa vacaturam, agnoscunt graues DD. vt Corduba l. 1. q.38. §. *sed vt semel.* Petrus à Nauarra l.2. de restit. cap.3. num. 247. Sayrus in Claui lib. 7. cap. 10. num. 23. passímque alij. Igitur tametsi fœtus absque culpa imminet vitæ matris; imminet tamen,ac proinde non secus ac inuasor ille insanus, repelli potest absque iniustitia; etiamsi repelli nequeat nisi vitam ei eripiendo. Adhuc aptius & expeditius erit exemplum infantis baptizati, qui in angusto ponte obstet equiti, fugienti insequentem hostem; à quo confodiendus absque dubio sit, nisi pergat equum vrgere, quod tamen faciens, vel infantem equinis pedibus obteret, vel deturbabit in subiectum flumen. Quamuis enim talis infans non possit propriè dici inuadere equitem, quod ipsum aliqui de infante asserunt in euentu de quo disputamus: tamen quia occupando viam seruandæ equitis vitæ necessariam, ponit obicem vi cuius actum erit de vita equitis nisi infantem perdat; admonent graues DD. posse equitem absque iniustitia fugam continuare, infante si res ferat, obtrito, vel deiecto in flumen. Ita Lessius l. de Iust. cap.9. num.59. adducens Cordubam, l.1. qq. q. 38. dub. 2. & Caietanum 2. 2. q. 67. art. 2. Atqui puer quo superstite moriendum est matri, vt minimum ponit obicem conseruandæ vitæ matris. Igitur vt mater sit salua, non minùs absque iniustitia priuabitur vita, quàm infans præpediens fugam vitæ conseruandæ necessariam. Nec ipsa duntaxat mater sibi consulens, priuare vita infantem ipsi infestum posset; sed aliis

aliis quoque fas esset matrem innocentem iuuare ne inuasioni succumberet, & in eius bonum, perdere infantem absque iniustitia, vt in simili dicitur de iuuante inuasum à latrone, & in eum finem eripiente vitam latroni. Videndus Victoria relect. de homic. num.25. & Mol. tract.3. de Iust.disp.18. num. 6.

Et quidem mediis quibusuis idoneis.

15. Negabam autem distinguendum esse de remediis quibus mors fœtui accersitur ad seruandam matrem, quia quæcunque adhibeantur ad vitæ tutelam remedia, aberit prorsus iniustitia. Et sanè quid interest ferro an poculo vitam alteri eripias, dummodò eripias? quid siue inedia siue præfocatione consumas? Quod autem ferrum vel pharmaca, positiuè alterent afficiántve infantem, parum refert: Nam etiam inuasus ab insano inter inuadendum non peccante, atque adeò innocente, malè afficit illum positiuè, cum ensem adigit in eius viscera, nec tamen idcirco violat iustitiam: Et idem est de equite infantem obterente inter fugiendum vt vitam suam certo exitio subducat. Igitur innocentis vita potest actu positiuo malè affici, absque iniustitia: sícque euertitur fundamentum vnicum cui Vasques, & Basilius, aliíque supra adducti superiùs hoc ipso capite, inædificabant distinctionem quam nunc reiicimus. Ac proinde in re nostra meritò dicitur, remedium sectionis materni vteri, quamuis infans per sectionem malè afficiendus esset positiuè, nullam erga eum iniustitiam continere.

Ac etiam ex directa intentione.

16. Insuper negabam, distinguendum esse de intentione directa & indirecta: quasi verum sit intentionem indirectam interitus proli creandi ad saluandam vitam matris, vacare labe iniustitiæ, non item intentionem directam. Hanc distinctionem nego esse admittendam. Nam ex receptissima doctrina, ad maximam partem peccatorum sufficit voluntarium indirectum; quo scilicet voluntas prælucente intellectu, & omnia actus adiuncta præmonstrante, etiamsi non fertur directè in quidpiam, eiúsve omissionem, tamen non obstat positioni eius, cum posset, & illud secuturum non dubitaret. Itaque vt actio sordeat ab adiuncto effectu malo, non est opus intentione directa: sed sufficit indirecta, quæ effectus præuisionem & potestatem eum præcludendi affectatur: ídque valere etiamsi actus consumetur exteriùs, obseruant Vasques 1. 2. disp. 102. cap. 4. num. 5. & Basil. Poncius l. 10. de Matr. cap. 13. num. 7. Si igitur interueniente ea indirecta & interpretatiua voluntate, deest culpa; signum est, actionem ne si directè quidem volita esset provt est effectus alicuius principium, contaminandam fore per talem principiationem. Ac proinde qui admittunt licitum esse sumere poculum seruandæ vitæ matris necessarium, etiamsi fœtus præuideatur inde necandus; tenentur æquè fateri, licitum esse haurire huiusmodi poculum ex directa intentione necandi fœtum ob matris salutem. Et idem est de quocunque alio remedio tuendæ vitæ matris necessario, ac proinde etiam de sectione matris prægnantis, vi cuius secuturam

ram fœtus mortem, clarè prænoscatur.

Nimirum cùm quis iustè operatur, non prohibetur directè intendere & actum suum, & eius adiuncta. Proptereáque passim reiicitur Metaphysica Caietani 2. 2. q. 64. artic. 7. & nonnullorum aliorum, vt Victoriæ relect. de homic. num. 19. Cordubæ l. 1. qq. q. 38. Salonij & Aragonij 2. 2. q. 64. art. 7. Carbonis l. de pacif. inimic. cap. 21. conclusione 3. ac Comitoli l. 4. respons. q. 10. num. 11. qui fauente in speciem D. Thoma, negant eum qui sub moderamine inculpatæ tutelæ occidit inuasorem, posse occisionem illam directè intendere: tantúmque concedunt inuaso, intentionem directam actus ad sui defensionem necessarij, ex quo actu secuturam cognoscat mortem inuasoris. Hanc (vt dixi,) Metaphysicam refellunt passim cæteri, & nominatim Soto l. 5. de Iust. q. 1. art. 7. Couarr. in Clem. *si furiosus.* p. 3. §. vnico. Mol. tract. 3. de Iust. disp. 11. num. 4. Sayrus in Claui l. 7. cap. 10. n. 19. Petrus Tolet. l. 2. de restit. cap. 3. num. 339. Valentia 2. 2. disp. 5. q. 8. p. 4. Lessius l. de Iust. cap. 9. num. 53. Philiarcus p. 2. l. 4. cap 9. Lopes 1. p. instructor. cap. 62. initio. Quorum ratio est, quia interfectio inuasoris ex fine tuendæ vitæ propriæ, bona est & honesta: ac proinde potest licitè intendi, tanquam medium necessarium finis boni.

17. Si igitur sectio matris, aliudve quodlibet remedium tuendæ eius vitæ necessarium, potest sine iniustitia vsurpari; dummodò non intendatur mors prolis quæ inde secutura prænoscitur, æquè poterit vsurpari sine iustitiæ violatione, quamuis mors prolis per se ac directè intendatur ex eo fine seruandæ matris. Quod addo, quia constat, mortem innocentis

innocentis non posse per se ac directè intendi, absolutè, & nullo alio fine iusto (qualis est tuitio vitæ propriæ) præfixo tali intentioni. Idque vnum voluisse videntur plerique autores, cum absolutè & simpliciter negant, mortem innocentis posse per se & directè intendi: quamuis concedant fas esse occidere inuasorem etiamsi insanum, & propositam ex Caietano Metaphysicam respuant. Hæc enim non cohærerent, nisi sensus esset, non intendi in eo euentu mortem alterius per se, siue aliter quàm provt est medium necessarium ad tuendam vitam propriam. Idem igitur statuendum est in re præsenti, negandúmque sectionem matris ex intentione necis infantis, vt matris vita sit salua, esse contra iustitiam.

Nec minùs per alios, quàm per matrem.

18. Tandem negabam quoque, distinguendum esse de applicante remedium matris vitæ tuendæ necessarium, & siue ipsa illud per se assumeret, siue alius illi applicaret, perinde esse dicebam ad immunitatem à labe iniustitiæ. Quorsum enim damnabimus in Medico vel obstetrice, actionem quæ in matre vacat iniuria? Aut cur cooperatio erit noxia & vitiosa contra iustitiam, si operatio iusta est, & nitens vndecunque? Medicus enim, & quicunque alius de assensu prægnantis aliquod ei remedium applicat ad tuendam vitam necessarium, se habet moraliter vt cooperarius duntaxat; & adiutor tuendi iuris vitæ propriæ, quod est principaliter in matre.

Possumus ergo haud abs re huc trahere communem

nem doctrinam, qua asseritur, cum quis absque iure inuaditur, fas esse tertio qui neque procurator eius sit, neque ei peculiariter obstrictus, interficere talem aggressorem vitæ alienæ vel alienorum insignium bonorum adiuuando inuasum. Ita Caietanus in summa V. *homicidium*, & Couarru. Clem. *si furiosus*. p.3. §. vnico, num. 5. Lessius l. de Iust. c.9. num. 87. Petrus à Nauarra l.2. de restit. c.3. n.419. Sa V. *homicidium* num. 16. videtúrque asseri ab Innocentio 4. cap. *delecto*. de sent. excom. in 6. qui imitatus est alia iura quæ habentur cap. *fortitudo*, & cap. *non inferenda*, & cap. *qui potest* 23. q. 3. Annuunt Ethnici apud Carbonem l. de pacificat. inimicorum cap. 23. conclus. vltima. Et rationem huius pronunciati afferunt doctores prædicti, quæ æquè facit ad rem nostram: Nempe quod, inuasorem in tali euentu occidere aliud non sit, quàm cooperari ad iustam defensionem. Vnde sicut licitè suscipiuntur partes Reipublicæ iustum bellum mouentis, ita quoque iustè suscipitur pars inuasi absque iure, vt violentiæ & oppressioni subducatur. Imo quoad vitam, potest innocens defendi etiamsi nollet, quia non est vitæ suæ dominus: nec potest eam inuadenti cedere, & aliis ius defensionis adimere.

19. Cum ergo Medicus aut quiuis alius, remedium matris vitæ tuendæ necessarium applicat, nullam admittit iniustitiam. Et ita disertè contra inutilem & planè vanam quorundam distinctionem supra propositam, agnoscunt, (de solis tamen pharmacis ad matris curationem per se ordinatis agentes,) benè multi autores quos profert & sequitur Sanches l.9. de Matr. disp.20. n.15. & Malderus 2.2.

tract.3.

tract.3.cap.1. dub. 16. qui addunt, cum Corduba l.1. q.38. maiorem Medico & aliis quibus id ex officio incumbit, necessitatem iniici adhibendi remedia prægnantis vitæ necessaria, quamuis in prolis exitium cessura, quàm ipsimet matri ea vsurpandi, vel sibi curandi: eo quod mater possit iuri suo cedere in bonum prolis, vt facit qui sibi moraliter conscius integræ vitæ ac sceleris puræ, offert vitam suam Domino in holocaustum; & ad exercitium patientiæ & Christianæ fortitudinis, ac charitatis, præsertímque ne animam mortali inuasionis iniquæ scelere fœdatam æternis ignibus obiiciat, sinit se confodi, potiùs quàm inuasorem interimat, quod omni culpa rectè liberat Victoria relect. de homic. num. 34. & Toletus in summa l.5. cap. 6. num. 6. ac Sa V. *homicidium*, num. 17. reiecta contraria sententia Abulensis in cap. 11. Iosue q. 11. Similiter ergo mater, potest iuri suo cedere, quoad assumptionem remediorum vitæ suæ necessariorum, malens consulere vitæ prolis: Medicus autem ex officio tenetur consulere vitæ matris, & ei adhibere remedia ad finem illum necessaria, quamuis præuideat secuturum prolis exitium, quod secluso eo fine deuitaret; sed ex suppositione necessitatis talis finis, fertur in hoc medium absque peccato iniustitiæ.

20. At qui Medicus non est, nec alio titulo adigitur ad inuigilandum ex officio vitæ matris conseruandæ, perinde videtur se habere in euentu proposito, quoad applicationem remedij matrem seruaturi ab interitu; vt se habet tertius circa inuadentem iniustum, cum inuasus patienter excipere mortem mauult, quàm se defendere, & inuasorem morte

morte mulctare. Quamuis enim tunc aliqui DD, obligant tertium ad interfectionem inuasoris, vt Victoria relect. de homic. num. 25. Nauarr. cap. *non inferenda* 23. q. 3. num. 23. Molina tract. 3. de iust. disp. 18. num. 6. ac Bonac. disp. 2. de restitut. q. vltima, s. 1. p. 10. num. 5. addens num. 8. id valere etiamsi inuasus renuat aliter defendi, quàm salua vita inuasoris: Tamen mitior sententia cui adhæreo, traditúrque ab Almaino in 3. d. 29. q. 1. & à Lessio l. de Iust. cap. 9. num. 92. affirmat, neminem priuatum, quia ei ex officio non incumbit, teneri ex iustitia in pari vtrinque malo, præsto esse renuenti, & inuasorem occidere, cum tanto suo horrore, vt tegatur qui sic tegi renuit. Ad hunc inquam modum se habet circa prægnantem, quisquis ad eius vitæ tutelam ex officio non tenetur. Quare exsors culpæ erit, si renuente matre, & vitam suam postponente vitæ prolis, temperet ab adhibendis remediis per quorum applicationem curari potuisset mater, neglecto fœtus interitu.

Verùm quoad sectionem, de qua est præsens controuersia, quia non potest nisi à Medico applicari; (comprehensis eo nomine Medicis manuariis, siue Chirurgis,) liquet ex antedictis, obligationem fore Medico eam adhibendi quantum in ipso erit, si iudicetur ad matris, quam tuendam susceperit, salutem necessaria; dummodò mater si sui compos sit, secari annuat; (neque enim ad violentiam renuenti inferendam tenetur;) aut in eo sit statu, vt virtualis eius consensus qualem persona sui impos exhibet, debeat ad id sufficere.

Ex charitate, vita fœtus præferenda est materna, in circumstantiis propositis.

21. Satis de priore membro responsionis nostræ ad quæstionem comparatiuam propositam, quod spectauit obligationem iustitiæ. Monstratum enim hactenus est, si tantùm haberetur ratio Iustitiæ, fore vt mater posset vitam suam anteponere vitæ fœtus, posito quod alterutri esset pereundum vi sectionis, altero duntaxat incolumi. At si (vt par sanè est,) habeatur ratio obligationis iniectæ à charitate; aio matrem in euentu de quo agimus, hoc est posito quod adhibita sectione, matris incolumitas esset consecutura, extincto fœtu qui alioqui ad baptismum peruenturus speraretur extincta matre; in eo inquam euentu aio, matrem teneri abstinere sectione curanda, & alios item ea conferenda abstinere debere ex eadem charitatis obligatione, qua necessitas iniicitur præferendi æternam prolis salutem temporali vitæ matris. Et idem è contrario statuerem de adhibenda sectione, si proles per eam peruentura esset ad baptismum, eo alioqui caritura, in circunstantiis propositis. In hac resolutione, consentient omnes qui negant fas esse matri assumere remedia, etiam ad solam eius curationem facientia, si inde prænoscatur secutura mors prolis baptismo cariturae, ad quem alioqui speraretur peruentura. Tradit hoc Sanches l.9. de Matr. disp.20. num. 17. Lessius l. de Iust. cap.9. num. 63. Sayrus in Claui Regia l.7. c.12. num.22. Filliuc. tract.29. num. 104. Victorellus ad librum 5. summæ Toleti cap. 8. §. *at potest mater*, Pamelius ad Tertulliani librum

librum de anima num.331. Bonac. disp.2. de restit. q.vltima,ſ.1. p.7. num.3. aliíque passim. Vt videas, non benè Emanuelem Sa V. *charitas*, num. 4. tanquam aliquid inopinabile & à nemine dicendum statuere,quod mater prægnans ad baptismum alioqui defuturum,proli curandum, teneatur admittere sectionem. Id enim autores prædicti, consequenter ad sua principia omnino dicent, in circunstantiis propositis.

22. Rationem iam supra protuli, petitam ex receptissima D.Thomæ doctrina 2.2.q.26. artic.5. qua traditur, leges charitatis ferre,vt salus spiritualis proximi præferatur propriæ vitæ corporeæ. Et hanc esse fixam & ratam magnæ Theologorum parti doctrinam, monstratum est cap. 6. contritis iis quæ in contrarium de nouo obiiciebantur, à Ioanne Sanche disp. 10. selecta num. 9. Accedunt varia exempla à Sayro supra conglobata,.in quibus de sententia Theologorum, ordo charitatis obligat ad postponendam propriam vitam temporalem, alienæ vitæ spirituali in extrema necessitate constitutæ: quibus exemplis hîc appendendis supersedeo, quod referri passim soleant ab iis qui de ordine charitatis eiúsque nexibus & obligationibus disputant, nec hîc extra locum videatur in eis immorandum. Cum igitur fœtus absque baptismo sit periturus in æternum, ac proinde si deueniat ad statum in quo baptismo sit cariturus,laboret extrema necessitate spirituali,non est dubitandum, quin si mater abstinendo aliquo remedio vitam suam corpoream alioqui perdendam conseruaturo, possit spem baptismi reliquam fœtui facere, teneatur ad abstinendum tali remedio ex charitate, quamuis

non peccaret contra iustitiam, abiiciendo curam temporalis vitæ fœtus, vt suæ parceret, nec in interitum rueret. Et è contrario ambigendum non est, quin mater teneatur ad vsurpandum remedium fœtui necessarium vt ad baptismum perueniat, quamuis timeretur vitæ matris ex vsu talis remedij, dummodò non esset matris occisio.

Itaque quomodocunque Medici de sectione Cæsarea statuant; id est siue eam dicant adhibendam esse, vt pereunte licet fœtu & à baptismi gratia ad quam peruenturus fuisset excluso, mater sit salua; siue pronuncient prætermittendam esse sectionem in eum finem saluandæ matris, neglecto fœtus in prædictis adiunctis exitio; regula huius remedij adhibendi aut prætermittendi esse debet salus æterna prolis, cuius vnicum medium est baptismus reipsa collatus; ac proinde omne illud medium tuendæ vitæ maternæ, quod fœtum prohiberet baptismo ad quem alioqui peruẽturus speraretur, quamuis absque eo medio mors matris indubitata habeatur, repudiandum est, ex obligatione graui charitatis, & matrem & quoscunque alios obstringente.

Difficultas prior in contrarium, ex eo quod charitas non obliget vitam nostram perdere, ne eius inuasor damnetur.

23. Video opponi primò in contrarium posse, falsò à nobis tanquam fundamentum resolutionis positæ statui, æternam proximi salutem esse vitæ nostræ corporeæ anteponendam. Ex eo enim fundamento Gerso tract. de Euchar. Augustinus de Ancona latè adductus & discussus ab Abulensi in cap. 5.

cap. 5. Matth. q. 109. & pauci alij, intulerunt, ne proximus in peccato mortali pereat, nefas esse ei qui per scelus inuaditur, occidere inuasorem sub moderamine inculpatæ tutelæ; quod tamen communis Theologorum doctrina à Petro Toletano l.2. de restit. c.3. num.352. rectè exposita, meritò improbat, cum S. Thoma 2. 2. q. 64. artic. 7. vbi Caietanus, Salon. Aragonius, aliíque id confirmant. Alensem quoque & alios Theologos, cum Scholasticos tum Morales, in eam sententiam addensat Sayrus in Claui Regia l.7. cap.10. dub.4. Quod si falsum est, hominem teneri vitam suam corpoream postponere alterius spirituali saluti extrema necessitate laboranti, vt monstrat hominis iniustè inuasi & inuasorem ad æternos cruciatus ruiturum interficientis exemplum; euertitur profectò fundamentum, cui soli inædificata est obligatio quam prægnanti iniecimus, vt præeligat exponi certæ morti, quàm puerum prohibere baptismo, à quo si illum vellet exclusum, salua perstare & retinere vitam posset.

Expeditur.

24. Hæc difficultas haud ægrè expediri potest. Dicendum enim est, tum demum iniici obligationem charitatis ad postponendam vitam propriam corpoream saluti æternæ alterius, cum verum est, proximum laborare extrema necessitate spirituali; qualis certè est in infante si baptismo prohibeatur per remedium quo solo seruari possit corporea vita matris; quæ idcirco sanctè prodigenda est, ne infans in æternum pereat. At in exemplo illo iniusti

inuasoris, non est verum quod spiritualis eius salus laboret extrema necessitate: & quod corporea vita illius quem cum scelere inuadit, sit ei necessaria ad conseruationem vitæ suæ spiritualis, & euitationem æterni exitij. Non enim sicarius verè est in extrema spirituali necessitate, sed in extrema & voluntaria iniquitate, à qua desistere, si velit, potest. Quod si hominem sic in nequitia obfirmatum, non liceret occidere, ne in æternum pereat, nemo non videt quantum in omnes malorum seminium, & quam auctius spirituale detrimentum impiis hominibus per eam in alios grassandi licentiam esset inferendum, vt optimè in hanc rem notauit Molina tract. 3. de Iust. disp. 13. rectè addens, hac ratione condemnanda fore omnia bella iusta, etiam defensiua: Illicitum enim foret, aduersarios cum lethali peccato in nos bellantes, letho dare, quod nemo non videt esse ridiculum. Et ob eandem causam, ne malefactores fingant impœnitentiam & nouis peccatis mortalibus cumulentur; Iudices sine culpa iubent carnificem ferire criminosos obstinatos, nolentes confiteri, vt idem Molina rectè docet ibid. disp. 5. num. 6. post Sotum l. 5. de Iust. q. 1. art. 2. ad 2.

Taceo responsum Abulensis in cap. 5. Matth. q. 109. existimantis idcirco tantum esse licitam obtruncationem aggressoris iniqui, quia poterit conteri ante mortem. Nam si præuideretur moriturus in peccato mortali, planè fatetur Abulensis §. *cum autem dicitur*, illicitum fore illum occidere, etiam sub moderamine inculpatæ tutelæ, dũmodò qui inuaditur, agnoscat solam sibi vitam corporis ab inuasore eripiendam. Hoc inquam Abulensis responsum

premere

premere malui, quia etiam interueniente circunstantia æternæ ruinæ inuasoris iniqui, licitum est inuaso, sub inculpatæ tutelæ moderamine, inuasorem occidere; quia reuera non laborat extrema necessitate spirituali, ob quam solam exponenda est vita nostra corporea. At infans de quo agimus, verè laborat summa spirituali necessitate, nec est in nequitia voluntaria; supponitúrque non posse leuari à tanta necessitate, nisi matre remedium detrectante, quo vsurpato posset incolumis corpore euadere, fœtu pereunte. Vt igitur infans summa spirituali necessitate pressus, & longè aliter à sicario si occidatur damnando, se habens; eximatur tanto malo, & liber fiat ab æterno exitio; præeligenda est matri, vitæ suæ corporeæ iactura, iuxta regulas charitatis.

Posterior difficultas, ex incertitudine materna gratiæ.

25. Opponi deinde in sententiam nostram potest, euanescere obligationem postponendi vitam propriam corpoream, spirituali alterius saluti extrema necessitate laboranti, si moraliter non liqueat de bono statu spirituali proprio. Fatuum enim sit, consulendo alienæ saluti spirituali, propriam negligere. Nec S. Augustinus l. de mendacio cap. 6. S. Thomas, aliíque DD. qui vitam nostram postponendam docent æternæ saluti proximorum, comparant salutem nostram spiritualem, cum salute spirituali proximi; quia sic nemo dubitaret primam charitatem (vt habet parœmia,) ab ipso homine occepturam. Comparant igitur

duntaxat, propriam salutem corpoream, cum aliena salute spirituali irreparabiliter peritura, nisi interueniat expositio propriæ vitæ corporeæ; boni profectò despicatioris atque adeò postponendi. At nemini vnquam citra reuelationem liquerę potest, quod sit in bono statu. V. g. mater dubitare semper potest, an sit in gratia. Igitur ordo charitatis eam non vrget ad exponendam propriam vitam pro sobole; ne cum vita corporea quam perdet consulens fœtui, simul perdat æternam, si fortè non esset in gratia. Ita argumentatur Basilius Poncius l. 10. de Matr. c. 13. num. 6. vt eneruet argumentum quo mater vrgeri videtur ad abstinendum scissione venæ, sine qua moritura supponitur, cum fœtus per eam Medicinam matri factam, baptismi expers futurus supponitur; in quam etiam sententiam, Basilius Vasquem adducit.

Dissoluitur.

26. Non est operosum ista elidere. Neque enim vt mater vitam pro æterna fœtus salute certo discrimini exponat, necesse est nullum ipsi subesse dubium quod sit in gratia; sed satis est moralis certitudo sui boni status, qualem certitudinem vsus syncerus sacramentorum, vel actus contritionis non fictè conceptus, spondent: quæ non est quidem certitudo fidei, aut diuinæ reuelationis cui nequeat subesse falsum: est tamen sufficiens animi firmatio, arcens anxietatem de contrario statu, & sobriam securitatem de diuina erga nos beneuolentia concilians.

Sanè nisi hæc certitudo boni status proprij sufficeret

ficeret ad postponendam vitam nostram saluti æternæ proximorum; vix vnquam, imo (seclusa diuina speciali reuelatione iustificationis nostræ,) nunquam planè fas nobis esset exponere vitam ne alius in æternum pereat. V. g. is qui inuaditur iniustè, potest si velit, ne impius aggressor quem in flagranti delicto posset confodere, salute æterna excidat, mortem ab eo patienter pati, & parcere vitæ eius cum dispendio vitæ suæ, vt supra cum Victoria dixi contra Abulensem, confirmántque Corduba l. 1. q. 38. *in fine*. Mol. tract. 3. de Iust. disput. 14. concl. 3. & cum Soto, Salonio, Aragonio, Petro à Nauarra, Caietano, Victoria, Syluestro, Toleto, Sayrus in Claui l. 7. cap. 9. num. 19. Similes aliquot euentus in quibus communis sententia concedit inuaso facultatem se non defendendi, proponit Filliuc. tract. 29. num. 43. Nemo tamen ab eo deposcit certitudinem physicam, aut reuelationem diuinam de bono ipsius statu: sed satis illi esse censetur; quod fruatur ea in parte, mentis tranquillitate, & exclusione dubitationis de statu opposito, piis hominibus ordinaria. Et ita Carbo l. de pacific. inimicor. cap. 23. conclus. 7. Æquè vrgeri potest exemplum eius qui ex charitate se exponit certo mortis discrimini, vt eripiat è Tartari faucibus puerum sine baptismo, vel adultum non contritum absque Sacramento necessario moriturum: vel vt amicum insignem, aut benefactorem eximium, ex affectu Christianæ charitatis aut gratitudinis, eximat præsentissimo periculo in quo esset vitam amissurus: quod graues DD. adducti in tractatione de virtutibus l. 4. num. 52. agnoscunt labe vacare.

Cum in his aliiſque exemplis quibus vita propria corporea æternæ alterius ſaluti poſtponitur, nemo exigat certitudinem cuiuſuis dubij etiam Metaphyſici excluſiuam circa propriam ſanctitatem, ſed omnes contenti ſint ea temperata certitudine quam deſcripſi; quorſum maior exigetur à prægnante, vt æternæ ſaluti fœtus ſui, poſthabere velit vitam propriam, ſi ita ferat ineluctabilis neceſſitas?

Obligatio matris, ad vitam ſuam, vitæ fœtus poſtponendam, concluditur.

27. Fixum igitur & ratum eſto, in eo euentu in quo alterutri moriendum ſit,& matre certum mortis diſcrimen adeunte fœtus ſuperſtes eſſe poſſit,ac conſecuturus baptiſmum ſperetur quo alioqui ſit cariturus, potiores eſſe partes fœtus: ita vt quamuis mater poſſet abſque iniuſtitia in prolẽ & alium quemcunque, indemnitati vitæ ſuæ proſpicere, curata morte ſobolis per aliquod remediũ poſitiuum aut negatiuum,etiam per ſectionem ſi ad id accommodata peritorum iudicio cenſeretur: tamen ex graui charitatis obligatione, adigatur proli potiùs quàm ſibi proſpicere.

Nec dici poteſt, per ſe tantùm intendi matris incolumitatem, per accidens verò eſſe quod innocens pereat, præter intentionem & matris & curantium eam: ſicut in bello iuſto, fas eſt lædere innocentem præter intentionem, vt plectantur nocentes admiſti. Hoc inquam, in hoc negotio dici non poteſt: quia quamuis mors fœtus eſſet per accidens ad præceptum Iuſtitiæ, tamen non eſſet

per

per accidens ad præceptum charitatis, quod in hac materia cum iuſtitiæ præcepto concurrit, vt eſt monſtratum. Extra dubium verò eſt, vt operatio vndecunque ſit innoxia, neceſſe eſſe, nullius alterius virtutis prohibitorium edictum interuenire. Neque enim ad moralem honeſtatem operis ſufficit, vt actus ſit purus quoad iuſtitiam, ſi ſordeat labe oppoſita temperantiæ, aut religioni, vel fidei; ſi contingat harum virtutum præcepta, interdicere homini vſu iuris ſui. Et qui hoc non aduerteret, nec aliud ſpectaret quàm sítne actio conſentanea iuri operantis, negligeret autem omne aliud damnum aliis virtutibus aduerſans, tanquam illatum per accidens, ac proinde non contaminans actionem; grauiſſimè hallucinaretur, qua de re alio loco. Igitur non eſſet per accidens ad charitatem qua mater grauiter obſtringitur æternæ ſaluti prolis conſulere, ſi corporeæ ſuæ ſaluti proſpiciens, illam baptiſmo excluderet.

28. Aliud tamen eſſet, ſi vnà cum matre pereunte, certus eſſet interitus prolis; vt ſi mater inſtantem ſibi feram à qua diſcerpenda ſit, citatiſſimè fugiens, prolis vtero concluſæ interitum, & à baptiſmo excluſionem, probè agnoſcat. Tunc enim nemo dubitarit, licere matri fugere & vitam ſuam ſi poſſit locare in tuto, neglecta ſumma ſpirituali neceſſitate prolis, quam charitas in tali euentu non iubet anteponi vitæ corporeæ matris. Nimirum quia matre mortem ſubeunte, proles non eximetur extrema illa ſpirituali neceſſitate qua laborat; ſed inuoluta eodem exitio cum matre, anima ſimul & corpore peribit. Vt autem charitas matrem obliget vitam ſuam exponere pro fœtu, nec eſſe eſt

ſolam matris vitam corpoream componere cum vita ſpirituali & æterna ſalute fœtus, locanda in tuto ſi illa exponatur certo diſcrimini. Nam in illa comparatione, præponderare debet æterna ſalus fœtus. At in exemplo matris fugientis leonem à quo alioqui voranda ſit, ea comparatio non habet locum. Itaque perperam adduceretur, ad eneruandam obligationem charitatis; matrem ad vitam ſuam ſpirituali bono prolis poſthabendam vrgentis; in euentu de quo actum eſt toto hoc capite.

CAPVT X.

Corollarium primum aduerſus ſcrophas ſobolis animatæ ſuffocatrices, & animandæ præfocatrices.

1. ESSE quædam ſcropharum & domeſticarum felium genera compertum eſt, quæ fœtus ſuos mandunt. Nec ab ea immanitate abhorrere olorem, prodit ex Ariſtotele Brodæus l. 3. miſcell. cap. 28. addens quoque thynnam, vt ex ſe peperit, ſtatim ſuam procreationem eiecto parẽtis animo deuorare. Hæc cauſa fuit, cur ſcelus matrum illarum quæ alio, quàm tuendæ vitæ ſuæ naturaliter per fœtum extinguendæ conſilio, in eum ſæuiunt; expenſurus, *ſcropharum* nomine illas donarim.

Multiplex in sobolem sæuitia, & de qua hîc agendum.

2. Et est quidem ea in sobolem sæuitia multiplex, nec soli matri propria, sed patri quoque communis, vt intelligitur ex his D. Augustini verbis l.1. de nupt. c.15. *Qui propagationi prolis obsistunt, siue voto malo, siue opere malo; quamuis vocentur, coniuges non sunt, nec vllam nuptiarum retinent veritatem; sed honestum nomen, velandæ turpitudini obtendunt. Produntur autem, quando eo vsque progrediuntur, vt exponant filios qui nascuntur inuitis. Oderunt enim nutrire vel habere, quos gignere metuebant. Itaque cum in suos sæuit quos nolens genuit tenebrosa iniquitas, clara iniquitate in lucem promitur; & occulta turpitudo, manifesta crudelitate conuincitur. Aliquando eo vsque peruenit hæc libidinosa crudelitas, vel libido crudelis, vt etiam sterilitatis venena procuret: & si nihil valuerit, conceptos fœtus aliquando intra viscera extinguat ac fundat, volendo suam prolem priùs interire quam viuere; aut si in vtero iam viuebat, occidit antequàm nascatur.* Non est tamen nobis hoc loco sermo de omni huiusmodi sæuitia parentum in fœtus, sed de hac vltima duntaxat, quæ quia matris præsertim opera solet contingere; vel si ab aliis patratur, frequentiùs tamen non absque voluntate & assensu matris perficitur, idcirco scropharum immanitatis nominatim memini; tametsi patris quoque & cæterorum nequitiam, cum interuenit ad tantum scelus, iisdem telis confodiam. Cæteras vel provt ad hanc sæuitiam reducuntur, postea attingam, vel si fœtum iam à matre

matre planè auulſum ſpectant, hîc prætermittam.

3. Et nominatim ſæuitiam illam parentum in ſobolem, quæ in ferina & pluſquàm ferina eius expoſitione conſiſtit, miſſam nunc faciam. Deteſtantur eam immanitatem à Lacedæmoniis lege probatam, & ab aliis apud Petrum Gregorium l. 14. de Repub. cap. 3. vſurpatam, SS. Patres depellentes calumniam Chriſtianis per Ethnicos impactam de infanticidio; nominatímque Iuſtinus Apolog. ad Antonin. Tertullianus optimè cap. 9. Apologet. Lactantius 6. inſtit. cap. 20. Legendus item S. Baſil. in epiſt. 2. Canon. ad Amphiloc. can. 33. & ibi Balſamon, & ad can. 52. Theodoretus l. 9. contra Græcos *ſub finem.* Clemens Alex. 3. pædag. cap. 3. Ex hæreticis, Philoponus contra Proclum ad 9. argum. cap. 3. vbi Platoni tribuit eam immanitatem exponendorum liberorum, quam æquè placuiſſe Ariſtoteli videre eſt 7. Polit. cap. 16. quanquam ibi S. Thomas lect. 12. contra aperta Philoſophi verba, conatur illum inflectere in ſenſum non reprobum. Non fuiſſe autem immanitate vacuam illam prolis expoſitionem, tametſi non à parentibus factam, qua Romani inceſtam Veſtalem eiúſque partum abiiciebant: nec potuiſſe eam barbariem lege excuſari, vt facit Iouian. Pontanus l. de immanit. cap. 7. indubitatum eſt. Longè tamen ab hac ſemper deteſtanda liberorum expoſitione abeſt, ea qua in Xenodochio exponuntur. Nam quamuis hæc quoque expoſitio ſit mortale peccatum, ſi fiat ſine iuſta cauſa, vt rectè ſtatuit Nauarrus in ſumma cap. 14. num. 17. & Toletus l. 5. cap. 1. num. 9. tamen hæc expoſitio ex cauſa & prudenter facta, labis expers eſſe poteſt, nec cum vitioſa eſt, adeò ſordet ac

illa

illa immanis expositio Ethnicis vsurpata.

4. Sistamus igitur in fœtus iam animati, sed matri adhuc cohærentis meditata extinctione. *Abactionem partus*, vocat Tullius agens pro Cluentio; *abactionem fœtus* dixit Columella l. 6. cap. 22. *excussionem conceptus* nominat Concilium Ancyranum cap. 21. Quod aliàs frequenter legimus, *partum* vel *fœtum egerere*, aut *eiicere*, vel *proiicere*, siue *abortire*, aut vt Varro l. 2. rei rusticæ cap. 4. & 11. loquitur *abortare*, non habet necessariò eundem sensum. Nam abactio & excussio fœtus, ea propriè est, quæ vi aut medicamentis efficitur. Cæteræ verò locutiones, etiam tum adhibentur, cum immaturi fœtus editio, casu & præter voluntatem contingit. Nec rarò fœtus immaturus, etiamsi viuus edatur, nomine *abortiui* donatur, vt notat Tiraquellus, qui in his vocalibus tricis circa hoc negotium, multus est ad l. *si vnquam* C. de reuoc. donat. §. *susceperit liberos*. num. 206. & 207. Nos hîc abortionem presè accipimus, prout idem est quod abactio fœtus propriè accepta, id est meditata extinctio fœtus intra viscera matris; de cuius criminis immanitate, varios cum nostros tum externos ex variis capitibus philosophatos video, partim spectando propudiosa & infamia motiua quæ ad huiusmodi feritatem perpulêre matres, aliósvè in hac plenitudine sceleris cooperatos: partim considerando quæ sunt intrinseca & indissociabiliter nexa huic nequitiæ, cuiusmodi non est motiuum, quod pro occasionum ac personarum varietate diuersum est. Delibemus circa illa vtraque capita, aliquid.

Furor

Furor vxorum in conceptos fœtus, penes varias causas.

5. Extrinsecus finis ex quo ad huius feritatis executionem venitur, is plerunque est, à quo huic truculentiæ non modica dehonestatio accedat, vt videre est apud Iouianum Pontanum lib. de Immanitate cap. 6. Neque enim semper hæ scrophæ ob tam leue motiuum sæuiunt in prolem conceptam, quàm fuit illud ex quo Eusebia S. Germani Parisiensis mater, referente Fortunato Pictauorum Episcopo cap. 1. vitæ S. Antistitis, conata est tantum bonum orbi auertere. Proximè ab altero partu cum concepisset, muliebri pudore victa, nihil molita non est vt fœtum abigeret. Cum potiones nihil effecissent, incubans vehementi nisu in ventrem, illúmque crebris ictibus validè tundens, conata est fœtum extinguere, sed in cassum. Muliebris hæc fuit amentia,ex forti ac insolitum in modum aucta imaginatione dedecoris, quod reuera nullum erat. Sed nouum non fuit aut infrequens, vt sexus tenuissimi iudicij, camarina tetrorum humorum vterum occupante ad cerebrum vsque subuecta, grassaretur in fœtum, cum aliæ pleræque iisdem intemperiis per tetros humores agitatæ, in seipsas armatæ legantur. Notus furor Milesiarum Virginum. Et simili œstro percitas Lugdunenses puellas, annis 60. priusquàm ea scriberet, hoc est non multum ante seculi superioris initia in seipsas sæuisse, scribit Brodæus l. 5. miscellan. cap. 27. Qua verò imaginationis & iudicij peruersione actas dicemus lupas illas à Fauorino apud Gellium l. 12. cap. 1.

cap. 1. exagitatas, quæ in fœtus suos in primordiis animationis sæuiebant, *ne æquor illud ventris irrugaretur, ac de grauitate oneris & labore partus fatisceret?* Talésne illæ præsertim de quibus Iuuenal. Satyr.6.

Sed iacet aurato, vix vlla puerpera lecto:
Tantum artes huius, tantum medicamina possunt,
Quæ steriles facit, atque homines in vētre necãdos.
Conducit.

6. Nec iustior est earum causa, quæ odio virorum, aut illatas ab eis iniurias vlturæ, furorem vertunt in conceptos ex eis fœtus, vt testatur Tryphoninus, l. *Cicero.* ff. de pœnis & indicatur l. *D. Seuerus.* ff. de extraord. crim. Quid mirum; cum Iouianus Pontanus cap. illo 6. testetur auditas sibi vxores, quæ ob huiusmodi causas post longa decem mensium fastidia gestatæ vtero prolis, post cruciatus inter pariendum, cùm de emisso fœliciter fœtu gaudere debuissent quia natus erat homo in mundum, luci tunc primùm datam prolem propriis elisêre manibus? Vt iam videri possit non inter fabulas numerandum, quòd Medæam veneficam supra quasuis feras truculentam, odio viri in liberos immaturos sæuisse, proditum est. Non absurdè autem, & in has iam editorum natorum interemptrices, & in suffocatrices nondum editorum, intorquere liceat illud Philippi Abbatis lib. 1. cap. suo 21. in Cant. ad illud, *filij matris meæ pugnauerunt contra me:* Iudæam enim, quæ filios suos accensa odio in Christum legitimum virum suum, letho dabat, componens Philippus cum Medæa quæ liberos viri odio, acerbo funere mersit, *Vt Medæa* (inquit) *sic Iudæa, falsum illud reddere nititur argumentum,*

argumentum, quod natura contexuit in amoris debiti munimentum: quod ventilat & affirmat, non solùm moderna loquacitas disputantium clericorum, sed etiam ab antiquo experta sagacitas Ethnicorum. Si mater est, (inquiunt,) & diligit. Quia verò Medæa mater extitit nec dilexit, naturam, vt aiunt, matris exuit potiùs quàm neglexit: Et cum etiam bellua erga fœtus suos teneatur affectu naturali, mater non esse conuincitur quæ nec sensu mollitur bestiali. Consensus mariti ex quo aliquas id parricidium aggressas notat D. August. l. 1. de nupt. cap. 15. non plus excusat mulierem, quam consensus viri purget adulterium ab ea admissum, tametsi de hoc dubitet S. August. 22. contra Faust. c. 37.

Idem œstrum puellas & viduas occupat.

7. Frequentius est, vt nefario hoc scelere contaminentur, siue viduæ siue nubiles puellæ, & quod Iouianus Pontanus cap. illo 6. non dissimulauit, sacræ aliquæ virgines in solutis disciplina cœnobiis. Nimirum vt est apud Iobum cap. 6. semitæ gressuum peccatorum inuolutæ sunt, id est interprete S. Gregorio 7. Moral. cap. 15. culpa ad culpam trahit. Nam cum *culpa culpæ adiungitur, quid aliud quàm inuolutis semitis atque innodatis vinculis prauorum gressus ligantur?* Subdítque S. Gregor. hoc esse quod apud Isaiam cap. 54. dicitur, *occurrent dæmonia onocentauris, & pilosus clamabit alter ad alterum.* Insigniter planè id prosequitur idem S. Gregor. 29. moral. cap. 12. & 13. & S. Augustinus in psal. 57. tractans illud, *in terra iniustitias manus vestræ connectunt*, sic enim legit, pro eo quod vulgata

vulgata editio habet,*concinnāt*.S.item Basilius egregiè in hanc rem disserit in c. 9. Esaiæ ad illud, *sicut gramen aridum*; Item in c.5.Esaiæ,hoc esse ait,quod Propheta dirū væ intentat iis qui attrahunt peccata quasi funiculo longo, mala malis accumulantes,& peccata connectentes peccatis.*Quemadmodum enim qui funes nectunt,aut plectunt iunceas storeas,vt quod superest ex fune cœpto, contorqueri consumatur, alterum ei attexunt & interserunt quo longior euadat & augeatur: Pari modo, qui in profundum malorum festinant se protrudere, priusquàm priori peccato impositus sit finis, adoriuntur secundum. Rursus huic alteri, alud continenter coaptant: Atque ita prorsus vita quæ per peccatorum gradus progreditur, assimilis videtur funiculo cuipiam coarctato, & in longum protracto: quippe quæ & quod priùs cœperat connectere retinet, & quod semper adest, coaptat & adiungit ad similitudinem præcedentis.* Tantúmne? Imo verò longè tetriora & virulentiora esse solere posteriora peccata, ad quæ per priora factus est progressus, & abyssum quam abyssus inuocat iuxta Hugonem Cardinalem in psalmum 41. profundiorem semper esse, vt alia exempla prætercam, manifestissimum est in re præsenti.

8. Iunior Vidua in deliciis viuens, nec satis memor status sui, emollita sensim proci cuiuspiam blandiciis, ab illecebrosis affatibus & osculis quæ meritò morsus diaboli & arrhas peccati nominauit Eucherius homil. in quadragef. initium, ad fœdum denique commercium & volutationem plenam in cœno turpitudinis venit. Discussis nebulis quas æstus concupiscentiæ animo offuderat, ruborem quem ante flagitium abiecerat, serò sapiens &

N malè

malè ſana reſumit poſt opus nefarium: cui celando ſuperadditur immanitas excuſſionis conceptus, ſícque execrabiliore ſcelere quaſi corrigitur, quod emendandum ac emundandum multo lachrymarum imbre ac carnis petulantis ſeuera tractatione & ſubiugatione fuiſſet. Quibuſdam ex hoc luparum genere, confuſio poſt partum duntaxat adducit peccatum. Quo ſpectat narratio apud Iouianum Pontanum l. illo de immanitate cap. 6. viri ſibi perfamiliaris, qui ædes cum emiſſet, emundarétque latrinarum ſordes, non ſine horrore ad ſubitam redemptoris operam facientis exclamationem, animaduertit ſordibus illis inuolutum infantuli cadauer, quod ſtatim inde exemptum iuſſit in religioſo loco humari. Hoc non ſatis conſultò. Nam fuiſſe cadauer infantuli non baptizati, ad tegendam matris turpitudinem clanculum in cœnum illud coniecti, veriſimillimum videtur. Et quamuis dubitari potuiſſet, an infanti ante conſummatam in eum truculentiam, ſacra intinctio negata eſſet; tamen loci ſacri reuerentia, aliam ei tumulationem indicebat in hoc dubio facti. Sed ad rem. Vides ex ea narratione, (& ſuppetunt aliæ vbiuis conſimiles ferè quotidianæ) nonnullis viduis aut puellis cum extra legitimum thorum matres factæ fuerint, confuſionem adducere peccatum grande immanitatis in prolem, duntaxat poſt partum. Vt tamen adducat ante partum, frequentius eſt, ac propè quotidianum.

Interdum

Interdum quoque ſacras perſonas, abſque ſtatus probro.

9. Propudia illa ſacrarum perſonarum quæ inquinationem corporis Deo deuoti hoc ſceleris ſuperpondio cumulare aiebat Iouianus Pontanus, anteriora quoque ſecula agnouerunt. Audiendus Tertullianus l. de veland. virgin. cap. 14. *Nec tantùm* (inquit de ſacris virginibus,) *ruunt, ſed & funem longum delictorum ſibi attrahunt. Prolata enim in medium, & publicato bono ſuo elata, & fratribus omni honore & charitatis operatione cumulata, dum non latent vbi quid admiſſum eſt, tantum dedecoris cogitant, quantum honoris habuerunt.* Et mox poſt exagitatam ſuperbiam ac impudentiam earum, quæ conſciæ muliebritatis, audebant habitum Virginum proprium præferre, ſubdit. *Quantum autem plures, non etiam de pluribus ſceleribus ſuſpectas habebis? Dicam licèt nolim, difficile mulier ſemel fit qua timet fieri, quaꝗ́ iam facta, poteſt virginem mentiri ſub Deo; quanta item circa vterum ſuum audebit, ne etiam mater detegatur? ſcit Deus quot iam infantes & perfici & perduci ad partum integros duxerit debellatos aliquandiu à matribus*, &c. *Hæc admittit flagitia coacta & inuita virginitas.* Similia S. Hieronymus epiſt. 22. Nec dubito quin hi ſint concubitus illi abortiui, quos ex Concilio quodam Toletano memorat Eſpencæus l. 1. de continentia cap. 7. referens damnationem eorum qui profeſſionis immemores, iugo domini quod volentes ſubiuerant, perfidè excuſſo, carnem maculabant, & recurrebant ad abortiuos concubitus; id eſt ad fœdas commi-

xtiones, quas vt celarent, homicidio ad ſacrilegam laſciuiam ſuperaddito impiabant ſe ſe, ſiue ante partum & naturalem fœtus excluſionem ex vtero, quod magis propriè ſonat nomen abortionis, ſiue etiam mox à partu.

10. Huiuſmodi clades miſerorum infantium, aduersùs ſacrum cœlibatum & deuotam Deo continentiam, ſtupidiſſimè vrgent hæretici. Et vt ſunt ad mentiendum proiectiſſimi, ea in hoc genere commentorum portenta obtrudunt, quæ omnes fabulas longiſſimo ſuperent interuallo. Nota inuerecundia conficta ab eis, & S. Vdalrico Auguſtano Antiſtiti affictæ epiſtolæ ad Nicolaum Papam, qua infantilium capitum ad ſex millia, à S. Gregorio in quadam piſcina poſt vetitas ſacrorum hominum nuptias deprehenſa, homines ne veriſimiliter quidem mentiri edocti, pro certa narratione venditarunt; cum ſit monſtroſiſſima fabula, nullo conficta iudicio,& pluribus ſcatens mẽdaciis quàm ſyllabis, vt accuratè monſtrat Bellarminus l. de Clericis c.22. Hic ipſe Bellarminus, pro monſtroſi huius commenti euerſione,eam à Germanis poppis gratiam retulit, vt ſimili calumnia innumerorum infanticidiorum ad celandas abditas turpitudines perpetratorum oneraretur; additis ad decorem & venuſtatem fabulæ, aliis commentis de peremptis poſt vitiationem mille quadraginta duabus fœminis, & concepta tandem tot cædium pœnitentia, aditáque æde Lauretana, & ibi peracta apud ſacerdotem exomologeſi,& grauiſſima mulcta ab eo impoſita; quæ legens miratus ſum Iacobo Gretſero venire potuiſſe in mentem, vt ea edito libro confutanda ſuſciperet; non modò quia vt ſapienter admonuit

admonuit S. Basilius l. de Spir. sancto, cap. 17. nimiùm stulta vix refelli queunt, sed etiam quia nimis falsa non sunt refellenda, ne credibilia esse existimentur, iuxta præclarum S. Athanasij præceptum epistola ad Epictetum *sub initium.*

Quanquam autem tales aliquas sacrarum personarum prolapsiones, & iam olim contigisse, & nunc quoque contingere fatendum est: tamē prorsus stupidè Sectarij, inuidiam hinc conflare tentant sacro cœlibatui, & professæ continētiæ. Et apud quosdam quoque improuidos Catholicos, vt est apud S. Hieronymum in calce epistolæ ad Demetriadem, *sanctum virginum propositum, & cœlestis Angelorúmque familiæ gloriam, quarundam non benè se agentium nomen infamat.* Quam criminationem, vna illa ex S. Ephremi testamento spongia exactè eluit. *Et inter duodecim Apostolos vnus erat proditor Iudas Iscariotes. Nostis verò quod etiam in vinea præter intentionem rubus germinare consueuit, & inter rosas, spinæ quoque nascuntur ac decerpuntur.* Alios Patres in eandem sententiam produco in opere de Iuda c. 17. §. 10. & plenè quoque inanitatem eiusdem criminationis aperio in tractatione de Apostatis à cœtu religioso, toto cap. 2.

Quanta charitatis clades in ea fœtus animati abactione.

11. Occasiones varias sceleris parentum, imò perimentium, quod exagitandum suscepimus, & adiunctos occasionibus illis nequitiæ cumulos, hactenus insecuti sumus. De causis enim & occasionibus ob quas interdum alij, eidem maleficio dant

operam, (vt de Eusebia Augusta Constantij vxore, Helenæ Iuliani Apostatæ coniugis, conceptibus per inuidiam insidiante, eósque curato aborsu, perdente, scribit Ammianus l. 16.) non est hîc dicendi locus, cum propriè scrophas duntaxat suscеperimus exagitandas, quarum vt dixi, sceleris causas & occasiones, hactenus insecuti sumus. Nunc ad ipsa iniquitatis penetralia subeundum est, & quæ ac quanta sit eius immanitas, vel si ex solis eius constitutiuis intrinsecis attendatur, considerandum. Et vt hoc caput superiori subnectamus, indéque huius faciamus initium, vbi superioris factus est finis; si magna charitatis perfossio est, cum vita matris agitur, fœtum abigere, & vitam concepti infantis vitæ propriæ posthabere, vt in superioris capitis extrema parte monstratum est, quantò tetrior & horribilior truculentia erit, innoxium fœtum, nec nisi de parentis scelere criminosum, funere acerbo mergere? Nam cum ob seruandam infantis vitam, prodigenda esset vita matris, excusatio nonnulla necessariæ crudelitatis, vt Tertullianus appellauit cap. 25. libri de anima, suppetere videtur ex summo cuique vitæ suæ amore, qui tantus est, támque nobis altè infixus, vt etiam viri sanctissimi ad aliqua abiectiora quàm magnanimos decere videretur, pro retinenda vita descenderint; vt disserit S. Chrysostomus orat. de SS. Bernice & Prosdoce. In euentu autem de quo agimus, quia extremam corpoream matris necessitatem seponimus, mera & pura crudelitas est; cuius tametsi magna labes est, violatio illa charitatis quæ admittitur exclusione fœtus à baptismo; tamen tam multis præterea aliis probris sordet, vt ne hoc quidem dissimulato, timenda

menda sit argumentorum detestationis ieiunitas,in tam locuplete substantia criminis, tot malitiæ ramos porrigente,tot venas defundente.

Iniustitia matris ex periculo vitæ propriæ, dimissa.

12. Eiusmodi in primis est malitia iniustitiæ propriè dictæ, & quidem multiplicis ac teterrimæ. Sed illam sanè iniustitiam dimittamus, quam Mercurialis l. 1. de morbis mulier. cap. 2. & Baptista Codronchus l. 1. de Christiana & tuta medendi ratione cap. 22. considerarunt; nempe mortis matri inferendæ periculum ob abortum. Rectè enim Codronchus obseruat, fabulosè scripsisse Agathonem l. 2. de fluuiis, herbam Cyuram vino maceratam & vmbilico impositam, absque matris periculo aborsum facere; cum tamen vera Medicorum peritorum doctrina ferat, matrem abortientem multa subire vitæ pericula, eo quod abortio præter leges naturæ & violenter fiat, & corruptiua fœtus sint venenata, deleteria, & naturæ humanæ inimica, à quibus cum infantis corruptione nihil nisi matris interitus iure expectetur:vel contingens ac per accidens sit, si non sequatur. Vnum id esse è tribus criminibus impiæ matris abortientis, notat S. Hieronym. epist. 22. Itaque adiungitur huic crimini, grassatio vel discrimen non leue grassationis in vitam matris, quæ cum solius Dei dominio subiaceat,nullo matris consensu, nulla iuris proprij cessione effici potest,vt eius quæcunque impetitio vacet labe iniustitiæ: & quidem illius ipsius, saltem inchoatiuè & reductitiè, cuius insimulantur Bio-

thanati, fœdè proiicientes animas, & è vitæ statione excedentes iniussu numinis; aduersus quod, is excessus, atrocem iniuriam continet, vt plenè prosequor in tractatione de virtut. l. 3. num. 117. & seqq. Sed eam (vt dixi,) iniustitiam nunc dimitto, quod tametsi in Deum admittatur, tamen circa matrem fiat, cuius interueniens assensus, colorem aliquem leuioris ea ex parte malignitatis inducit.

Labes homicidij in hoc scelere.

13. Itaque illud potiùs consideremus, admitti in hoc facinore tetrum & horrendum homicidium: nempe innocentis, cuiusmodi extra omne dubium est fœtus. Admitti hîc homicidium negare videtur Tiraquellus ad l. *si vnquam* C. de reuocand. donat. §. *susceperit liberos*, num. 148. ex Baldo & aliis Iurisperitis, quos refert nixos ea Domini apud Ioannem sententia, *mulier cum parit tristitiam habet, &c. cum autem peperit, iam non meminit pressura propter gaudium, quia natus est homo in mundum.* Hinc enim intulerunt DD. prædicti, infantem priusquàm vtero funderetur, & natus dici posset, non esse hominem de Christi sententia. At homicidium, vt ipse vocis cortex præfert, non potest esse nisi hominis. Vnde consequenter inferunt iidem Iurisperiti, quos magno numero ex nomine signat Tiraquellus ibidem num. 150. qui vterum vel animatum exanimarit, non puniri ex statuto puniente homicidam, & interfectorem hominis.

Sed quicquid sit de genere supplicij legibus decreto huic nequitiæ, quod diuersum est à pœna homicidio proditorio constituta; reuera tamen cerni in

in hoc scelere malitiam homicidij proditorij, rectè affirmat Molina tractat. 3. de Iust. disp. 27. num.2. & idem disertè habet antiquus anonymus Climaci Scholiastes gradu 26.num.81. Nec contrarium potest, nisi ridiculè, fundari in verbis Christi: cum Christus verbis allegatis, non in partu & natiuitate fieri hominem qui homo non fuerat, sed nasci hominem, vtique iam factum & præexistentem, dixerit. Hominem verò esse qui adhuc maternis visceribus concluditur, & supra cap.2. demonstratum est, & boni Latinitatis autores agnouerunt. Nam Iuuenalis Satyra 6. describens veneficæ artes, ait,

Tantum artes huius, tantum medicamina possunt,
Quæ steriles facit, atque homines in ventre necandos
Conducit.

En *homines in ventre*: Fauorinus item apud Gellium l. 12. cap. 1. interfici hominem in præcordiis per matrem perfidam pronunciauit. Idem multo magis diceret Tertullianus, qui cap.9. Apolog. hominem esse dixit, eum quoque, qui est futurus; hoc est, etiam conceptum vtero, dum adhuc sanguis in hominem delibatur. Sed hoc Grammaticum minutiloquium, missum faciamus. Nam quascunque tandem vsurpare voces placeat, de re ipsa non potest ambigi; cum constet, abortione animati iam fœtus curata,occidi viuum quid; non vtique plantanimum, vel pecuinum: Igitur humanum; de quo occiso ante Christi tribunal reddendam esse mulieri vltrò abortanti rationem, grauiter contestatur S.Augustinus serm. 244. de tempor. Optimè item Clemens Alex. 2. pædag. c. 10. *Secundùm naturam*

 (inquit)

(inquit) *nobis vita vniuersa processerit, si & ab initio cupiditates contineamus, & hominum genus quod ex diuina prouidentia nascitur, improbis & malitiosis machinationibus non interficiamus. Ea enim sub praetextu fornicationis, vtentes medicamentis quae omnino ad exitium attrahunt, simul cum fœtu, omnem humanitatem consumunt. Cum fœtu,* inquit Clemens.

Et quidem frequenter multiplicis.

14. Est verò qui admoneat, non singularem & vnicum fœtum, sed frequenter multiplicem, letho dedi per aborsum. Et cum prægnans planè ignoret, vnúmne an multiplicem, & quàm multiplicem fœtum aluo contineat, dubitare semper licet, multiplicísne, & quàm multiplicis homicidij sit rea, cum voluntariè abortat. Cúmque operans in dubio, astringat se eodem scelere quo is qui ex certa cognitione operatur, ob æquè deprauatam vtrobique voluntatem; manifestum est, nisi per inuincibilem multiplicis cædis ignorantiam, aliter accidat, impiam prægnantem voluntariè abortientem, multiplici se homicidio inquinare, quia dubitare meritò poteſt, ne multiplici fœtu grauetur, præsertim in primis ab animatione diebus ac mensibus, cùm motus luculentus, nondum argumenta præbuit vnitatis fœtus vtero conclusi. Scribit Ludou. Bonaciolus in Enneade muliebri cap. 6. rem esse non fabulosam, quod quædam duodecim fœtus; altera duodeuiginti; quatuor & septuaginta, alia; omnes efformatos, aborsu eiecerit. Addit, à nobili muliere, vnà centum & quinquaginta efformatos, vitæ compotes & suis secundis obuolutos fœtus præmaturè

præmaturè emissos per abortum: quæ cum fusos à se lumbricos arbitraretur, vocato medico, diruptæ secundæ minimi digiti magnitudine, fœtus humanos quot numerabam, exhibuerunt visendos, plerosque etiamnum viuos, & motu præditos. Denique testatur idem autor in Italia fœminam quandam septem fœtus humanos abortu fudisse, aliam verò sibi notam, tres emisisse, quod ait frequens esse. *Inuenitur etiam in iure ciuili,* (verba sunt Tertulliani lib. de Anima cap. 6. in fine,) *Graca quadam quinionem enixa filiorum, semel omnium mater, vnici fœtus parens multiplex, vnici vteri puerpera numerosa, qua tot stipata corporibus, penè dixerim populo, sextum ipsa corpus fuit.* Si Tertullianus respexit ad l. *antiqui.* ff. *si pars hæred. petatur*, quinquies quaternos enixam esse Græcam illam, fatendum erit. Vel *quinos quater*, vt habet emendatior lectio, quæ item habetur apud Plinium lib. 7. cap. 3. Qua ratione non semel duntaxat, sed quater enixus ille quinionis filiorum, contigisse dicendus erit. Exempla talia addensat ad eum Plinij locum Dalechampius. Meritò igitur prægnans vltrò abortiens, suspecta sibi esse potest multiplicis homicidij: Tametsi vnius duntaxat hactenus memini, quia ferè contingit, vt vnius duntaxat fœtus perdendi, cogitatio animum pulset.

Ac teterrimi, ob innocentiam fœtus.

15. Constat per abortionem voluntariam animati iam fœtus, admitti homicidium. Addebam verò, hoc esse homicidium teterrimum, quippe innocentis. Nam cædi innocentis adeò altè ac intimè combibitur

combibitur malitia aduersus ius ipsum naturale tali opere interdicens, vt nullius circunstantiæ appositione honestari possit. Itaque ex communissima & indubitata omnium Doctorum sententia, teste Molina tract. 3. de Iust. disp. 10. num. 1. & Valentia 2. 2. d. 5. q. 8. p. 2. ne si extrema quidem clades toti ciuitati immineret, fas esset innocentem trucidare vrgente Tyranno, implacabiliter toti vrbi succensuro, nisi innoxium ipsamet letho dedat. Grauissimorum quoque Doctorum, verissima (mihi quidem,) sententia fert, quamuis quoad bona fortunæ & honores ac officia, innocens Iudici priuata scientia compertus, mulctari possit ex scientia publica qua probatur nocens; tamen quoad vitam & membra, quia Dei solius dominio subsunt, mulctari eorum priuatione non posse illum quem Iudex contra allegata & probata innocentem esse certò nouit: nec posse prætexi bonum commune ex retentione iuridici ordinis, cum nullius boni quantumcunque ingentis & diffusi vano tectorio obducto, honestari possit ea innocentis interemptio, quam absque potestate fieri liquet; cum Deus vices suas in vitam hominis nemini commiserit, nisi potestati publicæ quoad noxios, verè noxios, quales reipsa non sunt, qui sola publica sententia noxij probantur, reipsa autem sciuntur innoxij. Sicut quia est intrinsecè malum accedere ad mulierem non suam, nemo quantumuis iuridicè probatus alicuius mulieris maritus, & per sententiam ex scientia publica latam iussus ad eam accedere, posset id sine scelere exequi: sed deberet potiùs mortem subire, quàm ea se fœditate contaminare.

16. Attigi hæc exempla obiter, vt ex eis perspici

vtcunque possit, quanta sit virulentia homicidij quo innocens perimitur, quandoquidem ne tam grauium quidem bonorum, quanta sunt illa quæ dixi, obiectu & captatione honestari potest. Violari in hac innocentis cæde ius naturæ, & Deum euerti possessione sacratissima, præclarè dixit Philo l. in decalogum, expendens præceptum secundum quinarij secundi, interdicens cæde hominis; additque admitti reuera in eo facinore sacrilegium, quod quia pulcherrimè firmat & repetit libro de specialibus legibus, placet hunc veluti limbum apponere rationi cui nunc insistimus. Perbellè enim in hunc locum cadit, cum nullus esse possit magis innoxius quoad necis demeritum, quàm fœtus intra materna adhuc viscera abditus, & nondum maturus. *Qui hominem occidit*, (inquit Philo,) *appellatur homicida, sed reuera est sacrilegus, & quidem insignis, quippe qui perpetrauit sacrilegium maximum, sublata è mundo re pretiosissima sacratissimáque: quando nihil est Deo tam simile, quàm hoc sigillum pulcherrimum expressum è matrice pulcherrima; ad exemplar ideæ rationalis effictum. Ergo quilibet homicida* (sed interfector infantis necdum nati omnium maximè, ob summam talis infantis ab omni demerito & culpa præterquàm parentali elongationem:) *confestim pro impio sceleratóque habendus est., ob perpetratum facinus impium atque nefarium; & debet è medio tolli vt maleficus. Meritus enim plurimas mortes, exsoluit se vnica, quia natura non fert eum affici pluribus suppliciis: nec iniquum videri potest, si quod prior fecit, idem & ipse patiatur.*

Hoc erga matrem fœtus suffocatricē & abactricem,

cem, quanquam seruari ita nequit, vt retrusa denuo in maternum vterum ibi suffocetur, seruatur tamen quatenus morte afficitur, vt habetur l. *penult.* C. ad l. Cornel. de sicariis, & l. *si quis aliquid* §. *qui abortionis*.ff. de pœnis. Idipsum pluribus prosequuntur Couarr. Clem. *si furiosus* p. 2. §. 3. n. 1. & 2. var. cap. 20. num. 10. Anton. Gomes t. 3. var. resol. cap. 3. num. 32. Mol. tract. 3. de Iust. d. 27. Ius Ecclesiasticum, quamuis seueritatem in huiusmodi nocentum corpora permittit legibus ciuilibus, tamen in animas, quo ciuilis potestas non pertingit, grauem vltionem pro tanto scelere exerit, variis decretis quæ adducuntur in Synodo Moguntina præside Rabano cap. 21. nimirum can. 21. Concilij Ancyrani, & can. 63. Concilij Eliberitani, ac can. 2. Concilij Ilerdensis. Aceruarunt in hanc rem non pauca, Ioannes Baptista Scortia in selectas Pontif. Constit. Theor. 376. & Zerola in praxi Episcop. V. *abortus.*

Itidem, parricidalis impietas in prolis corpus, & animam.

17. Homicidij in fœtum innocuum admissi, labem per se terram, & tam multis cum ciuilibus tum Ecclesiasticis quas perstrinximus pœnis dignissimam, cumulat atrocitas parricidij actiui, cum sit cædes personæ coniunctissimæ: vt propterea Philo initio libri de Sacerdotum honoribus, rationem reddens cur Deus edixisset offerenda sibi esse hominum primogenita præter omnium prouentuum aliorum primitias, affirmet causam fuisse, vt parentes animarum quoque suarum ac corporum

Deo

Deo primitias offerrent. *Nam liberi*, (inquit,) *ſunt parentum partes ſeparabiles : imo ſi verum fateamur, inſeparabiles : propter communem ſanguinem, & latentem quandam rationem generis dimanantem à maioribus, natiua beneuolentia coniungente affectus mutuos.* E contrario autem, liberorum pœnas, ob ſummam coniunctionem & aliqualem identitatem, redundare in parentes; idque acerbiſſimum eſſe parentum ſupplicium ſi plectantur in filiis, optimè tradit Iſidorus Peluſ. l. 2. epiſt.81. & latè proſequitur Petrus Faber l. 3. ſemeſtr. cap. 8. Itaque hæc matris immanitas in proprium fœtum, eſt veluti ſæuitia in ſeipſam; & ſicut officia materna ad pietatem pertinent, ita malignitas oppoſita ad impietatem refertur. Impietatis autem quæ in liberos exerceri poteſt, ſummum verticem occupat malitia quæ in geminata eorum cæde reperitur: id quod diligentiſſimè in hac nequitia eſt ſemper obſeruandum; non enim eſt cædes corporis duntaxat, ſed etiam animæ, cui immedicabile & æternum infert exitium interclusione baptiſmi.

18. Sic aggrauanda ſemper eſt atrocitas impietatis quam in nefario hoc opere agnoſcunt Chriſtiani Doctores. Lactantius 6. inſtit. 20. quodcunque homicidium criminatus; (corrigendus tamen quoad iuſta bella, & accuſationes capitales iuſtè inſtitutas, quas damnat, nec videtur admittere benignas interpretationes quas ad duriuſcula aliorum quorundam Patrum, bella omnia illicita Chriſtianis pronunciantium, adhibet Bellarminus l. de laicis cap. 14.) quodcunque inquam homicidium criminatus eo loco Lactantius, ſubdit. *Ergo ne illud quidem concedi aliquis exiſtimet, vt recentes natos liceat*

liceat oblidere. Recentes natos appellat, vt ex ſequentibus patet, non iam vtero fuſos, ſed in vtero abditos, mox ab animatione; nam ſic quoque fœtus dicitur natus, iuxta illud *quod in ea natum eſt.* Pergit. *quæ vel maxima eſt impietas. Ad vitam enim Deus inſpirat animas, non ad mortem. Verùm homines ne quod ſit facinus quo manus ſuas non polluant, rudibus adhuc & ſimplicibus animis, abnegant lucem non à ſe datam. Expectet verò aliquis vt alieno ſanguini parcant, qui non parcunt ſuo? Sed hi ſine vlla controuerſia ſcelerati & iniuſti.* Maxima impietas quam in corporum per impias parentes trucidatione intra vterum agnoſcit Lactantius, augeſcet ſupra maximam impietatem, ſi nexæ & conſertæ corporis morti in fœtu, mors item animæ ex baptiſmi negatione, ſuperaddatur.

19. Qua item ratione aggrauandum eſt parricidium quod paſſim in hoc ſcelere cerni docent Patres, æmulati modum loquendi Tullij in orat. pro Cluentio, cum Oppianici ſcelera, & prægnantem ad abortandum inductam deſcribit. Sed Tullius quidem habita ſolius corporis ratione parricidium dixit, quod multo auctiùs Doctores noſtri poſſunt agnoſcere, reſpectu inſuper habito ad interemptionem animæ, ob impeditam initiationem per Baptiſmum. Et cum hoc malitiæ auctario accipiendi ſunt, quoties parricidij notant hoc ſcelus. Ita Minutius in Octauio num. 53. *parricidium faciunt, antequam pariunt.* S. Cyprianus epiſt. 49. deſcribens Nouati ſcelera, inter alia hoc numerat. *Vterus vxoris calce percuſſus, & abortione properante in parricidium, partus expreſſus. Et damnare nunc audet ſacrificantium manus, cum ſit ipſe nocentior pedibus,*

quibus

quibus filius qui nascebatur occisus est? Idem voluit S. Chrysostomus homil. 24. in ad Rom. *in mor.* cum hoc, vt vocat, *enorme flagitium*, aliquid esse ait supra homicidium. Locum infra dabo. S. Hieronymus epist. 22. agens de Virginibus fatuis ementientibus virginitatem. *Nonnullæ cum se senserint concepisse de scelere, abortij venena meditantur, & frequenter etiam ipsa commortuæ, trium criminum reæ, ad inferos perducuntur; homicidæ sui, Christi adulteræ, necdum nati filij, parricidæ.* Theodoretus lib. 9. de leg. *sub finem*, adducta Platonis lege quam ait esse lachrymis & igne dignissimam, de abortione curanda cum contigerit fœtum concipi vltra tempus gignendi lege constitutum. *Quid verò* (inquit) *vnquam tale, vel Echetus vel Phalaris, legibus suis instituit? Quis tale parricidij genus est vnquam ausus? Nam qui prohibet fœtus in lucem edi, abortitiis profectò pharmacis infantes corrumpi iubet.*

20. Hæc ad auxeses non esse referenda, sed rem exigendo ad rigorem scholasticum, veram & propriam parricidij rationem in hac cæde per matrem patrata reperiri, affirmat Mol. tract. 3. de Iust. dis. 27. num. 2. Ioannes Hessels lib. 3. in Decalog. cap. 157. & Antonius Gomes t. 3. var. resol. cap. 3. num. 3. testatus esse communem doctrinam. Neque enim vox *parricidij*, ad cædem paternam arctanda est, vt fecit Fabius l. 8. cap. 6. etymologiam nominis spectans: sed vt occisio ascendentis cuiuscunque per descendentem nomine parricidij propriè ac formaliter sumpti donatur, ob necessitudinem summam quæ inter personas illas intercedit; ita vicissim parricidium est & dicitur, interfectio descendentis per ascendentem, ob eandem supremam con-

iunctionem personarum ita nexarum. Et ita ferunt multa iura, nominatímque lex vnica C. *de his qui par. vel liber. occiderunt.* & §. *Alia deinde lex.* inst. de pub. iud. si igitur tantam atrocitatem sceleris, quantam præfert vox *parricidij*, non penes solum corporeum personæ coniunctissimæ exitium attendamus; sed etiam penes cædem animæ infantis, quæ baptismo prohibita peribit in æternum, habebimus cumulum nequitiæ, & immanitatis, ac impietatis, supra quàm dici & concipi queat exaggeratæ; & ad tantam molem criminis horrore perculsi, mirabimur & stupentes hærebimus, quod non in fœminas modò, quarum tenerior & mollior est sexus, sed & in matres, quibus nihil edidit natura ad amorem ardentius, & quidem Christianas, quæ æterna prolis in vtero enectæ damna, & vindicem oppressæ innocentiæ Deum nouerint, cadere tanta iniquitatis & truculentiæ monstrositas possit.

21. Quod si S. Cyrillus in simplici homicidio tantam sceleris atrocitatem agnouit, quantam apud eum legere est hom. 8. Pasch. quid de hac parricidali in corpus & animam impietate diceret, nemo non videt. Exclamat ille in homicidam quemcunque, tanquam in immitem bestiam; conuelli ab eo naturæ legem expostulat; miratur quomodò iacens occisi cadauer spectans, non sibi dehiscere tellurem optet; queritur quod terram quam habet optimatum frugum parentem, & nutricem perbenignam, iniuria afficere non dubitarit infuso illi innoxio sanguine. Ferrum quoque ad tam multa vitæ commoda pernecessarium adiumentum, iniuria affectum ob tantam eius peruersionem expostulat.

postulat. Nam cum sit diuinitùs suppeditatum ad terræ proscissionem,& arborum culturam,vel ferarum animantium iugulationem & depellendas imminentes ab eis iniurias, humana peruersitas illud contaminauit, ea vsurpatione ad vsum planè extraneum; quam *sceleratissimam humani ingenij fraudem* appellat Plinius l. 34. cap. 14. & ipse in hac optimi vitæ instrumenti peruersione expendenda insignis. Denique interrogat S. Cyrillus homicidam, quásnam manus ad Deum sublaturus sit inter orandum? Eásne quas cruentarit humano sanguine, auditurus reponentem Deum illud Isaiæ. 1. *cum extenderitis manus vestras, auertam oculos meos à vobis; & cum multiplicaueritis orationem, non exaudiam, manus enim vestræ; sanguine plenæ sunt.* Hæc & alia, quæ ibi, & homilia 7. in quemcunque homicidam corporum vrget S. Cyrillus, valent multo magis in parricidium quod exagitamus, quo persona omnibus titulis obstricta ad fouendum fœtum, impiè in illum grassatur, non corpori tantùm,sed & animo æternam cladem malignissimè & truculentissimè inferens.

Iniuria in coniugem, frequens in eodem facto.

22. Nexuit cum hoc teterrimo malitiæ gradu, aliũ haud minùs furuum ac tetrũ S. Chrysostomus homil. 24. in ad Rom. *sub finem*; nimirum iniuriam atrocem in coniugium. Non dico in coniugem, quanquam hic quoque violatur, si mulier coniugata sit, & virum fraudet prole quam ex ea quæsiuit.Nam si in vxore,negatio debiti coniugalis

eſt contra iuſtitiam, multo magis contra iuſtitiam erit fruſtratio finis in quem primariò ordinatur actus ille, nempe prolis extinctio ex quo concepta eſt. Quis verò inficias eat, iniuriam fieri colono, ſi quis poſt aruum excultum, & iactum ſemen, cum iam lætæ ſegetes erumpunt, vaſtet eas adhuc herbeſcentes, & necdum ad meſſem maturas? At notiſſima eſt proportio agri ſeminati, & arui genitalis, aluíve, è qua ſpicæ rationales poſt ſationem progerminant, vt ſcitè de more dixit Baſilius Seleuciæ orat. 4. deſcribens attonitam Euam, cum prodiens ex aluo germen, naturam numero propagatam, & partita corpora, ſpicas rationis compotes, ſpectaculo inopinabili nec ante viſo, erumpentes perſpexit: ad quem locum Baſilij, multa Dauſqueius in hanc allegoriam è Græcis corrogat, laudato præſertim Nonno Dion. lib. 12. Sed multo plura è Græcis ſimul ac Latinis aceruauit in eandem rem Contradus Riterhuſius ad l. 4. Halieutic. Oppiani ad v. 26. Addendúſque Nyſſenus qui orat. de mortuis, hominis formationem cum ſpicæ progerminatione ſcitè componit. Et perpulchrè quoque Clem. Alex. 2. pædag. cap. 10. *initio*. Alios adduco in Scalis ad Deum Gradu 11. pag. 291. adiungíque poteſt ſomnium quod eſt apud Artemidorum lib. 5. num. 63.

Alio exemplo, hanc iniuriam in maritum expreſſit S. Auguſtinus ſerm. 244. de tempor. Agens enim de mulieribus coniugatis, vt ex antecedentibus & conſequentibus patet, dehortatur eas à facienda vltrò abortione, exemplo ancillarum & colonarum, quas cenſerent cum graui dominorum iniuria aborſum facere, ſubductis iniuſtè mancipiis

per

per earum partus aduenturis. Denique Tullius in orat. pro Cluentio, hanc mariti iniuriam à fœmina vltrò abortiente illatam, apertè agnoscit; memorans cum ipse esset in Asia, mulierem Milesiam, quod accepta à secundis hæredibus pecunia, partum sibi medicamentis abegisset, rei capitalis esse damnatam: *Neque iniuria* (inquit,) *quæ spem parentis, memoriam nominis, subsidium generis, hæredem familiæ, designatum Reipublicæ ciuem sustulisset.*

Iniuria in coniugium, eidem semper nexa.

23. Hanc igitur in coniugem iniuriam, voluntario aborsu irrogatam, agnosco ipse quoque, dummodò vir ab hoc scelere abhorreat. Sed alia est iniuria in coniugium, quam à S. Chrysostomo in hoc scelere deprehensam dixi. Hortatus eo loco ad officium vir sanctus, spurcum maritum ab vxore alieno animo, vagantem autem per fornicum cloacas, vrget nominatim quod impia mater detestabili malignitate in fœtum sit grassatura, idque adultero inducente ausuram execratur. Stomachatus ergo primùm D. Chrysostomus aduersus scortatorem, quia seminat quod metere non licet, & satorem si metatur magno afficiet dedecore, subiungit. *Quid seminas vbi aruum ipsum, fructum corrumpere studet, vbi multa sunt partum excludentia, vbi ante generationem cædes? Scortum enim non permittis vt scortum tantummodò maneat, sed & homicidium patrare facis. Vides quomodò ex ebrietate fit scortatio, ex scortatione adulterium, ex adulterio cædes, imo cæde etiam peius quid? Neque enim habeo quo flagitium istud enorme exprimam. Nam non solùm quod natum est*

occidit, ſed & ne naſcatur, prohibet. Quid ergo & donum Dei ignominia afficis? Quid ipſius legibus repugnas, & quod execrandum eſt, velut laudabile perſequeris, generationiſque promptuarium, facis promptuarium occiſionis, & mulierem quæ ad puerorum generationem data eſt ad necis artificium inſtruis? &c. *Licet enim res iſta muliebri agatur audacia, cauſa tamen tibi imputabitur.* Leges diuinæ quas conculcari ait, promptuarium generationis & vitæ fauiſſam, efficiendo tumulum & ſepulchrum; dona Dei quibus ignominiam inferri queritur, interclusione partus; iura denique illa quæ conuelli deplorat, aruo ipſo fructum exortum corrumpente; hæc inquam omnia, aliud non ſunt, quàm fœdera connubij, & diuina thori immaculati inſtituta ad liberorum procreationem ac eductionem in hanc lucem, per natiuitatem & partum. Ea quippe caſſa reddit hoc ſceleris prodigium, planéque peruertit: cum connubiale commercium ad quod connubij iura diriguntur, aliud non ſpectet, quàm liberorum ſuſceptionem, quæ hoc maleficio prohibetur: perinde enim eſt non gigni liberos, ſi materno vtero immoriuntur.

24. Nemo dilucidiùs, huius in coniugium iniuriæ atrocitatem expreſſit, quàm S. Auguſtinus l. 1. de nupt. & concup. cap. 15. vbi coniuges qui prolis ad lucem hanc exortum prohibent, de eius ſententia, *quamuis vocentur, coniuges non ſunt; nec vllam nuptiarum retinent veritatem, ſed honeſtum nomen velandæ turpitudini obtendunt.* Et mox. *Aliquando eo vſque peruenit hæc libidinoſa crudelitas, vel libido crudelis, vt etiam ſterilitatis venena procuret, & ſi nihil valuerit, conceptos fœtus aliquando*

intra

intra viscera extinguat ac fundat, volendo suam prolem prius interire quàm viuere; aut si in vtero iam viuebat, occidit antequàm nascatur. Prorsus si ambo tales sunt, coniuges non sunt. Et si ab initio tales fuerunt, non sibi per connubium, sed per stuprum potiùs conuenerunt. Si autem non ambo sunt tales, audeo dicere, aut illa est quodammodò meretrix mariti, aut ille adulter vxoris. Vides firmari ab Augustino eam Theologorum doctrinam, qua tradunt, conditiones bono prolis repugnantes, si qui sub eis coniugium inirent, esse contra matrimonij substantiam, illúdque prorsus irritum reddere: & talem esse conditionem de conceptu impediendo, vel prole suscepta per aborsum eiicienda, alitérve intra vterum necanda: in quam rem multa iura & DD. aceruat Thomas Sanches nunquam satis laudati operis de Matrim. l. 5. disp. 9. consentiúntque Hurtado disp. 7. de Matrim. difficult. 8. Basilius Poncius l. 3. de Matrim. cap. 11. num. 2. & Rebellus 2. p. lib. 2. q. 10. s. 3. num. 16.

Connubij sanctitas, ad idem expensa.

25. Vt autem propositæ in connubium iniuriæ indignitas & atrocitas appareat, roborentúrque hactenus disputata ex SS. Chrysostomo & Augustino; considerandа obiter est connubij sanctitas, indicatis breuiter paucis aliquot locis, quibus eximij Patres, diuina hæc instituta magnificentissimè celebrarunt. Plura ab iis licebit repetere, qui iura connubiorum, vnáque eorum laudes & decora ex instituto sunt persecuti, *nec immeritò,* vt cum Cassiodoro dicam lib. 2. epist. 11. *quia in honore esse*

meretur, vnde reparatio posteritatis acquiritur. Apud Basilium ergo Seleuciæ l. 1. de vita B. Theclæ, cum ex Ethnicorum, tum ex ipsiusmet B. Pauli persona, multa & insignia coniugij encomia proponuntur. Libo nonnulla.

In primis Thamyris qui S. Theclæ nuptias ambiebat, séque ea spe deiici per Apostoli conciones videbat, eo in iudicium tracto, sic præter cætera de Paulo ait. *Matrimonium vituperat, quod meritò quis originem, radicem, ac fontem naturæ nostræ vocitauerit; ex quo patres, matres, filij, familiæ, vrbes, agri, vici emanarunt: à quo nauigatio, agricultura, & quæcunque terræ artes; à quo regnum & Respublica, leges, Magistratus, iudicia, exercitus, tribunatus; à quo Philosophia, Rhetorica, omnéque liberalium disciplinarum agmen; à quo denique, quod præstantius est, templa, delubra, sacrificia, cæremoniæ, mysteria, vota, supplicationes profluxerunt. Hæc enim omnia, & alia quæ ne longiore oratione vti necesse sit, à nobis omissa sunt, ab hominibus quidem perficiuntur & fiunt, porrò homo velut matrimonij seges est.* Concludit, *coniugium rem esse omnium pulcherrimam*, per quod & nos in vitam venimus, & hac luce fruimur.

Nec Apostolus Thamyridi apud Iudicem reponens calumniarum dilutionem, parcus est matrimonij laudum. *Et matrimonium quidem* (inquit,) *à Deo in remedium subsidiúmque totius humani generis concessum est, & in libidinis simul medicinam: ac velut fons quidam atque affluentia & continuatio communis generis, à Deo rerum omnium conditore excogitatum; pro salute, conseruatione ac prorogatione vitæ hominum, aliis in aliorum locum subeuntibus, naturámque*

naturámque identidem intercidentem, denuò inſtaurantibus.

Tandem Proconſul B. Theclam à virginitatis ſtudio reuocans, ſic ait præter cætera. *Quid tibi velis quod deinceps coniugium fugias, dicere non poſſum, rem adeò præclaram, honeſtam, & ab omnibus hominibus, diiſque ipſis vno ore laudatam: Hoc enim vt verbo complectar, terram vniuerſam hominibus aliiſque animantibus implet: Implet & aëra volucribus: quin & mari donat illa quæ in mari naturæ lege nutriuntur. Hoc ipſiuſmet mortis naturam corrigit, pro iis quos ipſa deprædatur, alios qui porrò viuant, inducens, propè vt immortale iam genus noſtrum ſit, adnaſcentibus ſemper hominibus, qui abeuntium naturam, ordinem, vſum repræſentent. Hoc pudicitiæ optimus Magiſter, terminus, cuſtos, legitimo concubitu illegitimas libidines coïtúſque ſemper impediens: hoc liberos ingenuos, à nothis & non debita commixtione natis, ſecernit: hoc probæ ſobolis index exactiſſimus, hoc familiarum appellationes ſynceras conſeruare nouit, hoc bonorum ſucceſſiones quibus debentur attribuit. Quid igitur coniugium fugis, rem adeò piam, decentem, pulchram?*

26. Amphilochius, Iconij vbi hæc omnia diſputata ſunt, poſtea Antiſtes orat. de occurſu Domini, *ferè initio*, concinniſſimè in hanc ipſam rem diſſerit, his præter cætera. *Honorandum matrimonium ſuperat omne donum terrenum; quippe cum ſit arbor fructuoſa, cum ſit elegans planta, cum ſit radix virginitatis: quippe cum more agricolæ excolat ratione præditos ramos animatos: quippe cum benedictio mundi & incrementum ſit, cum genus conſoletur, cum homines efficiat, cum diuinam imaginem quaſi pictor*

effingat, cum Dominum habeat qui ei benedicat, cum totum mundum ferre valeat, cum ab illo regatur & administretur quem vt humanam etiam naturam indueret, flexit & exorauit; cum liberè dicere possit, ecce ego & puelli quos Deus mihi dedit. Aufer honorandum matrimonium, & non inuenies florem virginitatis. Inde namque & non aliunde, colligitur virginitatis flos.

Iconiensibus coniugij encomiis, attexo, quæ Theodoretus vernantissima oratione in hanc rem protulit serm.8. de prouid. ex persona casti Ioseph, spurcam heram ad flagitium inuitantem, repellentis. *Matrimonium generis nostri fontem, & via ad vitam deducentis ianuam, violare non ausim; cuius beneficium est, quod humanum genus non deficit, quod idem naturam hanc morte aboleri non permittit, sed plantatione sua secantis manum vincit; & germinatione, metentis falcem superat; quod verni temporis naturam imitatur, quod post eam quæ hyeme facta est prædationem apparens, quæ per hyemem spoliata & exuta sunt, denuò vestit.* Copiosè idem Theodoretus matrimonij decora persecutus est l. 5. epitomes diuin. decretor. cap. de matrimonio, & breuissimè, sed optimè l. 12. contra Græcos, vbi Epicurum & Democritum, quòd nuptias præ curis quas inferunt auersarentur, accusat; laudat verò Platonem, *qui inter hominis bona, nuptias collocat, quas etiam immortalitatis tuendæ inuētum, generísque humani stabilitatem appellat.* Nec omittit suffragium sacrarum literarum, quibus nuptiæ sunt in honore, quòd genus humanum augeant, & à vitæ ratione immundis suibus congruente, liberent.

Diuina

Diuina figlina hoc scelere profanatur, vertitúrque in sepulchrum.

27. Quod coniugij encomiasten hîc non agam, tempero pluribus: præsertim quod hæc pauca quæ protuli, satis supérque esse possunt, ad vim argumentationis quam contra scrophas liberorum in vtero interemptrices, petebam ex matrimonij violatione, quod reuera nullum redditur, prorsúsque euertitur; cum ex officina generis humani, per hanc nequitiam, vertatur in volutabrum petulantiæ atque dedecoris: & locum ex Dei institutione sanctum, mineras inquam generis nostri, quæ peculiari ratione principi humani generis sunt addictæ, malignè euertat & polluat, mutétque in sepulchrum cadauerum. Esse enim aruum genitale in quo formamur & fingimur, diuinam veluti figulinam, in qua Deus ipse inenarrabili dignatione manum limo nostro admouens, non per virtutem aliquam creatam substantiæ seminis inanimatæ consertam; (quis hoc credat? cum res inanima viuentem procreare principaliter nequeat, vt in hanc rem argumentatur Scotus in 2. d. 18. & multi apud Leonicenum opusc. de vi formatiua:) sed immediatè per seipsum, hominem effingat ac formet, vt causa saltem primaria, cum Galeno statuit Dandinus 2. anim. digress. 28. §. *de concursu sexus vtriusque ad procreationem*, & annuunt alij, iuxta quos Deus nunc quoque hominem seipso principaliter procreat, æquè ac olim in campo Damasceno Adamum suismet manibus compegit. Docet hoc disertè S. Chrysostomus homil. de animatione & formatione

tione Adæ, concludens his verbis. *O rem miraculi plenam? Conditur templum in alio templo. Formatur infans in vtero, domus in domo construitur, & exterior illa domus minimè rem sentit.*

Suffragati videntur alij quidam Patres, æquè Deum operantem in occulto & in inferioribus terræ, hoc est in vtero formantem ossa & substantiam fœtus, verbis amplissimis celebrantes, vt Lactantius l. de opif. Dei cap. 19. & S. August. l. 6. de Genesi ad lit. cap. 13. & l. 2. de nupt. cap. 13. fauente Scriptura Iob 10. & 31. & Psal. 138. Quod si ea immediata Dei solius tanquam causæ actiuæ primariæ principiatio in hominis efformationem non placeat; nec abs re, vt benè statuit Molina 1. p. q. 2. artic. 3. & Conimbr. 1. de gener. cap. 4. q. 26. art. 1. manebit tamen tota vis argumentationis propositæ, quia certum est diuinæ manus interuentum in hominis compactione non deesse. Vnde Clemens Alexandr. 2. pædag. cap. 10. vocat parentes, *diuini muneris opificialis participes.* Et initio capitis, ait. *Ea ratione fit homo Dei imago, quatenus homo cooperatur ad generationem hominis.* Cooperatur enim Deo, qui ob vniuersalem agendi vim, potestatémque independentem, est in ea operatione agens vniuersale, cuius figlina & officina, vterus est, in qua *Ipse figulus, carnium nostrarum cœnosum lutum, vapore sui spiritus animauit, & materiem fluidam atque terrenam, ignito calore decoxit*, vt verba S. Maximi vsurpem ex homil. de Iuda proditore. Est ergo vterus, locus sacer, ob Dei inibi assistentiam, & summoperè splendentem prouidentiam, & tam artificiosam operationem à Galeno quoque & aliis Ethnicis celebratam tan-

quam

quam ſtuporis plenam & miraculis refertam.

Profanat & inceſtat impiè, ſacrum hunc & religioſum locum; hoc inquam Dei inoperantis templum, nefaria mulier, diruens diuinam in eo fabricam: & quæ Deus perfecerat deſtruens, locum procreationis humanæ, commutat ſede exitij, atque ſepulchro. Et erat quidem etiam poſt animationem fœtus, eodem loco ſepulchrum, ſi Nilum audimus orat. 1. de Paſch. apud Photium Cod. 276. cuius hæc eſt oratio. *Formatur tanquam in ſepulchro, in vtero, nondum exiſtẽs infans, natura faſciis inuolutus, & ſimilis eſt mortuo faſciis ſepulchralibus conſtricto. Nam mortuorum quidem vultus, arctiùs concluſus eſt, os in vtero mutum, manus & pedes in ventre tanquam in tumulo extenduntur. Matrix egregium fœtibus ſepulchrum eſt, & ſepulchrum quidem fœtoribus non carens. Tali fœtus formatus in ſepulchro, formantis nutum vocatus ſequitur.* Hæc tamen Nili allegoria tametſi concinnitate ſua mulcens Lectorem, non niſi allegoria eſt: nec reuera conditorium dici poteſt (ſi res ad veritatem exigatur,) locus in quo vita confertur.

28. Aliò autem ſpectauit Gregorius Palamas in Proſopopœia animæ & corporis, *non multum ab initio*, cum animam induxit ſic loquentem. *Simul ac cum hoc mortali coalui, ac antequam fœtus vitam accepit in vtero cum ſepulto vnà ſepelita, & velut in duplici ſpelunca Sara mortua cadauer Abraham ſepeliuit, ita & ipſa duplici monumento infodior.* Hæc aliò ſpectare, quàm ad vterum ſepulchri nomine donandum ob infoſſum illi infantem, monſtrant iſta quæ continenter ſubdit Palamas. *Nam ex ſapientum ſententia, ſi corpus eſt meum ſepulchrum, id*

verò

verò in vtero tumulatur, quidni duplici loculo, fœtu quem embryonem vocant, & vtero consepelior? Et mox, exitus è corpore materno sic describitur. *Illhinc quasi è tumulo prodeuntes,* corpus & animus, *vnà sepulti, vterino quidem sepulchro defungimur; ego verò,* anima, *in corporeo etiamnum insisto, hareóque.* Alludit vt vides ad Platonicam de corpore humano sententiam, quæ σῶμα veluti σῆμα, corpus inquam vt sepulchrum animæ statuebat, & referente Nicephoro l. 17. cap. 27. & 28. damnata est in 5. Synodo, ac longo argumentorum ordine disiicitur à S. Cyrillo l. 1. in Ioan. c. 9. necnon à Gregorio Nysseno l. de homin. opif. cap. 28. & 29. Ex quo obiter liquet, & librum de homine vbi cap. 6. contrarium traditur, Nysseni non esse; & quod aduersus hanc veritatem in nõnullis indubitatis tanti viri scriptis legitur, infartum esse ab Origenistis, vt monuit S. Germanus Constantinop. apud Photium C. 233. Hoc igitur non asserit Palamas, tametsi schismaticus & aliorum errorum compertus: sed tantùm citra assertionem alludit ad illud Ethnicorum sapientum placitum. Idque ex eo clarius perspici potest, quod mox idem Palamas, infantẽ è matris corpore quæ animæ maternæ veluti sepulchrum est, ad aliud sepulchrum suum externum, cum nascitur, perduci commentatur. Ait enim. *Hinc & eiulatus natalitiis cantibus ex aduerso respondentes, & vndique deuincientes fascia, & cunabulorum vincula sepulchralibus ligamentis cognata, & lectuli seu cunæ, euidens imago monumenti; vt hinc etiam mihi,* animæ, *molestia conduplicentur, secundis his mihi post prima vinculis impositis. Non enim à sapientibus illepidè multis appellationibus & coniugatis id vocatur,*

sepulchrum,

sepulchrum, custodia, amictus, monumentum, δέμας παρὰ τὸν δεσμὸν, à vinciendo. Protuli tam multa, vt liqueret, Palamam maternum vterum nequaquam habere pro conditorio infantis, nisi ratione corporis totius materni cuius pars est vterus. Id enim maternæ animæ quasi sepulchrum est iuxta Platonicam allegoriam.

At non iam allegoricè, & per meras translationes verborum, sed reipsa maternum vterum infantis sui sepulchrum facit impia mater, quæ volens abortat, alitérve in vtero infantem necat. Vnde Propheta, diei in qua natus erat succensens, in ea verba propriissimè erupit, *vt fieret mihi mater mea sepulchrum*; cum sibi suffocationem intra materna viscera imprecaretur. Veréque tunc, inferiora terræ in quibus substantiam suam à Deo factam aiebat Dauid psalmo 138. euadunt inferiora illa terræ, in quæ introituros hostes suos cum partes vulpium facti essent, idem Regius Propheta psalmo 62. denunciabat.

Iniuria coniugio per hoc scelus irrogata, concluditur.

29. Hac igitur materni vteri in quo à Deo figulamur transformatione in sepulchrum, violatur coniugium, quia eius officium ac finis prorsus euertitur. Vnde tametsi interdum, alter coniugum quo annuente huiusmodi cædes peragitur, non afficiatur formali iniuria; & aliquando etiam accidat vt neuter eam sustineat, quia communi voluntate executioni mandatum est maleficium, tamen iniuria cóiugio illata quam coniuges remittere non potuerunt,

runt, ſemper perſeuerat. Sicut nulla prorſus iniuria admitteretur formaliter in Caium & Bertam matrimonio deuinctos, ſi Caius Bertæ non renuentis lenonem agens, eam adultero conſpurcandam obiiceret, & tamen non abeſſet ab ea turpitudine, iniuria in coniugium & ſtatum matrimonij, vt benè notauit Leſſius l. de Temper. cap. 3. num. 73. Quod aliter dicitur, inferri tunc iniuriam coniugibus, quatenus coniuges ſunt. Sicut percuſſio Clerici annuentis ſe percuti in ſatisfactionem, iuxta morem patriæ, iniurioſa dicitur cap. *contingit primum.* de ſent. excomm. non quidem ipſi Clerico ſic percuſſo, cum annuerit & voluerit percuti; volenti autem non fiat iniuria; ſed toti Ordini Clericali, vt docet Gloſſa ad reg. iuris 27. vel Clerico formaliter provt Clerico. Similiter ergo coniuges iſti, non coniuges, vt ex D. Auguſtino ſupra retulimus, ſedem vitæ nefaria abuſione vertentes in conditorium atque ſepulchrum, volentes nolentes iniurij eſſent in coniugalem ſtatum, ſiue in ſeipſos quatenus coniuges.

Ipſi Ethnici, eam nequitiam execrati.

30. Auerſatus eſt ex Ethnicis hanc truculentiam Ariſtoteles 7. Polit. cap. 16. ſed ita vt anticipatum ſcelus labe purgarit. *Propter filiorum* (inquit) *multitudinem, ſi fœtus exponi maiorum inſtituto prohibeantur, determinanda eſt filiorum procreandorum multitudo: ſed ſi quid præterea fuerit genitum, abortionem ante ſenſum & vitam facere conueniet. Nam poſtquàm concepti ſunt, & ſenſum ac vitam acceperint, nefas eſt attingere eos.* Nefarium, vt vides, cenſet

censet Philosophus, fœtus ex quo sunt concepti in vtero, & vitam viuere sensitiua aliqua functione edita deprehenduntur, attingere: vtique ad perdendum eos, quicunque sit attactus ille: & siue poculo venenato hausto, siue compressione validiore ad suffocandum idonea, siue alio quocunque modo vitæ infantis insidiante, peragatur. Bene hoc & optime Aristoteles; consenseruntque in Ethnicismi caligine, quotquot oculis non effossis, lucem ex se conspicuam percipere valuerunt. Ad id se iuramento adegisse Hippocratem, ostendit Mercurialis l. 1. de morb. mulier. cap. 2. Phauorinus Philosophus apud Gellium lib. 12. cap. 1. referens conatum prægnantium illarum, *quæ commentitiis fraudibus nituntur, vt fœtus quoque ipsi in corpore suo concepti aboriantur*; subdit, esse *publica detestatione communique odio dignum, in ipsis hominem primordiis dum fingitur, dum animatur, inter ipsas artificis naturæ manus, interfectũ ire.* Musonius apud Stobæũm serm. 194. in farragine Gesneri, testatur priscos legislatores graui animaduersione hanc malignitatem coercuisse. Theodorus Priscianus Medicus lib. gynæc. ait id esse fœdum crimen quo non deceat innocens Medicorum officium maculari. Scribonius Largus epist. ad Caium Iulium, idipsum detestatur. Vides non vnum Aristotelem, hoc scelus auersatum.

Anteoccupatio animationis, an Aristoteli probata, & quàm horrida.

31. Sed illud ab Aristotele, loco allegato, execrabiliter pronunciatum videri potest, quod vbi

liberos iam natos exponendi vsus non viget, (& nullibi sanè viget, vbi non est funditùs excisa humanitas,) annuere videtur, vt anteuertatur animatio fœtus iam seminati, & curetur excretio genituræ in eo statu. Nam postquam numerus liberorum respondens facultatibus susceptus fuerit, *si quid præterea genitum fuerit*, (inquit) *abortionem ante sensum & vitam facere conueniet.* Autor quoque libelli de natura pueri, Hippocrati inscripti, *non multùm ab initio*, scortum quoddam ne grauiditate vilesceret apud procos, ad eiiciendum exceptum semen ante fœtus animationem, à se inductum, modo eiiciendi indicato testatur; quod frigidè admodùm excusant Mercurialis l. 1. de morbis mulier. c. 2. Cordæus comment. 3. ad l. 1. de mul. s. 2. & Laurentius l. 8. anatom. q. 19. supponentes id quidem ab Hippocrate edoctam fuisse cantatriculam illam, sed inde ab impietate & periurio liberari Hippocratem existimantes, quod non abortum qui intra septiduum nondum plenè conformatis partibus accidere non potest, sed effluxionem, vt apud Aristotelem nominatur l. 7. de nat. anim. c. 4. siue ἔκρυσιν suaserit. Verùm ea effluxionis, meditatò facta causatio, est detestanda nequitia; quam si Hippocrates docuisset, næ ille turpissimè lapsus esset, nec nisi absurdissimè de eo dixisset Macrobius, nec fallere, nec falli vnquam potuisse Hippocratem. Verùm quod liber ille de natura pueri, germanus Hippocratis, an potiùs Polybi sit, dubitauit Galenus l. de fœtus formatione. Disertè autem negat Horat. Augenius l. 12. epist. 71. & Baptista Syluaticus controu. 82. Non cohæret sanè abominatio quam autor libri illius à se patratam refert, cum iuramento illo
solemni

solemni quo Hippocrates se obstrinxit, ad seruandam semper indemnitatem prægnantium. Non esse autem iusiurandum illud Hippocrati suppositum, vt aliqui sunt suspicati, latè monstrat Moxius l. 2. de venæ sect. in morb. acut. cap. 15. Sic igitur, de placito illo quod ex libro de natura pueri referebatur, pronunciandum est.

32. Aristotelem verò, probabile est aliud noluisse, quàm satius esse eiicere genituram ante fœtus animationem, quàm post iam inditam animam; de quo nulla est dubitatio. Est enim longè truculentius, sæuire in fœtum vita præditum, quàm ne ad vitam perueniat impedire. Et quamuis vtrumque nefarium sit, tamen absque controuersia longè detestabilius est occidere fœtum iam viuum, quàm prohibere animatione nondum viuentem. Itaque iuxta eam Theologorum regulam, qua docemur fas esse obfirmato ad patrandum alterutrum è duobus malis, posse sine culpa suggeri, vt illud potiùs admittat quod leuius est, non malè Aristoteles, coniuges numerositate prolis grauatos, & præ egestate illam iam viuam perdere fixum habentes, admonet consultiùs facturos, (cum vsu coniugij carere renuent, nec tamen liberos ad vitam iam susceptam promouere volent;) minùs certè peccaturos, si anteuertant, & exclusione recepti intra vterum seminis, fœtum animatione prohibeant. Nihil video obstare, quominùs hic sensus in propositum Aristotelis locum cadat. Quamuis autem ea animationis anteoccupatio minùs mala sit, quàm viui fœtus interemptio; imo præ ista sit aliquod bonum, ea ratione, qua minus malum in comparatione ad maius, est aliquod bonum; tamen vt alia occasione

dictum est à Tertulliano l. de Monog. cap. 3. & in exhortat. ad castit. c.3. & l.1. ad vxorem c. item 3. *Quale hoc bonum est, oro te, quod mali comparatio commendat?*

Patrum in eandem conclamatio.

33. Absolutè autem & secundùm se rem spectando, abominabiliter facere quæ exceptum vtero semen meditatò eiiciunt, vt expleta libidine & exsaturata lasciuia inhibeatur fœtus animatio, & procreatio liberorum; eidémque abominationi subiacere qui fœminas ad id inducunt, vel iuuant, receptissimum est inter Christianos Doctores, doctrinæ Patrum insistentes, quorum nonnullos iuuat adscribere. Tertullianus c. 9. Apolog. purgans Christianos ab impacto infanticidij scelere, & retorquens eam impietatem in Ethnicos sanguinis liberorum suorum adeò prodigos, subdit. *Nobis verò homicidio semel interdicto, etiam conceptum vtero, dum adhuc sanguis in hominem delibatur, dissoluere non licet. Homicidij festinatio est, prohibere nasci, nec refert natam quis eripiat animam, an nascentem disturbet. Homo est, & qui est futurus, & fructus omnis iam in semine est.* Perspicuè agit de embryone nondum animato, vt rectè in paraphrasi expressit Zephyrus. Qui autem Tertullianum aliò detorquent, & de fœtu iam animato egisse volunt, acti in fraudem sunt, ex eo quod dicat, hanc esse homicidij festinationem, quæ verba mox commodè exponam, saluo hoc genuino sensu Tertulliani. Minutius quoque in Octauio n. 53. depellens calumniam illam infanticidij Christianis impactam. *Illum* (inquit)

(inquit) *iam velim conuenire, qui initiari nos dicit aut credit, de cæde infantis & ſanguine. Putas poſſe fieri, vt tam molle, tam paruulum corpus, fata vulnerum capiat; vt quiſquam illum rudem ſanguinem, nouelli & vix dum hominis, cædat, fundat, exhauriat? Nemo hoc poteſt credere, niſi qui poſſit audere. Vos enim video, procreatos filios nunc feris & auibus exponere; nunc adſtrangulatos miſero mortis genere elidere. Sunt quæ in ipſis viſceribus, medicaminibus epotis originem futuri hominis extinguant, & parricidium faciant antequàm pariant. Et hæc vtique de Deorum veſtrorum diſciplina deſcendunt.* A Chriſtianis autem omnia hæc abhorrere, & illis deteſtationi eſſe, conteſtatur.

34. S. Hieronymus epiſt. 22. deſcribens maleficia ſceleratarum mulierum, virginitatem exteriùs profitentium, ſic habet præter cætera. *Piget dicere, quot quotidie Virgines ruant, quantas de ſuo gremio mater perdat Eccleſia, ſuper quæ ſydera inimicus ſuperbus ponat thronum ſuum, quot petras excauet, & habitet coluber in foraminibus earum. Videas pleraſque viduas antequàm nuptas, infelicem conſcientiam mentita tantùm veſte protegere: quas niſi tumor vteri & infantum prodiderit vagitus, ſanctas & caſtas ſe eſſe gloriantur, & erecta ceruice, & ludentibus pedibus incedunt. Aliæ verò ſterilitatem præbibunt, & necdum ſati hominis homicidium faciunt.*

S. Auguſtinus ſerm. 244. de tempor. *Nulla mulier potationes ad abortum accipiat, nec filios aut conceptos aut iam natos occidat: quia quæcunque fecerit hoc, ante Chriſti tribunal ſciat ſe illhic eorum cauſam quos occiderit eſſe daturam. Sed nec alias diabolicas potationes, mulieres debent accipere. Mulier autem quæ-*

cunque fecerit hoc, per quod iam non possit concipere; quantoscunque parere poterat, tantorum homicidiorum se ream esse cognoscat. Mulier autem ingenua, quæ mortiferas potationes accipit vt non concipiat, velim scire si hoc ancillas vel colonas suas facere velit. Et ideò sicut vnaquæque vult vt sibi mancipia nascantur, quæ illi seruiant, ita illa quantoscunque conceperit, aut ipsa nutriat, aut nutriendos aliis tradat, ne fortè illos aut concipere nolit, aut quod est grauius, occidere velit, qui boni Christiani poterant fieri generati. Pars huius loci expressa videtur ex Apologia Athenagoræ pro Christianis *ferè in fine.* Et quanquam non omnia maleficia quæ verbis prædictis damnat S. Augustinus, spectant ad rem præsentem, tamen consideranti dubium non erit, quin præter cæteras huius generis malignitates ea de qua agimus perstringatur ibi à D. Augustino. Eódem spectat potens disputatio eiusdem D. Augustini aduersus Manichæos l. de eorum moribus cap. 18. vbi eos coarguit, quod ita vellent vti vxoribus, vt tamen conceptionem fœtus quantum possent, auersarentur. *Ex quo* (inquit,) *illud sequitur, vt non liberorum procreandorum causa, sed satiandæ libidinis, haberi coniugem censeatis. Nuptiæ autem, vt ipsæ nuptiales tabulæ clamant, liberorum procreandorum causa, marem fœminámque coniungunt. Quisquis ergo procreare liberos, quàm concumbere, grauius ducit esse peccatum, prohibet vtique nuptias; & non iam vxorem, sed meretricem fœminam facit, quæ donatis sibi certis rebus, viro ad explendam eius libidinem iungitur. Si enim vxor est, matrimonium est. Non autem matrimonium est, vbi datur opera, ne sit mater. Non igitur vxor.* Hæc tametsi ex D. Augustini mente

mente in specialem illum Manichæorum errorem intorquebantur, quo procreationem sobolis peccati damnabant; tamen proportione seruata æquè vrgent in re præsenti.

Quomodò ea anteoccupatio, dicta homicidij festinatio.

35. Ex his liquere puto de sensu Patrum circa atrocitatem huius culpæ; quæ non est quidem homicidium formaliter, quia fœtus nondum animatus, non est homo; est tamen *festinatio homicidij*, vt optimè dixit Tertullianus; quatenus sicut embryo est homo in potentia, ita eius exclusio, est hominis interemptio in potentia, & quasi occisio anticipata, atque adeò festinata. Ridiculè verò aliqui inde colligunt, Tertullianum eam homicidij festinationem referre ad verum homicidium, quia lib. de anima cap. 9. 19. 22. 27. & 36. animam hominis per traducem ad singulos deriuari existimauit. Demus sanè ita esse. Nam & hoc non pauci Patres ac Doctores Tertulliano impegerunt, vt videre est apud Pamelium parad. 4. Inde tamen non sequitur, Tertullianum censuisse, animam hominis qui concipitur, venire ad eum intra semen, actu & formaliter, ideóque seminis exclusionem, esse excussionem rei animatæ humana anima. Non inquam id sequitur. Nam Tertullianus affirmans animas esse ex traduce, tantùm intendit venire animam ad fœtum, vi substantiæ ex patre decisæ, & exoriri ex corpulentis seminibus. Qua ratione Tertullianum intellexit S. Augustinus epistol. 157. quæ est ad Optatum de animæ origine, vt vt aliter

significet Hilar. Diacon. (is enim autor) q. 23. ex vet. Test. Itaque anima, non est actu, in semine quod excernitur. Sicut anima bruti quamuis exoriatur ex corpulento semine parentis, non est tamen actu in semine, sed potentia duntaxat: ac proinde excretio & excussio seminis, non est cædes hominis, nisi quasi anticipata, & vt Tertullianus scitè aiebat, *festinata*, ideóque non est formaliter homicidium, vt S. Augustinus q. 80. in Exodum apertè tradit, & fusiùs confirmat Ioan. Brunellus rep.in 1.decr.de homic. p 4. n 3.

Nec repugnat Concilium Guarmatiense (an Wormatiense) ex quo desumptum est cap. *si aliquis* de homicid. quo decernitur, vt homicidam teneri qui impediuerit generationem; vtique excusso semine ante animationem. Sensus enim illius Concilij, is est, quem tradit Ioannes Hesselius lib.3. Catechismi cap. 157. nósque præallegatis Patribus dedimus; nimirum talem accedere ad homicidam, vel idipsum alia ratione facere quod homicida facit. Homicida quippe obstat, ne vita hominis vlteriùs progrediatur; quod item facit, qui vitam ex naturalibus causis secuturam, impedit exoriri. Sed ille vitam formalem & actualem progressione prohibet, iste potentialem, quod ad verum & propriè dictum homicidium non est satis. Vnde vt notant Suares t. 5. 3. p. d. 44. f. 2. num.13. & Mol. tract. 3. disp. 27. num. 6. ex communi (vt aiunt) Doctorum sententia, non contrahitur irregularitas ob causam sic impeditæ procreationis humanæ, etiam dolo datam. Et quanquam Sixtus V. ad hoc quoque maleficium extensam volens irregularitatem, antiquam doctrinam in eo puncto conuulsit,

tamen

tamen Gregorius 14. constitutionem Sixti reduxit ad terminos iuris communis, quoad hoc punctum & alia quædam, vt notauit Scortia in select. Const. Theor. 388. addens cum innumeris quos refert in dubio an fœtus sit animatus, incurri irregularitatem, duntaxat quoad Ordinum susceptionem & administrationem. Nec incurri ante diem 40. à conceptione notat Bonac. q.4. de Matr. p.6. n.13.

Etiam pauperibus coniugibus, illicita.

36. Quamuis autem hæc culpa non sit culpa homicidij, est tamen atrox & admodum tetra culpa; nec potest eam præcludere paupertas coniugum. Esto enim coniuges ratione paupertatis, & impotentiæ ad alendos plures liberos, possint absque graui culpa desiderare, vt non plures liberi suscipiantur ex vsu coniugij, quàm ferant facultates, vt Sanches docet l. 9. de Matrim. disp. 8. n.10. qui etiam agnoscere videtur nullam prorsus labem esse in eo desiderio, quod expressè tradit Basil. Ponc. l. 10. de Matrim. cap. 8. num. 3. At ob paupertatem, impedire ne generatio ex vsu matrimonij oriatur, non potest graui culpa vacare: quia peruertitur vsus coniugij, & excluditur præcipuum bonum penes quod vt D. Augustinus ratiocinatur 14. Ciuit. cap. 16. petitur præsertim honestatio actus minùs alioqui decentis hominem, ob absorptam in eo rationem, & alia incommoda quæ aduehit. Ideóque *Coire non ad liberorum procreationem, est facere iniuriam naturæ*, ait Clemens 2. pædag. cap. 10. Agunt ergo concubinos, non coniuges, qui in solam voluptatem intenti, nec considerantes

quorſum eſca delectationis, conſerta ſit à natura huic actui, vt ſcilicet ſecurior ſit ſpeciei perpetuatio & prolis ſuſceptio, captant iſtiuſmodi acceſſorium cum excidio principalis, impedientes prolis ſuſceptionem: cum tamen vxor, non propter libidinem, ſed propter liberorum procreationem ſuſcipiatur, vt ait D. Auguſt. ſerm. 244. de temp. producens in hanc rem tabulas ipſas matrimoniales.

Quod ſi cauſantur paupertatem, & ſupra facultates auctam liberorum iam ſuſceptorum multitudinem, in promptu eſt remedium; nempe abſtinentia ab vſu coniugij, quam ſibi ex mutuo conſenſu poſſunt indicere: ſicut ex Apoſtoli oraculo, vt ad orationem ſint expeditiores, & commodiùs abſque impedimento Dominum adeant, poſſunt ex communi conſenſu continere. Imo ſecluſo incontinentiæ periculo poſſe ob eam cauſam negari debitum, docet Sanches l. 9. d. 25. num. 3. & Hurtado diſp. 10. de Matr. diffic. 12. n. 54. & Soto in 4. d. 32. art. 1. repugnantibus licet Syluestro & Nauarro quos ſequitur Rebellus 2. p. l. 2. q. 16. ſ. 1. num. 5. Suppoſito autem quod continere nolint, & illecebra delectationis pelliciente veniant ad commixtionem; tenentur nihil præſtare quod obſtet ſobolis procreationi, & exortui florum ex cultura horti coniugalis, (vt ſcitè dixit Clemens Alexandrinus l. 2. pædag. cap. 8.) confiſi de Dei prouidentia, quæ conceſſam prolem humanam non abiiciet, cum paſcat volatilia, & catulos leonum quærentes à Deo eſcam ſibi. Contrarium verò præſtare, & generationi excuſſo ſemine obſtare, eſt graue peccatum, & ſcelus contra naturam.

In

In tuendæ matris necessitate, vacat culpa.

37. Neque tamen id ita accipio, vt velim semper & vbique graue peccatum esse, impedire exortum sobolis excusso semine. Id quippe falsum esset, etiam inter coniuges. Quod addo, quia fœminam non vxorem, vi ab aliquo compressam, statim atque nequitiæ consummatio per vim interuenerit, posse niti ad seminis violenter iniecti depulsionem, sicut licitè si posset niteretur amouere comprimentem, quantumuis secutura seminis profusione extra vas, affirmat Sanches l. 2. de matr. d. 22. num. 17. Et ratio est, quia ea seminis tum primùm recepti, nec adhuc quasi pacificam possessionem nacti depulsio, habet rationem iustæ defensionis; éstque cadentis iniuriæ repulsa, quæ omnium consensione in aliis negotiis licita est; quidni ergo in hoc quoque? Non modò igitur fas aliquando est, inter non coniuges semen excutere, & exortum sobolis præcludere; sed etiam quod multo difficilius est, idem aliquando inter coniuges legitimè coniugio vsos, est concedendum, etiam postquam semen veluti pacificam vteri possessionem nactum fuerit, dummodò ante animationem. Nimirum si alioqui certa mors matri immineat; in quo euentu, communem doctrinam admittere, id esse vsurpandum, testatur Codronchus l. 1. de Christ. ac tuta medendi ratione c. 22. qui adducit in eam rem, è Scholasticis Ioannem de Neapoli: ex Medicis verò Hippocratem, Aëtium, & Auicennam, cum cæteris Arabibus scriptoribus, qui in eo euentu autores sunt,

sunt, vt fœtus corrumpatur, vel semen exceptum eiiciatur.

Verùm hi Medici, parum appositè adducuntur in rem præsentem. Nam Hippocrates, vel potiùs alius quispiam autor libri de natura pueri, quem locum adducit Codronchus, non agebat de fœmina cuius vitæ retinendæ necessaria videretur ea seminis excretio, sed de scorto conductitio, cuius dominæ incommodatura videbatur conceptio ancillæ, pauciores habituræ amatores, si grauida agnosceretur. Certum autem est, nefarium planè fuisse, exceptum semen abigere ob illam causam; eámque longè discrepasse à causa ad quam trahitur, nempe cum semen depellitur ad tuendam matris salutem. Cæteri verò qui autores sunt, vt matris vitæ conseruandæ, aut genitura expellatur, aut fœtus corrumpatur, quoad hoc secundum Misanthropi sunt, & truculentiam suam produnt, longissimè abhorrentem à doctrina quam Codronchus testatur esse communem; quod scilicet fas sit, ad tuendam vitam matris alioqui grauiter periclitantis, depellere semen ante animationem duntaxat.

38. Itaque alij autores pro ea communi doctrina proferendi sunt, vt Henriques lib. 11. cap. 16. num.8. Sa V. *homicidium* initio, Layman lib.3. s.5. tract. 3. p. 3. cap.4. num 4. S. Antoninus, Ioannes de Neapoli, Syluester, Fumus, Nauarrus apud Azorium t.3. l.2. cap.3. q. 23. Sanches l. 9. de Matrim. disp.20. num.9. alios plerosque allegans, imo addens se nullum inuenisse dissentientem præter Petrum à Nauarra l.2. de restit cap.4.num.132. quem tamen reuera dissentire, negat Malderus 2.2.tract.3. cap.1.dub.16. Vt vt sit, Nauarra non facit numerum cum

cum Vasque idem docente Opusc. de restit. cap. 2. §. 1. dub. 7. num. 28. & cap. 3. §. 2. num. 23. cum opus Petri à Nauarra, ex ea Gabrielis Vasques Magistri sui lucubratione compactum sit, vt alij monuerunt. Subscripserunt postea eidem sententiæ, negarúntque fas esse directè & ex intentione, etiam ad vitam matris tuendam, semen expellere, Basilius Poncius l. 10. de Matrim. cap. 13. num. 2. & Ioannes Sanches d. 21. num. 33. Lessius l. de Iust. cap. 9. num. 60. Sayrus in Claui l. 7. cap. 12. num. 20. Comitolus l. 3. resp. q. 13. à num. 3. Diana p. 3. tract. 5. resolut. 11. Filliucius tract. 29. num. 101. Idem tradit Codronchus l. 1. de Christ. ac tuta medendi ratione cap. 22. & Moxius l. 2. de sect. venæ in morbis acutis, cap. 14. sibi contrarius cap. 16.

Sed (vt dixi,) contraria sententia quæ verè est communis, in necessitate summa matris, repudiari non debet: quia tunc neque violatur iustitia, neque charitas: penes quæ duo capita duntaxat, vitium contrahere deberet eiectio fœtus inanimati, si reuera vitiosa esset. Et quidem non violari iustitiam, perspicuum est ex iis quæ disputata sunt cap. 9. vbi monstratum est, in tali matris necessitate, etiam fœtus animati abactionem, labe iniustitiæ vacaturam. Non violari autem charitatem, constat; quia nullum est spirituale bonum fœtus inanimati, quod fœmina vitæ suæ temporali debeat anteponere: quale esset adeptio baptismi, respectu fœtus animati ritu Christiano initiandi, si mater sibi non consulat. Fœtus siquidem ante animationem non est capax baptismi, nec æterni exitij. Itaque eius abactio, etiamsi ex intentione & meditatò fiat, ex nullo capite mala est, cum vita matris pendet ex ea.

Quamuis

Quamuis enim verè ſcriptum ſit à Scribonio Largo epiſt.ad Caium Iul. nefarium eſſe ſpem dubiam hominis lædi, (fœtum videlicet nondum donatum anima rationali;) tamen id intelligendum eſt, cum ſpes illa dubia hominis, ſi illæſa maneat, non erit cauſa exitij certæ perſonæ humanæ, puta matri. Nam in pari cauſa, præſtat homini certo conſulere, quàm ſpei dubiæ hominis. Extra neceſſitatem tamen tuendæ vitæ maternæ, nefarium eſſet ſpem illam dubiam hominis lædere, idque vnum ferunt iura ciuilia quæ Codronchus adducit, damnantia abortiones fœtus, etiamſi inanimati, necnon Conſtitutio Sixti V. contra procurantes aborſum, etiam fœtus inanimati.

39. Cætera ab eodem Codroncho adducta leuiora ſunt, quàm vt refelli debeant. Quæ verò alij adhibent, eo reuoluuntur omnia, quod illicitum ſit procurare fœtus inanimati aborſum propter ſanitatem, cum id ſit contra naturam generationis. Sicut pollutio non poteſt procurari, etiam ad tuendam ſanitatem. Sed hæc eſt aperta petitio principij. Quamuis enim ſit extra dubium, pollutionem non poſſe procurari, ad tuendam ſanitatem, tamen alia ratio eſt fœtus inanimati, cuius abactio vrgente graui matris neceſſitate, non debet abſque alia probatione ſupponi illicita. Idipſum enim eſt, de quo diſputamus an ſit illicitum. Nec ratio adæquata cur pollutio directè intenta ob ſanitatem ſit illicita, peti inde debet quòd ſit contra naturam generationis. Nam ſi hæc duntaxat ratio vrgeret, & ſupponeretur excretionem ſeminis non corrupti eſſe medium ad vitam neceſſarium, non apparet cur ea excretio eſſet illicita, cum ſatius ſit conſulere perſonæ genitæ quàm

quàm generandæ, vt videtur per se perspicuum. Sed præterquàm quòd suppositio illa falsa est, nec vnquã datur euentus in quo seminis proprij non corrupti excretio directè quæsita, sit ad tuendam vitam necessaria; (sicut dari potest euentus, in quo nisi fœtus inanimati abortio fiat, actum erit de vita prægnantis:) alia insuper est ratio, cur pollutio esset illicita, etiamsi ea falsa suppositio admitteretur. Proposui illam rationem lib. 6. de virtut. n. 153. iuncto num. 150. Nunc ne per eas fæces extra locum, voluere calamum cogar, tempero pluribus. Itaque ratum esto, in extrema necessitate matris, vel etiam in graui, si nimirum iudicio proborum Medicorum, aut certum, aut valdè probabile mortis discrimen aditura sit à fœtu inanimato, fas esse illum procurato aborsu eiicere, vt mater eximatur exitio, aut graui periculo. Et ita inter Medicos Mercurialis l. 1. de morb. mul. c. 2. *ad finem*, ex Theologis verò benè multi suprà adducti.

Non tamen si tutanda sit mater, contra extrinsecum periculum.

40. Sunt qui multo licentiùs statuant quàm nos, nec tantùm existiment licitum esse aborsum fœtus nondum animati, cum vita matris periclitatur ab intrinseco, ob augendas morbi vires, si fœtus animetur; sed etiam sentiant idem licere cum vita fœminæ periclitatur ab extrinseco: nimirum quia si detegatur concepisse, morte mulctabitur à cognatis; vel à marito si sit coniugata; aut à Iudice quia adulterium admisisse deprehendetur. Et quia grauis infamia, mortis periculo æquiparatur iuxta Glossam

ad

ad l. 9. ff. de manumissis vind. imo iuxta Paulum Iurisconsultum l.8. §.fin. ff. *quod metus causa*, metus grauis infamiæ, honestæ personæ maior est metu mortis; idem consequenter statuunt Doctores illi de fœmina bonæ famæ, etiamsi non excelsæ conditionis aut nobili, quæ ex occulto flagitio facta sit grauida, vitiato corpore, sed integra adhuc fama, cui mox immedicabilis plaga inferenda sit, detecto per vteri tumorem scelere admisso.

41. Mihi hæc extensio doctrinæ propositæ, displicet, eámque etiam reiecerunt Azor t. 3. l.2. c.4. q.2. Sanches l.9. d.20. num. 10. Filliucius tract.29. num. 103. & disertè ac optimè Archidiaconus in cap. *baptizandis* 1. q.1. num.1.& 2. Nemo sanè non videt, quàm latè patens ostium spurcitiis aperiat extensio prædicta: cum constet plerasque his inquinationibus abstinere, tantùm ne superueniente conceptione prodantur: quod peccati frænum amoueretur, si fas esset ad indemnitatem flagitij semen iam receptum expellere. Quid quod aduersarij consequenter admittunt, fas esse adultero vel proco, si graue sibi famæ aut vitæ incommodum ex mulieris aut puellæ fœdatione impendere videat, post factam effractionem claustri, retrahere se se, & semen extra vas effundere; non ad peccati nondum prorsus consummati discontinuationem, (ex quo fine an liceat retractio illa & effusio, discutit Sanches l.9. d.19. num.7.) sed præcisè ad euitationem damnorum prædictorum? At hoc adeò durum est, vt mirum sit ob vllo quantumuis valentissimo stomacho, potuisse concoqui. Apertè enim paratur aditus, omnibus flagitiis extra coniugium licenter patrandis; nec leuium aut paucarum sordium in ipsum

plum coniugium & thorum immaculatum inductioni, via aperitur per illud (vt mihi quidem videtur) doctrinæ virus, & merum spurciloquium. Coniuges enim causati se per nouæ prolis susceptionem ad infamem mendicitatem deiiciendos, degenerabunt in concubinos, & famæ suæ ac honori familiæ post exsaturatam libidinem consulent, seminatione extra vas, quam hæc sententia ex eo fine statuit licitam: ac proinde per eam doctrinam, planè euertitur finis coniugij. Neque verò coniuges tenebuntur abstinere coniugali commercio, ob præuisam necessitatem illam moralem effundendi semen extra vas. Cur enim, si ea effusio est illis innoxia ex fine prædicto? Itaque ea doctrina apertè ansam præbet transformandi coniugium in libidinationem. Qui verò coniuges non sunt, tametsi commercium & applicationem corporum, illicitam sibi esse non ignorent; tamen si persuadeantur veram esse doctrinam de licito extremo exitu spurcitiarum illarum ob finem indemnitatis propriæ, siue in honore & fama, siue in vita; facilè despuent culpam commercij, fiéntque in omnem turpitudinem proiecti. Quare apage tam virulentam & exitialem opinationem, prostibulo quàm scholæ congruentiorem.

Quod igitur dicebam, licere fœtus nondum animati aborsum facere, si mater de vita periclitetur, non facto aborsu, restringendum est (vt feci,) ad vitæ periculum ab intrinseco: hoc est à morbo fœminæ exitiali grauiditatem progredientem, certò aut probabilissimè consecuturo, de Medicorum sententia. Sic enim seruantur iura matris ad vitam propriam tuendam, nec violata charitate proli

Q debita,

debita, quæ animata non est; nec inuectis probris illis & turpitudinibus de quibus proximè. Itaque non est cur ea cura vitæ mulieris, absque culpa in eum statum deductæ, dimittatur. Et quia valdè extrinsecum est, vt hoc periculum impendeat fœminæ ex grauiditate, non dubito quin idem dicendum sit de fœmina per culpam suam deducta in hunc statum, si postea vita eius periclitetur ex morbo grauiditati progredienti adiungẽdo de Medicorum sententia. Militant enim proportionales rationes circa quamcunque mulierem, si res præcisè spectetur ex hoc capite, quod non potuit præuideri, & pellicere ad flagitium extra coniugium.

Nec si periculum sit à partus difficultate.

41. *Morbi* porrò nomine, intelligo quod ea vox in communi vsu sonat. Nam ob periculum vitæ quod mulier experta alias esset in partu naturali, non admitto fas illi esse anteoccupare fœtus animationem, séque eo exonerare, cum ob alia quæ Sanches affert l.9. d. 20. num. 10. tum nominatim quia summæ illæ difficultates partus naturalis, remedio sectionis Cæsareæ tolli possunt. Itaque de Galeni etiam consilio, vt testatur Eros de passion. mulier. cap. 11. quæ tales sunt, abstinere debent vsu coniugij. Non licere item ob idem periculum præinducere sterilitatem, ibid. insinuat Sanches, & disertè negat Torres t.2. in 2. 2. disp. 26. dub.2. num.47. Tabienna V. *Vxor*, num.4. Toletus l.5.c.6. num. 3. & ibi Victorellus adducens multos. Idque persuasissimum habeo ex arctissima obligatione quibusuis coniugibus iniecta non impediendi conceptionem,

ceptionem, ne euertatur primarius finis coniugij. Itaque valeant Medici illi, cum quibus eam sterilitatis præinductionem in illo euentu licitam esse, sentit Moxius l. 2. de venæ sect. in morbis acut. cap. 16. & Mercurialis l. 1. de morbis mulier. c. 2. *sub finem,* ac Ioannes Hucherus libro 3. de sterilitate §. *de conceptu* prohibendo. Quibus illud occinendum est ex Clemente Alexandrino 2. pædag. c. 10. *Matrimonium est filiorum procreationis appetitio, non nullo ac incerto ordine seminis excretio, quæ est præter leges, & à ratione aliena.* Et superiùs ex Platone. *Ne semina, vbi non vis nasci tibi, quod seminatum est.* Nec licet excusare quod Matrimonium non modò sit in officium & sobolis procreationem, sed etiam in remedium & sedationem concupiscentiæ, qui posterior finis obtineri poterit etiamsi prior excludatur inducta sterilitate ob apertum vitæ discrimen in partu. Non licet inquam ea ratione excusare inductionem sterilitatis. Nam tametsi verum est Matrimonium esse quoque remedium concupiscentiæ, ideóque verior sententia quæ est Ægidij Coninck disp. 25. de sacram. num. 17. & Basilij Poncij l. 1. de Matrim. cap. 21. ac Hurtadij disp. 4. de Matrim. diffic. 3. nullum agnoscat peccatum in matrimonij celebratione ex eo fine sedandæ intra legitimũ thorum concupiscentiæ ac vitandæ fornicationis; Tamen hic finis cum non sit nisi secundarius, non potest excludere finem primarium ad quem cõiugium ordinatur, nempe prolis susceptionem, cum quo maximè intimo coniugij fine, planè pugnat sterilitatis inductio, quæ proinde ne ob imminens quidem matri ex partu vitæ periculum licita esse potest. Vnde S. Augustinus vniuersaliter & absque

vlla reſtrictione, grauis culpæ damnat, meditatò factam cauſationem ſterilitatis, vt videre eſt ſermon. 244. de temp. Et lib 1. de nupt. cap. 15. vult id pertinere ad crudelem libidinem, vel libidinoſam crudelitatem ob præcluſam prolis exorituræ conceptionem. Latè item in hoc factum Codronchus l. 1. de Chriſt. med. rat. cap. 25. Igitur licita fœtus nondum animati abactio, arctanda eſt ad morale periculum matris vitæ imminens ex morbo improuiſo quo mater progrediente grauiditate ſit letho danda.

Noua difficultas, pro effluxu licito in periculo honoris.

43. Sed hinc recrudeſcit difficultas mota ſuperiùs pro licita cauſatione effluxus & abactionis fœtus inanimati in periculo honoris. Et quia hæc difficultas, eſt vnicum aduerſariorum fundamentum, placet eam proferre atque diſiicere. Aiunt ergo aduerſarij, quandoquidem fas eſt matris vitam tueri excretione conceptus nondum animati, etiamſi cum ſcelere facta ſit conceptio; fas quoque eſſe tueri eadem ratione famam & honorem matris, quæ ſunt bona longè pretioſiſſima, & ſupra vitam ipſam experibilia; præſertim perſonæ nobili, nec plebeiæ abiectæve conditionis. Hoc fundamentum quo ſolo nituntur aduerſarij, facilè euerti poteſt, negando conſequentiam. Non enim quicquid licitè ad vitæ tuitionem aſſumi poteſt, ſimiliter poteſt aſſumi ad incolumitatem famæ & honoris: hæc quippè bona, de omnium ſententia per ſe loquendo, poſſunt licitè prodigi, vt vita ſit indemnis.

E contrario

E contrario autem, ad tuendum honorem ac famam, non licet vitam prodigere: proindéque vita est bonum longè pretiosius quàm honor, aut fama, vt latè tradit Nauarrus ad cap. *inter verba* concl. 4. à num. 20. adducens Sotum releст.de secreto membro 1. q. 3. Idémque habet Victoria releсt. de homicid. ad 14. num. 36. Et melius est quidem nomen bonum quàm diuitiæ multæ, iacet tamen infra vitam. Qui verò statuerunt, infamiam & inhonorationem grauem, esse morte peiorem; vel moriendum esse pro honore; eos Nauarrus, aut Ethnicos fuisse, & turpiter impegisse contendit; aut si non errarunt, locutos esse de fama & honore fundamentali & radicali; hoc est de actionibus virtutis & declinatione peccatorum, pro quibus finibus, cum res fert, vita ipsa honestè exponitur: quod vnum ferunt, quæ latè in hanc rem disputat Illefonsus Messia l. 2. de vera & falsa gloria c. 13. & 17. quamuis nudo honori, & famæ formaliter sumptæ, vitam posthabere non liceat. Ex hac doctrina perspicuum est, cassam prorsus & inanem esse illam aduersariorum consecutionem; Ad tuendam vitam matris, licet excutere conceptum nondum animatum; Ergo fas est idem præstare ad tuendam eiusdem matris famam bonam, & honorem; ac etiam ne proles, si nimis multa suscipiatur, deueniat in statum indecorum & inglorium, qui in parentum probrum redundet, eorúmque gloriæ & luminibus officiat.

44. Nec suffragantur reuera aduersariis, Doctores; cum passim tradunt, virum nobilem ab aliquo inuasum, non teneri cum honoris & bellicæ famæ dispendio fugere, sed posse perstare & inuasorem

 confodere,

confodere, quod quamuis negarit Carbo l. de pacific. inimic. cap.22. conclus. 5. adducens Philosophum & alios quosdam in suam sententiam, meritò tamen admittitur à communissima sententia; Baldi repetit. ad l.1. C. *Vnde vi*. Nauarri in Manu. c. 15. num. 4. adducentis Panormitanum. Et idem habent Anton.Fernandus p.1. Exam. c.9. §.1.num.14. Valent. 2. 2. d. 5. q.8. p.4. Turrianus t. 2. in 2. 2. disp.27. dub.3. Petrus à Nauarra l. 2. de restit. c. 3. p.3. dub. 5. & benè multi quos refert & sequitur Sayrus in Claui Regia lib. 7. cap.10. num. 27. Hi inquam Doctores non suffragantur aduersariis, contendentibus vitam licitè postponi nudo honori ac famæ. Nec enim asserunt, nobilem inuasum, licitè posthabere honori suo aut famæ, vitam suam: sed tantùm spectant quid licitum sit viro nobili circa vitam inuasoris, & in quo secernatur à Clerico vel Religioso; qui saltem ex charitate, vel vt alij volunt, etiam ex Iustitia, teneretur non occidere inuasorem; ac proinde deberet fugere ne in necessitatem obtruncandi inuasoris coniiceretur, si saluam vellet vitam suam. At vir nobilis, vel homo militaris, non teneretur fugere, sed posset permanere, & inuasorem confodere, ne honore suo excideret, qui in illis circunstantiis, ex permanentia, & fugæ neglectu pendet. Oporteret tamen, etiam nobili aut militari viro perstare volenti, certam moraliter esse vitæ suæ indemnitatem: alioqui malè faceret perstando; & bonum pretiosius ac dignius, nempe vitam, ad tutelam boni despicatioris, famæ inquam, & honoris, referendo. Cúmque eadem temperatione accipiendum est, ob proportionalem rationem; quod plerique DD. tradunt, fas esse ad

defensionem

defensionem fortunarum notabilium, etiamsi non planè necessariarum ad vitam transigendam, confligere cum fure,& illum perimere.

45. Alia ratio disiiciendi vnicum illud fundamentum quo aduersarios niti dicebam, peti potest ex receptissima doctrina circa duellum. Quamuis enim duellantium rabies, vix aliud obtendat quàm honoris indemnitatem; constétque qui prouocati duellum detrectant, sordere, & nullius pretij haberi apud plebem,& addictam seculi institutis nobilitatem: Tamen communiter DD. demptis perpaucis obscuris quos refero lib.5. de Virtut. n.202. negant fas esse, prætextu tuendi honoris aut famæ, duellare priuata autoritate:siue quia nō est vera inhonoratio & infamatio, quæ duelli oblati repudiationem cōsequetur apud improbos,& corrupto iudicio homines; siue quia aliæ suppetunt viæ tuendi honorem ac famam, etiam apud profanum vulgus, quàm per duelli admissionem, vt planè prosequor loco annotato à n.203.Súntque qui addant,tam frequens & vrgens sacræ & politicæ potestatis interdictum, vetans duella ob ingentium malorum examina corporibus & animabus inde obuenientia, eripere prouocato potestatem tuendi eo modo honorem suum, qua ex natura rei, & per se loquendo, potiretur.

46. Sed certè si has ob causas, argumentum ex licita honoris & bonæ famæ defensione, non purgat duellum priuatum; liquere videtur, quod neque argumentum aduersariorum, ex licita cuiuis honoris sui ac famæ tuitione, excretionem fœtus nondum animati de qua agimus, honestabit. Nam quod attinet ad prolis è legitimo matrimonio supra

facultates concipiendæ egestatem, & parentum ex eius tanta multiplicatione ingloriam vitam; non est ea sanè vera inhonoratio aut infamia, si ad æquam trutinam expendatur. Nec deerunt aliæ viæ prospiciendi numerosæ soboli, ac citra probrum educandæ, vt quotidiana experientia docet. Quod verò attinet ad conceptum extra coniugium, existet quidem inde vera inhonoratio & infamia, sed iusta; ac proinde ad eam declinandam non licet vsurpare medium ex natura rei abominandum, & cum tot incommodis coniunctum. Deinde possunt suppetere alia media, quibus infamia & inhonoratio auertatur: quod aliquas ex scelere grauidas præstitisse non rarò, constat; siue simulato ad partum vsque morbo, siue captata per varios prætextus secessione in locum abditum aut remotum; aliisve technis ac futelis quæ sexui vaferrimo, & in rem suam artificiosissimo, nunquam defuerunt. Et potest etiam huc aduocari frequens ac vrgens sacræ & politicæ potestatis interdictum, ob innumera mala in genus nostrum redundatura, si locus esset huic viæ famam & honorem conseruandi post scelus. Quem enim latet, quantis & quàm repetitis principalium rescriptorum & sacrarum censurarum securibus, hæc malignitas appetita sit atque recisa? Igitur etiamsi per se loquendo, & ex natura rei, fas esset honorem & famam tueri excernendo conceptum nondum animatum, tamen posita malorum eluuione inde consecutura, & tot legitimæ potestatis iussis ea excretione interdicentibus, illicita esset eius vsurpatio.

Alia verò est ratio vitæ, quæ est bonum fundamentarium, & eius clades extremum malorum quæ

alicui

aiicui possunt obtingere intra naturæ ordinem. Vnde fas erit, curato effluxu consulere vitæ matris, si à prole animanda, indeclinabiliter periclitetur; siue mater ex vsu coniugij, siue ex scelere sit prægnans. Censebitur autem graue exitij periculum vitæ matris imminere, si post grauidationem inuadatur graui morbo, qui non adhibita fœtus adhuc inanimati excretione, mortem inferet. Vel si, quia conceptio fuit ex scelere, mater sceleris comperta, per vim extrinsecam letho danda, iniustè licet, sed tamen ex vsu furentium ob eam nequitiam hominum, prænoscatur. Tunc enim mater, absque nouo scelere, per fœtus nondum animati abactionem, non honori suo ac famæ, sed vitæ prospicere poterit.

Quando fœtus animetur, ad diiudicationem liciti effluxus ad salutem matris.

47. Superest ad plenam doctrinæ propositæ absolutionem, vt pronunciemus de tempore quo fœtus censendus est animari, vel quo dubium esse potest ne sit animatus. Nam vltroneam abortionem fœtus animati, diximus esse auersandam cum omni detestatione. Abortionem verò voluntariam fœtus inanimati, siue causationem effluxus, admisimus posse culpa vacare, cùm ad eam cogit tuitio vitæ matris alioqui exscindendæ per morbum. Vt ergo liqueat quando conceptus licitè vel illicitè abigi possit, statuendum est, quando fœtus animatio certa sit, aut etiam dubia. Nam in dubio quoque cauendum erit causatione abortionis; quia tametsi ius matris ad vitam suam tuendam certum est, ius

autem prolis quam conceptam & anima præditam esse non constat, nequeat esse certum, ideóque ius certum, iuri incerto anteponendum videri possit. Tamen ius dubium cum periculo damni æterni in bonis spiritualibus ipsáque animæ vita obuenturi si fœtus reipsa esset animatus; meritò præponderare debet iuri explorato & liquido ad solam temporalem vitam matris. Et incurrendam esse in dubio illo irregularitatem ab eo qui ad causandam abortionem cooperaretur, affirmat Molina tract. 3. de Iust. disp. 27. num. 4. in quam rem alios suprà adduximus, & quomodo sit accipienda ea irregularitas adhibitis nonnullis limitationibus patefecimus, hoc ipso capite num. 35. Itaque ad rem præsentem vix magis solliciti esse debemus de certo animationis tempore statuendo, quàm de eo in quo meritò dubitari possit an proles sit animata.

Distinctio inutilis.

48. Neque verò distinguendum est de animatione per animam intellectiuam, & de animatione per animam sensitiuam tantùm aut vegetantem tantùm; quasi plures successiuæ fuerint animæ in materia hominis, & quæ præimmissa est imperfectior disposuerit ad subsequentem perfectiorem, quod sentiunt aliqui vnius ferè Aristotelis autoritate nixi qui 2. de gener. anim. cap. 3. asserit non simul generari hominem & animal: sed priùs gigni viuens vita plantæ, tum animalis; tandémque hominis; quod accipiunt de vita in actu primo, siue de anima: ideóque statuunt priùs immitti embryoni animam vegetantem tantùm, tum aliam merè

merè sensitiuam, ac denique rationalem. Ita Gregorius in 2. d. 16. q. 2. artic. 1. conclus. 2. ad 6. addens, idem sensisse *multos & magnos.* Et reuera vt cæteros veteres taceam, ita sensit S. Thomas 1. p. q. 76. artic. 3. ad 3. & q. 108. art. 2. ad 2. Ex recentioribus idem tradit Codronchus l. 1. de Christ. & tuta medendi ratione cap. 22. Scaliger exercit. 290. num. 2. (quanquam negat id valere extra hominem, quod ad rem præsentem, satis est:) Toletus 2. animæ q. 7. Fonseca 7. Metaph. cap. 12. q. 1. s. 3. ad 1. Dandinus 2. animæ digress. 8. parte 3. Valentia 1. p. d. 6. q. 2. p. 3. conclus. 1. ad 2. Conimbr. 2. animæ cap. 1. q. 4. artic. 2. Rubius tract. de animarum plural. q. 3. à num. 253. aliíque benè multi.

Non est inquam sic distinguendum, de animatione: quia iuxta veram philosophiam, anima sensitiua non præcessit rationalem in eadem materia; nec vegetatiua antecessit sensitiuam, sed vnica simplex entitas animæ rationalis omnes illos gradus in se complectens, materiam inanimam subiens; primùm vegetationes, quia minoris sunt operæ & parcioribus ac vilioribus dispositionibus sunt contentæ; tum sensationes; ac denique functiones rationales exercet, vt rectè exponit Gregor. Nyssenus l. de hom. opificio cap. 29. ac ex recentioribus Carpent. digress. 9. in Alc. & Hurtado disp. 2. de generat. sect. 8. Refértque Viguerius cap. 1. instit. §. 2. vers. 1. contrariam sententiam ab Oxoniensi Academia & Archiepiscopo Cantuariensi fuisse damnatam. Itaque indistinctè statuendum est, quod sit tempus certæ vel dubiæ animationis embryonis, vt diiudicare possimus, quando ob corpoream matris salutem fas sit, nondum animatum fœtũ abigere.

Resolutio.

Resolutio.

49. Ad hoc quæſitum indiſtinctè reſpondet Ludouicus Bonaciolus in Enneade mul.cap.3. num.1. diebus vt plurimùm 45. fœtum ſiue virilem ſiue fœmineum animari. Verùm receptiſſima eſt ſententia Gloſſæ Clem. 1. de ſumma Trinit. & fide Cathol. quod fœtus humanus animetur quadrageſimo die à conceptione ſi ſit mas; & octogeſimo ſi ſit fœmina. Quam cauſam eſſe volunt, cur olim in antiqua lege mulier quæ maſculum peperiſſet,aditu templi arceretur per quadraginta dies à partu: quæ verò fœminam peperiſſet, non niſi poſt octogeſimum à partu diem, admitteretur in templum Dei. Subſcribunt ei ſententiæ Doctores plerique, vt referunt &,ſequuntur Nauarr.in ſumma cap.15.n.14. Couarr. Clement. ſi furioſus, parte 2. §. 3. num. 1. Sa V. *homicidium* num. 2. Carrer. in pract. de homicid. §.1. num.24. Rebellus 2.p. lib.3. q.19.n.16. Henriq. l.14. cap.15.num. 6. Mol.tract.3. diſp.27. num. 1. Scortia in Conſt. Pont. Theor. 376. Naldus V. *aborſus* n.2. dicens, omnes ita tradere.

Hoc ille ad veritatem non dixit, cum multi aliter ſenſerint. Conſtat ſanè Ariſtotelem l. 7. hiſtor. animal. cap.3. aſſeruiſſe fœtum fœmineum animari circa nonageſimum diem. Pleriſque Medicis aliud in hac parte viſum eſt, quàm Ariſtoteli, ac Doctoribus ante allegatis. Hippocrates l. de natura pueri, ſemel ac iterum repetit, maſculum intra triginta ſaltem dies formari & animari, fœminam verò ad ſummum intra quadraginta duos dies; eóque refert, quod purgatio poſt maſculi partum, per dies triginta duret; poſt partum verò fœminæ, diebus

duobus

duobus supra quadraginta, vt diutissimè protelетur. Itaque infideliter eum Hippocratis locum adduxit Leuinus Lemnius adductus à Lessio l. de Iust. cap.9. num. 65. cum dixit, maris formationem & animationem, iuxta Hippocratem eo loco, perfici aliquando die trigesima, aliquando die trigesima quinta, interdũ die quadragesima, aliquando etiam quadragesima quinta: At formationem & animationem fœminæ accidere die trigesima quinta, aut quadragesima, vel quadragesima quinta, nonnunquam etiam quinquagesima. Verùm sententia autoris libri prædicti Hippocrati adscripti, ea est quam retuli. Eámque vt veram, admittunt Lessius l. de Iust. cap.9. num. 65. ac Filliuc. tract. 29. num. 99. & tanquam Hippocraticam approbat Laurent. l.8. anatom. q. 19. & Moxius lib. 2. de sect. venæ in morbis acutis c.14. & passim Medici.

50. Itaque tametsi hæc sententia non esset planè certa, quia tamen est saltem probabilis, atque adeò dubium saltem est ne fœtus animetur intra terminum qui in illa præfigitur; illicitum erit, fœtus concepti abortionem, etiam ad matris vitam tuendam causare, ex quo ad eum terminum deuentum fuerit. Nam in dubio an fœtus sit animatus, quamuis forum externum præsumat pro inanimatione, vt ait Nauarr. consil. 46. de homic. tamen in foro conscientiæ, censendum est fuisse animatum, vt benè monet Malderus 2. 2. tract.3. cap. 1. dub.16. Sicut etiam in dubio an fœtus exclusus vel corruptus sit mas an fœmina, credendum potius esse marem quàm fœminam, atque adeò fuisse animatum die quadragesima, statuit Sa, V. *homicidium* n.2. & Henriq. lib.14. cap. 15. num. 6. quod in foro duntaxat

taxat conſcientiæ admittendum eſt, quia in eo foro attenditur affectus operantis,qui in illis circunſtantiis, cum cæco impetu egerit, cenſetur tetendiſſe in marem,cuius minus tarda eſt animatio.

CAPVT XI.

Corollarium ſecũdum. Obligationes aliæ prægnantium, ad abſtinendum certis quibuſdam actionibus, aliáſve nonnullas proli conceptæ neceſſarias præſtandas, ex antedictis inferuntur.

1. EX dictis capite nono, collegimus ſuperiori capite, quanta ſit illarum prægnantium nequitia,quæ aut fœtui iam animato vitam eripiunt volentes, aut obſtant ne concepto fœtui vita & animatio obtingat. Nunc colligendum indidem reſtat,quanta obligatione prægnantes ad certas quaſdam actiones bono prolis neceſſarias, ſiue dimittendas ſiue obeundas aſtringantur.

Quanta fouendi conceptus cura, adhibenda prægnanti.

Hac in re ſtatuendum generaliter eſt, prægnantem omnes illas actiones teneri præſtare aut omittere, quas conceptæ prolis conſeruatio atque promotio,

motio, præstari aut omitti deposcit. Vt enim ex capite nono constat; prægnans, si fœtus sit animatus, tenetur ex iustitia & ex charitate, eum illæsum conseruare ac fouere, vt ad lucis huius vsuram, & per eam ad baptismi lauacrum, & ius æternæ vitæ perueniat. Nam mater, non minus est mater fœtus animati adhuc vtero conclusi, quàm eiusdem iam emissi in hanc lucem. Sicut ergo ad immanitatem non barbaris modò quibusuis, sed etiam feris auersandam, spectaret abiectio prolis iam editæ, eiúsque vel neglectus prætermissis actionibus ad illam fouendam curandámque necessariis, vel læsio per actus positiuos debito proli studio aduersantes: sic ad non minorem truculentiam spectaret, fœtum etiamnum maternis visceribus abditum, meditatò non curare, ac fouere; vel etiam positiuis aliquibus actionibus lædere. Si verò fœtus nondum sit animatus, quamuis nulla erga eum vel iustitiæ vel charitatis obligatio vrgeat prægnantem, ad curas vel cautelas fœtui ad vitam promouendo necessarias, (neque enim fœtus inanimus capax est iuris, atque adeò etiam iniuriæ, vel beneuolentiæ, aut oppositi affectus:) tamen iniicitur aliunde prægnanti grauis obligatio, curam illam & cautelas adhibendi.

2. Ac primùm constat violanda esse per eam nequitiam iura coniugij, peruertendámque eius institutionem, quæ eò tota collimat, vt proles suscipiatur, & suscepta foueatur, veniátque in hanc lucem mundanam. Deinde sicut alteruter coniugum, alio non conscio obstans generationi & conceptioni fœtus, violat ius comparis; ita æquè illud violare censebitur, si fœtum conceptum etiamsi nondum

animatum

animatum debita cura fraudet, vel positiuè malè afficiat: quia eiusdem nequitiæ esse videtur, prolis conceptioni officere, & ea præstare vel omittere, quæ præstanda vel omittenda non fuissent, vt finis conceptionis obtineretur: id est vt proles concepta perficeretur, & ad animationem progredi posset. Iungitur etiam interdum ei iuri coniugum ad fœtus conseruationem & promotionem, ius aliorum quibus damnum obtinget ex non suscepta & in lucem edita per tales coniuges prole, vt attigit Molina tract. 3. de Iust. disp. 27. num. 1. ob præcisas vel interuersas successiones. Itaque indubitatum esto, teneri prægnantem omnia illa præstare vel omittere iure naturæ, quæ ad fœtus siue animati siue inanimati, iam tamen concepit debitam curam, præstanda vel omittenda videbuntur.

3. Eóque attentiùs in eam curam inuigilandum ei erit, quo tenerior est, & fluxior, longéque faciliùs temerabilis conditio fœtus in vtero, siue ante, siue post animationem. Quo pertinet insignis disputatio S. Nili orat. 2. de Paschate apud Photium Cod. 276. qui præcipuè quidem agit de fœtu cum concipitur, extendit tamen etiam orationem ad fœtum iam animatum, quousque plenè consummetur eius effectio. Probat igitur mirum videri non debere, si Deus hominem mortuum sit excitaturus & refecturus è modico puluere per resurrectionem, cum talis sit diuina ars in fingendo, vt etiam fluxam & veluti aqueam naturam in simulachra efformet intra vterum, quod multo operosius est. *Ibi* (inquit) *è puluere mortuus formatur; & figulus vas è terra format, nostris artibus similia repræsentans; hîc verò nuda quædam gutta fictoriũ est lutum,* &

& è gutta fit animal ratione præditum. O ars ex aqua ſimulachra formans! Et non hoc ſolùm mirum eſt, aquam ſculpi in animarum ſimulachrum, ſed intùs formari fluctuans ſemen. Sanguis enim vndique bulliens, ſemen huc atque illhuc nutans & ægrè ſtabile, facit & illis decumanis agitatum fluctibus: animata tamen ſtatua perficitur. O pictorem in fluctuanti linteo ſecurè pingentem: ſanguis enim tanquam linteum ſubiacet formato fœtui. Hoc Salomon etiam cum ſtupore admirans; In ventre *(inquit,)* matris, figuratus ſum caro, decem menſium tempore coagulatus ſum in ſanguine. *Fœmina enim tanquam pictoris officina propoſita eſt, colorum verò materiam vir addit. Eſt verò quis pictor in vtero, ex vno colore è multis compoſitam pingens imaginem. Sed quomodo è fæculento ſemine oculis addidit eleganter pupillam? quomodò è ſubſtantia fluxa, oſſa condidit? quomodo ex ſoluto ſemine neruos compegit? quomodò ſanguinis canales, venas deſculpſit? quomodò cerebri in capite cuſtodiam oſſibus aptauit? quomodò fœtus in obſcura depictus officina, aptum membrorum ſitum accepit, ſed tanquam radio vterum illuſtrante, cuique parti proprium membrorum locum pictor diſtribuit? Amictus enim lumine ſicut veſtimento, eſt occultus fœtuum pictor, quem Dauid celebrat dicendo,* non abſcondiſti os meum à te, quod feciſti in occulto. *Hanc è gutta cogitans fictilem artem, reſpectu figmenti è terra non ambigo. Quoties enim video artificem ex aqua condentem ſtatuam, melius illum ſtatuas è terra credo facere. Quemadmodum enim ſi quis in aqua pingit literas & lineas ducit; idem meliùs in cera eas efformabit; ſic fluxo ſemine fingens & ſculpens membra, faciliùs in terra membrorum figuras pinget atque formabit.*

Hæc S. Nili ratiocinatio pro fœtus quamdiu formatur & per decem menses perficitur, fluxissima conditione, monstrat summam eius per totum illud tempus teneritudinem, & quanta attentione & cautela curandus & fouendus sit, ob summam fragilitatem, iniuriæ ac ruinæ patentem nullo negotio. Diffunditur in ea fœtus & picturæ comparatione, Lessius l. de prouid. à num. 82. sed aliò spectans quàm quò nos nunc spectamus: ad quod nostrum institutum, satis supérque sunt quæ ex S. Nilo protulimus. His ita generatim præmissis, subiicienda sunt sigillatim nonnulla, de quibusdam actionibus, aut quasi actionibus prægnanti præstandis vel dimittendis, provt fœtus necessitas tulerit.

Quatenus prægnantes, exoluantur lege ieiunij Ecclesiastici.

4. Inter ea quæ præstanda sunt, eminet cibatio. Fœtus enim interuentu maternæ nutritionis, & perducitur ad congruentem animæ excipiendæ quantitatem, & iam animatus promouetur ad consentaneam sibi magnitudinem, cui consequendæ retinetur in vtero. Itaque mater non sibi tantùm, sed etiam fœtui vsurpat alimenta. Et hæc est causa cur Doctores passim, exoluant prægnantem lege ieiunij. Autores quatuor supra triginta allegat in eam sententiam Ioannes Sanches disp. 54. selecta num. 12. & multos item signat Diana 1. p. tract. 9. resolut. 14. sed superfluum puto, probare in ea re diligentiam; cum sufficiat dicere, omnes ad vnum autores consentire hac in parte; cũ constat, vnicam

refectionem

refectionem quæ ieiunij lege indicitur, non posse satis esse prægnantibus ad suam & fœtus concepti sustentationem; ita vt per ieiunium debilitatæ timorem meritò faciant incommodationis fœtus. Quod si de hoc non constet, adhuc eximendæ sunt obligatione legis ieiunij, quia in eo dubio sequenda est pars quæ sola est tuta & innocentis damnum refugit. Et ita rectè cum Caietano Fagundes in quartum Eccles. præcept. cap. 8. num. 14. Si tamen constaret, aliquam prægnantem adeò validæ & robustæ esse naturæ, vt absque vllo fœtus incommodo posset vnica refectione adhibita diem exigere: non apparet, vnde exolueretur ieiunij obligatione. Et ita rectè censuit Syluester V. *ieiunium* q. 9. n. 5. Caietanus 2. 2. q. 147. artic. 4. Abulens. Matth. 6. q. 146. Philiarcus p. 2. lib. 3. cap. 25. Iacobus de Graffis t. 1. p. 1. l. 2. cap. 37. n. 44. & Fagundes loco notato.

5. Et quanquam id videatur infrequens, nec esset imprudentia vacaturum, sumere velle experimentum de prægnantis robore ad ieiunandum; ideóque dimissa seueritate examinis circa alias personas adhibendi, præsumendum passim sit, legem ieiunij non obligare prægnantes quoad singularitatem refectionis: Tamen displicet quod Diana cum paucis quibusdam tradit resolut. illa 14. & p. 4. tract. 4. resol. 126. nempe, etiam prægnantem validam, & cuius ieiunium constaret non incommodaturum fœtui, eximi lege ieiunij quoad vnicam refectionem; eo quod omnis lex adaptetur ad ea quæ frequenter accidere solent: at vt prægnantes sint adeò validæ, vt vnica earum refectio non esset fœtui nocumentum allatura, est infrequen-

tiſſimum. Vnde lex quæ indiſtinctè prægnantes exoluit obligatione vnicæ refectionis, ob ordinariam prægnantium debilitatem vberiore & frequentiore alimento egentem, etiam validas ſi quæ interdum tales inueniantur, comprehendet. Hoc dico non placere. Nulla quippe eſt lex, liberans nominatim prægnantes obligatione vnicæ refectionis, in diebus quibus ieiunium præſcribitur: ſed tantùm DD. ex eo quod lex illa ſit rationabilis, interpretati ſunt mentem legiſlatoris non ferre, vt prægnantes ea lege ligentur; cum ipſarum debilitas, vel prolis indigentia, plures in die refectiones depoſcit. Si ergo hoc caput excuſationis ſemoueatur, legis vniuerſaliter latæ obligatio ad prægnantes quoque extendetur.

Multo autem ſcrupuloſiùs agendum eſt cum prægnantibus, quoad ciborum qualitatem. Nam tametſi quoad eam quoque liberandæ ſint à lege ieiunij, ſi ægritudo præſens, vel contrahendæ ægritudinis non irrationabile dubium id ſuadeat, quia lex naturalis de non incommodando fœtui, multo vrgentior eſt lege humana, ieiunij abſtinentiam à certis eduliis præſcribente: Tamen vt plurimùm abſtinentia à carnibus, & per quadrageſimam ab ouis & lacticiniis, non deprehenditur nocere prægnantibus earúmve fœtui incommodare. Ideóque ſimpliciter loquendo, extra limitationes proximè tactas, affirmandum eſt, prægnantes lege ieiunij obſtringi quoad hanc partem. Et ita rectè Villalobos t.1. tract.13. diffic.4. & Diana p.4. tract.4. reſolut. 126. adducens in contrarium Martinum Funes in ſpec. mor. p.3. cap.2. num.5. & 6.

6. Quare tum demum prægnantes cenſendæ ſunt

sunt exolui lege ieiunij Ecclesiastici, siue quoad vnicam refectionem, siue quoad ciborum qualitatem; cum necessitas matris aut fœtus exiget laxationem legis prædictæ quoad vtrumque caput, vel saltem quoad alterum: ita vt ex obseruatione ieiunij, meritò timeatur alterutrius incommodum, sed maximè fœtus. Tunc inquam mater non tenebitur contenta esse vnica per diem refectione, vel abstinere iis cibis quibus vesci per ieiunij tempus non licet. Nec duntaxat verum est, prægnantem in eo euentu non teneri ad vnicam refectionem vel abstinentiam, sed etiam verum est teneri ad oppositum: ita vt cerni possit mortale peccatum in ea obseruatione vnicæ refectionis aut abstinentiæ à certis cibis, quod manifestum est ex graui obligatione qua prægnans tenetur consulere incolumitati fœtus. Vnde si sit periculum grauis damni inferendi fœtui per obseruationem prædictam, nemo non videt eam fieri grauiter atque mortiferè illicitam. Et ita disertè Nauarrus in summa cap.21. à num.15. Syluester V. *ieiunium* q.9. num.5. Abulensis in cap. 6. Matth. q.146. Ioannes Nider ad præceptum 6. Decalogi, cap.8. *litera B*. Fagundes in 4. Eccles. præceptum cap.8. num. 14. Fernandus de Moure p. 4. examinis cap.12. §.6.

Quid si ieiunium sit prægnanti necessarium ex natura rei, ad fugam peccati.

7. Vnum quod in hoc negotio posset difficultatem aliquam ingerere, non videtur dissimulandum. Supponamus ergo prægnantem pati graues tentationes, concupiscentiæ prouocantis ad incon-

tinentiam: imo adeò vehementer impellentis, vt propè videatur vim inferre, & ad lapſum adigere. Experimento porrò didicerit, nulla ſe ratione parem reddi frangendæ tentationi, quàm debilitatione corporis per ieiunium; quod tamen apertè videat ceſſurum in notabile incommodum, vel etiam exitium fœtus, propter ſubtractionem alimenti, & maternarum virium quibus fouendus eſſet, exhauſtionem. Difficultas eſt, an in eo euentu, prægnans diſcrimen illud prolis poſſit contemnere, vt ſecuritati ſuæ ſpirituali proſpiciat: An verò vt fœtui conſulatur, poſſit periculo illi propriæ incontinentiæ ſubiacere, non ieiunando, nec carnis laſciuiam comprimendo per abſtinentiam.

Reſpondet Fernandus de Moure p.4. exam. c. 12. §. 6. prægnantem in eo euentu, poſſe, imo debere ieiunare: quia charitas ordinata, ſemper anteponit propria ſpiritualia bona, corporalibus bonis alienis; & ſubſequens prolis debilitas, vel etiam mors, per accidens ſubſequetur. Hæc tamen reſponſio non videtur plenè ſatisfacere. Neque enim hîc fit comparatio inter bonum noſtrum ſpirituale, & bonum duntaxat corporeum prolis: ſed verè bonum ſpirituale noſtrum, cuius iactura eſt reparabilis, confertur cum ſpirituali malo alterius, extremo & immedicabili. Fœtus ſiquidem, non corpore tantùm peribit, ſed & anima, quia deſtituetur baptiſmo. Quod autem dicitur id eſſe per accidens, non lenit dolorem ex eius æterna clade conceptum; quia tametſi peribit per accidens, peribit tamen, & ſciente ac ſinente matre peribit.

8. Mihi igitur dicendum videtur, rem non metaphyſicè, ſed moraliter penſando, nunquam poſſe accidere

accidere quod in propoſita difficultate ſupponitur; nimirum vt fœmina prægnans non poſſit aliter mederi incontinentiæ qua laborat, quàm ſubtrahendo fœtui alimentum neceſſarium. Oratio enim & alia pleraque remedia, ſæpè ſunt efficaciora continentiæ media, quàm ieiunium, quo humores acres & ſalſi corpus occupantes incenduntur magis, vnde grauius caſtitati certamen impendet quàm ex temperata vſurpatione ciborum, vt habetur ex doctrina S. Baſilij l. de vera virg. Deinde quæcunque ſit efficacitas ieiunij ad continentiæ tutelam, certum tamen eſt ſemper liberum manere prægnanti frænare ſe ſe, & non ruere in peccatum: cum è contrario, fœtus ſi moriatur præ alimenti penuria, & corpore & anima, abſque culpa actuali ſua & voluntate, periturus ſit in æternum. Itaque ſicut in ſimili dubio de congreſſu cum periculo abortus vrgente periculo incontinentiæ, Sanches l. 9. d. 22. num. 1. & Baſil. Ponc. l. 10. cap. 14. num. 9. negant fas eſſe vti eo incontinentiæ remedio, ita non dubito, quin mater alia nihilominus remedia vitandi peccati adhibens, & firmo propoſito continendi munita, poſſit ac debeat æternam prolis cladem auertere, dimittendo ieiunium quod eſſet fœtui exitiale. Aditionem verò periculi prolapſionis in mortale peccatum, interueniente tamen propoſito non peccandi, honeſtari ob ſummam alterius neceſſitatem, præſertim ſpiritualem extremam, alibi traditur, nec in vno exemplo apud Ioannem Sanchem d. 21.

Importuna opera, dimittenda prægnanti.

9. Iam quod attinet ad operationes à prægnantibus dimittendas ob bonum prolis ne intra vterum pereat, Binsfeldius in Enchiridio Theol. Pastor. part. 3. cap. 12. ait talia esse *importuna opera & inordinatos actus*. Nomine autem *operum importunorum*, intelligere videtur opera laboriosa, quæ attento robore & complexione prægnantis, possint meritò timorem facere, causandæ in fœmina abortionis. Nec recensere dubitauerim inter hæc importuna opera saltationes; quas experimento compertum est, vt notauit Albertus lib. 9. de anim. tract. 1. c. 11. & ex eo Nider. in 5. præc. decal. cap. 1. *litera F.* officere fœtui intra maternum vterum delitescenti, & aborsum ciere, etiam choreas nomine saltationis comprehendendo. Certè Autor libri de natura pueri, quem alium esse ab Hippocrate Galenus dubitauit, & graues scriptores affirmarunt, non erubuit scriptis prodere, scortum quoddam, cuius grauiditatem impedire intererat dominæ, ad abortionem à se adductum, indicta ei septena saltatione, qua expleta exiluerit fœtus non absque crepitu. Alteri grauidæ, inter numerosè saltandum, idem ante annos aliquot contigisse, compertum habeo; eóque infeliciùs cessit isti saltatio, quod psaltria illa seu cantrix ab autore prædicto memorata, euasit incolumis; isti ex abortione creatus est non ita multo post interitus. Quare est quod mulieres saltatriculæ, alieno malo deterritæ cautiores fiant; ni & fœtum suum corporis simul & animæ excidio perdere velint, & seipsas in manifestum vitæ discrimen coniicere; non absque peccato mortali gemino; nempe

nempe & eo quod ex ipſarummet læſione ducitur; & eo quod petendum eſt ex fœtus læſione, quantum ſaltem in ipſis fuit. An verò qui cum eis ſaltant numeroſè, ſint irregulares ſequente aborſu, videndus Syluester V. *homicidium* 2. num. 11. Etiam iuſto arctiorem veſtitum inter importuna opera prægnantibus auerſanda, eſſe recenſendum, obſeruat Nider. in 5. præceptum Decalogi c. 1. *litera F.* & manifeſtum eſt ex eo quod aliquæ hac ſola ex cauſa aborſum ſint paſſæ, vt ſcribit Mercurialis l. 1. de morbis mulier. c. 4. & l. 2. c. 1. vbi de aliis æquè euitandis prægnanti, agit diligenter. Et videndus etiam Ioannes le Bon, in Therapia puerper. c. 1. ac Mercatus l. 3. de mul. affect.

Item actus inordinati, ira præſertim.

10. Per *actus inordinatos*, quibus grauidæ temperandum eſſe ne fœtui mortem conciliet, aiebat Binsfeldius, intelligi poſſunt, vel intemperiæ ac vehementes æſtus paſſionum violentarum, vel congreſſus cum viro, qui poſt conceptum iam fœtum ex anteriore commixtione, videtur inordinationem ſapere. Quod ad intemperias attinet, non eſt dubium, quin hoc ſpeciali titulo cauendæ ſint grauidis, ipſéque Hippocrates l. 1. de morbis muliebribus recenſens varias abortionis cauſas, hanc non omiſit. Quia enim corpus pro variis animæ affectionibus variè commouetur, (vnde paſſionum quoque nomen affectionibus eſt inditum;) & paſſiones genio muliebri ob debilitatem iudicij acriores incidunt, ita vt non rarò animi impotentiam inferant; mirum non eſt, ex graui corporis commotione

motione per æstum inconditi affectus, existere aborsum.

Est hæc cautio maximè necessaria circa iram; tum quia est affectus violentissimus, tum quia ei maximè obnoxius est muliebris genius præ iudicij imbecillitate & corporis infirmitate; quibus vt corpora ægra & exulcerata ad ictus leuissimos gemunt, ita fœmineus animus infirmitati suæ diffidens, ad quemcunque aduersum incursum fractus, nullo negotio emouetur. Comparatio est Luciani in abdicato, Plutarchi l. de non irascendo, & ante hos omnes Senecæ l. 1. de ira, cap. vltimo, qui iram idcirco vocat *vitium muliebre*, ibid. & l. 1. de Clem. cap. 5. Benè & graphicè Iuuenal. Satyr. 6.

——— Quoties facit ira nocentem
Hunc sexum & rabie iecur incendente feruntur
Præcipites; vt saxa iugis abrupta, quibus mons
Subtrahitur, cliuóque latus pendente recedit.

Antiquus quidem senarius, tria violentissima componit; *πῦρ, γυνὴ, θάλασσα, τρία κακά*, *ignis, mulier, mare, tria mala.* Verum Euripides iræ addictam mulierem, & irato mari, & ictui fluuij, & igni acerrimo antetulit versibus illis,

Furore multo sæuit iratum mare,
Pronique fluuij, & ignis, acer impetus;
Sed nihil ita acerbum & noxium, vt mulier mala.

Id est, iuxta phrasim etiam in scripturis vsurpatam, *rixosa & iracunda*, qualis ferè omnis mulier: vt idcirco Palladas l. 2. anthol. mulierem ex sola bile compactam dixerit. Videndus Tiraq. l. 9. connub. glossa 1. p. 9. à num. 184.

11. Est ergo mulier, iracundi genij, atque adeò qua

qua ſollicitudine prægnans tenetur aborſum cauere, & omnes eius veriſimiles cauſas quantum in ipſa erit remouere; eadem obſtringitur temperare ſibi. Eſtque id eo diligentiùs cauendum prægnanti: quæ iracundior eſt, vt notat Aponenſis in cap. 35. lib. 10. probl. & quo pluribus ſcatet virulentis humoribus, ad turbidos affectus excitandos & commouendum periculosè corpus accommodatis, eo cum ad iram, tum ad quaſuis paſſionum malignitates eſt procliuior. Itaque documenta generalia, quibus etiam ad bonum corporis & ſanitatem, temperare affectuum vehementia monemur omnes, locum ſpecialiter habent circa prægnantes, quarum & concitabilitas procliuior eſt, & excipiendorum morborum aptitudo maior; contractarum autem ægritudinum grauitas magna & difficillima curatio, vt latè proſequitur Ioan. Raphael Moxius l. 2. de venæ ſect. in morb. mulieb. cap. 2. Porrò hac ipſa ex cauſa, alij quoque tenentur non præbere prægnantibus cauſas turbidorũ affectuum, quantum in ipſis eſt. Vnde qui incuſſo grauidis terrore indebito, & graui metu, abortionis ſunt autores, grauiter peccant. An verò habeantur homicidæ voluntarij, an caſuales, de quo inter Caietanum & Nauarrum controuertitur, nec parum refert ad tricas iure Canonico adiunctas cædi hominis, diſputat Molina tract. 3. de Iuſtit. diſputat. 3. num. 6.

Congreſſus per ſe loquendo, non eſt lethalis.

12. Circa alteram actionem inordinatam, hoc eſt circa congreſſum, certa omnium ſententia eſt, ſi ex

ex eo instet verisimile periculum aborsus, graue peccatum fore illum adhibere. Quod non eget longa probatione, cum per se liqueat, voluntariam illam causam perdendi fœtus, non posse vacare graui culpa. Hoc autem periculum primis concepti fœtus mensibus, esse præsentissimum, docet ex Galeno Mercurialis l. 1. de morb. mul. cap. vltimo. Idem periculum nonnullis visum est semper ingruere sub initium conceptionis, cum sit coagulatio materiæ seminalis, quod sub primum septiduum contingere notat Moxius l. 2. de venæ sect. in morbis muliebr. cap. 1. Eo igitur tempore, mortale esse prægnanti virum admittere, & viro ad vxorem accedere, affirmat Fernandus de Moure p. 3. exam. cap. 21. §. 1. num. 6. & Bonac. q. 4. de Matr. p. 6. num. 12. qui idem pronunciant de tempore proximo partui quo simile periculum fœtui iam maturo impendet. Est enim tempus illud maximè lubricum pro fœtu: vt propterea Ethnici, Nonam ac Decimam Deas fœtibus curandis, iis sollicitioribus mensibus addixerint, vt est apud Tertullianum l. de Anima cap. 37.

Sed neutrum placet. Nam de posteriori tempore, est manifestè falsum quod necessariò adeatur à fœtu exitij periculum, quando iam robore pollet, & firmitate præstat. De priori autem tempore, non apparet vnde congressus tametsi cum periculo effluxus conceptionis anterioris, culpam mortalem continere censeri possit; idque meritò negant Richardus in 4. d. 32. art. 3. q. 2. Angelus V. *debitum* num. 33. Astesanus 2. p. summæ l. 8. tit. 10. artic. 4. q. 3. adducens Alensem, Syluester V. *debitum* q. 5. Sanches l. 9. disp. 22. n. 5. Ægidius Coninch 3. p. disp. 34.

diſp.34. dub.9. concl.3. Hurtado diſp. 10. de Matr. diffic. 3. num. 11. Filliuc. tract. de Matr. num.337. Et ratio eſt, quia coniuges in eo actu vtuntur iure ſuo, nec intendunt excluſionem anteriotis conceptionis nondum anima præditæ, quam etiam excluſionem infrequens eſt adiungi iteratæ intra illud ſeptiduum commixtioni: vnde ſi per accidens conſequatur excluſio inter dandum operam rei illis alioqui licitæ, perperam inſimulabuntur grauis peccati eam ob cauſam, de cuius periculo hîc & nunc vrgente, vix vnquam poteſt ipſis cònſtare.

13. Vt autem vſum matrimonij cum prægnante, per ſe loquendo, à lethali culpa abeſſe, manifeſtius fiat, attendendum eſt ne primarium quidem finem coniugalis commercij ab vſu illo remoueri. Quamuis enim poſt anteriorem commixtionem, exceptis in vteri fundo ſeminibus, claudatur vteri orificium adeò exquiſitè, vt ne acus quidem aciem admitteret, vt ſupra ex Galeno id veluti miraculum ſuſpiciente notare memini; tamen tam accurata occluſio, non eſt perpetua, ſed interdum ob peculiarem fœminæ diſpoſitionem, vt notauit Hippocrates l. de ſuperfœtatione, etiam poſt factam conceptionem, hiſcit vterus aliquantiſper, vnde ſuperfœtatio: quæ interdum quoque oritur ex vteri iam occluſi reſeratione, non excidente tamen priore fœtu, ob firmam eius alligationem per ora vaſorum. Ariſtoteles quidem 7. hiſtor. cap. 4. ſcribit ſuperfœtationem in humana ſpecie eſſe infrequentem: Non negat tamen, quin aliquando contingat. Exemplum extat l. *antiqui. ff. ſi pars hæred. petat.* vbi Paulus Iuriſc. ex Lælio ſcribit, viſam in Palatio mulierem liberam ab Alexãdria perductam, vt Adriano oſtenderetur,

ostenderetur, cum quinque liberis, ex quibus quatuor eodem tempore enixa dicebatur, quintum post diem quadragesimum. Plinius l.7.cap.11. mulierem memorat, quæ fœtum vnum iusto partu, alterum quinque mensium edidit. Addit exemplum Herculis & Iphicli, vt probet vbi paululum temporis inter duos conceptus intercessit, vtrunque perferri. *Noui ego Genuæ*, (inquit Scortia l. 1. de Nilo c. 6. *sub finem*,) *nobilissimam fœminam, tertio mense post legitimum puerperium, nouum masculum enixam.* Videsis etiam Laurentium l.8. anat. q.22.

Ex his ergo perspicuum est, accessum ad prægnantem, posse primarium quoque finem coniugalis commercij obtinere. Ex quo sequitur, non cerni in eo culpam lethalem, dummodò curetur, (præsertim cum partus non est adeò difficilis,) vt is sit commercij modus, qui fœtus oppressionem extrinsecam ab incubante deuitet. Extrinsecam dico; Nam quod Bonacina q. 4. de Matrim. punct. 6. num. 12. lethalis peccati accessum ad grauidam sub pariendi tempus damnat, quia periculum est ne fœtus per copiosum seminis affluxum opprimatur, non videtur solidum. Nam fœtus eo tempore tot intra vterum inuolucris obuoluitur, vt non sit timendum, ne immisso nouo intra vterum semine suffocetur; cum ne contingatur quidem per illud, prohibentibus secundinis, quæ fœtum amiciunt, & vndecunque concludunt intra vteri capacitatem, in qua semen postea immissum excipitur; non tanta mole, vt ad suffocandum iuxta positum fœtum sufficiat.

Imo

Imo nec venialis; tametsi indecentiam continet, iuxta PP.

14. Igitur accessus ad grauidam, per se loquendo, non est lethalis culpa. Sunt tamen qui asserunt, eum sordere labe veniali. Ita Basilius Poncius l.10. de Matrim. cap. 14. num. 7. esséque id extra dubium, dicit Petrus Soto lect.16. de Matrim. §. *sunt etiam*, & videtur annuere Azor tomo 3.l.3. cap.31. quæst. 14. Alios multos in eam sententiam profert Sanches l.9. de matr. d.22. num. 4. qui addit n. 6. & plurimorum autoritate confirmat, ne venialem quidem culpam cerni ea in re; siue reddatur, siue (quod obscurius videri posset,) petatur debitum tempore quocunque grauiditatis, secluso semper aborsus periculo. Hæc secunda sententia videtur approbanda, præsertim ne laqueus iniiciatur coniugibus: quod cauendum esse, exemplo suo monstrauit Apostolus, 1. Cor.7. Quanquam nobis quidem, qui hîc duntaxat intenti sumus in auertendum damnum prolis, perinde est quid in ea controuersia asseratur. Cum enim statuerimus, secluso aborsus periculo, quod quantum ad hoc attinet, duntaxat post fœtus animationem, timendum esse vidimus, abesse lethalem culpam ab accessu viri ad prægnantem; nostra non interest, an accessus prædictus, eo periculo semoto, atque adeò nihil inde periclitante prole iam concepta, sit aut non sit venialis, sed omni prorsus culpa vacet, vt concludit Ægidius supra num. 78. & Hurtado disput. 10. de Matrim. diffic.3.n.13.ac Henriq.l.11.c.15.præiuerátque Guliel.Paris.tract.dialogistico de Matrim.c.16.

15. Neque

15. Neque tamen negare velim indecentiam aliquam in ea re cerni, ipsis quoque Ethnicis pudentioribus improbatam. Seres enim, quos hodie *Sinas* appellamus, cum grauidis commisceri lege lata vetabantur, vt scripsit Clem. Rom. 8. recog. cap. 11. Zenobiam quoque Palmyrenorum Reginam, Capitolino à specie insigni celebratam, testatur Trebellius Pollio, nunquam se viro iterum permisisse, donec expectatis menstruis, agnosceret se necdum concepisse. Patrum plerique, hanc indecentiam explodunt.

Origenes homil. 5. in Genesim, latè ac validè in hoc argumento exspatians, pecorum ipsorum exemplum vrget; & ad libidinem plusquàm pecuinam, refert hunc ad grauidam accessum: qui multo etiam tetriùs notatur à Clemente Alexandrino l. 3. strom. negante, vllum ex veteribus in scriptura prodi, qui vxori prægnanti consueuerit; imo neque lactanti, & idcirco Aaronem triennio Mosem ætate superasse, quod pater Mosis, vsque ad Aaronis ablactationem non nisi triennio post factam, continuisset se ab vxore. Fortiùs quoque 2. pædag. cap. 10. *Moyses* (inquit) *nullum vnquam induxit veterem Hebræorum, coeuntem cum sua vxore prægnante. Sola enim voluptas, si quis ea, etiam in coniugio vtatur, est præter leges, & iniusta, & à ratione aliena. Rursus autem Moyses abducit viros à prægnantibus, quousque pepererint. Reuera enim matrix sub vesica quidem collocata, super intestinum autem quod rectum appellatur, posita; extendit collum inter humeros in vesica, & os colli in quod venit semen, impletum occluditur, rursúsque inane redditur partu purgato, fructu autem deposito, deinde semen suscipit*, &c.

Matrix

Matrix ergo ſitiens filiorum procreationem ſemen ſuſcipit, probroſúmque & vituperandum renuit coitum poſt ſationem ore clauſo omnino, iam libidinem excludens. Eius autem appetitiones quæ priùs in amantibus verſabantur complexibus intrò conuerſæ, in procreatione ſobolis occupatæ, operantur vnà cum opifice. Nefas eſt ergo, operantem iam naturam, adhuc moleſtia afficere, ſuperfluè prorumpendo ad petulantem iniuriam.

4. S. Ambroſius potenter & de more concinnè l. 1. in Lucam *ferè in fine*, ad illud, *occultabat ſe menſibus quinque*, monſtrans temperandum eſſe opere nuptiarum, cum ſoboles non expectatur; *Et quid mirum* (inquit,) *de hominibus; ſi pecudes quoque muto quodam opere loquuntur, generandi ſibi ſtudium, non deſiderium eſſe coëundi? ſiquidem vbi ſemel grauem aluum ſibi ſenſerint, & genitali aruo ſemen receptum, iam nec concubitu indulgent, nec laſciuiam amantis, ſed curam parentis aſſumunt. At verò homines, nec conceptis, nec Deo parcunt. Illos contaminant, hunc exaſperant.* Priuſquàm te *(inquit)* formarem in vtero, noui te, & in vulua matris ſanctificaui te. *Ad cohibendam petulantiam tuam, manus quaſdam tui autoris in vtero hominem formantis aduertis. Ille operatur, & tu ſacri vteri ſecretum inceſtas libidine? Vel pecudes imitare, vel Deum verere. Et quid de pecudibus loquor? Terra ipſa à generandi opere ſæpè requieſcit: & ſi impatienti hominum ſtudio iactis frequenter ſeminibus occupetur, impudentiam multat agricolæ, & fœcunditatem ſterilitate commutat. Ita quidem in ipſis elementis ac pecudibus, ab vſu non ceſſare generandi, naturæ pudor eſt.*

Hæc video plus ſonare quàm indecentiam pro-

positam, & accessum ad grauidam, culpæ non leuis damnare: Id quod etiam ferunt illa apud Burchardum l. 2. decr. cap. 5. *Concubuisti cum vxore post manifestariam conceptionem? Decem dies in pane & aqua pœniteas.* Vt tamen hæc, & alia quæ aduersus accessum ad grauidam traduntur à D. Augustino serm. 144. de tempor. (quicquid verborum cortex præferat,) accipiam tantùm de indecentia incontinentiæ indice, & imperfectionem non culpam inferente, suadet ratio paulo ante proposita.

CAPVT XII.

Quid statuendum de honestate sectionis Cæsareæ, matre & fœtu superstitibus, vrgente graui necessitate extrinseca; qua seclusa, illicita esset sectio; siue mater innoxia sit, siue noxia, & mortem ob scelus iure commerita.

1\. RESVMENDVM est filum disputationis de sectionis Cæsareæ honestate, cum mater & proles sunt superstites; vnde nos aliquantisper abduxere vtilia corollaria, duobus proximis capitibus ex doctrina anteriùs posita, ritè deducta & stabilita.

Reueniendo igitur ad institutum, quandoquidem expedita iam sunt, quæ circa sectionem Cæsaream

sæream matre & prole superstitibus controuerti poterant, attenta duntaxat intrinseca necessitate, id est bono parentis, aut prolis, vel vtriusque; nunc videndum restat, quid statuendum sit de honestate sectionis Cæsareæ, matre & prole viuentibus, si necessitas extrinseca deposcat adhiberi sectionem: eo quod desperetur partus naturalis; & tamen fœtum luce frui, maximè intersit boni communis. Vel certè eo quod periculum sit in mora, si partus naturalis expectetur, sed ante illud tempus mater morti dedenda sit, vt saluti publicæ consulatur; succidantúrque radices malorum quæ vlteriorem vitam matris consecutura constaret. Cum qua difficultate, nexa est alia, de sectione Cæsarea adhibita matri noxiæ & mortem commeritæ, siue desperetur naturalis partus, siue non expectetur, quamuis ex præstolatione partus nulla grauia mala timeantur. Has enim difficultates habere connexionem, liquebit ex dicendis, & ideò meritò iunguntur tractatione.

Variæ sententiæ de sectione matris per eam perituræ, si extrinseca necessitas vrgeat.

2. Est circa difficultates prædictas, nonnulla sententiarum varietas. Nam sunt qui etiamsi mater sit innoxia, tamen annuunt vt mater vi sectionis moritura, secetur, ob ingens aliquod bonum extrinsecum; si nimirum ob bonum Reipublicæ, vel ad illustris familiæ conseruationem, magis intersit vt fœtus sit saluus quàm mater. Tunc enim etiamsi sectio Cæsarea agnoscatur fore matris occisio,

ſecari poſſe parentem innoxiam, affirmat Ioannes Varandæus l. 2. de morbis mulier. cap. 7. Idem viſum Henrico 8. Anglorum Regi. Scribit enim Florimondus l. 6. hiſtor. hæreſ. cap. 4. num. 2. Ioannam Seimer, cum deſperaretur naturalis partus Eduardi poſtea Anglorum Regis eo nomine ſexti, iuſſam aperiri etiámnum viuam, vt educerétur fœtus: Henrico, Medicis rogantibus, matri an proli conſultum mallet, conteſtante, vxorum ſibi affatim ſemper fore, non item liberorum marium, qualem geri ab Ioanna putabat, & verè putabat. Sanderus tamen l. 1. de ſchiſm. Anglic. ad annum 1537. deſcribens ortum Eduardi, non adeò clarè aſſerit fuiſſe Cæſonem.

Alij verò, ne ſi mater quidem eſſet mortem commerita, & iure damnata capitali ſupplicio, volunt fas eſſe eam aperire, vt fœtus viuus, illi extrahatur ex vtero, etiamſi timeretur ne fœtus intra materna viſcera emoriatur expers baptiſmi. Ita S. Antoninus, Paludanus, Gabriel, Tabienna, Fumus, Victoria, Soto quos profert & ſequitur Comitolus l. 1. reſponſ. q. 14. ſectioni matris viuentis etiamſi damnatæ perinfenſus; nec abſque recentioribus ſuffragatoribus, inter quos Henriques l. 2. cap. 21. n. 5. Annibal. Roſellus l. 9. commentar. in Triſmeg. diſt. 3. cap. 4. pag. 58. Angles in 4. q. 2. de baptiſm. artic. 3. concl. 4. & alij apud Bonacinam diſp. 2. de Sacram. q. 2. punct. 6. num. 10. Quorum fundamentum eſſe videtur, quod putent ſectionem matris, eſſe quoque prolis interitum; quem cauſare eſt intrinſecè malum, ob omnimodam innocentiam prolis. Contrarium autem ex oppoſito fundamento, de matre iure damnata, tradunt Suares 3. part.

q. 68.

q. 68. ad art. 11. & ibidem Ægidius, Dianą 2. p. tract. 1. miscell. resol. 44. Layman c. 3. de baptism. num. 2. Filliucius tract. de baptis. num. 139. nec videtur abhorrere Bonacina num. illo 10. De hac sententiarum varietate ferendum est iudicium; seorsim primùm agendo de matre innoxia, tum seorsim quoque de noxia & iure damnata.

In illis circunstantiis, mater innocens nulla ratione secanda.

3. Mater innoxia; si constet eam morituram vi sectionis, nulla ratione secari debet, quæcunque tandem mala timeantur, vt extinctio familiæ antiquissimæ & illustrissimæ; vel successionis pinguissimæ transfusio ad externos ob non exemptam prolem, matri immorituram, vel denique exortus turbarum grauissimarum, & quæcunque alią mala fingere aut supponere liceat. Nullum quippe malum proferri potest, cuius prætensa deuitatio honestet actionem intrinsecè malam, cuiusmodi est sectio matris innoxiæ in proposito euentu. Hæc est certa sententia omnium Theologorum, vnanimi consensu negantium, fas esse in vllo euentu, iniussu Dei vitæ ac mortis supremi domini, trucidare innocentem, quodcunque tandem malum intentetur. Cum ergo mater supponatur innocens; & sectio spectatis circunstantiis supponatur fore eius occisio; negandum est matrem superstitem, quæ vi sectionis peritura existimetur, secari posse, vt necessitati alicui extrinsecæ, quantacumque tandem illa sit, prospiciatur.

Vnde quod narratur Henricum 8. iussisse vt

vxor prægnans cuius naturalis partus desperabatur, nec sectioni ferendæ ob nimiam debilitatem par erat, secaretur ad educendam prolem masculam successioni Regiæ familiæ necessariam, pronunciante Henrico plus se satis fœminarum cum luberet repertorum, non item filiorum regnum extra familiam transferri prohibentium; si verè ab eo factum & dictum est, pertinet ad cumulum immanitatum, quibus Rex infœlix à perditissimis hominibus dementatus, in cuiuscunque generis mortales, ac ipsos etiam cœlites, supra communem improborum modum est grassatus. Nec hominis tam incompositæ vitæ factum, aut suggestio adstantium illi siue Consiliariorum siue Theologorum, si fortè factum eius aut consilium probarunt, trahi potest in exemplum. Quàm ignauos enim, & gratiæ humanæ potiùs quàm diuinæ studiosos, & Consiliarios & Theologos habuerit eo tempore Henricus, ex Sandero, Ribadeneyra, & aliis in illius temporis historia, compertissimum est.

Secus esset, si bonus euentus sperari posset.

4. At si mater innoxia, non sit letho danda vi sectionis: eo quod iudicio Medicorum censeatur satis valida ad excipiendam sectionem Cæsaream, tunc si desperetur partus naturalis, certum est ex superiùs latè disputatis cap. 5. fas esse secare matrem viuam, vt fœtus superstes eximatur. Imo adhibenda ex necessitate esset sectio, non modò vt consuleretur æternæ saluti infantis per baptismi collationem, sed etiam vt consuleretur communi bono grauiter lædendo per extinctionem prolis intra matrem:

matrem: Ita vt non modò titulus charitatis erga prolem, iniiciat matri necessitatem subeundæ tunc sectionis, sub graui culpa: sed etiam titulus iustitiæ bonum commune prosequentis, (quam l. 3. de virtut. num. 76. stabiliuimus, & propriè acceptam Iustitiam commutatiuam esse monstrauimus,) obstringat prægnantem, ad consulendum hac ratione, communi bono.

Quinetiam, tametsi & prolis & matris certo alioqui exitio subiiciendarum nisi sectio adhiberetur, anceps & dubia fieret sors per sectionem, adhibenda nihilominus esset sectio; tum vt iis obligationibus satisfieret quæ superiùs sunt expensæ c. 8. tum ob hanc nouam & peculiarem communis boni curandi, & publicæ calamitatis auertendæ obligationem; quæ tanta est, vt tametsi sperari posset matris incolumitas absque sectione, solius autem fœtus exitium non quidem certò impenderet vi sectionis, sed tamen vocaretur in dubium, permittendus esset fœtus illi periculo, & sectio adhibenda ex obligatione iuuandi publicum bonum. Nam quamuis non sit licitum trucidare innocentem vt bonum commune quantumcunque obtineatur, tamen fas esse ob eam causam exponere innocentem periculo, omnes æquè consentiunt.

Matris noxiæ nulla habenda esset ratio, sed prolis duntaxat.

5. Venio ad matrem noxiam & capitali supplicio ritè adiudicatam. Huius nulla habenda est ratio, sed fœtus duntaxat. Id est, non est curandum an mater sic damnata, mortem oppetitura sit vi

ſectionis. Nam annuente publica poteſtate, fas eſt eam vita ſpoliare. Itaque tantùm habenda eſt ratio prolis, quæ ſi perdenda ſit adhibita ſectione prægnantis noxiæ, nullo modo poterit adhiberi ſectio, quamuis vel partus naturalis deſperetur, vel periculum ſit in mora; & ex vlteriore vita matris mortem omnino commeritæ, grauiſſima mala toti Reipublicæ impendeant. Nihilominus enim, quia mors parentis noxiæ ſupponitur iungenda trucidationi prolis, cui vnicum remedium quod ſuppetit in deſperatione partus naturalis, nempè ſectio; non remedium, ſed exitium certum fore ſtatuitur, prætermittenda omnino eſſet ſectio: iuxta illud Apoſtolicum oraculum, *non ſunt facienda mala* (vtique culpæ) *vt eueniant bona*, atque adeò neque vt auertantur mala pœnæ, & vt Tertullianus vocat *vltoria*.

Neque verò fas eſſet, ſectionem quidem prætermittere, ne infans poſitiuè malè afficeretur & perderetur per ſectionem; matrem tamen alia ratione perimere, qua fœtus nullo modo attingeretur poſitiuè, v. g. per ſtrangulationem matris, aut capitis eius minutionem: quaſi fœtus qui ſuppoſita partus naturalis deſperatione & negata ſectione materni vteri, æquè intra vterum breui moriturus eſt, anticipatè ob commune bonum ex matris morte pendens, permittatur mori intra parentis viſcera. Non inquam fas eſſet matrem perdere ad eum modum, quia non interueniret ibi mera permiſſio exitij fœtus, qualis interuentura erat non adhibita ſectione, ſed verè interueniret influxus in mortem eius, ob ſubtractionem voluntariam alimenti, quo ſolo ſuſtentari & prorogare vitam poteſt: Vnde quamuis

quamuis fœtus,non facta subtractione materni sanguinis quo cibandus est,æquè paulo post periret intra viscera materna, moriente matre post naturalis partus periodum non secuto partu; Tamen non periret vi operis alieni,quo subtrahitur illi alimentum, sicut fieret in euentu proposito.

Spectanda eius maturitas, quæ sufficiens in septimestri.

6. Igitur tunc tantùm fas est matrem noxiam secare vrgente ad eam sectionem bono publico, quia periculum est in mora, cum spes est, fœtum non esse lædendum per sectionem, quia satis maturus est, & adhibetur adeò peritus sector, vt omnia securè peragenda videantur: & ad summum, fœtus innocens exponatur periculo ob commune bonum, non tamen perdatur meditatò, id est ex certa prænotione exitij per opus nostrum inferendi, quamuis non ex directa intentione; id quippe esset illicitum, quia moraliter rem spectando æquè esset occisio innocentis, ac si adesset illius occisionis intentio directa.

Portò spes illa non lædendi fœtum, quam attendi volebam in secanda matre noxia cum periculum est in mora, & bonum publicum poscit accelerari mortem eius; spes inquam illa, non tollitur ob immaturitatem fœtus, si contingat eum esse septimestrem. Nam compertissimum est, partum septimestrem esse vitalem: atque adeò tametsi fœtus artificiosè educatur eo tempore ex materno vtero, æquè poterit esse vitalis. Nec verum est quod Fracastorius l. de sympath. cap. 11. comminiscitur

de humano ſemine duplicis generis, quorum vnum poſt 7. menſes maturum fructum procreet, alterum duntaxat poſt nouem: Sicut in genere tritici, eſt quoddam ſemen dictum trimeſtre, vel ſetauium, quod tribus menſibus ſpicam fundit, & aliud quod menſibus nouem. Qua ratione eductio fœtus ſeptimeſtris, ſi fœtus eſſet compactus ex humano ſemine nonimeſtri, eſſet mortifera; Vnde cum nunquam conſtare poſſit niſi ex euentu, ex quo ſemine quis ſit compactus, ſi fœtus eruatur ante nonimeſtrem periodum, deerit moraliter certa ſpes maturitatis, quam remanere dicebamus, ſi fœtus eſſet ſeptimeſtris. Nego, fundamentum cui hæc omnia innituntur, ſolidum eſſe. Omnia quippe humana ſemina ſunt vnius ſpeciei, ſicut omnes homines inde procreati, continentur vna infima ſpecie. Triticum verò ſicut poteſt eſſe ſpecie multiplex, ita mirum non eſt ex ſemine multiplicis ſpeciei, quorum vnum ſeriùs, alterum ocyùs fructum ſuum procreet, poſſe deriuari. Itaque fœtus quilibet ſeptimeſtris, poteſt vitalis eſſe, & communi bono quod ex matris accelerata morte penderet, vrgente ad eum eximendum menſe ſeptimo à conceptione, non eſſet quod ea exemptio cenſeretur fœtus occiſio, ob immaturitatem eius, cum poſſit eo tempore ſortiri maturitatem conuenientem. Quod ſi maior in vtero mora, diuturniúſque inibi fomentum congrueret fœtui, ita vt ob exemptionem ante nonimeſtre ſubiturus ſit periculum, tamen vacabit culpa exemptio, ſi publici boni neceſſitas eam depoſcat: quandoquidem vt iam ſæpè dictum eſt, ratione communis boni, licitum eſt exponere innocentem periculo. Quare graui damno publico adigente
ad

ad matrem letho dandam, fœtu duntaxat septimestri grauidam, posset fœtus censeri sufficienter maturus, & eximi eo tempore absque scrupulo.

Possitne proles censeri matura, ante septimestre.

7. Obscurius est, an fœtus ante septimestre, censeri posset sufficienter maturus, atque adeò an posset ante eam periodum securè eximi, non præcisa spe incolumitatis eius, si bonum publicum non sineret mortem matris illhuc vsque differri. Quamuis enim ordinarij partus ante septimestre non sint vitales, tamen id non est adeò vniuersaliter verum, quin aliquando secus acciderit: Et sicut frequentissima periodus humani partus, est nouem vel decem mensium; leguntur tamen aliqui partus vndecimestres, duodecimestres, tredecimestres, etiam quatuordecimestres, ac quod mirabilius est & planè rarum, sexdecimestres: (Nam vndecimestrem partum abs se visum, scribit S. Thomas opusc. 28. art. 4. *sub finem*, multáque pro eius mensis vitalitate aceruantur apud Moxium l. 3. de venæ sect. in morb. acut. cap. 5. De duodecimestri & quatuordecimestri, exempla profert Delrio in Aduersariis ad Senecæ Thebaidem versu 355. de iisdem ac cæterarum periodorum partubus exempla collegit Pineda l. 1. de Salom. cap. 10.) Sicut inquam leguntur hæ prorogationes ordinarij termini quo fœtus commorari solet in vtero; ita quamuis septimestre soleat esse ordinaria vitalium fœtuum periodus versus imum, ita vt fœtus anteriùs editi non soleant esse maturi atque vitales: tamen non desunt qui præter eam regulam

regulam nati anteriùs, vitales fuisse perhibeantur. De partu quadrimestri, quinquemestri, semestri, exempla adducit Pineda loco annotato. Puellam quinquemestrem, lego apud Valesium cap. 18. sacræ philosop. Ex Hieronymo Montuo scribit Moxius l.3. de sect. venæ in morbis acutis cap.4. vxorem pincernæ Henrici II. Francorum Regis, partum quinquemestrem edidisse vitalem. Et astipulari Hispanos quosdam Medicos, eiusmodi quinquemestrem partum agnoscentes vitalem, vt Ferdinandum Menam, Valesium, Peramatum, itémque Italos, vt Cardanum, & Horatium Augenium, scribit idem Moxius. Quidni ergo vrgente necessitate communis boni, fas fuerit fœtum quinquemestrem habere pro maturo, & ex eo tempore exemptilem censere, si periculum sit in mora?

Non video quid vetet totum concedere, illis in oris in quibus constaret, fœtum paucis illis mensibus, esse maturum & vitalem. Nolim tamen rem hanc committi, vel dictis duntaxat veterum autorum, qui plerunque incertum est de qualibus mensibus agant: vt fusè prosequitur Pineda l. illo 1. de Salom. cap. 10. num. 6. & 7. vel incertis rumoribus, quibus sæpissimè subest falsitas: non modò quia matres vix vnquam benè subducunt & numerant menses, & in eo sæpè errant, vt notauit Hippocrates l. de septimestri partu (vel Polybus Hippocratis successor, cui opus illud adscribit Clem. Alexand. 6. strom.): sed etiam quia obnoxium id esse innumeris mendaciis ac fraudibus, docet vulgatus Græcus versiculus, apud Suetonium in Claudio, *Potentibus, sunt mensium & partus trium*; tum iactatus, cum Liuia Drusum enixa est, post trimestres

cum

cum Augusto nuptias, tegendæ anteriori consuetudini tandem celebratas.

Proles octimestris in circunstantiis propositis, potest matura censeri, & mater noxia secari.

8. Post septimestre, quamuis non videatur controuerti posse de maturitate fœtus, vt constat ex eo quod septimestris partus vitalis passim habeatur, atque adeò maturus; tamen difficultatem in re præsenti facere potest, quod octimestris partus ferè vbique non sit vitalis. Dico *ferè vbique*; quia in Ægypto partus octimestres esse vitales, scribit Aristoteles l. 7. histor. cap. 4. De Hispania idem scribit ex Auicenna Picus Mirand. l. 3. contra Astrol. cap. 18. confirmátque Ferdinandus Mena ad l. Hippocratis de octimestri partu. Et idem produnt de paucis aliis oris, vt de Naxo insula Asclepiades apud Dalechampium ad 7. Plinij cap. 5. vbi Plinius idem de Italia refert. Vt plurimùm autem, ac ferè vbiuis, partus octimestres non esse vitales in confesso est. Quare perinde esse videbitur, fœtum octimestrem eximere, ac eum perdere: quod illicitum est, quæcunque tandem vrgeat communis boni necessitas, quæ innocentis occisionem honestare non potest.

Nihilominus si spectemus verisimiliores causas cur partus octimestris non sit vitalis, comperiemus nihil esse quod obsit, quominus ex grauissima causa fas esse possit, fœtum octimestrem eximere per sectionem Cæsaream. Varias causas cur partus octimestris non sit vitalis, profert & expendit Laur.

regulam nati anteriùs, vitales fuiſſe perhibeantur. De partu quadrimeſtri, quinquemeſtri, ſemeſtri, exempla adducit Pineda loco annotato. Puellam quinquemeſtrem, lego apud Valeſium cap. 18. ſacræ philoſop. Ex Hieronymo Montuo ſcribit Moxius l.3. de ſect. venæ in morbis acutis cap.4. vxorem pincernæ Henrici II. Francorum Regis, partum quinquemeſtrem edidiſſe vitalem. Et aſtipulari Hiſpanos quoſdam Medicos, eiuſmodi quinquemeſtrem partum agnoſcentes vitalem, vt Ferdinandum Menam, Valeſium, Peramatum, itémque Italos, vt Cardanum, & Horatium Augenium, ſcribit idem Moxius. Quidni ergo vrgente neceſſitate communis boni, fas fuerit fœtum quinquemeſtrem habere pro maturo, & ex eo tempore exemptilem cenſere, ſi periculum ſit in mora?

Non video quid vetet totum concedere, illis in oris in quibus conſtaret, fœtum paucis illis menſibus, eſſe maturum & vitalem. Nolim tamen rem hanc committi, vel dictis duntaxat veterum autorum, qui plerunque incertum eſt de qualibus menſibus agant: vt fusè proſequitur Pineda l. illo 1. de Salom. cap. 10. num. 6. & 7. vel incertis rumoribus, quibus ſæpiſſimè ſubeſt falſitas: non modò quia matres vix vnquam benè ſubducunt & numerant menſes, & in eo ſæpè errant, vt notauit Hippocrates l. de ſeptimeſtri partu (vel Polybus Hippocratis ſucceſſor, cui opus illud adſcribit Clem. Alexand. 6. ſtrom.) ſed etiam quia obnoxium id eſſe innumeris mendaciis ac fraudibus, docet vulgatus Græcus verſiculus, apud Suetonium in Claudio, *Potentibus, ſunt menſium & partus trium*; tum iactatus, cum Liuia Druſum enixa eſt, poſt trimeſtres cum

cum Augusto nuptias, tegendæ anteriori consuetudini tandem celebratas.

Proles octimestris in circunstantiis propositis, potest matura censeri, & mater noxia secari.

8. Post septimestre, quamuis non videatur controuerti posse de maturitate fœtus, vt constat ex eo quod septimestris partus vitalis passim habeatur, atque adeò maturus; tamen difficultatem in re præsenti facere potest, quod octimestris partus ferè vbique non sit vitalis. Dico *ferè vbique*; quia in Ægypto partus octimestres esse vitales, scribit Aristoteles l. 7. histor. cap. 4. De Hispania idem scribit ex Auicenna Picus Mirand. l. 3. contra Astrol. cap. 18. confirmátque Ferdinandus Mena ad l. Hippocratis de octimestri partu. Et idem produnt de paucis aliis oris, vt de Naxo insula Asclepiades apud Dalechampium ad 7. Plinij cap. 5. vbi Plinius idem de Italia refert. Vt plurimùm autem, ac ferè vbiuis, partus octimestres non esse vitales in confesso est. Quare perinde esse videbitur, fœtum octimestrem eximere, ac eum perdere: quod illicitum est, quæcunque tandem vrgeat communis boni necessitas, quæ innocentis occisionem honestare non potest.

Nihilominus si spectemus verisimiliores causas cur partus octimestris non sit vitalis, comperiemus nihil esse quod obsit, quominus ex grauissima causa fas esse possit, fœtum octimestrem eximere per sectionem Cæsaream. Varias causas cur partus octimestris non sit vitalis, profert & expendit Laur.

Laur. l. 8. anatom. q. 30. Iam reieci Fracaſtorium, inde cauſam huius rei petentem, quod nullum ſit ſemen poſt octo menſes fructificans, quamuis ſit quod poſt ſeptem & quod poſt nouem menſes hominem procreare idoneum ſit. Explodendi item ſunt Aſtrologi quos Ioannes Picus l. illo 3. cap. 18. teſtatur, pro more ſuo id referre ad aſtra, diuinatorio & prorſus intuto perfugio: à quo tamen non planè abhorret D. Thomas, vt videre eſt in longa ratiocinatione quam circa hoc adhibet opuſc. 28. art. 4. ad penultimum. Eiuſdem rei ratio à Tertulliano prolata l. de anima cap. 37. concinna eſt, ſed myſtica, & ab hoc inſtituto aliena. Quæ maximè probabiles, minus certè cauillis obnoxiæ, occurrunt cauſæ, cur partus octimeſtris non ſit vitalis, probè cohærent cum licita fœtus exemptione per illud tempus, ſi ſumma neceſſitas vrgeat. Sunt autem duæ. Prior ex Hippocrate profertur à Franciſco Pico ad hymnum ſuum tertium, *ferè initio*; adducitúrque etiam à Ioanne Pico l. 3. contra Aſtrologos cap. 18. Nimirum quod mater octauo menſe quodam vteri morbo laboret, à quo in fœtum deriuatur ægritudo. Vnde ſi accedant iam ægro & infirmo, vexationes in partu ſubeundæ, adeò frangetur viribus, vt non ſit vitalis, vel etiam illico ſuccumbat. Poſterior quæ eſt communis Medicorum, nominatímque aſſignatur à Mercuriali l. 2. de morb. mul. cap. 1. itémque à Franciſco Valeſio l. 2. controuerſ. cap. 10. & à Dandino 2. Animæ digreſſ. 28. §. *de fœtus in vtero formatione*, inde petitur, quod fœtus ſeptimo menſe iam perfectus & validus, colluctetur plurimùm vt diſrumpat membranas, & carcerem ſuum perfringat, ex qua colluctatione non

parum

parum acciduntur eius vires. Si ergo mense octauo, nondum plenè instauratis viribus; eundem conatum repetat, succedente partus labore, necesse erit illum succumbere.

9. Neutra harum causarum, quæ vt dixi, maiore perfunduntur verisimilitudine, obstat quominus fœtus octauo mense eximi possit, si grauissima necessitas perdendæ eo tempore matris id exigat. Nam siue octimestris partus idcirco non sit vitalis, quia ægritudo matrem octauo mense occupans, illum reddit imbecillum: siue idcirco non sit vitalis, quia nimis debilitatur & viribus frangitur, ob repetitum ante resumptum robur, exeundi connisum; nihil hæc ad fœtum sine connisu suo exemptum è latebris materni vteri, eáque ratione liberatum à contagio ex materna infirmitate deriuando, augendóque magis si inibi hæreat per totum octauum mensem. Quod si quis fingat, admittendo causam secundam propositam, posse contingere, vt fœtus iam particeps sit factus maternæ ægritudinis, (vt si sub medium mensis octaui, vel eo exeunte eximatur;) indéque secuturum vt fœtus non sit vitalis: Occurram, gratis supponendo omnia prædicta, adhuc licitam esse posse exemptionem fœtus per sectionem matris eo tempore factam, ob vrgentissimam necessitatem interimendæ tunc matris noxiæ. Nam ad summum, id esset exponere fœtum alicui periculo; quam expositionem necessitas communis boni honestare potest. Itaque rectè statuebā, nihil esse quod obsit, quominus ex vrgentissima causa quæ moram non ferat, & prægnantis interitum octauo mense patrari exigat, eximi per sectionem Cæsaream queat fœtus duntaxat octimestris.

Non

Non vrgente communi bono, expectandus partus naturalis, nec secanda mater, etiamsi noxia.

10. Dictum hactenus est, de prægnante noxia, quam intersit communis boni letho dari ante partum naturalem; monstratúmque fas esse eam secare ad fœtum eximendum: id quod multo certius haberi deberet, si constaret frustra expectandum partum naturalem, eo quod mulier eo habitu sit vt eniti non possit: ideóque fœtus antea concepti, quamuis maturi, nunquam emitti naturali modo viuentes quiuerint. Nunc dicendum est de matre noxia, quam perdi ante partum naturalem meritò ab ea sperandum, nulla vrgens causa deposcat.

Affirmandum est illicitum fore talem prægnantem secare, & fœtum eximere; cum extra dubium sit longè melius esse fœtui, emitti ex vtero via naturali post insumptum in eo tempus fouendis & perficiendis fœtibus à natura constitutum. Quamuis ergo si tantùm attenderetur mater quæ noxia supponitur, nihil vetaret eam secari, & fœtum intempestiuè ab ea educi per artem; tamen spectando quid fœtus magis intersit, (vt iustum sanè est id spectare, cum nulla grauis & vrgens causa extrinseca aliud fert:) abstinendum est exemptione fœtus artificiosa, & expectandus partus naturalis, si speratur secuturus. Et ita ferunt varia iura, nominatim lex *prægnantis*, ff. de pœnis, quæ sic habet; *prægnantis mulieris consumenda damnata pœna differtur quoad pariat.* Vbi Gotofredus ex variis id illustrat. Item l. *Imperator Hadrianus*, ff. de statu hominum,

hominum, refertur decretum Adriani, quo traditur solitum esse prægnantem damnatam seruari, dum partum ederet. Meminit harum legum Romanum Martyrologium 7. Martij, describens summatim mortem S. Felicitatis, quæ quod prægnans esset, quamuis prædamnata, non est tamen feris obiecta, nisi post partum. Laudat Romanos ob hanc legem Clemens Alexandrinus 2. strom. laudat quoque, sed non expresso Romanorum nomine, Philo l. de Charit. conferens eam cum lege illa Iudaica, qua pecus grauida mactari vetabatur, etiam in sacrificium. Autor est Plutarchus l. de sera numinis vind. Romanos huiusmodi legem hausisse à Græcis, hos verò ab Ægyptiis. Videndi qui in eam rem plura conferunt, Couarr. 4. var. c.4. Hippol. de Marsil. in pract. §. *nunc videndum*, num.46. Gulielm. Bened. in cap. *Raynutius*. de Testam. V. *&* *sobolem*, num. 9. & 60. Matth. de Afflict. in Const. Neap. tit.23. n.11.

Itaque sensus legislatorum, cui standum est, cùm per bonum publicum licet, manifestè fert, prægnantis damnatæ fœtum non esse vlli discrimini obiiciendum per eductionem præproperam. Nam quantumcunque peritus sector adhibeatur, non est dubium, quin fœtus remotior à periculo futurus sit, si via naturali prodeat in lucem; cum vt cætera deessent, ac etiam tacendo vlteriorem in vtero moram fœtui fouendo percommodam; vel minima scalpelli aut cultri Chirurgici exerratio improuida, possit esse fœtui exitialis. Itaque sectio Cæsarea semper fœtum exponit alicui periculo, quam expositionem honestare duntaxat potest vrgentissima causa.

Instructio Medicorum, causa secandi insufficiens.

11. Eam ego non censuerim esse, instructionem Medicorum & Chirurgorum, vt prægnantium statum plenè edocti, meliùs deinceps iuuare possint grauidas, ad fœlix puerperium. Neque enim nouum est, vt noxiorum corpora dedantur Chirurgis ac Medicis, ad comparandam notitiam qua ægris iuuandis sint aptiores. Et quanquam id frequentius concedatur circa defunctorum cadauera, tamen nihil etiam vetat, si res ferat, idem concedi quoad viuos. Nec dubium videtur, quin Herophilus ille & infantium & maiorum *professor, medicus aut lanius qui sexcentos exsecuit vt naturam scrutaretur, qui hominem odiit vt nosset*, (verba sunt Tertulliani cap. 10. & 25. de anima,) viuos quoque exsecaret ad comparandam scientiam; disertè enim Tertullianus, si congruenter interpungatur, statuit, miseros homines, non morte simplici, sed dirissima inter exectionis artificia, scrutante Herophilo interiisse. Narrat Monstreletus in Gallica historia, balistarium Mudonensem calculosum, ob scelera neci adiudicatum, rogantibus Medicis Parisiensibus à Senatu esse concessum, ad scrutationem modi quo calculus curandus esset in calculosis. Facta à Magistratu potestate, Medicos ventrem criminosi aperiri iussisse, habet narratio; & vbi satisfactum est Medicorum desideriis, reposita denuo, misero fuisse intestina, vulnúsque consutum. Quod autem suspiciendum est, facta ob dolores toleratos vitæ gratia, recuperauit sanitatem, diúque sanus

ſanus & valens vixit, iam etiam liber à calculo. Fortaſſis ergo erit, qui cenſeat poſſe expedire, vt prægnantis noxiæ diſſectio Medicis ac Chirurgis concedatur, vt ſalua quantum licebit honeſtate & verecundia, ex prægnantis ſuperſtitis non iniuſta excarnificatione, comparent peritiam, per quam deinceps grauidis & parturientibus vtiliores eſſe poſſint. Nam in demortuis corporibus, per abſceſſum animæ, concidunt partes, & multa perſpectu neceſſaria obliterantur, vt Celſus in proœmio, & Tullius in Lucullo teſtantur, agentes de Empiricis.

12. Aiebam tamen hanc non videri ſufficientem cauſam exponendi fœtum periculis, quæ neceſſariò adit per matris diſſectionem. Nunc enim, partim accepta notitia ab anterioribus qui prægnantium viua corpora nefariè ſunt ſcrutati; ſiue ad rem Medicam, vt Herophilum feciſſe diximus; ſiue ad rem Magicam, vt factum à Iuliano Apoſtata, habetur ex Nazianzeno orat. 1. in Iulia. & ex Theodoreto 3. hiſtor. cap. 16. ac etiam ex Nectario Conſtantinopolitano, homil. de S. Theodoro; partim hauſta cognitione ex ſectionibus Cæſareis in naturalis partus deſperatione adhibitis, prægnantibus ſuperſtitibus, aut confeſtim ab earum obitu; tanta lux affuſa eſt rei anatomicæ in hac parte; vt iuſtum non ſit de contrucidatione verecundiæ in diſſectione vteri viuentis, & obiectu prolis ad aliquod diſcrimen, per matris diſſectionem cogitare, eam ob cauſam.

CAPVT XIII.

De sectione matris superstitis, mortuo intra vterum fœtu.

1. HÆc vna superest circa sectionis Cæsareæ honestatem difficultas. Cum enim sectio hæc, vel sit matris mortuæ superstite fœtu, vel matris viuentis fœtum viuum aluo gerentis; vel denique matris superstitis grauatæ fœtu visceribus eius immortuo; duas primas secandi causas,& omnia cum eis nexa, hactenus prosecuti sumus. Restat ergo expedienda tertia, quod breuiter & facilè præstari poterit ex anterioribus resolutionibus.

Fœtus viuæ matrì immortuus, solitarius, aut cum Vopisco.

Potest autem dupliciter contingere, vt fœtus matris superstitis vtero immoriatur. Nempe primò solitarius, secundò cum alio gemello adhuc superstite, quem dici *Vopiscum* docet Plin. l.7. cap. 10. *Opiscum* dicendum, commentatur ibi Dalechampius, quasi ὀπίσθιον, quòd alterum ponè sequatur, abortione iam eiectum. Vtriusque generis mortuorum fœtuum, exempla suppetunt quàm plurima. Prioris generis insigne exemplum suppeditat Plinius l.2. cap.51. de Marcia Romana,quæ claro icta fulmine,exanimato intra eam fœtu,vixit incolumis. Illustrissimum

Illustrissimum item est quod anno 1623. contigisse scribit Philippus Hecstetterus decade 6. obseru. casu 3. *in scholio.* Itémque aliud quod anno Christi 1545. accidisse refert Matthæus Cornax in Enchiridio Consultationum Medic. de quo infra. Huc pertinet quod scribit Ludouicus Viues libro suo 1. de anima, §. *de generatione*; Neapoli Italiæ, & in Flandria Belgica, frequens esse vt in mulierum locis, gignantur belluæ multiformes; sæpè solæ, aliàs cum infante, interdum puero à bestiolis illis semeso vel exucto. Causam refert Viues, in crassissimum maximéque putrem humorem, quo eiusmodi mulieres abundant ex alimentis brassicarum, aut potu cereuisiæ. Inde enim ait, non secus procreari in illis belluas, quàm lumbricos in vtero pueri, ex crudis fructibus: prauitas quippe receptaculi, vim inferens specificæ seminis facultati, cogit vel rem à sua specie extraneam producere, vel vnà cum ea præterea aliud. Verùm de causa procreationis illius multiformium belluarum intra muliebrem vterum, agunt qui de Monstris, aut de humana generatione disserunt. Nunc illud duntaxat ex Viue sumimus, quod testatur non infrequens esse, vt fœtus, semesus à bestiolis congenitis, fundatur vtero cui immortuus est. Cracouiensem mulierē, anno 1494. infantem ab adnato intra vterum serpente erosum, fudisse mortuum, scribit Lycosthenes. Alia quædam exempla fœtus solitarij vtero immortui, attingam postea.

2. Vt autem fœtus qui vtero immortuus est, non sit solitarius, accidere potest altero è duobus modis. Nimirum vel ita vt è duobus vno conceptu formatis, alter casu aliquo obeat ante partum, su-

perstite altero : Vel ita vt non eductis reliquiis cadaueris ex anteriore conceptu residui in vtero, mater denuò grauidata, nouum fœtum concipiat, breui ex contagio atque fœtore anterioris conceptus non excussi contingendum, & virulentissimè afflandum. De duobus geminis vno conceptu formatis, quorum alter casu aliquo intra vterum mortuus hæreat superstite altero, exemplum luculentum profert Carolus Stephanus l. 3. de dissect. part. corp. hum. cap. 2. Illustre item est quod scribit Laurentius l. 8. anatom. q. 22. visam sibi nobilem mulierem gemellos aluo gestantem, quorum vnum ineunte mense nono, mortuum emisit; alterum post septiduum enixa est, vitalem. Pertinent eodẽ exempla duo, quæ consignat Bahuinus in Appendice ad Roussetum §. de superfœtatione, historia 3. & 4. Et alia insuper habet Felix Platerus l. de part. mul. gener. dicatis, *ante medium*. Alterius verò calamitatis, qua fœtus nouus superinducitur reliquiis alterius conceptus non excussis, mentio est apud Aristotelem l. 7. histor. cap. 4. Stupendum est quod Schenchius recitat l. 4. obseru. medic. titulo *de fœtibus*, mulierem anno 1590. lapsam, fœtum immortuum non excussisse; eóque semper retento, bis térve concepisse, & quod mirabilius est, vitales fœtus edidisse.

3. Hæc sunt propudia initiorum, animalis vt sibi videtur ad superbiam geniti, vt alia occasione dixit Plinius l. 7. in prooemio, nec dissimiliter eiusdem libri cap. 7. Porrò idem Plinius, fœtus quocunque è propositis modis vtero immortuos, nunc *abortus* simpliciter vocat, etiamsi non exeuntes, vt l. 24. c. 5. agens de Galbano; nunc *abortus mortuos*,

vt

vt lib. 28. cap. 19. aliàs *partum mortuum*, vt l. 22. cap. 25. Alibi *abortum*, Indorum lingua dici *brecmasim* testatur, nimirum l. 12. cap. 7. quo tamen loco vbi vulgati Codd. habent *abortum*, Chiffletius l. 2. dædalmatum cap. 15. de his fœtuum vtero immortuorum variis apud priscos appellationibus differens, testatur in M. S. veteri codice legi *mortuum*, & pro *brecmasi* legi *brima*. Distinctio autem *abortus*, & *abortus*, quam tradit Ludouic. Bonaciolus cap. 6. Enneadis mul. priore voce fœtum mortuum primis vitæ mensibus, posteriore fœtum sub partus tempora defunctum denotans, non videtur vsu recepta.

Sectio matris superstitis, ad fœtum solitarium vtero immortuum educendum, licita, affulgente spe boni euentus.

4. His ita constitutis, si quæratur, an sectio Cæsarea fœtu solitario matri immortuo sit licita, respondendum est, omnino licitam esse, si concurrant quæ superiùs poposcimus, vt sectio matris superstite fœtu, careat labe. Nimirum si spes sit, matrem cuius solius in hoc euentu habenda est ratio, non esse perituram vi sectionis. Poterit enim hac ratione leuari infelici onere, quo fortassis perderetur nisi per sectionem eximatur. Et sanè quibusdam benè id cessit. Scribit enim Marsilius Cagnatus l. 4. var. cap. 9. *in fine*; & pleniùs Matthias Cornax in Enchirid. Medic. consult. pag. 188. compendiò expressus à Sennerto l. 4. p. 2. sect. 6. cap. 8. *initio* anno 1549. Viennæ Austriæ mulierem post gestatum quadriennio fœtum mortuum, secto tandem abdo-

mine & vtero, leuatam fuisse diuturno illo onere & sanitati restitutam, salua etiam fœcunditate, nam postea quoque concepit. Nec dissimilem narrationem habet Philippus Hecstetterus decade 6. obser. casu 3. *in scholio.* Hinc ergo iunctis aliis quæ superiùs adducta sunt, tractando de sectione prægnantis superstitis fœtu item superstite, manifestum efficitur, si mater speretur non peritura vi sectionis, & aliud remedium expeditius non sit ad manum, sed Medici iudicent sectionem fore remedium maximè opportunum, fas omnino esse, secare mulierem ad eximendum infelix onus, cum de eius interitu constiterit, ad quod signa suppeditabit Paræus lib.24. cap.31.

Non tamen cadit sub obligationem.

5. Dixi duntaxat, fas esse id præstare; non dixi autem mulierem obligari sectionem subire in hoc euentu: quia cum agatur tantùm de vita mulieris, & remedium sectionis sit valdè difficile, ac refertum acerbitatis, poterit facilè mulier nolle vitæ protogationem tam carò emere. Neminem quippe teneri vitam conseruare adhibitis remediis summorum cruciatuum illatiuis, superiùs notatum est cap. 6. Quid quod sectio non est vnicum artis remedium, ad mulierem in hoc euentu conseruandam? Imo rarum esse, vt ad solam fœtus iam mortui eductionem adhibeatur sectio, notauit Sennertus l.4. p.2. f.6. c.8. eo quod tunc fœtus vel medicamentis extrahi, vel Chirurgico opere citra sectionem educi, vel denique naturæ connisu expelli particulatim possit.

6. Medicamen

6. Medicamentorum extrahentium fœtus mortuos, meminit Moschio cap. 16. excerptorum, vel in Græco Cod. c. 154. & Plinius l. 20. cap. 8. & 9. & 13. & 14. ac 22. Et lib. 21. c. 20. & 21. ac lib. 22. c. 21. sæpéque alibi. Operis Chirurgici ad extractionem fœtus demortui vt salua sit mater, meminit Tertullianus l. de anima, cap. 25. & latè Iacobus Ruffius l. 3. de muliebr. cap. 6. ac Paræus l. de hom. gener. c. 26. post Albucasim lib. 2. meth. med. c. 76. & 77. Depulsi denique naturæ impetu particulatim cadaueris infantilis vtero abditi, exemplum luculentum recitat Cagnatus oculatus testis l. 4. variar. obseru. cap. 9. Ait enim Romæ anno 1571. plebeiam mulierem, immortuum vtero infantem gestasse, diúque cum morbo luctatam, cæcutientibus Medicis, ac ne grauidam quidem cogitantibus, tandem tumore præduro imi ventris fuisse liberatam & sanitati restitutam, postquàm via qua venter deiicitur, fœtus humani carnes in frusta diuisas, & ossa separata (quæ tumoris prædicti materia fuerat,) sponte naturæ emisisset. Cum cadauer reiici non posset, qua naturaliter debebat, aliam illam viam aggressa est natura. Vterus recto intestino coaluerat. Itaque vlcus commune, sponte peruium factum, præbuit ossibus & putridis carnibus aditum ad intestinum, eóque putens sarcina per auersa corporis feliciter depulsa est, muliere ad multos annos incolumi. Non ausim affirmare similitérne solo naturæ impetu acciderit, quod scribit Albucasis lib. 2. method. med. cap. 76. de muliere quæ mortui fœtus ossa per vmbilicum emisit, & postea superstes fuit. Quæ enim ibi narrat Albucasis interuenisse supra naturæ vim, medicum quoque artificium

ficium ferre videntur. Illud ergo potiùs addiderim, quod eſt priori exemplo cuius ſe oculatum teſtem præſtabat Cagnatus, planè geminum, narratúrque à Ioanne Langio l. 2. epiſtol. Medic. in 39. nempe vxori cuiuſdam Andreæ Seidlen, appetente partu, obiiſſe & computruiſſe in vtero fœtum; de cuius cruribus & cerebello, oſſa denigrata & carie obſita, cum mulier ob inteſtini exulcerationem alui profluuio laboraret, excreta ſunt poſt annum decimum; non per vteri oſtiolum, ſed per anum, diu poſtea ſuperſtite muliere, quod incredibile videri poſſe, negat Langius cum tanta ſit vteri & inteſtini recti vicinia: vteri quippe ceruix, inteſtino recto incubat. Vnde confirmatur dictum Oribaſij l. 9. Synopſ. cap. 51. affirmantis, abſceſſus vteri quandoque per os eius rumpi, quandoque per veſicam, ac ſæpè etiam per inteſtinum rectum emitti. Addit idẽ Langius, ex Achille Medico Auguſtano, exemplum alterum, de muliere ſuæ regionis: quæ cum diu fœtum mortuum in vtero geſtaſſet, tandem eum marcidum, per apoſtema in iliis ſuppuratione apertum, fruſtillatim eiecit incolumis. Nec omittendum quod prodit Ludouicus Guionus l. 5. de pulchritud. & ſanit. corpor. cap. 25. viſam ſibi mulierem, quæ infantem in vtero mortuum, ibíque longo ſitu putrefactum, tandem ſuperſtes & incolumis eiecit, primùm quidem carnibus putrefactis aquæ ſpecie emiſſis cum lotio: deinde verò oſſibus ſigillatim, per foramen ſub vmbilico enatum, è quo naturæ impetu proſiluerũt. Proſtant apud Paræum lib. 25. cap. 16. in hanc rem exempla, & apud Felicem Platerum l. de partib. mulier. gener. dicatis, *ante medium*.

In

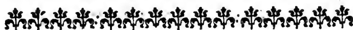
In tot igitur viis artificiosis excutiendi inutile pondus vteri, fas erit mulieri, non admissa sectione Cæsarea aliam eligere: nisi malit cum resignatione & subiectione plena ad nutus omnes diuinæ prouidentiæ, præstolari patienter naturæ impetum, si fortè per eum, vt in exemplis proximè memoratis, extrudatur fœtus mortuus, qui solitarius vteri tumulo insidet.

Similis sectio in Vopisci gratiam, & licita, & necessaria.

7. At si cum fœtu mortuo alter supersit viuus, & de vtriusque coexistentia constet; siue per abortiuum anterius conceptione secunda non emissum, siue per alia signa immortui vtero fœtus quæ Medici tradunt; & semel ac iterum Hippocrates l. de superfœtat. desperetur autem partus naturalis, respectu fœtus superstitis; ac denique mater speretur par futura sectioni, nec mortem vi eius oppetitura; tunc non modò licitum, sed etiam ex graui charitatis obligatione necessarium est, adhiberi sectionem Cæsaream, vt fœtus qui incolumis intra vterum restat, non pereat, sed habeat vitam æternam. Hoc constat ex disputatis toto cap. 6. Imo in hoc euentu longè vrgentior est necessitas infantis, quia nisi per sectionem citò succurratur, celeriùs peribit ob contagium à cadauere adiuncto. Ea ergo charitatis obligatio, qua monstrauimus, infanti ob præclusum partum naturalem morituro absque Christiana initiatione, & in æternum perituro, deberi beneficium exemptionis ex vtero per matris sectionem, habet vrgentiorem locum in hoc euētu.

Posse

Posse autem in eo prodesse sectionem, monstratur illustri exemplo quod recitat Marcellus Donatus l. 4. histor. Med. mirab. cap. 22. de muliere circa Mantuam anno 1540. cui è duobus gemellis, vnus intra vterum mortuus est, & sectione Cæsarea eductus, superstite altero & intra vterum relicto; vnde postea stato tempore naturali modo prodiit, vsquequaque sanus & valens.

CAPVT XIV.

Embolum Iuridicum; Iurisperitorum de sectione Cæsarea, & exempto per eam fœtu controuersiæ indicatæ, & diiudicatæ ex antedictis.

1. INDICATÆ inquam, non enim diffusè agitatæ & expassæ, sed breuiter tantùm tactæ, ne quandoquidem Theologos ac Medicos in hac causa audiuimus, Iurisperitos qui circa eam quoque occupantur, prorsus præteriisse videamur, præsertim cum duo quæ de sectione Cæsarea apud eos disceptata animaduerto, diiudicari facilè queāt ex antedictis. Duorum illorum vnum, generale est, spectátque ad quamcunque prolem sectione Cæsarea eductam, siue vnam, siue multiplicem. Alterum restringitur ad multiplicem prolem luce coniūctim donatam, & coniunctim procreatā in eodem vtero.

Cæsonem,

Cæsonem, non censendum natum, nec iuribus natorum potiri, qui censuerint.

2. Generatim ergo controuertitur, an qui secto matris vtero venit ad lucem, habendus sit natus mulieris illius, ita vt potiatur prærogatiuis omnibus ac iuribus, nominatim successionum quibus frui deberet, si naturali partu ex hac fœmina editus esset. v. g. si auus Testamento suo edixerit, vt *proles si quam Berta pepererit, vel ex ea, fuerit nata; accipiat de bonis meis aureos mille*; quæritur, num posito quod Berta non sit naturaliter enixa, atque adeò non pepererit, nec natus sit ex ea infans, sed per sectionem Cæsaream sit exemptus gaudere debeat auita illa largitate, & mille aureos perinde ac si natus & partu editus esset, accipere.

Partem negantem amplexus est Paulus Castrensis ad l. *quod certatum.* C. de posthum. hæred. inst. vbi etiam Iason, & Iacobus de S.Georgio. Subscribit Purpuratus l. 1. consil. 158. num. 4. & Curtius Iunior l. 3. consil. 329. num. 6. & 7. aliíque nonnulli: eo maximè nixi fundamento, quod vt habet Paulus Iurisconsultus l. *anniculus.* ff. de verbor. signif. *falsum est eam peperisse, cuius filius exectus est.* Quod dictum valdè celebrant Angelus, Alexander, & alij ad l. *quod dicitur,* ff. de liber. & posthum. Indidémque multi adducti à Tiraquello ad l. *si vnquam.* C. de reuoc. don. V. *susceperit liberos,* num. 140. excludunt Cæsonem à legato relicto, soboli quam mater pepererit. Confirmatur, quia Cæsones, vt videre est apud Guttierrem l. 2. pract. qq. q. 101. num. 3. habentur abortiui. Igitur non

sunt

sunt partus naturales, & soboles ex huiusmodi matre nata, cui tamen soli addictum supponitur legatum.

Refelluntur, attento iure communi.

3. Contraria sententia, quæ affirmat Cæsones iisdem potiri iuribus, quibus potirentur si naturali modo editi fuissent, est longè communissima & verissima. Tradit eam Gulielmus Benedictus ad cap. Raynutius de Testam. V. *& soboles quam gestat in vtero*, num.64. Guttierres q. illa 101. Tiraquellus loco citato num. 141. & seqq. Alfonsus Carranza de partu cap. 6. §. 1. qui alios permultos adducunt, & proferri sanè possunt omnes illi qui docent Cæsones esse verè filios matrum è quibus eximuntur, & vt filios earum habendos atque tractandos, etiãsi non sint per partum suscepti; quem esse communem sensum Iurisperitorum, habetur ex Alciato l. *etiam* 141. ff. de verb. signific. vbi disertè id tradidit Vlpianus, & l. 1. §. *si qua pragnans*. ff. *vnde cognati*. & l. *quod dicitur*. ff. de liber. & posthum. ac perspicuè l. 1. ff. ad S. C. Tertull. vbi statuitur, execto matris ventre editum, ad legitimam matris hæreditatem esse admittendum, & institutum secundùm tabulas esse censendum, ac vnde cognati & legitimi possessionem bonorum ab intestato petunt, eum quoque petere illam posse.

4. Meritò quidem concedit Brissonius l. 11. de verb. signif. V. *nati liberi*, si insistatur nudo verborum cortici, cæsonem non debere dici *natum*; idque ferre nonnulla iura, in quibus *natus* ab eo qui post mortem matris exsecto ventre eius extractus

tractus est, separatur, vt l. 13. §. *ex omnibus*, ff. de Publicia. & l. 6. ff. de inoffic. testam. Nec secus est de eo qui matri superstiti eximitur, cum eadem vtriusque sit exemptio, & ortus non naturalis ratio: Addit tamen idem Brissonius, rationem facere, vt de nato propriè ac strictè dicto, & de eo qui exciso vtero editus sit, idem censeri debeat. Idque manifestissimè exigit voluntas testatorum, alitérve de bonis suis disponentium in fauorem descẽdentium ex tali muliere: quod enim ad eorum affectum attinet, perinde est quomodocunque proles ad lucem veniat, & ex substantia talis mulieris sit procreata, & intra eam concepta, quod propriè fundat rationem ac denominationem *filij*, vt cap. 1. vidimus: atque adeò etiam sufficit ad denominandum aliquem extensa voce *natum*, provt *natus* cum *filio* confundi solet. Hæc dixerim attento iure communi.

Quid ferant iura specialia, ea in parte.

5. Spectato tamen speciali iure variarum prouinciarum, quicunque cæsones non potiuntur prærogatiuis natorum propriè dictorum. Alicubi enim, si fœtus statim ac lucem vidit moriatur, habetur pro non nato & extraneo. Ita referunt Mantica l. 11. coniect. tit. 6. num. 11. & Giurba in consuetud. Messan. cap. 8. glossa 2. & cap. 1. glossa 4. Vnde si in illis oris, infans qui per sectionem educitur è matris vtero, mox à sectione expiraret, nõn potiretur prærogatiua legati, vel successionis qua alibi potiretur: sed hoc illi in eo euentu commune est cum propriè nato, qui similiter mox à natiuitate efflaret

efflaret animam. Apud Hiſpanos teſte Guttierre l. 2. pract. qq. in 101. num. 5. & 6. vt Cæſo potiatur prærogatiuis fœtus naturaliter nati, habeatúrque filius quoad hæreditatem & iura liberorum, exigitur vt totus extrahatur viuus, & horis 24. ſit ſuperſtes, ac baptiſmo donetur. Et multo plus etiam depoſcit Alfonſus Carranza l. de partu natur. cap. 6. ſect. 1. num. 14. Vt enim Cæſo iuribus liberorum potiatur, depoſcit vt ſit temporis legitimi ac planè maturus fœtus, ita vt ad naturalem partum aptus fuiſſet, quantum ex ipſo erat; ac denique ita ſit affectus, vt poſtquam ex vtero eductus fuerit, poſſit viuere.

6. Nobis ſiſtendo in iure communi, & ſpeciali variarum prouinciarum iure dimiſſo, ſufficit dicere quod ex conſtitutis cap. 1. apertè habetur, nempe quod tametſi Cæſo, propriè & in rigore loquendo, nec pariatur à tali fœmina, nec ex ea naſcatur; tamen cum ex eius ſanguine ſit formatus, meritò habetur, tanquam ex eà muliere natus, & admittitur ad hæreditatem vel legata, natis ex ea liberis conſtituta. Eſto teſtator, quia ſperabat partum fore naturalem, appoſuerit Teſtamento alteríve diſpoſitioni pro ſobole illius matris, talem clauſulam, *ſi pepererit*; vel illam, *nata ex ea proli*. Quia enim dummodò effectus habeatur, non curatur de modo, vt dicitur l. *ſi mater* 3. Cod. de inſtitut. & ſubſtitut. meritò ius commune ad aliquem pro nato habendum, ſpectari duntaxat voluit formationem ex tali fœmina, & fœtus vitalitatem, quantum eſt ex vi formationis.

Vter

Vter è gemellis Cæsonibus, iure primogenituræ donandus.

7. Secundum de quo inter Iurisperitos controuerti aiebam quoad Cæsones, pertinet ad euentum duplicis aut etiam multiplicis fœtus æquè capacis, si eadem sectione Cæsarea extrahatur ex vtero, & educatur ad lucem. Ambigitur enim vter duorum masculorum, si contingat eos è dissecto matris vtero eximi, habendus sit primogenitus, & iuribus primogenitorum donandus. Franciscus Aretinus ad l. *ex duobus.* ff. de vulg. & pupill. substit. existimat, in eo euentu dubium esse dirimendum adhibita sorte. Malunt alij dimitti sortitionem, quæ fortuitum quid est, nec postea arrideret deiecto: Volunt verò attendi, vter Cæsonum priùs lucem aspexerit. Ita ex Molinæo Mieres tract. de maiorat. parte 4. q. 20. num. 195. Sed quid si (vt facilè posset accidere,) ita peracta sit sectio, vt ambo lucem aspexerint eodem planè tempore, nulláque valuerit notari distinctio inter tempus aut momentum quo vterque apparuit? Quare consultius videretur, in prorsus pari talium infantium causa, diuisione iurium vti, & ex æquo partiri bona, aliásve prærogatiuas iure primogenituræ obuenturas ei qui simpliciter esset primogenitus. Quem dicendi modum, in causa non absimili inter duodecim alios à se prolatos, magis approbat Tiraquellus in Opere de iure primigen. quæst. 17.

Quid si mater, esset Regina?

8. Longè implexius dubium est, an hæc resolutio extendenda esset ad gemellos mares è Regina quapiam dissecta eductos. Videtur enim par ratio, regni ac primogenij alterius cuiuscunque; ita vt in omni planè euentu, tanquam æquitati valdè congrua, approbetur diuisio iurium ex æquo facta: quia cum in pluribus Cæsonibus eadem opera simul eductis ad lucem, sit idem prorsus fundamentum prærogatiuarum ac iurium quorumcunque; non apparet cur omnes non debeant æquales esse, quoad iura fundamentum illud consequentia, quæcunque tandem sint illa iura, & ad quæcunque & quantacunque bona terminentur. Et ita Tiraquellus, ac ex Tiraquello Molina Iurisp.l.3. de Hisp.primog. cap.1. n.22. Sed reclamat Molina Theologus tract.2.de Iust.disp.624.& idem ferè habet Carranza l.de partu natur.& legit.cap.6. sect.1. n.21. causati turbas è diuisione regni consecuturas, & monarchiæ euersionem: proindéque existimãtes, in eo Metaphysico euentu, fore penes populum potestatem eligẽdi sibi quem è gemellis mallet in Regem. Qui dicendi modus, ob peculiarem rationem huius iuris & hæreditatis, quam tãti interest seruari integrã, & tranquillè possideri ab vno duntaxat, apparet valdè consentaneus rationi; si is cuius iura ad alterũ è Cæsonibus deuoluenda sunt, mortẽ obierit. Nam eo superstite, penes ipsum esse videtur illa facultas alterutrum è gemellis designandi Regem. Populus quippe iampridem in eum transtulit ius suum, quodcunque habere potuit circa regni rectionem, & administrationem.

ERROR

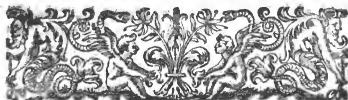
ERROR
POPVLARIS,
DE COMMVNIONE PRO MORTVIS,

Discussus à R.P. THEOPHILO RAYNAVDO, *Societatis* IESV *Theologo.*

Gustus Operis, cui titulus est, HETEROCLITA SPIRITVALIA, ET ANOMALA PIETATIS.

Falſa ſunt abiicienda remedia, quæ veris ſunt periculis grauiora.

Innoc. 3. cap. *de homine*, de celebr. Miſſarum.

ERROR POPVLARIS DE COMMVNIONE PRO MORTVIS.

1. ACcesseram ad officiosæ salutationis munus exhibendum Nobilissimo & Reuerendissimo D. D. Abeli de Savtereav, Biscavdvnensi Abbati, Viro vndecunque Ornatissimo, & speculo insigni prærogatiuarum illarum, queis Philo Iudæus l. quis rerum diuin. hæres, & de more ex Philone S. Ambrosius l. 2. de Abraham cap. 9. senectutem bonam definiunt, eximiæ inquam prudentiæ, & vitæ integerrimæ, quæ Christianum illum Nestorem exquisitè commendant. Aderant viri graues & honesti complures; & ex sacra quadam familia arctioris instituti, religiosissimi Patres duo. Nomina exciderunt; sed eorum vnus, non minùs externa specie, quàm sanctimonia, B. Hilarionem, qualis à D. Hieronymo iam maturus describitur, præferebat. Sub sermonem de rebus piis, t... qui regustaret verbulum, præter expectatio... (vt aiebat,) à se exceptum in matutina sacra

dissertatione nostra, de vsu sacramentorum. Cum enim obiter dictum à nobis esset, sacramenta nonnisi sumentibus proficere, atque adeò attenta vi & efficacitate Sacramenti, provt Sacramentum est, inutilem esse abusionem, communicare pro mortuis: Ingessit hoc is quem dixi matutinus Auditor in colloquium, suámque anteriorem praxim ex piorum & eruditorum hominum doctrina, communicandi in gratiam defunctorum, ingenuè est professus. An vt illorum quos memoraui Religiosorum Patrum studium acueret, in propugnando quem ab iis hauserat vsu? Non est sanè spe sua falsus, si id captauit. Alter quippe eorum, & ætate maior, & obitis inter suos muneribus clarior, alacriter ac copiosè pro pio illo vsu iuuandi per communionem mortuos disputauit. Cúmque collisis inuicem vt assolet, rationibus, lux veritatis, velut ignis ex attritu dissiliret, quæ est disputationis vtilitas à Boëtio 5. de consol. prosa 12. scitè notata; præsidium suo illi vsui quæsiuit ab autoritate duorum è nostris qui editis piis quibusdam lucubrationibus, hunc fructum iuuandi defunctos, omnibus aliis sacræ communionis effectibus prætulerunt. Prolata ac perlecta sunt horum Autorum loca, nec gutta guttæ similior visa, tam iisdem vterque verbis suam expressit mentem,& fideliter ex eis allegatam à religioso concertatore sententiam; in qua agi de fructu illo communionis quem *ex opere operato* nominant, perspicuum est; alioqui non esset iste præstantissimus omnium perceptæ Eucharistiæ effectuum, siue res collata spectetur, siue conferendi modus, vt vel perfunctoriè consideranti liquebit: planéque hoc sensu, & Auto-

prola

prolatos accipiebat, & mentem suam exprimebat, concertator. Qui insuper cum aliis eiusdem vsus patronis, inde extollebat hoc subsidium defunctorum, quod eius efficacitas non periclitetur à labeculis venialibus, quæ in aliis subsidiis per nudum opus operantis constitutis, quasi muscæ morientes, perdunt plerunque suauitatem vnguenti; subsidiúmque reddunt malum & nullum ac mortuo inutile. Id verò clarè fert, opus operatum Sacramenti.

2. Diffiteri porrò non licet, quin apud alios item permultos idem vsus communicandi pro mortuis increbuerit. Notus mihi est paganus Apostolici zeli concionator, qui vicos & castella infatigabili studio circumiens, non alio magis incentiuo ad sacram Synaxim vrget Auditores, quàm subsidij ac leuaminis per communionem sacram conferendi animabus illis quæ emendatoriis ignibus sordes in vita contractas defricant. Exhibet enim piè ac potenter, miserrimum statum animarum illarum, & quantæ sit charitatis aliqua eis opitulatione præsto esse, demonstrat graui ac forti oratione: quam obsignat suggestione variorum modorum iuuandi afflictissimas animas; sed præsertim vt sacrificij per Sacerdotes, ita communionis per alios. Id quippè vnicum ferè est huius vsus fundamentum, apud eius buccinatores. Tametsi in eorum gratiam, varia quæ fortassè non obseruarunt; (ab illis certè non proferuntur;) adducere placet, quibus confirmari posse videtur, sanctam & salubrem esse cogitationem, communicare pro mortuis.

Quæ videantur, communionem pro mortuis ex opere operato vtilem, suadere.

3. Videri igitur possit suffragatus huic vsui Gerso parte 3. Epistola de pia memoria defunctorum, *sub finem*. Ibi amico quem ad iuuandos Christianè mortuos informat, diligenter commendat, vt inter assistendum sacro, quo tempore Sacerdos Christum Patri offert, & defunctos generatim, & notos, iuuet apud Deum ex nomine. Tum subdit. *Quoticscunque etiam ad perceptionem corporis Christi te præparas, & perceptum tecum habes; esto quæso memor fidelium defunctorum, & implora tanto ardentiùs misericordiam eius, quanto certiùs retines in te pignus æternæ redemptionis.* Clariùs idem præfertur, verbis quæ ex Scoto quodlibeto penultimo, adducit & approbat Ioannes Nider ad 7. decalogi præceptum cap. 9. *litera E.* Cum enim dixisset, & S. Gregorij autoritate confirmasset, oblationem altaris, super omnia defunctorum subsidia, illis proficere; addit. *Et dicitur hìc oblatio altaris indistinctè, vt dicit Scotus, siue sit consecratio, siue perceptio Eucharistiæ.* Ipsissima sunt Scoti verba, quo vno suffragio continentur innumera. Quem enim latet, quàm multi & eruditione & pietate præstantes, in Scoti sententias iurent? Nec immeritò. Nam Scotus vt subtilitate & acumine inter scholasticos facilè princeps, ita doctrinæ vbertate & soliditate nulli secundus, inter patricias scholæ familias vnam cum primis populosam & nobilem ductat, haud impar assectis.

4. Quid quod S. Thomas in 4. d.45. q.2. art.3. quæstiunc.

quæstiunc. 1. ad 3. consentire apertè videtur? Cum enim obiecisset; videri baptismum ac cætera Sacramenta posse suffragari mortuis, æquè ac Sacramentum Eucharistiæ, respondet: *Ad tertium dicendum quod baptismus est quædam spiritualis regeneratio. Vnde sicut per generationem non acquiritur esse nisi generato; ita baptismus non habet efficaciam nisi in eo qui baptizatur, quantum est ex opere operato: quamuis ex opere operante vel baptizantis vel baptizati, possit aliis prodesse, sicut & cætera opera meritoria. Sed Eucharistia est signum Ecclesiasticæ vnionis, & ideò ex ipso opere operato, eius efficacia in alterum transire potest, quod non contingit de aliis Sacramentis.* Quid clarius? Nam Eucharistiã, etiam provt Sacramentum est, esse symbolum Ecclesiasticæ vnionis, nemo in dubium reuocat, & apertè asseritur à S. Dionysio cap. 3. Eccles. Hierar. part. 3. & à S. Cypriano epistol. 63. quos affectatus est S. Augustinus lib. 7. de baptismo cap. 49. & tract. 26. in Ioan. & optimè serm. ad infantes qui habetur apud S. Fulgentium in calce libri de baptismo Æthiopis. Præclarè item compactionem materiæ huius sacramenti è pluribus & granis & acinis in vnum adunatis, ad insinuandam animorum vnitatem ex hoc mysterio, proponunt Cyprianus & Augustinus locis allegatis. S. Chrysostomus hom. 24. in 1. ad Cor. ad illud, *vnus panis multi sumus*. Eucher. homil. 5. de Pasch. & Autor sermonum ad fratres in eremo serm. 28. Optimè idem intelligitur ex vsu veterum mittendi Eucharistiam in signum concordiæ. Sic enim apud Eusebium 5. histor. cap. 24. legitur, in fragmento epistolæ S. Irenæi ad Victorem Papam. Et idem habetur in prato spirit. c. 29.

 Et

Et alia loca addenſat Eſpencæus l. 2. de Euchar.c.4. contendens,in hunc finem & non tantùm ob ægrotos, aſſeruari iam olim ſolitam Euchariſtiam. Multa præclarè de Euchariſtia vnitatis fidelium ſymbolo Petrus Lombardus in cap. 11. prioris ad Corinth. Subnecto Diuo Thomæ Nicolaum Cabaſilam , Theſſalonicenſem Antiſtitem longè doctiſſimum. Nam etſi contra S. Thomam ex profeſſo ſcripſit , in hoc tamen puncto conſentit , vt videre eſt in expoſitione Liturgiæ cap. 42. 43. 44. & 45. Quibus locis ex inſtituto confirmat , non modò Miſſæ ſacrificium defunctis prodeſſe cum pro eis offertur, ſed etiam communionem.

5. Inter Patres S. Auguſtinus videri poſſit aſtipulatus lib.6.confeſſ. cap.2. Vbi refert vſum illius temporis afferendi ad memorias ſanctorum , (hoc eſt loca ſacra eorum cultui dicata, in quibus fideles tumulabantur,) pultes,ac panem,& merum ; iuxta illud Tobiæ , *panem tuum, & vinum tuum, ſuper ſepulturam iuſti conſtitue* ; erogandum ſcilicet in pauperes , aut in ſacros miniſtros in defunctorum ibi humatorum ſubſidium. Ex eo vſu apud Africanos celeberrimo, S. Monicam matrem ſuam, caniſtrum cum ſolemnibus epulis intuliſſe in defunctorum memorias , ſcribit eo loco S. Auguſtinus : addens, cum S. Ambroſius Mediolani ad abuſus præcidendos ea quaſi gentilium parentalia aboleuiſſet, piam fœminam *abſtinuiſſe ſe libentiſſimè , & pro caniſtro pleno terrenis fructibus , plenum purgatioribus votis pectus afferre doctam ; & vt quod poſſet daret egentibus , & ſic communicatio Dominici corporis illhic celebraretur.* Vtique in bonum defunctorum illhic tumulatorum , quorum leuamini omnis illa epularum

latum appoſitio addicebatur. Quid clarius in rem noſtram? Sed & Petrus Cluniacenſis lib. 1. miracul. cap.11.*in fine*,teſtatur animam Bernardi Groſſi, expetiiſſe adiuuari Sacramentis Cluniacenſium, non aliis ſanè quàm Euchariſtiæ ſubinde à ſingulis perceptæ: quæ ſubſidia negat Petrus Cluniacenſis fuiſſe expetituram piam illam animam in ignibus emendatoriis decoquentem labeculas peccatorum, niſi efficacia ad ſubueniendum eſſe perſpexiſſet.

6. Accedunt diuina viſa, & praxes Sanctorum. Apud Bloſium in Monili ſpirit. cap. 6. ſic habetur. *Anima cuiuſdam defuncti, cuidam Dei amico in flamma ardoris immenſi apparens, dixit ſe ea ſola de cauſa tam diris cruciatibus torqueri, quod circa Dominici corporis perceptionem fuiſſet negligentior; addiditque, ſi vel ſemel venerabile Sacramentum deuotè pro ſe accipere dignaretur, ſe mox liberãdam. Quod cum ille Dei amicus feciſſet, ſequenti die anima eidem Sole fulgentior atque micantior apparuit, vnica illa digniſſimi Sacramenti huius perceptione, ab intolerabilibus pœnis liberata, atque ad cœlum & æternam beatitudinem euecta.* In vita B. Ioannæ à Cruce cap.7. narratur, eam ex ipſius Chriſti mandato,pro vna anima in Purgatorio detenta communicaſſe, inque eam rem accepiſſe ab Angelo Euchariſtiam. De B. Gertrude l. 3. diuin. inſinuat. cap. 18. *ſub finem*, ſcribitur eam à Chriſto expetiiſſe inter communicandum, vt vi perceptionis ſacræ Euchariſtiæ, tot animas è Purgatorio eriperet, quot eſſent particulæ, in quas ſacræ ſpecies, ſeu panis exuuiæ ori illatæ diuiderentur; annitente ſtudioſè pia Virgine, vt in quàm plurimas particulas dearticularet ſacram hoſtiam. Ratam habuit Chriſtus Dominus,

minus, (vt ibidem additur,) petitionem ancillæ ſuæ; tametſi ſupra votum,eius ſe deſiderio reſponſurum, & multo plures animas vi communionis vnius per eam obitæ, quàm ipſa ſignaſſet, ereptu-rum è piaculiaribus flammis ſpopondit.

De Ioanne Ximenes temporali adiutore Societatis noſtræ, homine religioſis virtutibus excultiſſimo, teſtatur Ludouicus Pontanus in vita Patris Baltaſaris Aluares cap. 45. §. 2. eum iuuandis animabus in Purgatorio detentis fuiſſe addictiſſimum: & in eam rem omnia ſua opera bona conferre ſolitum, ſed nominatim communionem ſacram,quod eſt operum bonorum optimum. Itaque non contentum diebus duntaxat Dominicis participare diuinis myſteriis pro more cæterorum domeſticorum, aliis præterea feſtis diebus exorare ſolitum ad ſacram menſam acceſſum; quem etiam priuſquàm ad ſuperiorem adiret, in miſerarum illarum animarum bonum, offerebat Deo. Quod ſtudium procedente tempore ſemper in eo auctius fuit, & diuino viſo admonitus, annis compluribus ante exceſſum è vita, diligentiſſimè excoluit. In hoc teſtimonio non modò boni illius Ximenij ſenſus attendendus eſt, tametſi Deus qui non reſpicit perſonam hominum & cum ſimplicibus agit familiariſſimè, diuinarum rerum peritia, præ multis ſapientibus ac ſcribis, & huius ſeculi conquiſitoribus eum nobilitarit: ſed ſpectandus inſuper eſt ſenſus ſcriptoris, Ludouici à Ponte, hominis & doctrina & pietate præcellentiſſimi, diuinis verò illuſtrationibus ſupra communem modum clari. Apertè enim vſum communicandi pro animabus Purgatorij, ratum habet, & ſuper omnia bonorum quorumuis operum

rum iisdem applicabilium subsidia effert.

7. Aptè vsurpabo hoc loco quæ in simili de suo cum aduersariis candore S.Chrysostomus homil.7. in epistol. ad Philipp. *Videte quàm ego ingenuè, & æquo animo, ea quæ ab aduersariis dicuntur, afferam. Tunc enim demum splendida ac redundans victoria parta erit, cum illorum argumenta quæ aliquid roboris videntur habere, minimè absconderimus. Abscondere enim, potiùs dolus est, quàm victoria.* Hoc decus, eo iustiùs vindicare mihi possum, quod non modò ea non abscondi quæ aduersarij pro se proferunt: (præter æquiparationem enim Sacramenti & sacrificij, & decus auctius Sacramenti, maiorémque eius frequentationem hinc secuturam, vix aliquid proferunt:) sed etiam, quæ eorum causam promouere videri poterant, nec cogitantibus suggessi. Nunc iuxta B. Eustathij monitum, sub initium disputationis de Engastrimytho, propositis difficultatibus subnectenda acies contraria est, & quanti alterius partis firmamenta esse debeant considerandum: sic enim veritas, & pietatis soliditas cui hæc disputatio addicitur, multo faciliùs abactis offuciis effulgebit.

Sententia contraria, probatur autoritate.

8. Contraria ergo sententia, quæ communionem pro mortuis in sensu de quo agimus, hoc est ita vt eis prosit ex opere operato & vi sacramenti, habet pro explorata abusione, mihi certa est. Tradit eam S. Thomas 3.p. q.79. art.7. Ibi enim explicatissimè docet, Eucharistiam quatenus sacramentum est, soli suscipienti prodesse. Idem S. Thomas

lect.6.

lect.6. in cap. 6. Ioan. *in ipso fine*, habet insignem locum in rem præsentem qui ex editione Romana anni 1570. & ex Lugdunensi anni 1562. describendus est. Nam in nupera editione Antuerpiensi, fœdè corruptus est, omissione aliquot vocum, & præsertim particulæ negantis: cuius ademptione, & commutatione in causalem particulam, sensus planè contrarius ei quem S. Thomas intendebat, inductus est in eum locum. Sic igitur habet is locus ex sana & antiqua lectione. *Notandum est, quod aliter est in isto Sacramento*, Eucharistiæ, *& aliter in aliis. Nam alia Sacramenta habent singulares effectus; sicut in baptismo, solus baptizatus suscipit gratiam. Sed in immolatione huius Sacramenti, est vniuersalis effectus: quia non solùm sacerdos effectum consequitur, sed etiam illi pro quibus orat, & Ecclesia tota, tam viuorum quàm mortuorum. Cuius ratio est, quia continetur in ipso, ipsa causa vniuersalis omnium Sacramentorum, scilicet Christus. Nec tamen si laicus sumat hoc Sacramentum, prodest aliis quantum est ex opere operato, inquantum consideratur vt perceptio, quamuis ex intentione operantis & percipientis possit communicari omnibus ad quos dirigit suam intentionem. Ex quo patet, quod laici sumentes Eucharistiam pro his qui sunt in Purgatorio, errant.* Nupera editio quam allegabam, vel ab aliquo sciolo vt abusioni quam exagitamus suffragaretur, meditatò est interuersa, vt perspicuè factum est in eadem editione circa locum ex 1. s. dist.44. q. vnica, artic.3. ad 3. vbi S. Doctor conceptionem Deiparæ ab originali culpa immunem agnoscit in omnibus antiquis editionibus: Vel per oscitantiam emaculatoris Typographici, turpiter deformata est. Nam post

post illa verba, *scilicet Christus*, sic legit. *Nam si laicus sumat hoc sacramentum, prodest aliis*, quæ est manifesta textus corruptio, pugnans cum D. Thomæ instituto, & vniuersa eius ratiocinatione eo loco. Syncera ergo & antiqua lectio, est quam retulimus; sicque emaculatus locus ille, ipsis Solis radiis conscriptus in rem nostram videtur.

9. Sed quid D. Thomam testem produco, quasi non idem fuerit omnium retrò Doctorum & antiquorum Patrum sensus? Nam paucos illos qui superiùs pro abusu in quem agimus adducti sunt, infra nullo negotio expediam, monstrabóque sensisse omnia alia. Et mirum est è tam multis, qui de Eucharistia, déque adiumentis animarum Purgatorij, omnibus Christianis seculis, pleraque scriptis mandarunt, tam paucos fuisse, qui vel in speciem steterint pro aduersariis; cæteri verò ad vnum omnes, subsidium quod nunc tantoperè extollitur, nullo modo agnouerint. Imo cum Lutherani scripsissent, Catholicos arbitrari Eucharistiæ vsum iuuare defunctos ex opere operato, meram hanc esse calumniam, & nemini Catholicorum id vnquam in mentem venisse, contestatus est Bellarminus, in iudicio de libro concordiæ, Mendacio Lutherano 58. Innumeri quidem Patres & Scholastici, fructum sacrificij incruenti erga defunctos, accuratè & perspicuè celebrant. Videsis Patres quos adducit Damascenus orat. pro defunctis, & qui prostant apud Gratianum 13. q. 2. necnon apud Durantum l. 2. de ritibus cap. 43. & apud Thyræum l. de locis infestis cap. 82. ac denique qui appenduntur in Garetij & Coccij collectaneis, passímque apud Hæreseologos. Scholastici idipsum vnanimiter & latè confirmant

confirmant in 4. d. 45. Sic igitur vno ore Patres & ſcholaſtici omnes, de vſu ſacrificij Miſſæ, ad iuuandos piè defunctos in Purgatorio hærentes pronunciant. At ſacramenti Euchariſtiæ ad eundem vſum adhibendi, nuſquam & nunquam meminerunt; ſi pauculos illos initio adductos excipias, qui id in ſpeciem dixiſſe ſunt viſi; reuera autem omnia alia voluerunt, vt infra dilucidè monſtrabitur. In re autem omnium calamis & ſermonibus protrita, neminem antiquorum reipſa iuiſſe in eam ſententiam, argumento peridoneo eſſe videtur, non eſſe nobis ſerò ſapiendum.

Video hoc eſſe argumentum ab autoritate negatiua, quod non eſſe vſquequaque validum, in confeſſo eſt. Tamen in hoc negotio apud cordatos quoſque magni eſſe momenti debet. Nam de fructibus & effectibus Sacramentorum, cum non aliunde ortum habuerint quàm ex Chriſti domini voluntate, ſcripturis ſacris vel Eccleſiaſticis traditionibus expreſſa, nihil affirmare ſolidè poſſumus, præter ea quæ firmantur ſacra teſtificatione, ſaltem maiorum ſcriptis prodita, vel apud omnes rata; vſu perantiquo per manus tradito, probante Eccleſia, cui quantum ſit in Sacramentorum negotio deferendum, tradit egregiè S. Fulgentius l. de baptiſmo Æthiopis cap. 10. Igitur cum vſus quem exagitamus, nulla vſpiam extent apud antiquos veſtigia, nulla per manus iam olim tradita aſſertio proferatur; tam altum ſilentium argumento eſt admodum valido, vſum recens inductum, & fructum Sacramenti de nouo iactatum, ſoliditate deſtitui.

Item

Item ex antiquo vsu fidelium.

10. Affine est argumentum quod ducitur ex praxi & vsu fidelium. Videmus enim ex vsu antiquissimo ab ipsis Apostolis tradito, seruari in Ecclesia Catholica, vt cum quis viuorum animæ suæ consultum vult, prospiciat sibi; curans vt in subsidium animæ suæ cum à corpore digressa fuerit, peragantur sacrificia, siue ad id rogando superstites, vt factum à S. Monica scribit D. Augustinus 9. confess. cap. 11. siue statuendo in eam rem censum annuum: Alij largam stipem, in sacras personas vel pauperes erogandam prouident, vt faciant sibi amicos de mammona iniquitatis à quibus recipiantur in æterna tabernacula. Sunt qui sibi piorum satisfactiones, vel è thesauro Ecclesiastico litrum apprecentur: & priusquàm è vita excedant obtestentur suos, ne horum & aliorum Catholicorum subsidiorum erga ipsos sint parci, cum morte defungi contigerit. Idem studium est cognatis circa cognatorum animas, & liberis piis erga parentes vita functos. Nominatim verò cum cadauer exanime humo inferendum est, conueniunt noti & propinqui ad exequias, quarum pars præcipua, vno aut multiplici pro mortuis sacrificio continetur. Admodum verò frigeret eorum charitas in defunctos, si ad sacrificia quæ leuandis suorum vita functorum animabus meritò curant, non adiungerent quoque communionem suam. At id esse contra vsum omnium regionum, nemo non videt. Nec est quod fortassis obtendatur mœror, & turbatio cognatorum in suorum obitu. Multi enim non adeò mœrent quin satis dispositi sint ad Eucharistiæ per-

ceptionem. Vnde sicut qui sacerdotes sunt, etiamsi ob suos vita functos mœrent, tamen pro eis litare diuina hostia nequaquam prætermittunt, séque ad id dignè præstandum, aptant & disponunt vt possunt; Ita qui Sacerdotes non sunt, tametsi ob suorum excessum mœsti, deberent pro eis communicare, & quanta per mœrorem liceret dispositione, aptare se ad hoc subsidium charorum suorum animabus suppeditandum. Qui verò præ luctu essent ad præstandum suis hoc beneficium prorsus inepti, stultè planè facerent, etiam ex hoc capite, quod fraudarent eos quibus benè volunt, magno leuamine. Nemo tamen vnquam vitio vertit mortuorum cognatis, vel amicis superstitibus, quod luctu absorpti, & plus iusto laxantes mœrori habenas, ineptos se redderent ad iuuandos perceptione Eucharistiæ vita functos. Sed Patres, & Christiani tractatores, qui in exagitando nimio ob defunctos mœrore multi sunt, tacito prorsus hoc capite quod ineptum reddat ad communicandum pro defuncto, alia omnia vrgent, ac nominatim inutilitatem quoad mortuos, & nocumentum non leue ipsorum lugentium. Videsis Chrysostomum tomo 5. Græcol. serm. 28. & homil. 41. in 1. ad Cor. & homil. 4. in ad Hebr. & homil. 3. in ad Philipp. Basilium orat. in S. Iulittam, Fulgentium Epistola ad Gallam, & alios quos profero l. 5. de virtut. à num. 125. tractans patientiam in morte charorum. Quicquid verò sit de iis qui præ luctu essent inidonei ad communicandum per seipsos, possent tamen ac deberent, saltem per alios curare defunctis suis hoc subsidium, sicut curant sacrificia & preces. Nam etiam non sacerdotum suffragia pro defunctis corrogãtur,

porrecta

porrecta plerunque in eum finem stipe non modica. Nemo autem vnquam auditus est communiones pro mortuo curare, factis ad id impensis, datóque antidoro pecuniario, vti assolet quoad preces & sacra.

11. Nouitas itaque cui euellendæ operam damus, sollicitat vsum in Ecclesia ab omni æuo receptissimum, abstinendi vsurpatione sacramenti Eucharistiæ ad effectum leuandi defunctorum animas: tantúmque non damnat supinitatis & oscitantiæ Pastores ac Doctores omnes, qui de iuuandis hac ratione defunctis per tot secula siluerint. Nec abest tacita Vniuersalis Ecclesiæ sugillatio, quasi in re tanta, támque afflictissimis animabus commodatura, aut aduertenda dormitauerit, aut proponenda fidelibus & commendanda torpuerit. Quod vel in cogitationem admittere, immane foret sacrilegium: cum exploratissimum sit Catholicis, Ecclesiam à Spiritu sancto edoctam omnem veritatem, instituta à Christo iuuandis defunctis subsidia, & exponere & vrgere studiosè solitam: quod diligenter exequor ea tractatione, cui titulus est, *Iusta & inferiæ piis manibus*, qua inquiro in nouam de Purgatorio doctrinam, asserentem ad perfectionem spectare, nolle iuuari, aut iuuare mortuos, vt diuinæ Iustitiæ sit locus. Et habuit sanè Ecclesiæ typum Respha illa filia Aïa. 2. Reg. 21. quæ inuigilauit iuuandis defunctis, donec roraret super eos aqua de cælo, iuxta perelegantem ac piam interpretationem Bracharij epistol. ad Ianuar. & Thomæ Cantipratani l. 2. Apum cap. 53. num. 22.

12. Tantùm porrò abest, vt vsus antiquus pro-

bante Ecclesia tulerit communicare pro defunctis, vt potiùs ab antiquissimis temporibus, nulla in sacro pro defunctis facta fuerit astantium fidelium communio, vt habetur ex S. Dionysio cap. 3. & 7. Eccles. hierar. notauítque ex Dionysio Ioannes Cochlæus Philipp. 7. cap. 14. Eáque causa fuit, cur olim Energumeni ac Pœnitentes qui à communione arcebantur, ad sacrificium Missæ non admitterentur, nisi cum offerebatur pro defunctis. Nimirum quia in aliis Missis populus communicabat, vel communicare poterat: Vnde Energumeni ac Pœnitentes, quia prohibebantur communione, excludebantur ab huiusmodi sacris: admittebantur autem ad sacrificium pro defunctis, quia in eo non administrabatur communio. Et hanc esse germanam causam, cur non detur pax in Missis defunctorum, affirmat idem Cochlæus, Philippica illa 7. contra Melancthonem cap. 14. & annuit Iansonius expositione in Canonem Missæ, cùm enucleat primam orationem ante communionem, *pag. mihi* 174. Addens, eandem ob causam, in quibusdam ordinibus prætermitti in sacro apprecationem pacis, quoties abstinetur perceptione Eucharistiæ per alios à Sacerdote. Ea enim pacis apprecatio, disponit ad Eucharistiam quæ cum sit *signum vnitatis & panis concordiæ*, vt loquitur D. Augustinus tract. 26. in Ioan. nihil habet alienius, quàm animorum disiunctionem. Vnde illa per Diaconum inclamatio sub tempus communionis apud Clemẽtem Romanum 2. Const. cap. 54. *nemo contra aliquem, nemo cum simulatione; vt si in nonnullis controuersia reperiatur, conscientia perculsi precentur Dominum, vt fratri reconcilientur.* Eodem spectabat amplexus
quo

quo fideles sub tempus communionis mutuo se stringebant, teste Chrysostomo homil. 51. ad popul. Tunc item osculum pacis figebatur, vt ex multis Patribus tradit Durantus l. 2. de ritibus cap. 54. Toties quoque hanc ipsam ob causam in mysteriis pax repetitur addito responso, *& cum spiritu tuo*, vt S. Chrysostomus notauit homil. 3. in ad Coloss. *in fine*. Fortéque etiam inde factum, vt Sacramentum Eucharistiæ nomine *pacis* insignitum sæpè legatur apud S. Cyprianum, & alios, quibus idem est *dare pacem alicui*, ac præbere Eucharistiam. Apud Ignatium quoque Epist. 14. ad Ephes. Eucharistia vocatur *pax Christi*. Eidémque Tertullianus c. 39. Apolog. nomen *Agapes*, à dilectione & pace quam præfert & confert, tributum docet.

13. Cum igitur tanta sit communicaturo pacis cum omnibus sequendæ necessitas, meritò in mysteriis cum communicandum erat, externa pacis signa præberi & apprecationem pacis fieri, institutum est, vt omnes astantes ritè & congruè ad communionem aptarentur: ne quod Proditor Iudas fecit, dulces cibos caperent amaro animo, provt D. Augustinus in psal. 54. illud Christi improperium est interpretatus, *qui simul mecum dulces capiebas cibos*. At quia in sacro pro defunctis, abstinebatur communione; idcirco in huiusmodi sacro vsus tulit, vt pacis apprecatione abstineretur, quod deinceps semper in Ecclesia seruatum est. Adducto diuino viso id firmat Cantipratanus l. 2. Apum cap. 53. n. 33. Scio alias præterea vsus illius causas proferri à Turrecremata cap. *pacem*, de consecr. dist. 2. & à Durando in Ration. l. 7. cap. 35. à n. 30. & l. 4. cap. 52. passímque ab aliis qui de Missæ

ritibus ſcriptiones edidere. Verùm cauſa ex Cochlæo prolata, appoſitiſſima videtur. Ex ea verò apertè habetur, Eccleſiam non cenſuiſſe perceptionem Sacramenti Euchariſtiæ prodeſſe defunctis, cum in ſacris quæ ad eorum leuamen fiebant, abſtinentiam à communione ratam habuerit, & ab huiuſmodi ſacris, ritus ad communionem aptantes præcidi ſiuerit: contrarium planè curatura, ſi Euchariſtiæ perceptionem per ſuperſtites, poſſe defunctis proficere exiſtimaſſet.

Prima ratio, ex eo quòd Sacramenta ſint Medicinæ.

14. Venio ad meæ ſententiæ ſtabilitionem, & contrariæ impetitionem ex ratione, quam adducam duplicem. Nimirum vnam petitam ex generali ratione Sacramenti, alteram ex ſpeciali ratione Sacramenti Euchariſtiæ. Priori formandæ proludo, præmittens Sacramentis omnibus commune eſſe, & ad eorum genericam rationem ſpectare, quod ſint Medicinæ. Cum enim tot tantæque ſint in hac vita ægritudines noſtræ, vt earum numerus iniri nequeat, quod optimè proſequitur Gregorius Nyſſenus initio Epiſtolæ Canonicæ ad Latoium Mitylenenſem Antiſtitem, & ibidem Balſamon; necnon Hugo Victorinus l. de Medicina animæ *ferè initio*, & Hildebertus epiſtola ad quendam Præſulem, quæ admiſta Fulberti Epiſtolis, eſt numero 116. Cum inquam tot tantæque ſint animorum in hac vita ægritudines, ſapientiſſimè ac prouidentiſſimè Chriſtus Dominus, quē ſcitè Piſidas in Coſmop.v.1359. nominat *Galenum Maximum*, ſecundarios nobis Medicos

Medicos & Pharmacopæos, ſeplaſiámque pharmacis in rem noſtram conficiendis prouidit. Luculenter in hanc rem diſſerit Origenes homil. 8. in Leuit. vocans Eccleſiam *ſtationem medicinæ*, Sacerdotes autem Sacramentorum miniſtros, *Medicos* curandis animorum morbis præfectos. Nempe ſecundarios Medicos ſub Chriſto Archiatro, vt idem loquitur homil. 1. in Pſalm. 37. Aut vt dixit Nazianzenus orat. 1. num. 55. tanquam Medicinæ per Chriſtum exhibitæ adminiſtratores, & Chriſti principaliter curantis adiutores. Ab iis ſecundariis Medicis & Pharmacopæis, cum alia ad curandos morbos noſtros malagmata apparantur, de quibus plenè inter tractandum de Chriſto Medico: tum illa præſertim ex infuſo ac velut immiſſo certis rebus corporeis Chriſti ſanguine, omnino efficacia, quæ vocamus Sacramenta. Eorum multiplicem rationem multiplici corporum medicinæ proportionalem, pulchrè præter cæteros aperit Altiſſiodorēſis lib. 4. ſummæ cap. *de Sacramentis nouæ legis in communi.* Agnoſcit quoque frequenter eam Sacramenti & Medicinæ analogiam, Gulielmus Pariſienſis in Opere de Sacramentis, & S. Thomas in 4. diſt. 1. & 2. ac perpulchrè autor altercationis Synag. & Eccleſ. cap. 8. *ſub finem.* Sigillatim verò Euchariſtiam habere rationem medicinæ, ſæpè iterat apud S. Cyprianum Autor ſermonis de Cœna Dom. & Albertus Magnus ſerm. 21. de Euchar. & aliquot ſeqq. vulgo creditus S. Thomas opuſc. 58. cap. 21. & ſeqq.

X 4 *Proſunt*

Prosunt ergo soli sumenti.

15. Ex his eruitur ratio valida in rem nostram, monstratúrque, vsum Eucharistiæ quam viuens vsurpat, non posse ab eo referri ad subleuationem defuncti. Nam Medicina (cuiusmodi esse diximus Eucharistiam eo ipso quod est Sacramentum:) Medicina inquam, nemini prodest præterquàm sumenti. Si enim vt D. Chrysostomus homil. 5. & 7. ad pop. scitè dixit, ridiculus esset, qui vno quopiam membro corporis malè affecto, medicinam faceret alteri membro; v. g. qui curaturus lippientes oculos emplastrum talo aut cruribus admoueret: multo magis desipere censendus est, qui inter subiecta multo minùs connexa quàm sint inter se corporis membra, communitatem velit esse Medicinæ; ita vt vnum curetur, facta alteri admotione pharmaci. Igitur inane prorsus est, & contra genericam sacramenti rationem friuolè excogitatum, quod perceptio Eucharistiæ per viuentem, possit defuncto esse proficua. Nam totus Sacramenti fructus, datur ex opere operato; quod situm est in passiua receptione, & immediata admotione rei illius cui Christus facultatem & vim contulit, impertiendi ipsa applicatione, effectum sacramentalem. Itaque ei duntaxat prodest Eucharistiæ perceptio, qui illam per seipsum ac immediatè percipit, & non alteri.

Et sanè cum omnia nouæ legis sacramenta habeant rationem Medicinæ, & omnibus æquè commune sit instituta esse à summo animarum Archiatro, & ab eius sanguine intra illa concluso vim agendi sortiri: profectò si vnum aliquod eorum (puta Eucharistia) posset extra subiectum cui admouetur,

mouetur,

mouetur, fructificare; atque adeò vtiliter à viuente suscipi pro defuncto,in quem fructus Sacramenti à viuente percepti per vltroneam ipsius cessionem transfunderetur; nihil afferri posset, quominus de aliis item Sacramentis affirmare idipsum liceret. Non contendo, cætera Sacramenta vel dignitate & rei contentæ maiestate, vel sacramentalis effectus causandi vi, æquare Eucharistiam. Primum enim, is duntaxat admiserit, qui cum Iuda Iscarioth Sacramentariorum primicerio, Christum in Eucharistiæ Sacramento verè præsentem, impacta Christo ipsi mētitione diffiteatur: quod est spiritui gratiæ, Christo inquam ad modum spiritus in Eucharistia abdito,& per tam bonæ gratiæ Sacramentum exquisitissimos gratiarum sensus meritissimo sibi à nobis exposcenti, contumeliam facere; vt Apostolus asseruit. Alterum autem, negat & feracitatem gratiæ maiorem, agnoscit in Eucharistia D. Thomas 3. p. q. 65. artic. 3. tametsi lis est sub Iudice, ob frequentem Eucharistiæ iterabilitatem. Hoc igitur non contendo; sed salua Sacramentorum quoad dignitatem & efficaciam inæqualitate & disparitate; ipsóque dignitatis & ad eximios effectus præstandos potestatis veluti vertice, Augustissimæ Eucharistiæ vendicato iuxta illud Clementis 7. Constit: cap. 37. *Eucharistia sua magnitudine omne beneficium operuit*; confirmo,quia modus operandi Sacramentorum omnium est, vt per modum Medicinarum producant effectus suos,consequi apertè; vt non nisi immanenter, & per applicationem ad subiectum cui fructificant, operentur. Proindéque quisquis de eorum vno admittit quod agere possit transeunter,ita vt effectus eius prosiliat

extra subiectum cui admouetur; non habet vnde inficias eat, similem vim proficiendi alteri quàm proprio receptiuo, ad alia quoque Sacramenta pertinere. Quare fatendum erit aduersariis, alia Sacraméta nouæ legis, posse suscipi pro subleuatione defunctorum, sicut dicunt posse in eum finem suscipi Eucharistiam.

16. Dicant igitur similiter, fas esse cuipiam baptizari pro mortuis: non modò in eo sensu quem Apostolus approbat 1. Cor. 15. nimirum sumendo baptismum pro corporis afflictatione, & opere pœnali ac satisfactorio, sed etiam insulso illo modo quo Gnostici apud S. Epiphanium hær. 28. & Marcionitæ apud S. Chrysostomum homil. 40. in 1. Cor. suscipiebant baptismi Sacramentum, nomine eorum qui inexpiati sacro lauacro excessissent è vita, rati eam intinctionem quam viuus ac superstes susciperet, prodesse mortuo; quod quàm falsum & fatuum sit, nemo non videt. Dicant similiter aduersarij, & vt ad praxim reuocetur satagant, fas esse accedere ad Sacramentalem Confessionem, pro defuncto. Quidni enim Sacramentum ad peccatorum absterssionem factum, possit itidem applicari fructuosè iis defunctis in quibus reliquiæ peccatorum eradendæ supersunt, & rubigo scelerum quoad culpam iam absterforum, defricanda manet quoad reatum temporarium? Hortentur denique aduersarij, ad receptionem Confirmationis & Ordinis, in gratiam defunctorum, & scilicet ad ineundum coniugium Christianum, magnúmque illud in Christo & Ecclesia Sacramentum pro animabus Purgatorij celebrandum. At nemo has lamiæ turres & pectines solis, vel infantulis inter

somni

ſomni difficultates occinere hactenus ſuſtinuit. Igitur neque Euchariſtiæ perceptio per ſuperſtitem, poteſt eſſe vi applicationis Sacramenti & ex opere operato fructuoſa defunctis, ſi ad eos ſubleuãdos referatur à ſuſcipiente: ſed ſicut aliorum Sacramentorum ſuſceptorum fructus qui ex opere operato appellatur, eſt inabdicabilis à ſuſcipiente, nec poteſt in alium transfundi: ita ſimilis fructus Sacramenti Euchariſtiæ, ſoli percipienti immanet, nec huius fontis gratiæ latices deriuantur foras.

Nullus Euchariſtiæ effectus, defunctis tribuendus. Non gratia.

17. Hinc aperitur via ad aliam planè idoneam & validam probationem veritatis pro qua pugnamus. Nam fructus vniuerſus ad quem conferendum Sacramenta nouæ legis inſtituta ſunt, continetur gratia ſanctificante mortale peccatum ac pœnæ æternæ reatum excludente, ac eiuſdem gratiæ parandæ aut fouendæ ſuppetiis; auxiliis inquã actualis gratiæ: vel abſterſione culparum leuium, ac reatus è peccatis dimiſſis reſidui. Omnes hi effectus, non ſunt omnibus ſacramentis communes, nec qui inter eos Euchariſtiæ competunt, poſſunt pro voluntate communicantis transferri ad defunctum. Gratiam ſanctificantem, Euchariſtia per ſe ac vi inſtitutionis ſuæ auget, & vt fert probabilis aliquorum ſententia, interdum quoque, (tametſi per accidens) eam primò confert, & mortale peccatum remouet; ſuppoſita recipientis bona fide, qui ſuum illud impedimentum ad tanti Sacramenti dignam perceptionem, abſque noua culpa non aduertit,

aduertit, & inuincibiliter censet se sufficienter dispositum.

Hic tamen effectus Sacramenti Eucharistiæ, est apertè inabdicabilis à suscipiente Eucharistiam. Nam dempto Christo, nemo alteri gratiam sanctificantem elargitur, quia *gratiam & gloriam dabit Dominus.* Neque DEVS à quo quæcunque sunt, ordinata sunt, potestatem homini fecit inordinationis illius, quæ summa cerneretur in ea verè prodiga & verè stulta translatione gratiæ ad alios; quos homo præceptum charitatis transgrediens, non sicut seipsum, sed supra seipsum diligeret, vt benè ratiocinatur Cassiodorus lib. de Amicit. cap. 38. passímque tradunt DD. 2. 2. q.26. art.4. exponentes ordinem charitatis. Æquè prohibemur transfusione iuris ad certa auxilia cuius ferax est sacramentum. Ob nexum enim auxiliorum illorum cum gratia sanctificante cuius sunt incentiua aut fomenta, iubemur ea nobis retinere; & rogantibus, *date nobis de oleo vestro*, respondere tenemur, *ne fortè non sufficiat nobis & vobis, ite potiùs ad vendentes, & emite vobis*; vt scitè dixit Bunderius in compendio concertat. tit. 34. artic. 21. Quid quod defunctus neque gratiæ nouæ sanctificantis, neque auxiliorum quibus foueatur aut muniatur, capax est, cum extra viæ scamma sit constitutus, ea autem gratiæ sanctificantis accretio, vel per auxilia tuitio, solius viæ sit propria? Itaque penes hos Eucharistiæ effectus, inanis planè & cassa est, communio viuentis pro defuncto.

Non

Non venialium remissio.

18. Nec aliter statuendum est de illo alio huius sacramenti effectu, quem agnoscere videtur Tridentinum sess. 13. cap. 1. nempe de remissione venialium, facta per hoc Sacramentum ex opere operato, interueniente tamen aliquo peccatorum illorum dolore, sine quo Deus nunquam condonat actuale peccatum; vt homo qui per illud sponte à Deo auersus est, sponte quoque ad Deum regrediatur per dolorem aliquo tandem modo cadentem in peccatum admissum, vt propterea displiceat quod Suares t.3. 3.p. d.63. s. 10. vt hic Eucharistiæ effectus exurgat, contentus sit solo defectu complacentiæ actualis erga peccata venialia per hoc Sacramentum obliteranda; quo admisso, dandum consequenter erit, omnem dignè communicantem absque actuali peccato veniali, planè mundari à cuiusuis peccati labecula, quod idem Suares meritò negat t.4. 3.p. d.12. s.1. *in fine.*

Vt vt sit, effectum propositum Sacramenti Eucharistiæ probabiliter inuehi, haud grauatè concedo, sed si agatur de solo recipiente Eucharistiam. Nam cum effectus ille spectet nitorem animæ, & remotionem fuliginum quibus decor internus infuscatur, nemo sapiens alium ea in parte sibi præposuerit. Et sicut vel si fractum orbem illabi oporteret, cauenda esset perpetratio minimi peccati venialis, cuius admissione tanta clades auerti posse supponeretur, vt habet certa D. Anselmi doctrina l.1. cur Deus homo, cap. 21. ita nullius alieni boni captatio, honestare posset voluntatem permanendi in peccato veniali, vt par alterius labes remoueatur.

Itaque

Itaque effectus ille Eucharistiæ, est inabdicabilis à suscipiente Eucharistiam: nec illicitè tantùm faceret qui id tentaret, vt monstrat ratio proposita, sed etiam inualidè, quia Deus non fecit homini potestatem sic prodigendi bona propria, quæ ad completum animæ nitorem & remotionem ab iis quæ Deo ipsi displicent, pertinere liquet. Accedit quod defunctus qui est in Purgatorio, non est capax huius effectus Eucharistiæ ad se transferendi per superstites communicantes. Nam iuxta veriorem sententiam, peccata venialia hinc exportata, dimittuntur animabus iustis in puncto mortis extrinseco viæ, vt tradunt D. Thomas, Bonauentura, Richardus, in 4. d. 21. & benè Dur. ibidem d. 45. q. 1. n. 5. Quare frustra superstites accedẽt ad Eucharistiam, vt remissionem venialium quoad maculam concilient alicui defuncto, etiamsi effectus ille transfundi in alium posset, qui adhuc sorderet venialibus labeculis.

Non absterſio reatus.

19. Restat effectus remittendi debitum pœnæ temporalis ex peccatis quoad culpam ablatis residuæ, quod videntur maximè spectare, qui communionem pro defunctis suadent aut vsurpant. In his enim alienis debitis ad se transferendis, quamuis quis non exoluatur propriis, durante vita & capacitate eorum ante obitum dissoluendorum, potest exerceri charitas erga alium: & Deus eam transfusionem prudenter factam, cum inter viuos, tum inter viuos ac defunctos ratam habet, vt suppono ex doctrina longè communissima, quã rectè præter cæteros

cæteros tradit Adrianus quodl.8. artic.2.concluſ.3. Quod ergo circa tranſlationem propriarum ſatisfactionum,atque adeò remiſſionem temporarij reatus per eas obuenientem, paſſim conceditur; videntur ij cum quibus diſceptamus exiſtimaſſe æquè concedi poſſe, quoad tranſlationem huius remiſſionis, per Euchariſtiæ perceptionem cauſabilis. Verùm hæc eſt aperta & multiplex hallucinatio. In primis enim ſupponunt,Euchariſtiam provt Sacramentum eſt, expungere debitum pœnæ temporalis. At hoc negat D.Thomas 3.p. q.79. artic.5. *in corpore*, ea ductus ratione, quod Euchariſtia quatenus Sacramentum eſt, non ſit ad ſatisfaciendum, & pœnam obliterandam inſtituta. Ideóque Ioannes Turrecremata qui tract. de Sacramento Euchar. cap.10.*effectu quinto*, viſus erat concedere Sacramento Euchariſtiæ vim remittendi debitum pœnæ temporalis è peccatis ablatis reſiduæ, tandem exponit ſe de remiſſione ex opere operantis, ob affectus concomitantes Euchariſtiæ ſuſceptionem.

Nec ſi Baptiſmus omne debitum pœnæ ex opere operato relaxat, vt ſcitè tradit S. Diadochus l. de perfect. cap.89. & S.Ambroſ. l. de Salom. cap.5.& benè ex vſu antiquo totum baptizatum intra lauacrum mergendi, colligit Abelardus ſerm. de circunciſ.Non inquam ſi Baptiſmi Sacramentum quod ignobilius eſt, effectum illum præſtat; neceſſe eſt idem tribuere Euchariſtiæ quatenus Sacramentum eſt: cum aliud ſit nobilitas & dignitas ſacramenti, aliud efficacitas eius ad certum quendam effectum. Euchariſtia ergo ratione Chriſti in ea ſubſtantialiter contenti, ſupra omnem comparationem præcellit quibuſuis aliis Sacramentis: quoad effectum tamen

tamen de quo agimus, cedit Baptiſmo: qui cum ſit ſecunda hominis natiuitas, & velut eductio prima è diuina figlina, vt habetur ex D.Chryſoſtomo homil. catechet. ad baptizandos, dignum fuit vt hominem planè nitentem & illimem redderet, nec tantum à peccati macula, ſed etiam ab omnibus peccati conſectariis, cuiuſmodi eſt reatus pœnæ temporariæ, liberum redderet eum qui baptiſmo initiatur, etiamſi Euchariſtia id non præſtet. Videndus qui latè in eam rem diſſerit Cabaſilas l. 4. de vita in Chriſto. Imo cùm baptiſmus ſit initerabilis & primitias diuinæ erga hominem largitatis ſupernaturalis inferat animæ; non immeritò ambigitur, an copioſiorem gratiam ſanctificantem conferat quàm Euchariſtia, quæ ad quotidianum vſum eſt inſtituta, & anteriorem Dei beneficentiam in baptiſmo exprompțam ſupponit.

20. Eſto verò; demus Euchariſtiam provt Sacramentum eſt, abſtergere ex opere operato atque directè, reatum pœnæ temporariæ peccatis ablatis debitæ, quod teneri dicere qui ei tribuunt vim remittendi peccata, affirmat Vaſques 3. p. q. 79. ad articulum 5. (an rectè, nunc non moror:) Hoc tametſi gratis dare placeat quoad ipſum communicantem, tamen negandum eſt eum fructum poſſe ad alios transfundi. Ea quippe duntaxat vis ſatisfactiua poteſt ad alios transferri, quæ eſt germen operum noſtrorum provt liberorum, & proprietas illis ex natura rei adnaſcens; de qua proinde tanquam domini poſſimus diſponere: cuiuſmodi non eſt vis remittendi reatum pœnæ temporariæ ex opere operato. Quis enim vnquam audiuit tentatum ab aliquo eſſe, etiamſi ſub tempus martyrij baptizaretur,

baptizaretur, nec ob remissionem alij factam, tribulationem ipse passurus esset; vt vim vniuersalem baptismi ad abstergendum reatum pœnæ,transfunderet in alium? Quare efficacia illa, per Sacramenta quibus competit, non nisi immanenter exeritur, nec ex quantacunque voluntate eius qui Sacramentum suscipit, permanat ad alios. Nullus itaque est effectus Eucharistiæ vt Sacramentum est, quem is qui Eucharistiam percipit, possit ad defunctos transferre: Atque adeò vanum est, in eum finem communicare vt mortui subleuentur, vel ad eam benignitatem mortuis præstandam excitare superstites.

Ratio altera nostra sententia, ex speciali huius Sacramenti natura, qua est, esse cibum.

21. Argumenta hactenus proposita, pertinent ad generalem rationem Sacramenti, ex qua monstratur, inutile esse communicare pro defuncto, ad hoc vt ea perceptio iuuet defunctum ex opere operato. Nunc argumentandum est ex speciali ratione sacramenti Eucharistiæ, vt initio recepi. Specialis itaque ratio Sacramenti Eucharistiæ est esse cibum, non quidem corporis,sed animæ, proptereáque exhibetur sub cibi specie:quem non dari ad alendum corpus, inde colligit Gelasius Cyzicenus lib. de duabus naturis,quòd non magna specierum moles, sed perexigua confertur communicanti, & tamen ex tantula specierum quantitate saginari dicimur, à Tertulliano lib. de resurrect. carnis cap. 8. nempe quia non corpori, ad quod satiandum spectatur

cibi quantitas, ſed animæ quantitate deſtitutæ, addicitur huiuſmodi eſca. Scitè quoque Goffridus Vindocinenſis ſerm. 8. inde colligit, Euchariſtiam cibum eſſe non corporum, ſed animarum, quod primùm porrecta ſit poſt corporalem cœnam, ſaturis iam corporibus. Quia tamen cibat animas, meritò inſtituta eſt ſub ſpeciebus alimenti corporei. Cibat autem augendo & muniendo gratiam ſanctificantem præhabitam, ſiue tantam redamandi Chriſti materiam ingerendo, vt philoſophatur S. Anſelmus l. de corp. & ſang. Dom. c.8. monſtrans ſummum hîc in nos Chriſti amorem, de quo item perpulchrè Chryſolog. hom. 45. in Ioan. & hom. 55. ad pop. A tanto autem amore extorquetur redamatio, vnde charitatis nutritio: Siue accretione gratiæ, atque adeò etiam charitatis, & collatione iuris ad auxilia fouentia charitatem & eius velut ignitabula.

22. In hanc rem, diuinè planè philoſophatur Autor ſermonis de cœna Domini apud Cyprianum. *Panis iste communis*, (inquit,) *in carnem & ſanguinem mutatus, procurat vitam & incrementum corporibus: ideòque ex conſueto rerum effectu, fidei noſtræ adiuta infirmitas, ſenſibili argumento edocta eſt, viſibilibus Sacramentis ineſſe vitæ æternæ effectum, & non tam corporali quàm ſpiritali tranſitione, Chriſto nos vniri. Ipſe enim & panis, & caro, & ſanguis, idem cibus & ſubſtantia & vita factus eſt Eccleſiæ ſuæ, quam corpus ſuum appellat, dans ei participationem ſpiritus.* Et paulo poſt. *Panis itaque hic azymus, cibus verus & ſyncerus per ſpeciem & ſacramentum, nos tactu ſanctificat, fide illuminat, veritate Chriſto conformat. Et ſicut panis communis quem quotidie •dimus,*

edimus, vita est corporis; ita panis iste supersubstantialis, vita est animæ, & sanitas mentis. Nec istum effectum inferiùs abrogat huic Sacraméto, & fidei, vel Christi verbis tribuit, cum ait. *Potus & esus ad eandem pertinent rationem, quibus sicut corporea nutritur substantia & viuit & incolumis perseuerat, ita vita spiritus hoc proprio alimento nutritur; & quod est esca carni, hoc animæ est fides: quod cibus corpori, hoc verbum spiritui; excellentiori virtute peragens æternaliter, quod agunt alimenta carnalia, temporaliter & finaliter.* Non inquam ista addens hic autor, fidei sumentis vel verbo Christi Eucharistiam instituentis, tribuit effectum illum cibandi animam, quem meritò anteriùs assignarat Sacramento: sed tantùm indicat, vnde hæc efficacia cibandi animam, speciebus Christum continentibus aduenerit; nempe ex Christi institutione verbis Euangelicis expressa: Itémque cuiusmodi dispositionem ad huius Sacramenti perceptionem adhibere quisque teneatur, vt eo refici ac cibari quoad animam possit: Nempe fidem viuam, qua si quis sciens & volens destitueretur dum sacras species ori & stomacho infert, animæ fames non depelleretur, ob infidelitatis vel mortalis peccati obicem, gratiæ fontes obstruentem.

Autor ergo quem protulimus, specialem rationem Sacramenti Eucharistiæ cibatione animæ contentam, ritè expressit, consentaneè ad verba Christi, qui vt accuratè prosequitur Henriques lib. 8. cap. 35. proprium huius Sacramenti munus, frequenter exponit per analogiam ad cibum corporeum: qui sicut non confert primò vitam, sed eam in præsuppositam fouet & auget extensiuè, ita

cibus Eucharisticus vitam animæ primò non confert, (saltem per se & vi suæ institutionis;) eam tamen auget ac fouet. Vnde sicut cibus corporeus, metonymicè dicitur *vita hominis*, ita etiam scriptura, Eucharistiam *vitam nostram*, aliquando nominat. Et eódem spectantes Punici, teste D. Augustino l. 1. de peccat. merit. cap. 24. sicut absolutè & absque addito, baptismum vocabant *salutem*; ita Eucharistiam vocabant *vitam*, ita vt accessurus ad sacram mensam, non diceret, *eo ad sacram synaxim vel communionem*, sed *eo ad vitam*. Eóque allusit idem D. August. serm. 1. de tempor. cum agens de accessuro ad Eucharistiam *in qua vita nostra consistit*, addit: *Mutet ergo vitam, qui vult accipere vitam. Nam si non mutet vitam, ad iudicium accipiet vitam.*

23. Eandem specialem rationem Sacramenti Eucharistiæ per analogiam ad cibum corporeum, agnouerunt & egregiè exposuerunt antiqui Patres, quorum nonnullos adducit Turrianus lib. 1. de Euchar. cap. 17. Nec prætereundus D. Augustinus qui l. 17. Ciuit. cap. 20. illud Prouerb. 9. *Derelinquite insipientiam, vt viuatis, & quærite prudentiam, vt habeatis vitam*, interpretatus de cibo Eucharistico, quo animæ vita propagatur, æquè ac cibo corporeo fouetur & propagatur vita corporum; subdit, ad eandem animæ cibationem per Eucharistiam, spectare illud Ecclesiast. 5. *Non est bonum homini, nisi quod manducabit & bibet*. Quod enim sapiens ad epulas corporum non respexerit, monstrat Augustinus prolatis locis ex cap. 7. Ecclesiastis, quibus carnales epulæ depreciantur, dicitúrque insipientium esse ad tales epulas cor apponere: Tantum abest, vt de tali cibo dicatur non esse bonum homini

homini nisi quod manducauerit biberitve. Nec dissimiliter Olympiod. in cap. 5. Ecclesiastæ, de hoc cibo accipiendum docet, quod ibi ait Salomon, vt iam ex Augustino retulimus. Splendidè inter posteriores Scriptores, specialem hanc Sacramenti Eucharistiæ rationem in spirituali cibatione animæ ac supernaturali nutritione sitam, exponunt Gulielmus Paris. tract. de Sacram Euchar. cap. 1. & 3. ac Nicolaus Cabasilas l. 1. & 4. de vita in Christo, & Interpretes passim ad illud Ioan. 6. *Caro mea verè est cibus.* item Scholastici vnanimiter in 4. d. 12. Benè quoque Albertus Magnus sermone 6. ex triginta duobus de Eucharistia. Ipse enim est autor, (vt hoc obiter moneam,) maléque illud opus adscriptum est Diuo Thomæ, numeratúmque inter Opuscula, ordine quinquagesimum octauum, & distinctum capitibus triginta duobus; cum tamen cuiuslibet capitis initium, & thematis præfixio, euincat esse conciones, non capita libri cuiuspiam. Vidit Trithemius quod dico, & Alberto rectè inscripsit eos sermones, adducto initio prologi iis præfixi, *De sacrosancto corpore Domini*, quod initium seu prologus legitur in nostro Codice satis antiquo, Alberti Magni nomine prænotato.

Iuuat ergo solum sumentem.

24. Proposui & illustraui specialem rationem Sacramenti Eucharistiæ, in eo sitam quòd sit nutrimentum ac cibus animæ quoad vitam supernaturalem; quia inde suppeditatur argumentum efficax, ad probandum Eucharistiam provt Sacramentum est, soli sumenti prodesse; nec eius fructum posse

 ad

ad defunctos transfundi. Nam nutritio est actus vitalis, atque adeò prodit à principio intrinseco, nec potest prosilire extra subiectum cui cibus applicatur. Quis enim manducat pro alio à se prorsus abiuncto? Atqui Eucharistiæ Sacramentum, est alimentum, institutum ad fidelium animas in spiritualem vitam nutriendas. Igitur Eucharistia prout est cibus Sacramentalis, non potest habere effectum suum extra communicantem, quantumcunque ipse id intendat, cupiátque cibationem qua fruitur, nutrire alterum.

Et quamuis fieri posset, vt qui adhuc superest aleretur ac nutriretur, alio à quo planè abiunctus corpore sit, assumente cibum: Tamen in præsenti negotio, siue respectu defunctorum, est specialis ratio ob quam id dici nulla ratione potest. Nimirum quia defuncti, sicut corpore non aluntur aut nutriuntur, eo quod cesset in eis cibationis & nutritionis necessitas: Ita neque egent spirituali cibatione, cum vita eorum, non vltra periclitetur ex resolutione & deperditione calidi innati: cum inquam non impendeat vltra periculum charitati & gratiæ, à rota natiuitatis nostræ inflammata à gehenna. Monet sapiens, Eccles. 14. non esse apud inferos inuenire cibum; quod ad animarum cibum spectare, nemo non videt. Non inuenitur autem animarum cibus apud inferos, quia non est ibi locus spirituali cremento, aut fomento vitæ supernaturalis, quæ in eo statu cessat imperi à contrariis: vnde non eget cibo suffulciente & instaurante quæ vis inimica depasta fuerit: qui sunt effectus gratiæ de nouo partæ, adiunctorúmve ei auxiliorum, proportionales effectibus quos cibus præstat corpori ad

ad quod alendum adhibetur. Non minùs itaque insulsus haberi debet vsus communicandi pro defunctis, quàm abusus antiquus alicubi olim receptus, communicandi ipsos defunctos, vt videre est can.63. Trullano, & can. 12. Concilij Antissiod. ac can.6.tertij Concilij Carthaginensis; quem abusum prædicta Concilia repressere, eo nominatim argumento, quod mortui nequeant comedere. Verè autem addere possumus, neque per mansum ab aliis cibum nutriri, vllísve cibi effectibus potiri posse. Ac proinde qui pro mortuis communicant, si solius operis operati rationem habeant, operam ludunt.

Laudata, vnius ex Aduersariis, subductio.

25. Auditis his nostris argumentis, vnus eorum quorum autoritate grauatam primùm opinationem nostram de inutili pro mortuis communione retulimus, sententiam retexuisse, séque ab eius placiti absurditate subduxisse dicitur, ea operis sui editione quam postea adornauit. Librum quartò vel quintò refectum, atque adeò non iam secundis, sed quaternis vel quinis curis hac nominatim in parte, emendatum, ipse non vidi: sed qui vidêre testes locupletes ac fide digni, sic retulerunt. Laudo docilitatem, ex qua etiam Dionysius Alexandrinus eo fragmento quod ex eius priore libro de promissis descriptum est ab Eusebio l.7. histor. c.19. aliàs 22. commendat Nepotianos, quòd audita Dionysij disputatione aduersus ipsorum errores, non adhæsissent mordicùs anterioribus placitis, *sed vbi poscebat ratio, sententiam mutare & docentis assentire*

iudicio, eos non puduisset: sed conscientia integra, syncera cogitatione & puris erga Deum ac simplicibus animis, ea quæ erant firmis rationibus & testimoniis à sacris literis deprompttis confirmata, admodùm approbassent. Meritò autem singulatim celebrat ingenuitatẽ, ac docilitatem eius qui cæterorum fuerat antesignanus, cuius ob hanc causam elogiolum non prætersibo, quia perbellè cadit in rẽ nostram. *Huius* (inquit) *doctrinæ Princeps & Dux Coracion, omnibus fratribus qui aderant audientibus, palam confessus est, nobísque attestatus; neque se velle deinceps (quandoquidem aduersariis rationibus se putabat satis abundè conuictum,) illi dogmati animum adhibere, neque de eo disserere, neque mentionem facere, neque aliquando illud vsquam docere.* Iure hanc mutandæ sententiæ comperta veritate facilitatem commendat Dionysius. *Sicut enim laudabile est à vera sententia non moueri, ita culpabile persistere in falsa; quam nunquam tenere prima laus est, secunda mutare: vt aut ex initio vera permaneat, aut mutata falsa, vera succedat.* Iudicium est D. Augustini l. 3. contra Cresconium cap. item 3. A quo non abludit illud Cassiani l. 1. de Incarn. cap. 4. de Leporio ad sanam mentem & palinodiam adducto. *A nobis admonitus, à Deo emendatus, ita malè conceptam persuasionem, magnificè condemnauit, vt non minùs penè admiranda sit correctio illius, quàm illæsa multorum fides: quia primum est errorem penitùs non incurrere, secundum benè repudiare* Hic igitur fuit sensus noster, audito quod columna vna sententiæ falsæ, cui concertator initio adductus nitebatur, subduxisset se sc. Placuit verò id non tacere, vt concertator, si fortè necdum resipuit, secutus errantem, sequatur emendatum;

emendatum; nec vltra putet nos grauandos ea autoritate quam aduersum nos vrgendam putauit. Quanquam erat ea autoritas huiusmodi, vt si salua illi esset, haud difficile fore videretur exolui ea sarcina, translatis in rem nostram illis Holkoti verbis in 1. q. 3. *litera EE* ad 8. principale. *Dico quod argumentum stat in pondere autoritatis* N. *Ideo videtur, quod facile est homini volenti illo onusto pondere seipsum deonerare, negare illam autoritatem.*

Triplex aliorum effugium, praecluditur.

26. Nonnulli verò aduersariorum, vt hallucinationem anteriorem quoquo modo tegerent, perstarétque fructus præsertim intentus; nimirum illiciendi plerosque, (sed præsertim plerasque quarum teneriora pectora promptiùs hoc miserationis erga afflictissimas animas sensu mulcentur;) ad frequentem Eucharistiæ vsum tanquam animabus illis valdè proficuum; Responderunt primò, idcirco laudare se & commendare communionem pro mortuis, quod oratio tempore communionis fusa, sit admodùm feruens, ac proinde valdè satisfactoria, qui fructus transferri potest in defunctos. Eodémque reduci videtur quod nuper scripsit Ioannes Sanches disp. 25. selecta num. 12. nempe animas Purgatorij non leuiter subleuari per Eucharistiæ perceptionem à fidelibus factam; quia cogitare possunt, quod fideles inde feruentes redditi, ipsas meliùs iuuare poterunt. Fuerunt secundò alij inter aduersarios, qui adderent, communionem prodesse mortuis ob adiunctam communioni ex Pontificis concessione indulgentiam plenam, vita functis per

modum ſuffragij applicandam: profeſſique ſunt, aliud ſe nunquam intendiſſe hortando ad communionem pro mortuis, quàm vt fideles per communionem optimè diſpoſiti aptiores fierent ad iuuandos defunctos ea indulgentiæ applicatione. Denique fuit tertiò qui diceret eatenus communionem viuentis poſſe eſſe defuncto fructuoſam, quatenus ſumptio Euchariſtiæ, & eius per os in ſtomachum traiectio ſiue manducatio, opus noſtrum eſt: quod provt impetratorium & ſatisfactorium, in alterius commodum transferri poteſt ex voluntate operantis.

Primum, de ſola communicantis oratione, addicta defunctis.

27. Hæ reſponſiones hominum ſunt difficultate impeditorum, nec reuera rationes propoſitas elidunt, aut faciunt ad inſtitutum, quod perſpicuum erit, vbi diſcuſſerimus ſingulas, eodem ordine quo ſunt adductæ. Quod ergo oratio inter communicandum fuſa (de qua erat primum effugium,) poſſit defunctis eſſe fructuoſa, extra controuerſiam eſt. Sed ea oratio non eſt communio; nec qui per orationem iuuat defunctum, dici idcirco poteſt illum iuuare per opus operatum Sacramenti, merè concomitanter ſe habens ad orationem. An Lexica omnia refingenda erunt, vt ab audientibus *communionem*, doceatur intelligendam eſſe *orationem?* Benè de ſimili nominum interuerſione Tertullianus lib. de carne Chriſti cap. 13. *Omnia periclitabuntur aliter accipi quàm ſunt, & amittere quod ſunt, dum aliter accipiuntur, ſi aliter quàm ſunt cognominantur.*

nantur. Fides nominum, ſalus eſt proprietatum. Idem l. contra Praxeam cap. 9. *Vtique omnia quod vocantur hoc erunt, & quod erunt hoc vocabuntur: & permiſcere ſe diuerſitas vocabulorum non poteſt omnino, quia nec rerum quarum erunt vocabula. Eſt, eſt; Non, non; Nam quod ampliùs eſt, hoc à malo eſt.*

Itaque cum D. Baſilio ficum ficum dicamus; orationem inquam ne vocemus, *perceptionem Euchariſtiæ*, ſed quod reuera eſt, orationem. Falſum porrò eſt, orationem eſſe leuamen omnium maximum, quod animabus Purgatorij impendere poſſimus: cum ſine controuerſia ſint alia longè potiora, vt poſtea attingam. Imponitur ergo ſimplicibus, cum iactatur, *communionem*, id eſt, *orationem fuſam inter communicandum*, eſſe omnium ſubſidiorum quibus iuuare defunctos poſſumus, præſtantiſſimum.

28. Quidni verò poſſet aliquis ſimiliter orare pro defunctis inter recipiendum aliud quodpiam Sacramentum? V. g. cum quis recipit Confirmationem, aut Sacramentum Ordinis, vel Matrimonij, nihil vetat eum interim orare pro mortuis. Cur igitur aduerſarij ſicut hortantur ad communicandum pro mortuis, id eſt, (iuxta ipſorum gloſſam,) ad orandum pro eis inter percipiendam Euchariſtiam, non ſimiliter hortantur ad ſuſcipiendam pro mortuis Confirmationem, vel Ordinem, aut Matrimonium? Vel ſi horum Sacramentorum perceptio infrequentior eſt, cur non excitant pœnitentes, vt accedant ad pœnitentiæ Sacramentum pro mortuis; cum nihil vetet, hominem præmiſſo actu pœnitentiæ, orare pro defunctis, interim dum Sacramentum conficitur adhibitione formæ per Sacerdotem impendentem abſolutionis beneficium?

Liquere

Liquere profectò videtur, quid sit pronunciandum de adhortatione ad communicandum pro mortuis, id est ad orandum pro mortuis inter communicandum. Quod si obtenditur optimus tunc status hominis ad precandum, occurram facile esse, æquè benè ac feruenter orare alio tempore. Ac proinde præstabit absque his ambagibus, hortari ad feruentem & vndecunque dignam orationem pro mortuis.

Non nego, opus operatum alicuius Sacramenti, assumi posse ad dignificandum opus operantis quo quis velit suffragari defuncto, v. g. orationem. Id enim fieri posse, rectè concedit Soto in 4. d. 45. q. 2. artic. 3. conclus. 1. §. *eadem est:* Tantum igitur dico, id non esse peculiare Sacramento Eucharistiæ, vt proinde non sit cur potiùs satagatur pro inducenda frequentia huius Sacramenti ad dignificandam orationem pro defunctis, quàm pro inducenda frequentia Sacramenti pœnitentiæ; de qua tamen in defunctorum bonum hoc saltem modo vsurpanda, altum est vbique silentium, æquè ac de vsu cæterorum Sacramentorum in eum finem, dempta Eucharistia. Quoduis item bonum opus quod viro iusto gratiam auctiorem conuehit, reddit illius precationem concomitanter fusam, digniorem ac meliorem; sicut ipsa persona per talem actum, & bona quæ homini infert, manifestè fit dignior: Et tamen nemo eo ex capite vrget fideles ad pia opera, (v. g. ad actum charitatis in Deum, vel ad actum eximiæ religionis erga Deiparam, aliósve cœlites;) vt ipsorum oratio dignior fiat, & aptior ad subleuandas animas in Purgatorio laborantes. Quare perfugium illud primum quod captabatur ad retinendum

nendum vſum inductum communicandi pro mortuis, videtur eſſe planè intutum & inidoneum.

An defuncti gaudeant de viuorum communionibus.

29. Quod verò ad calcem primi illius reſponſi referebatur ex Ioanne Sanches, friuolum omnino eſt, præterquàm quod ad rem non pertinet. Nec enim autor ille qui diſp. 33. *in fine*, notat ſe à Diana vocari *doctiſſimum & acutiſſimum*, adeò doctrina ſua & acumine excidit, vt cenſuerit communionem mortuis prodeſſe ex opere operato, quod in præſenti diſputatione exagitandum ſuſcepimus: ſed tantùm voluit, ſolatium animabus Purgatorij accreſcere, ex eo quod fideles ſuperſtites, etiamſi non cogitantes de mortuis, accedant ad Euchariſtiam: eo quod piæ illæ animæ, agnoſcunt viatores fideles ab Euchariſtiæ vſu feruorem & auctiorem charitatem adeptos, facilè erupturos in opera ſatisfactoria, quibus ignes Purgatorij ipſis miteſcant, vel etiam extinguantur: Itémque eo quod animæ Purgatorij, agnoſcunt in communione repræſentari paſſionem Chriſti, quam ſunt expertæ tam in hac vita quàm in alia.

Hæc autor ille, quæ vides à ſcopo præſentis controuerſiæ aliena eſſe. Addo autem nec eſſe vera, vel admittenda. Nam animæ Purgatorij, iuxta veram ſententiam alibi ſtabilitam, nullius formalis conſolationis ſunt capaces, ob præoccupatam ſummis cruciatibus eorúmque ſenſu, vniuerſam voluntatis capacitatem. Deinde quamuis eſſent alicuius conſolationis capaces, quomodò eam poſſent haurire ex

ex fidelium communione quam ignorant?Vt autem Angeli dicantur reuelare animabus Purgatorij omnes communiones fidelium viatorum, incredibile eſt, cum ſint tam multæ & locis & temporibus diſiunctiſſimæ. Itaque cum non poſſit dari ratio, cur hanc potiùs quàm illam communionem reuelent, è tam multis quæ quotidie fiunt abſque directione formali & in actu ſignato ad leuandas has animas, vnde tamen conſolationem eis accedere cenſet Sanches; exiſtimandum potiùs eſt, ſi alia cauſa non vrgeat, nullam reuelari. Quare totum illud ſolatium animarum Purgatorij ex communione viatorum fidelium, euaneſcit.

30. Nec fulcitur per agnitam ab his animabus repræſentationem paſſionis in communione. Nam communio non repræſentat Chriſti paſſionem, ſed ſacrificatio, qua Chriſtus exhibetur ſpecie agni immolati; ſepoſitis ab inuicem quantum eſſet ex vi verborum, corpore & ſanguine. Vnde quæ S. Cyrillus Epiſtola vltima ad Neſtorium *à medio*, habet de Euchariſtia repræſentante mortem Chriſti. Item quæ Eucherius homil. 5. de Paſch. *ſub initium*, & Rupertus l. 3. de operibus Spir. ſancti cap. 20. piè diſſerunt de ingenioſiſſimo diuinæ ſapientiæ inuento in Euchariſtia inſtituenda, vt perpetuaretur exhibitio paſſionis & mortis Chriſti; quæ item Damaſcenus epiſtola de corpore Chriſti non ita pridem edita, adducit de analogia Sacramenti Euchariſtiæ cum cruce & paſſione Chriſti, & huius per illud repræſentatione, non ſunt accipienda de vſu Euchariſtiæ, ſiue de communione. Quin etiam ſi agatur de plena exhibitione & repræſentatione, non debent accipi de ipſamet Euchariſtia, provt in

communione

communione extra sacrificium porrigitur sub vnica specie, sed tantùm de Eucharistia, provt est sacrificium in facto esse,& vi consecrationis Christus sub duplici specie in statu immolari proponitur. Quatenus autem communio vtcunque exhibet clausulam passionis Christi, siue sepulturam, vt piissimè attigit Nyssenus orat. 1. de resurr. & August. l. 1. qq. Euang. q.7. æquè id verum est de communione sacrilega, ac de religiosa & sancta. At nemo finxerit, accedere animabus Purgatorij solatium,ex communione sacrilega. Quid denique idem Autor voluerit, cum ait, *animas Purgatorij gaudere de repræsentata passione Christi, quam sunt experta, tam in hac vita, quàm in alia?* fateor me non percipere. Suspicor irrepsisse lacunam. Primum igitur effugium propositum,validè præclusum est.

Secundum effugium, de captata tantùm assecutione indulgentiæ, pro defunctis.

31. Nec magis firmum est quod secundo loco proponebatur; nimirum inuitari fideles ad communicandum pro mortuis, vt eis prosint interuentu indulgentiæ quam consequentur fundendo certas preces post perceptam Eucharistiam, quo tempore maximè sunt apti ad opitulandum defunctis per indulgentiæ applicationem. Hoc inquam effugium, æquè infirmum est ac primum, & eodem modo præcluditur. Lucrari enim indulgentiam defuncto, non est communicare pro eo. Vt quid igitur aduersarij hortantur fideles ad communicandum pro defunctis, non autem ad applicandas illis Indulgentias? Deinde cuiuis communioni non est

adiunctum

adiunctum Indulgentiæ beneficium; nec quoties sit potestas communicantibus, adipiscendi indulgentiam, conceditur eo ipso vt talem indulgentiam lucrentur defunctis. Imo Sixtus IV. & Leo X. aliíque Pontifices, quorum declaratione ratum est inter Catholicos, Indulgentias posse defunctis prodesse, disertissimè tradiderunt, nullas Indulgentias defunctis prodesse, nisi quę ad illos expresè fuerint extensæ à concedente: quæ facultatis ad iuuandos per Indulgentiam defunctos porrectio, non in adeò multas Indulgentias cadit. Ferè autem obtingit tantùm, interuentu icuncularum sacrarum, vel rosariorum, aut granorum piacularium, quibus Pontificia largitas defunctis applicabilis annectatur. At pauci communicantiũ, huiusmodi Pontificiæ concessionis tesseras habent. Et tamen aduersarij, omnes indiscriminatim hortantur ad communionem pro mortuis, proposita spe subleuationis eorum, per huiusmodi medium.

32. Quod verò aiunt, tempus communionis esse maximè aptum ad subleuandos defunctos per Indulgentiam, ob optimum tunc statum hominis, quippe quem carbo de altari acceptus purgarit; nouam aduersariorum hallucinationem continet, quatenus fructum Indulgentiæ ad mortuos per Pontificem extensæ, bona dispositione lucrantis Indulgentiam metiuntur. Eáque ratione produnt, se non satis dispexisse naturam & rationem Indulgentiarum, quas in defunctorum bonum consequi datur. Ratum quippe est apud Theologos, Indulgentias non prodesse defunctis per modum absolutionis, seu per modum iudicij; sed tantùm per modum suffragij, siue solutionis. Hoc est, Ecclesiam per

potestatem

poteſtatem diuinitùs acceptam circa erogationem communis theſauri, promere ex eo communi depoſitorio, tantum ſatisfactionum, quantum neceſſe eſt, vt miſera anima in Purgatorio obærata, exoluatur debito, & reatus in ea reſiduus amoueatur. Solutionem illam è communi theſauro petitam, Eccleſia in pretium iuſtum debitorum ác pœnarum à defuncto fideli ſubeundarum, exhibet Deo; qui ea oblatione & exhibitione pretij facta, remiſſionem reatus reſidui concedit per ſeipſum. Aliter verò contingit, cum reatus temporalis reſiduus remittitur viuentibus, beneficio Indulgentiæ. Nam tunc (loquor regulariter, & attento vſu recepto, non moratus quod poſſet à Pontifice de abſoluta, vt ita dicam, potentia fieri;) Tùnc inquam diſpenſator Eccleſiaſticus, nomine Dei cuius vice fungitur & participata autoritate potitur, remittit reatum homini ſibi ſubdito; non abſque pretio quidem, (illud enim exhibet ex communi theſauro;) ſed tamen interueniente ſententia & abſolutione lata per hominem iudicem, in eum circa quem pollet iuriſdictione quoad illud quoque negotium.

Hinc porrò fit, vt quia Indulgentia viuentibus confertur per modum iudicij & abſolutionis, neceſſe ſit eos eſſe in gratia cum indulgentiam lucrantur; & quo meliùs affecti ac nitentiores ſunt; eo ſint ad percipiendam Indulgentiam accommodatiores; quia remiſſio pœnæ, vt habeat ſubiectum aptum, præexigit nitorem à culpa, & maculæ cuius reatus abſtergendus eſt, depulſionem. At Indulgentiæ quam viuens defuncto lucratur, longè alia eſt ratio. Nam quia tali viuenti indulgentiam defuncto lucranti, nullus reatus remittitur; propterea non

est necesse, nisi vt opus præscriptum exequatur; quo præstito, siue ipse sit gratus Deo, siue mortali peccato sordeat; & siue benè ac optimè, siue negligenter & inaccuratè, aut etiam pessimè sit dispositus; Pontifex per modum piæ subuentionis, applicat defuncto ex thesauro communi pretium quo eget, vt subleuetur; quæ est doctrina Theologis receptissima. Ita enim Gabriel addit. ad lectionem 57. in Canonem, adducens S. Thomam atque Richardum. Idem habet Corduba l. de Indulg. q. 26. Suares t. 4. 3. p. d. 53. s. 4. num. 6. Filliucius tract. 8. num. 213. & Bonac. disp. 6. q. 1. p. 6. num. 11. Ex quo liquet, quàm vanum sit, quod aduersarij comminiscuntur de tempore communionis iuuandis per Indulgentiam defunctis maximè idoneo, ob optimum tunc statum hominis.

Effugium tertium, de solo opere operantis, defunctis attributo.

35. Tertia denique euasio, facilè præcluditur, Admitto enim manducationem in qua situs est vsus Eucharistiæ, præter opus operatum Sacramenti, siue merita Christi quibus veluti fœta est, habere communes fructus bonorum quorumuis operum nostrorum, atque adeò esse meritoriam, satisfactoriam, & impetratoriam. Nego tamen inde firmari communionem pro mortuis in sensu proposito. Cur admittam vires morales propositas cerni in manducatione, non est obscurum. Non enim ex eo quod Christus dominus actui alicui libero hominis conseruerit ac immiserit merita sua, eúmque homini fructuosum reddiderit ex opere operato; æquum

æquum est adimi illi actui dotes quibus alioqui colluceret, nisi prærogatiua operis operati ditatus esset. Atque ita iuxta veram sententiam, contritio quæ in peccatore accedente ad Sacramentum pœnitentiæ, compingit illud Sacramentum vt pars eius materialis & intrinseca, habet sibi respondentem peculiarem gratiæ mensuram in ratione partis Sacramenti, distinctam ab ea quæ æquè rependeretur eidem actui, si extra Sacramentum pœnitentiæ eliceretur: quia iustum non est, vt actus ex eo quod adhibeatur ad Sacramenti compactionem, defraudetur eo fructu gratiæ, cuius ferax esset, si absque accessu absolutionis Sacramentalis prodiisset à voluntate libera, præuenta & adiuta diuinitùs. Et quanquam Bonacina disp. 1. de Sacram. q. 4. p. 3. *in fine*, neget idem esse de attritione, eo quod attritioni, si à peccatore eliceretur semota vsurpatione ad confectionem Sacramenti; atque adeò spectato in ea nudo opere operantis, nulla gratiæ portio responderet: Tamen supposita ea assumptione attritionis ad compingendum Sacramentum, idem reipsa de ea dicendum esse quoad feracitatem peculiaris gratiæ ex opere operantis rependendæ, ac id de contritione asseritur; rectè agnoscit Suares l. 12. de gratia cap. 28. num. 34. & inde liquere videtur, quod sicut contritioni in posteriori natura debetur gloria, quia per gratiam vi illius actus in priori naturæ congruè aduectam, homo iam est iustus; quod sufficit vt eodem temporis momento, in posteriore naturæ instanti mereatur gloriam condignè & propriè: Ita attritioni peccatoris, eo ipso momento quo assumitur ad compingendum Sacramentum; (cum scilicet formatur accessu ab-
 solutionis,)

ſolutionis,) debetur gratia ex opere operantis, in poſteriori naturæ quo ſubiungitur operi operato Sacramenti. In eo quippe poſteriore naturæ inſtanti, eſt actus hominis iuſti, cui debetur gratia; dependenter quidem à gratia ex opere operato collata, atque adeò in ſecundo tantùm inſtanti naturæ; ſed tamen illo ipſo inſtanti temporis quo ea gratia vi Sacramenti confertur, veréque differens ab ea: quia iſta reſpondet actui provt eſt actus hominis iuſti ex gratia operantis, illa verò reſpondet actui vt fœto meritis Chriſti, & compingenti Sacramentum. Hanc porrò duplicem vim cauſandi gratiam in actu qui eſt materialis pars Sacramenti pœnitentiæ, eſſe diſtinctam & ſeparabilem; patet, quia ſi actus ille eſſet venialiter malus, nullam gratiam ex opere operantis conueheret, nec tamen fraudaretur gratia debita ex opere operato, quam ſola mortalis culpa intercludit.

34. Et quod dictum eſt de vi meritoria gratiæ ex opere operantis, concomitanter iuncta feracitati gratiæ ex opere operato, in actu ſuſcipientis Sacramentum pœnitentiæ, æquè dicendum eſt de vi ſatisfactoria & impetratoria eiuſdem actus: quas dotes ex natura rei adiunctas actui ſic elicito, nihil eſt quod eidem actui adimat; idcirco quod ex Chriſti inſtitutione copulata ei fuerit vis producendi gratiam ex opere operato. Itaque omnibus illis dotibus æquè potitur, ac ſi ſolitarius eſſet, nec pœnitentiæ Sacramentum compingeret. Et idem eſt de actibus compingentibus ſubſtantialiter Sacramentum Matrimonij: hoc eſt de conſenſibus externo ſigno expreſſis, qui ſub ratione traditionis & acceptationis, ſunt ſibi mutuo proxima materia

&

& forma Sacramenti Matrimonij. Nam præter prærogatiuam ad quam à Christo subuecti sunt, conferendi scilicet gratiam ex opere operato, cui non officit labes venialis fortè interueniens, etiamsi actibus illis interna, eósque vitians; illud insuper habent, si supernaturales ac vndecunque boni sint, iustóque & sancto subiecto aduenientes, vt gratiam peculiarem eidem concilient; síntque fructus satisfactorij & impetrationis feraces, non minus quàm si abiuncti ab opere operato Sacramenti illis conserto, eliciti fuissent à persona iusta & sancta, ex supernaturali motiuo, vndecunque nitentes. Notauit hoc Gabriel lect. 57. in Canonem *litera G.*

Agnoscuntur fructus communionis ex opere operantis.

35. Hinc manifestè habetur, actum manducationis, qui est non quidem pars essentialis, vt malè censuit Aureolus in 4. dist. 8. q. 1. artic. 1. sed vsus & perceptio Sacramenti Eucharistiæ, (cui perceptioni adiunctum est ex Christi institutione opus operatum huius Sacramenti;) cùm sit actus humanus, posśitque supernaturalis & vndecunque bonus esse, non priuari iure omnibus iustorum actibus communi: ac proinde si eas conditiones habeat, quæ deposcuntur ad opus condignè meritorium, (vt sanè perfacile ac frequentissimum est vt eas habeat,) conuehere percipienti Eucharistiam, peculiare munus gratiæ, respondens operi operantis; itémque satisfactorium, & impetratorium esse, eo modo quo omnes nostri actus supernaturaliter boni. Et quamuis gratia sanctificans,

quæ homini Euchariſtiam percipienti accedit per actum illum quatenus actus eius eſt, neceſſariò immaneat recipienti Sacramentum, æquè ac gratia collata vi Sacramenti provt continentis merita Chriſti, ſiue ex opere operato; Tamen vis ſatisfactoria actui manducationis adiuncta, itémque vis impetratoria poteſt in alterius bonum cedere de conſenſu operantis, iuxta receptiſſimam de ſuffragiis & Chriſtiana communione doctrinam, cui immeritò vnus vel alter ſuperiore ſeculo obſtrepuit. Manifeſtè verò ex his efficitur, actum manducationis in ratione ſatisfactorij & impetratorij, poſſe applicari animabus Purgatorij, ſi ita ferat voluntas manducantis & percipientis Euchariſtiam; foréque his animabus fructuoſum. Et ita diſertè Gabriel lect. 57. in Can. *litera G.* Ioſephus Angles in 4. q. de ſuffragiis artic. 2. difficult. 3. & Suarez t. 3. 3. p. d. 63. ſ. 10. *in fine*. Hoc lubens admitto. Et nihilominus nego, quod hinc tertiò inferebatur; nempe vllum eſſe in hac veritate perfugium abuſui quem nunc exagitamus circa communionem pro mortuis: quod primùm vniuerſè, tum ſigillatim expenſis duabus illis manducationis viribus moralibus, ſatisfactiua & impetratoria, monſtratum eo.

Par ratio, aliorum Sacramentorum.

36. In primis igitur nihil hîc ſeritur aut metitur aduerſariis, quos vidimus agere de opere operato Sacramenti Euchariſtiæ; quod autem hîc adducitur, eſt opus operantis. Saltat autem extra chorum, qui in cauſa operis operati, profert opus operantis, quæ ſunt diſtinctiſſima, & cauſis ac proprietatibus

prietatibus seiunctissima. Deinde sistendo in opere operantis, quod notari potest in vsu Sacramenti Eucharistiæ, liquet ex antedictis, simile opus operantis deprehendi posse in substantia Sacramenti pœnitentiæ & Matrimonij. Æquè enim actus è quibus Sacramentorum illorum substantia compingitur, sunt actus liberi, ac feraces gratiæ, & satisfactionis ac impetrationis, si conuestiantur idoneis ad has dotes ornamentis. Æquè item vis eorum satisfactiua & impetratiua potest ad animas purgatorij transfundi, si ita ferat voluntas suscipientium illa sacramenta. Nihil igitur peculiare habet hac in parte Eucharistia. Ac proinde quorsum aduersarij nunquam inuitant ac stimulant fideles ad ineundum pro mortuis coniugium, vel ad adeundum Confessionis Sacramentum pro defunctis; tantoperè autem feruet eorum studium circa solam communionem? Manifestè profectò deprehenduntur, sategisse pro opere operato Sacramenti Eucharistiæ fructuoso defunctis; & censuisse, sicut Missæ sacrificium ex opere operato, & quæcunque sit celebrantis sacerdotis conditio & dispositio, iuuat defunctos; ita Sacramenti Eucharistiæ perceptionem absque respectu ad conditiones & statum suscipientis, prodesse defunctis, si in eorum commodum referatur susceptio. Frustra igitur, cum argumento vrgentur, obtendunt opus operantis.

Perexigua hîc satisfactio.

37. Iam verò vis satisfactoria manducationis & susceptionis cibi Eucharistici provt hominis actio

est, adeò tenuis & exigua deprehendetur, si rectè perspiciatur, vt sollicitandus videatur aduersariorum pudor, si ex hac parte premantur; ostendatúrque vix fuisse cur pro tantula satisfactione in defunctos transfundenda vrgerent superstites ad communionem, si verè pro vi satisfactiua operi operantis respondente, & non pro fructu satisfactorio ad opus operatum pertinente, sategissent. Nam iuxta receptissimam Doctorum sententiam, opus eatenus est satisfactorium, quatenus est pœnale, & exercenti operosum; & pro ratione pœnalitatis, augetur vis operis satisfactiua, vt rectè asserunt Suares t.4. 3.p. d.37. s.5. num.4. & sect.6. num.7. Henriques l. 2. de pœnit. cap. 19. num.5. Torres t. 1. in 2. 2. disp. 70. dub. 5. qui alios præterea adducit in eam sententiam. Et ratio est perspicua, quia satisfactio repensa Deo ad expungendum debitum pœnæ temporalis, sita est in vltione ob violatum ius diuinum, quæ vltio manifestè sonat pœnalitatem eius in quo exercetur. Fateor tamen satisfactionem pro culpa vel iniuria Deo illata, (qualemcunque tandem exhibere Deo possumus,) aliter se habere; nec eam vim satisfactiuam, esse in actus nostri vtcunque satisfacientis pœnalitate locandam, vel augendam pro ratione pœnalitatis insitæ tali actui. Nam actus charitatis, qui est ad eam satisfactionem aptissimus, minùs pœnalis est, quàm alij plerique despicatiores actus. Idque voluerunt Scotus in 4. d.15. q. 1. *litera F.* & ibid. Gabriel d. 16. q. 2. *initio*, necnon Soto d. 19. q. 2. art. 1. & Ægid. 3.p. d.10. num.29. aliique, negantes vim actus satisfactiuam, esse admetiendam ad eius pœnalitatem. Sed nos hoc loco agimus de vi

satisfactiua

ſatisfactiua pro debito pœnæ temporalis,quod expungendum reſtat poſt ablatam maculam, & iniuriam in Deum.

38. Huiuſmodi ergo vis ſatisfactiua, iuſtiùs celebraretur in actibus conſtituentibus Sacramentum Pœnitentiæ, eo quod ſint valdè pœnales, quàm in manducatione Euchariſtiæ. Quantus enim labor eſt, exponere peccata apud Confeſſarium, & de eis ex intimo animi ſenſu dolere,qui ſunt actus conſtituentes Sacramentum pœnitentiæ ex parte ſuſcipientis? E contrario manducatio, vix ac ne vix quidem, pœnalis eſt. Auſim etiam, præ ea magnæ pœnalitatis notare conſenſus connubiales. Vox enim Apoſtoli eſt, qui coniugium ineunt tribulationem carnis habituros; id eſt, interprete S. Paulino epiſtola 29. *ſub finem*, & S. Gregorio 12. moral. cap. 13. ærumnarum molem, vndecunque obſepturam & oppreſſuram miſeros coniuges. Vt non abs re Iſidorus Peluſ. l.3. epiſt. 351. eam ab Apoſtolo propoſitam tribulationem carnis expendens, vocet *coniugium, arborem ramos proferentem, cum quibus & cura & mœrores efflore ſcunt*, ſupra omnes rhamnos & paliuros ſpinoſam, & attrectatu moleſtam. Videſis quæ in eam ſententiam protuli in opere de Martyrio p. 1. cap. 6. à num. 5. agens de ſeculi martyribus. Qui igitur has tantas coniugij ſpinas perſpicit; (& vel luſcioſus abſque difficultate perſpicit,) onus ſuper ſe tollit, cum de ineundo coniugio agit. Onus tantum, vt autore Clemente Alexandrino 2. Strom. *ferè in fine*, ac Theodoreto l.12. contra Græcos, Democritus & Epicurus aliique ſectas molles & laboribus ac moleſtiis vacuas profeſſi, de auerſando coniugio dogma

 ſanxerint.

ſanxerint. Quanto ergo iuſtius celebraretur vis ſatisfactiua conſenſuum connubialium Matrimonij Sacramentum conſtituentium, quibus homo in tot ſe aculeos ac ſpinas induit, quàm manducationis exiguarum ſpecierum, quibus Chriſti corpus occulitur, in qua vix licet aliquid laboris & pœnalitatis deprehendere per ſe loquendo, imo potiùs voluptatem?

Igitur ſi tantùm habita eſſet ratio virtutis ſatisfactiuæ aſſectantis vſum Sacramenti Euchariſtiæ ex opere operantis, & non potiùs virtutis ſatisfactiuæ adiunctæ eidem vſui ex opere operato, vt aduerſarij à Chriſto factum cenſuerunt, vix auſi eſſent inuitare & vrgere fideles, ad communicandum in gratiam mortuorum: Longéque præſtitiſſet, eos inuitare ad confeſſionem & matrimonium in eundem finem. Vt taceam flagellationes, cilicia, chameunias, ieiunia, aliáſque vt cum Tertulliano dicam, imbonitates; quibus vtpote valdè pœnalibus expeditiùs ſubleuarentur animæ Purgatorij, ſi earum per actus ſatisfactorios iuuandarum cupido inceſſat. Cum tamen aduerſarij de his ſubſidiis in gratiam afflictiſſimarum animarum adhibendis, vix vnquam audiantur agere; iuges verò ſint ac toti in obtrudenda & perſuadenda ad eum finem communione.

Impetratio, qualis.

39. Reliqua eſt vis impetratiua eiuſdem actus, provt actus noſter eſt. Nam ſumptionem Euchariſtiæ ex opere operato non eſſe impetratoriam, inde liquet, quòd Euchariſtia quà Sacramentum eſt, non

non ad impetrandum, ſed ad ſanctificandum addicitur. Eſto interponi à nobis poſſit ad exorandum Deum, & conſequenda varia beneficia obiectu Chriſti in eo Sacramento contenti, Deo fidenter oblati ad ſecuriùs impetrandum. Nihilominus enim ea vis impetrandi, germen eſt actus noſtri quo Chriſtum offerimus, non ipſius Chriſti quem ad id offerimus. Competétque actui noſtro eadem per Chriſtum impetrandi proprietas, ſi extra communionem homo ad ſacrum altare venerabundus Chriſtum ibi latentem Deo offerat; Vel ſi Chriſtum in propria ſpecie ſpectatum, exhibeat Deo ad impetrandum quod petit. Non eſt igitur hoc loco ſermo de morali facultate, ſiue proprietate impetrandi, conſerta ſumptioni Euchariſtiæ ex opere operato, ſed prout eſt germen ſumptionis, quatenus ipſa ſumptio eſt actus noſter bonus & ſupernaturalis, cuiuſmodi actus omnes, pollent impetrandi facultate, ex receptiſſima doctrina in tractatione de bonis operibus ac merito. Vbi tamen monſtratur, vim hanc impetrandi, non eſſe ſemper formalem & directam, qualis in oratione cernitur; ſed ſi deſit actus reflexus imperans aut dirigens actum bonum ab oratione diſtinctũ ad impetrandum, vis impetratiua actus illius boni, non erit niſi obiectiua. Id eſt, actus ille afficiens hominem, tametſi nihil de impetrando eius intuitu cogitantem, mouere poterit Deum, vt intuitu boni operis quod elicit; ſuppeditet illi homini beneficia quibus eget, eúmve nouis donis ac cœleſtibus opibus cumulet, prout diuinæ beneuolentiæ propenſio tulerit.

40. Hinc eruendum eſt, quàm tenue ſubſidium animabus

animabus Purgatorij exhibeatur in manducatione cibi Euchariſtici, provt eſt impetratoria in ratione actus noſtri. Nam fructus ille impetrationis pro his animabus, non adiungitur manducationi niſi interueniat ſpecialis relatio vel volitio communicantis, qua ſuam manducationem dirigat in eum finem. Nemo enim alteri ſpeciale quicquam impetrat per actum ſuum, niſi referat illum ad commodum extranei quem ſuapte natura non ſpectabat; quia hæc eſt impetratio formalis, non autem illa quam vocaui obiectiuam, quæ nihil determinatè alteri depoſcit, ſed tota determinatio boni ob eam conferendi, eſt penes Deum. Si igitur ineatur conſilium de exequendo bono aliquo opere noſtro, quod per extrinſecam ordinationem noſtram referatur ad impetrandam ſubleuationem animabus Purgatorij, optimè fiet, ſi ad id deligatur actus omnium præſtantiſſimus, nempe actus charitatis in Deum, defæcatiſſimus atque puriſſimus. Is enim actus, omnium maximè eſt Deo acceptus, & pollebit vberrima vi impetrandi refrigerium his animabu s; ſi per voluntatem operantis eò referatur. Longè igitur ſatius eſſet, hortari fideles ad hanc praxim ſubleuandi defunctos per amorem Dei ſuper omnia, quàm per communionem; quæ nec tam frequens eſſe poteſt quàm amor ſuper omnia; nec tam expedita, cum ad ſummum ſemel in die in Eccleſia peragi poſſit, nec niſi adhibito Sacerdote: ſemper autem, ac vbiuis, & abſque arbitro vel adminiſtro, in promptu homini ſit amare Deum. Deinde oratio longè accommodatior eſt ad impetrandum, quàm quiuis alius actus noſter ad impetrandum directus: Ita vt licet alia virtutum opera

impetrationem

impetrationem promoueant, quod ſpectarunt Patres qui dixerunt ieiunium & eleemoſynam eſſe alas orationis, tamen propria impetratio in ſola oratione radicetur, ſitque eius propria & peculiaris proprietas, vt Suares rectè cenſuit l. 1. de orat. c. 23. num. 1. Vt quid ergo ſi animæ Purgatorij per impetrationem iuuandæ ſint, adhibeatur ſumptio Euchariſtiæ, interuentu orationis, ſiue voluntatis orationem ad id imperantis (quo ipſo rationem habet orationis;) & non potiùs abſque tot ambagibus, rectâ aſſumatur oratio, & ad eam inuitentur fideles, non autem ad communionem?

Oratio provt præcisè impetratoria, tenue mortuorum ſubſidium.

41. Quanquam ne ſi ipſa quidem oratio ad hunc finem adhibeatur, tametſi eſt formaliſſimè & connaturaliſſimè impetratoria, multum præſidij in eo animarum Purgatorij ſubſidio ſtatuendum erit, præcisè provt oratio eſt impetratoria. Quod addo, quia oratio multum poteſt leuare defunctos, provt eſt ſatisfactoria. Siue enim orationem mentalem, ſiue vocalem attendamus, vtraque eſt pœnalis: quippe ſita in eleuatione mentis ad Deum, quam abſque ſenſuum aliò auertentium obſiſtentia, atque adeò abſque moleſtia, etiam corpus fatigante, exercere non licet. Itaque ſenſus Eccleſiæ, congruenter ad pleraſque Scripturas, orationem numerat inter opera ſatisfactoria, vt Suares notauit l. 1. de orat. cap. 22. num. 7. Eatenus ergo oratio adhiberi optimè poteſt ad ſubleuandos defunctos. At præcisè provt eſt impetratoria, non niſi per anfractus
iuuare

iuuare defunctos poteſt ; nimirum interpellando diuinam bonitatem, vt prouideat viatores ad ſatisfaciendum idoneos,qui ſuis vt ſic dicam,impenſis, diſſoluant debita defunctorum, cedendo eis fructu ſatisfactorio operum ſuorum : vel ſi qui ſunt alij tales modi, indirectè iuuandi defunctos. Vt autem directè oratio exoret defunctis gratuitam pœnæ remiſſionem, pugnat cum diuinæ iuſtitiæ legibus : ac proinde quicquid vulgus exiſtimet, oratio provt præcisè impetratoria, & nullam aliunde habens adiunctam vim ſatisfactiuam,inutilis eſt defunctis: Quia ſicut homo, obſiſtentibus diuinæ iuſtitiæ legibus, non poteſt ſibi impetrare gratuitam remiſſionem pœnæ temporalis quam pro peccatis admiſſis debet; ſed adhibenda neceſſariò eſt ſolutio, ſaltem per amicos; ita multo minùs poteſt alteri impetrare immediatè, gratuitam illam laxationem debiti : nec is eſt modus quo oratio fuſa à viatoribus iuuat defunctos, vt rectè Gabriel in 4. d. 16. q.2. art.3. dub.8. Suares t.4. 3.p. d.48. ſ.5. num. 5. & Ioannes Sanches d.16. ſelecta num.12. & 13.adducens D.Thomam, D.Bonauenturam & Sotum.

Si igitur oratio, quæ formaliſſimè & directiſſimè eſt impetratoria, tam parum defunctis commodat præcisè provt eſt impetratoria; quàm exile erit leuamen quod defunctis præſtabitur interuentu manducationis, provt actus noſtri ad aliquid illis impetrandum directi per actum voluntatis quo quis eligit ex eo fine manducare ? Ea quippe electio, non eſt propriè oratio : atque adeò vis impetrandi,eſt ei velut extranea,æquè ac manducationi. Ac proinde vtraque provt præcisè impetratoria, non multùm cōferet ad defunctorū ſubleuationem.

Inanitas

Inanitas euasionum propositarum, concluditur.

42. Omnia igitur effugia quæ captabantur aduersùs rationes à nobis propositas contra communionem pro defunctis, sufficienter videntur præclusa; securéque concludere posse videmur, meram hallucinationem & abusionem fuisse, qua aduersarij communionem pro mortuis, tanquam præsentissimum eorum subsidium celebrarunt, rati eam ex opere operato defunctis prodesse: Vt vt nunc aliqui, eam hallucinationem nitantur tegere, interuentu excusationum quas proximè proposuimus, & discussimus. Quamuis autem verum esset aliquam earum excusationum obduci nonnullo colore veritatis; V. g. etiamsi verum est, communionem in ratione actus nostri posse applicari defunctis, transfuso in eos illo aliquali fructu satisfactorio quo pollet; Tamen ne impingamus in hallucinationem in quam alios prolapsos vidimus, gliscátque abusio existimantium communionem prodesse mortuis ex opere operato, quod est planè falsum; præstare videtur, perexiguum illud leuamen quod ex communione secundùm opus operantis spectata obuenire defunctis posset, alio aliquo vtiliore & errori non parente subsidio commutare; & simpliciter negare communionem laicorum prodesse mortuis, vt vidimus factum à D.Thoma, negante communionem, siue Eucharistiam vt Sacramentum, prodesse defunctis; & contrarium laicorum vsum aut sensum, vocantis errorem.

Ad probationes contrarij placiti, initio adductas. Scholastici exponuntur.

43. Sic confirmata veritate, veniendum est ad ea dissoluenda quæ initio proposita sunt pro contraria abusione, ducto principio à firmamentis ex autoritate. Adducebatur ergo in primis Gerso, cuius autoritas tametsi non est ineluctabilis, nec possit negari quin interdum eius doctrina næuis aliquibus scateat: (asperiùs etiam in eam loquitur Victoria releét. 4. propos. 2. & 5.) tamen hac in parte, nihil continet non verum. Commendat enim duntaxat preces fidelium pro defunctis, præsertim sub tempus communionis, cum homo maximè feruet. At preces, siue proximè antecedant, aut subsequantur communionem, siue ei comitentur, non sunt communio. Et quidem preces illas iuuare defunctos, extra dubium est: quia sic Christus videtur esse precanti pro ramo oleagineo quo misericordia commemorari Regibus apud mortales solet, cum post exacerbationem placandi suscipiuntur, vt piè admodum disserit S. Chrysostomus homil. 3. contra Anomæos, & orat. de S. Philogonio. Eadémque est vox cæterorum Patrum quos produco in opere cui titulus, *Iusta & inferiæ piis manibus.* At communionem, id est, Eucharistiæ perceptionem precibus illis præuiam, aut subiunctam, vel concomitantem, quatenus Sacramentum est nobis admotum, accommodatum esse leuandis defunctis subsidium, Gersoni ne per somnium quidē, in mentem venit: de quo prouoco ad prudentem lectorem, qui vel perfunctoriè adductā ex eo Epistolā legerit.

Ioannes

Ioannes Nider qui postea proferebatur, apertè à me est. Disertè enim capite illo 9. *litera E,* allegatis S. Thoma atque Durando in 4. d. 12. & in 3. præceptum cap. 12. *litera K.* adducto S. Thoma, Eucharistiam ait vel considerari vt Sacramentum, vel vt sacrificium. Priore modo, soli recipienti proficere docet. Posteriore autem, & viuis & defunctis pro eorum diuersa dispositione & capacitate. Verba autem quæ ex Scoto paulo ante protulerat, admittens perceptionem Eucharistiæ super omnia valere defunctis, non pertinent ad Eucharistiæ perceptioné, provt est merus vsus Sacramenti Eucharistiæ iam confecti: sed ad actioné qua Christus viua victima in altari immolatur. Sunt enim & iam olim fuerunt variæ sententiæ de actione in qua situm est substantialiter sacrificium Christianum incruentum; id est, de actione quæ est vera & præcisa Christi sacrificatio in nostro altari. Et nonnulli quidem partim in consecratione, partim idque magis, in vocali oblatione subsequente, verbis illis comprehensa, *offerimus præclaræ maiestati tuæ,* sitam esse voluerunt rationé sacrificij incruenti, vt Echius lib. 3. de Missa cap. 9. Henricus 8. in assertione Sacramenti Eucharistiæ, & in eiusdem assertionis defensione, Roffensis. Alij sacrificationem incruentam non in prædictis duntaxat actionibus collocarunt; sed etiam maximè in communione, & consumptione oblatorum. Sic Soto in 4. d. 13. q. 2. & Bellarminus lib. 1. de Missa cap. vltimo. Non defuit qui ad absolutam sacrificationis incruentæ rationem, etiam hostiæ fractionem ac tinctionem exposceret. Ita Canus 12. de locis cap. 12. Tandem alij actionem sacrificij incruenti constitutiuam,

Aa agnouerunt

agnouerunt esse solam consecrationem geminam, quod perspicuè tradit S.Thomas 3.p. q.80. art.12. ad 3. & 1.2. q.83. artic.4. Suares t.3. 3.p. d.75.s.4. Alanus l. de Missa cap.15.& alij quos hi proferunt, nósque suo loco recensemus.

44. Cum ergo tot sint & iam olim fuerint de incruenta sacrificatione sententiæ; noluit Scotus, eíve subscribens Nider, pronunciare extra locum, quænam earum vera esset, atque adeò quæ actio Sacerdotis vt ministri publici haberet rationem oblationis, siue immolationis Christi, hostiæ puræ ac immaculatæ: sed quæcunque tandem sit ea sacerdotis actio, cui competit esse talem Christi oblationem siue sacrificationem, eam Scotus annuente Nidero, ait esse præcipuum defunctorum subsidium, & verè ait. Vnde si vera esset sententia quæ asserit perceptionem Eucharistiæ per Sacerdotem, (de tali quippe perceptione agunt Scotus & Nider, non de ea quæ fit extra sacrificium;) esse veram sacrificationem; admittunt prædicti autores, dicendum consequenter fore, nullum esse vtilius mortuis subsidium quàm sit ea perceptio. Verùm tunc in eandem perceptionem Eucharistiæ concurrerent duo, diligentissimè secernenda: Nempe immolatio siue sacrificatio incruenta, & vsus Sacramenti Eucharistiæ per sacerdotem. Tametsi autem vsus ille, provt esset merè vsus Sacramenti, nihilo plus prodesset defunctis quàm cum laicus communicat & vtitur Sacramento; tamen in ratione immolationis, prodesset defunctis supra quæcunque alia Christiana pro eis subsidia.

Cæterum iuxta veram sententiam de actione sacerdotis qua sacrificium constituitur, cessat omnis ambiguitas,

ambiguitas. Neque enim Christiana sacrificatio incruenta,consistit in consumptione vel vsu Sacramenti Eucharistiæ per Sacerdotem, sed in gemina consecratione, qua Christus gladio verbi Dei statuitur in statu separationis animæ à corpore, quantum est ex vi verborum, ita vt Nyssenus orat. 1. de resurr. appellet consecrationem à Christo factam in cœna vltima, anteoccupationem violentæ mortis à Pilato posteà illatæ: quibus similia habet Hesychius lib. 2. in Leuit. cap. 8. & S. Leo serm. 7. de passio. Iuxta hanc igitur sententiam fusiùs confirmatam tractando Christi sacerdotium, tollitur ambiguitas illa quæ affectaretur sententiam collocantem substantiam incruenti sacrificij in consumptione Sacramenti Eucharistiæ per Sacerdotem, dispellitúrque caligo, quæ ex prætermissa diiudicatione illius sententiæ offusa videbatur dictis Scoti & Nideri: quasi amplexati essent doctrinam de communione extra sacrificium defunctis vtili, quod illis in mentem non venit,& conceptis verbis à Nidero reiicitur,vt notaui.

45. Diui Thomæ autoritas, (de qua postea,) perperam obtenditur abusioni quam impugnamus. Nam præterquàm quod disertè ac perspicuè pluribus locis ex eo supra notatis, negat Eucharistiæ Sacramenti perceptionem, prodesse defunctis ex opere operato,in illa ipsa solutione ad tertium quæ inter argumentandum pro contrario placito est adducta, nihil reuera habet, veritati aut traditæ illis aliis locis doctrinæ repugnans. Illud ergo tertium argumentum, debet sumi vt subiunctum primo ac secundo argumento quibus probatum fuerat, mortuos subleuari per altaris sacrificium. D. ita-

que Thomas pro more argumentando primùm contra se, probat non tantùm Eucharistiam, (vtique provt tantùm est sacrificium,) sed alia quoque Sacramenta, videri idonea ad subleuandos defunctos, cùm Eucharistia id possit. Respondet autem disparitatem esse, penes vnum quod monuerat attendendum esse in subsidiis defunctorum; nempe habitudinem cum communione mutua & charitate: quæ est optima ratio cur Eucharistia sub aliqua ratione, nempe sub ratione sacrificij sit à Deo addicta iuuandis defunctis, quamuis id non habeat sub omni ratione sub qua est signum vnionis. Non enim id habet spectata præcisè sub ratione Sacramenti, quamuis etiam sub ea ratione dicat habitudinem ad mutuam inter nos charitatem, quam & significat & procreat, vt rectè assumptum est inter argumentandum; & multis illustrat Walterus Cœna 3. cap. 55. Ipsum *communionis* nomen, id apertè fert, vt pulchrè notauit Damasc. 4. fid. cap. 14. *sub finem*, post S. Dionysium cap. 3. Hierar. Eccl. *initio*. tametsi Isidor. Pelus. l. 1. epistol. 228. nomen *communionis* ad nostram cum Deo coniunctionem, per hoc maximè Sacramentum conciliatam, censuit pertinere.

46. Locus deinde ex Nicolao Cabasila allegatus, parum momenti habet. In primis quia is fuit Cabasilas, cui nihilo plus deferendum ex necessitate sit, quàm rationibus ab eo prolatis extorqueatur. Fuit enim Schismaticus, vel etiam hæreticus; cum quoad Spiritus sancti processionem à solo Patre, tum quoad alios articulos in quibus Græci obfirmatè à Romana Ecclesia dissidét. Eóque ipso opere de quo agitur, cap. 29. & 30. turpiter impegit

circa

circa consecrationis efficaciam, & transubstantiationem vi verborum solius Christi: quod Heruetus interpres, in præuia ad Lectorem admonitione notauit, & copiosè confutauit Petrus Arcudius lib. 3. de concordia Occidentalis & Orientalis Ecclesiæ circa Sacramenta cap. 28. addens eiusdem operis lib. 2. c. 21. fœdè item hallucinatum Cabasilam circa Confirmationis iterabilitatem, & vim characteris in baptismo impressi, aliáque de quibus ibi illum insimulat. Itaque in hac quoque causa, non Cabasilæ autoritas attendenda est, sed eius argumentatio, quæ tametsi esset efficacissima, nihil tamen nos remoraretur in præsenti negotio, quippe nullo modo ad illud pertinens. Neque enim contendit Cabasilas, Eucharistiæ pro defuncto perceptionem per superstitem, prodesse defuncto ex opere operato, quod est punctum cui diiudicando insistimus: sed asserit, ipsum per se defunctum, participare sanctificationem ex corpore & sanguine Domini; non quidem interuentu substantialis manducationis, quæ non peragitur nisi in corpore, & per corpus; sed inuisibili & arcana participatione, quam Deus nouit. Hoc vides ad rem nostram non facere, nec negotium communionis pro mortuis quod discutimus, promouere; possétque hîc à nobis tacitũ præteriri cùm ad institutũ non referat.

Age tamen, vt appareat quàm nostra sententia, vt autoritate, sic argumentis à Cabasila in scopum quem habuit propositum intortis, minimè grauetur; consideremus quàm solidè illam per defunctos sanctificationem, à participato arcanum in modum quem Deus nouit, corpore & sanguine Domini, stabiliat atque confirmet. Inde enim li-

quebit, ne per proportionem quidem, argumentationes Cabasilæ aptari posse ad muniendum abusum quem exagitamus; communionis scilicet superstitum pro mortuis, tanquam eis proficuæ vi Sacramenti, siue ex opere operato. Argumentatur ergo Cabasilas, vt probet arcanum illum suum modum sanctificationis defunctorum, ex immediata, sed inuisibili & non substantiali participatione Eucharistiæ per ipsosmet defunctos; supponens ante omnia, sanctificationem per sacramentum, non obtingere ex eo quod ore sumatur sancta, & Christus visibilibus speciebus obtectus comedatur atque bibatur. Quàm multi enim ad eum modum accipientes Christum, non sanctificantur, quin potius inquinantur magis, & iudicium sibi manducant & bibunt, corpus Domini non diiudicantes? Causæ igitur sanctificationis per Sacramentum, iudice Cabasila sunt, quas his eius verbis ex cap. 42. appendo. *Animæ purgatio, in Deum dilectio, fides, desiderium mysterij, alacritas ad participationem, feruens appetitio, sitientes currere. Hæc sunt quæ hanc sanctificationem attrahunt*, subdit mox Cabasilas. *Sed hæc omnia non sunt corporalia, sed dependent à sola anima. Nihil ergo prohibet, etiam animas hoc posse mortuorum, sicut & viuorum. Si ergo animæ quidem ad suscipiendum mysterium sunt paratæ & promptæ, is autem in cuius est potestate sanctificare, & perficere, vult semper sanctificare, & seipsum semper impertiri desiderat; quid est prohibiturum hanc participationem? Nihil omnino.* Quod si hinc inferas sequi, posse viuos frui sanctificatione per Sacramentum, absque substantiali perceptione corporis Christi in stomachum per manducationem demissi;

demissi; Respondet Cabasilas eodem cap. 42. negandam esse consequentiam, si suppetat reipsa facultas sumendi substantialiter abditum intra species corpus Christi. Tunc enim vt sanctificatio possit per Sacramentum obuenire, adhibenda est sumptio realis. Si tamen desit facultas vsurpandi substantialiter Christum per os corporis, (vt sanè deest defunctis, & nonnullis eremi accolis ab omnium mortalium consortio & vsu Sacramentorum remotissimis, qui proinde non nisi spiritualiter communicant, sicut defunctorum animæ;) tunc confertur per Sacramentum sanctificatio, absque reali susceptione Sacramenti, & intra illud ostreum abditæ margaritæ corporis Domini, vt scitissimè dixit Anastasius Sinaïta orat. in nouam Dominicam, apud Damascenum orat. 3. de Imag. Quia ergo non stat per defunctos, quominùs Christi corpore substantialiter per os corporis hausto fruantur, meritò eius sanctificatione non excluduntur. Et sanè si Deus homini corpus corruptibile gestanti, concessit vt incorruptibile Christi corpus participaret, & inde sanctificaretur, quanto magis censendus erit voluisse, vt anima purè immortalis & corpore soluta, magísque in dies nitens & apta ad huius beneficij vsuram, vt monstrat cap. 45. participaret suo modo corpori & sanguini Domini, indéque hauriret sanctificationem? Collegi fideliter quicquid alicuius succi occurrit in vniuersa Cabasilæ disputatione, pro sua illa arcana Eucharistiæ participatione per defunctos, inde haurientes sanctificationem.

Ex hoc porrò eius breuiculo apparet, nihil ex eo, ne per analogiam quidem, accommodari &

transferri posse ad viuentium communionem mortuis vtilem ex opere operato, & vi Sacramenti. Ipsa verò Cabasilæ disputatio planè inanis est, nec fermenti reprobi admistione libera. In primísque supponit, Sacramenta sanctificare non sumentes: quod falsum est, nec rectè à Cabasila confirmatur ex spirituali tantùm communione Anachoretarum. Neque enim verum est, eam communionem prodesse ex opere operato, & vi Sacramenti; cum tantùm prosit ratione operis operantis, siue desiderij quod eliciunt qui communicare vellent, nec possunt. At sanctificatio ex opere operantis, non cadit in defunctos: quia quod ad illos attinet, venit nox in qua nemo potest operari. Sanctificationem ergo ex opere operato per Sacramentum Eucharistiæ Christus alligauit substantiali perceptioni corporis sui, cuius defuncti non sunt capaces. Supponit deinde Cabasilas defunctos posse sanctitatem suam augere, quod item falsum est. Nam ex quo animæ transgressæ sunt limitem viæ, nullum vltra crementum sanctificationis, siue per sacramenta, siue aliter possunt suscipere. Nec iuuat quod hæc dicantur fieri arcano modo. Non enim effutienda sunt paradoxa, quæ cum exponi & componi cum sacra doctrina nequiuerint, velis stabilire per arcanos & soli Deo peruios modos. Vt optimè contra Monophysitas quosdam, arcanam Deitatis & humanitatis identitatem, salua formali & reali vtriusque naturæ distinctione inuehentes, disputat Theodoretus Opusc. 10. & 12. ac 19. ex 20. perperam tributis S. Athanasio, & nos haud indiligenter lib. 1. de Christo sect. 2. cap. 6. Sunt qui simili arcano modo, possibilem Deo omnium contradictoriorum

consociationem

consociationem tueantur, & eo nomine affectent audire Hypermystici, quæ mihi occulta (quod volunt,) philosophia, & aperta deliratio videtur.

Nihil apud Patres, pro Aduersariis.

47. Quod S. Augustinus (qui postea in contrarium est adductus,) de matre sua S. Monica, ad loca in quibus fideles tumulabantur communicante, scriptis prodidit; non est ad rem. Neque enim ibi agitur de communione pro mortuis, sed de communione ad sepulcra SS. Martyrum in eorum honorem: quatenus ea perceptio Sacramenti, provt est actus noster à religionis virtute profectus, potest in Sanctorum Martyrum cultum cedere, ex destinatione operantis. Idcirco etiam specialiter captari potuit vsus Eucharistiæ eo in loco, vt maiori cum sensu & fructu pietatis vsurparetur, ob præsentiam sanctorum corporum, quæ imitatione passionis Dominicæ per Eucharistiæ sacrificium exhibitæ, (vt ibi ait S. Augustinus,) fuerant immolata. Accedit quod ad eum modum communicans B. Monica, videri potuit optimè attestata ei præclarissimo Eucharistiæ effectui quem prodidit S.Cyprianus epist. 54. nimirum roborandi martyres ad agonem illum durissimum; qui Eucharistiæ eximius effectus à grauissimis Patribus agnitus est: ita vt censuerit S. Cyprianus, ineptum esse ad martyrium qui per Eucharistiæ sumptionem non præmunitur ad prælium; quia *mens deficit, quam non recepta Eucharistia erigit & accendit.* S. item Augustinus tract.27. in Ioannem *ad finem*, immotam S.Laurentij in viuicomburio constantiam, reuocat

ad vſum Euchariſtiæ : indidémque deriuatam tantam S. Vincentij in acerbiſſimis cruciatibus fortitudinem, obſeruat ſerm. 15. de Sanctis.

48. Eò igitur dirigebatur à S.Monica, communio ad tumulos SS. Martyrum ; non autem ad ſubleuationem defunctorum ibidem tumulatorum. Vt enim hoc Mediolani factum concedam, vbi hæc S. Monicæ communio peracta eſt ; (quamuis aliis plerìſque locis, ne Reges quidem intra ſacra martyrum corporibus loca tumularentur, vt notaui in opere de Martyr. p. 4. cap.6. num. 7.) annuámque verum eſſe, fideles in ea ciuitate & alicubi apud alios, tumulari ſolitos intra ædem ſacram in qua iacebant martyrum pignora, ſuadet epitaphium S. Satyri conſcriptum à S. Ambroſio, qui teſtatur ſe condidiſſe fratris corpus ad læuam S. Martyris, vt ſacri ſanguinis humor, finitimas penetrans exuuias, eas ablueret ; ſimiliáque leguntur apud S.Paulinum carm. de obitu Celſi infantis de filiolo ab ipſo S. Paulino patre condi iuſſo intra baſilicam SS. Martyrum Complutenſium. Quamuis igitur Mediolani,& alibi quibuſdam ſaltem locis, verum ſit fideles ſepulturam nactos eſſe intra ſacras ædes in quibus SS. Martyrum corpora jacebant ; Tamen S. Monica in illis ædibus communicans, non ſpectauit ſubleuationem defunctorum per ſuam communionem, ſed maiorem ſuæ pietatis inter communicandum excitationem ex præſentia SS. Martyrum, itémque religioſum eorum cultum ex pia ſacrorum myſteriorum vſurpatione inibi facta.

49. Et eodem referebantur epulæ in eundem locum illatæ à S. Monica. Nam cum dapes ſuper fidelium ſepulturam inferebantur ad eorum ſubleuationem,

uationem,non participabantur ab inferentibus, ſed cedebant in vſum pauperum ac Sacrorum miniſtrorum, qua de re plenè tractando legitima & illegitima defunctorum ſubſidia,in opere cui titulus, *Iuſta & inferiæ piis Manibus*.Epulæ igitur à S.Monica illatæ, quibus eam ſobriè participaſſe ſcribit S. Auguſtinus, ſpectabant cultum Sanctorum, & religioſam hilaritatem veſcentium, ex priſco vſu primùm à Patribus inducto ad abolendas ſacrilegas Gentilium epulas in honorem Deorum,& mulcendam rudem plebem tunc primùm Chriſto aggregatam, conceſſione benigna epulandi in honorem Sanctorum; vt hab[illegible]ur ex S. Paulino Natali 9. S. Felicis, ac Nyſſeno [illegible] vita Thaumaturgi, & aliis quos protuli in opere de Martyr. p. 4. cap. 6. num. 14. Nihil ergo epulæ illæ, eiſque præmiſſa à S. Monica communio, ad ſubleuationem defunctorum.

50. Petrus Venerabilis qui D. Auguſtino ſubiungebatur, cum dixit Cluniacenſes iuſſu S.Hugonis iuuiſſe animam defuncti, Sacramentis; per *Sacramenta*, manifeſtè intelligit ſacrificium Miſſæ. Ibidem enim referens mandatum S. Hugonis, quo edixit animam illam quæ apparuerat, & ſe iuuari expetierat, ſubleuari adhibitis remediis quæ rogauerat ſibi ſuppeditari; addit, ea remedia fuiſſe eleemoſynas, & ſacrificium incruentum; nec meminit communionis extra ſacrificium. Itaque quod eodem loco habet; animam illam petiiſſe iuuari Sacramentis, & iiſdem adiutam fuiſſe iubente S. Hugone, accipiendum eſt de nomine *Sacramentorum* iuxta antiquum morem vſurpato. Quia enim ad ſacrificium duplex exigitur conſecratio, & qualibet

conſecratione

consecratione vnum numero Sacramentum efficitur, materialiter distinctum ab eo quod alteri consecrationi respondet, salua formali & specifica vnitate ducenda ex analogia ad integram & plenam refectionem corpoream esculenta & poculenta comprehendentem; propterea non rarò apud antiquos, sacrificium incruentum vocatur nomine Sacramentorum, vt manifestum est ex opere S. Ambrosij de sacrificio Missæ, cui titulum fecit *de Sacramentis*. Similitérque librum S. Gregorij de ritu Missæ & orationibus super sacrificium recitandis, antiqui Codices inscribunt *librum Sacramentorum*; eóque nomine allegatur à Micrologo cap. 60. Alij *Sacramentarium* inscribunt, sed corruptè. Extat item liber *Sacramentorum*, Grimoldi Abbatis, & liber *Sacramentorum* autore Alcuino, eiusdem omnes argumenti, hoc est de Missæ sacrificio, & tamen inscripti de Sacramentis. Estque id sacrificij Christiani apud veteres nomen adiungendum ad ea quæ latè cumularunt Pamelius ad epistol. 63. S. Cypriani num. 49. & ad librum Tertulliani de cultu fœmin. cap. 11. VValterus cœna 3. c. 45. Socolouius ad cap. 13. censuræ Hieremiæ Constantinopolitani; Sanctesius in præfatione ad Græcorum Liturgias cap. 5. Matthæus Galenus cap. 1. de sacrificio. Græci eodem sensu vocant Missam, *mysteria*, vel cum addito *tremenda mysteria*. Imo apud Chrysostomum homil. 18. in 2. Cor. & l. 3. de sacerd. dicuntur *horrendissima mysteria*, & *omnium maximè horrenda, verendáque*. Quare quod animam defuncti Sacramentis Cluniacensium adiutam dixit Petrus Venerabilis, non est accipiendum de adiumento per vsum Sacramenti Eucharistiæ, sed per
celebrationem

celebrationem sacrificij Missæ. Nec plura de argumentis pro sententia contraria, petitis ab autoritate Doctorum & Patrum.

Ad diuina visa, & facta, dictáve Sanctorum.

51. Argumentum ex visis dininis, ac reuelationibus, quibus sancti aliqui & sanctæ accepisse feruntur, communionem viuorum, Eucharistiæ in eum finem participantium, defunctis prodesse; facilè elideret Sibyllanus, qui descripto latè Henrico de Assia, valdè eleuat fidem huiusmodi reuelationum, sexui molliori exhibitarum, vt apud ipsum Sibyllanum videre est in opere peregrinarum quæstionum, decade 1. cap. 8. q. 6. nec multo aliter Franciscus Picus l. 9. de prænotione cap. 2. & Canus l. 11. de locis cap. 6. qui ex pugna inter reuelationes ex quibusdá piis mulieribus circa Deiparæ conceptionem iactatas, argumentatur. Mihi salua reuerentia quæ personis cum Deo familiarissimè agentibus debetur maxima, dicendum videtur; ex iis quæ in libris huiusmodi reuelationum produntur, non peti argumentum certum vel ineluctabile ad aliquid stabiliendum: præsertim si vrgens ratio, vel Doctorum autoritas, sit in contrarium. Addit Caietanus t. 1. opusc. tract. 23. q. 2. ad 2. quæ multo magis huiusmodi argumentationes ex illis reuelationibus ductas infirment. Nec negari potest, personas sacris visis & reuelationibus assuetas, ea interdum habere pro diuinis visis ac reuelationibus, quæ reuera à Deo non didicerunt, sed ex proprio ingenio sunt commentæ. *Sciendum*, (inquit

S. Gregorius

S. Gregorius homil. 1. in Ezech.) *quod aliquando Propheta sancti, dum consuluntur, ex magno vsu prophetandi, quadam ex suo spiritu proferunt, & se hac ex Prophetia spiritu dicere suspicantur.* Luculentum in eam rem est exemplum Nathani 2. Reg. 7. quod D. Gregorius non omisit. Nam Dauidi, voluntatem suam de templo ædificando aperienti, respondit tanquam in spiritu Dei, placere Deo Regis consilium: & tamen compertum postea est, Nathanum non ex Dei spiritu oraculum Dauidi prompsisse, sed humani aliquid passum, cogitationem suam à vero alienam, pro diuino responso dedisse.

52. Cum igitur fortissimæ rationes superiùs propositæ, & Doctorum in Dei Ecclesia omni exceptione maiorum testimoniis, constet communionem sacram à fidelibus extra sacrificium perceptam, nihil defunctis proficere ex opere operato; cogimur dicere, si quæ reuelationes habent, diuinitùs monstratum esse piis aliquibus personis, præsertim è sexu infirmiore, communionem vi sua leuare defunctos, id non ex afflatu Spiritus sancti, sed ex ingenij humani negotiatione manasse. Id quod æquè dicere cogimur, de nonnullis placitis circa animas Purgatorij, quæ eædem sanctæ quarum hîc autoritate grauamur, minùs consentaneè ad doctrinam Theologicam tradiderunt. Vt dico in tractatione de subleuatione defunctorum. Fortassis etiam per catachresim, aut vocum ampliationem vel laxationem, adiuncta communionis & perceptionis Eucharistiæ, vocarunt *communionem.* At adiuncta illa esse plerunque defunctis fructuosissima, extra controuersiam est.

Ea etiam ratione dilui potest, quod obiiciebatur

ex

ex factis dictisve Sanctorum, qui aliquando leguntur communicasse pro defunctis, talemve communionis finem probasse, quod præter adductos inter argumentandum vix vlli fecerunt. Dissimulo verene qui res gestas Sanctorum conscripserunt ea locutionis seueritate adhibita aliquid in hoc genere ab illis factum expresserint, quo id ipsi sancti ore tenus prodiderant, vel in aduersaria & schedia retulerant; vnde concinnata sunt acta Sanctorum. Sanè Canus 11. de locis cap. 6. plerosque in hoc genere, indignè, ac vt ille etiam contendit, malignè versatos, allatrauit atque momordit. Aliorum verò esto iudicium, quàm procul absint ab ea indignitate in quam Canus genuinum infixit, qui hisce diebus, Sanctorum historias ea ratione conscribunt, vt quicquid verisimiliter excogitare possunt ab eis factum dictúmve, tanquam reipsa gestum ac dictum chartis committant. Dum enim dilatant phylacteria & magnificant fimbrias narrationum; paucas inquam pagellas iam olim syncerè ac simpliciter conscriptas, satagunt diffundere in iustum volumen, rhetoricati coguntur non historicos agere, & ea sanctis affingere quasi ab eis verè facta dictáve, quæ non nisi mentis & facundiæ scriptorum partus sunt, nec reipsa ad Sanctos attinent. Is tractandi modus innoxius haberi potest inter declamandum, vt notat Guerricus Abbas serm. 2. de Assumpt. in Historico autem, præsertim sacro, non est ferendus, tametsi à non nemine, hoc tempore adhibetur. Quid si ergo eiusmodi est, quod alicubi, quanquam infrequentissimè legitur; sanctos, vel sanctas quaspiam, communionem pro defunctis vsurpasse, eisvę profuturam pronunciasse?

Prima aduersariorum ratio, ex Sacramenti & sacrificij proportione, exploditur.

53. Non sunt denique omittendæ rationes tres, quibus aduersarios sententiam suam firmare solitos, superiùs attigi. Prima ducitur ex æquiparatione Sacramenti Eucharistiæ & sacrificij. Nam si sacrificium Missæ tantoperè fructuosum est defunctis ex opere operato, quidni etiam Sacramentum, quo idem Christus hostia viua fidelibus viuis & defunctis impensa continetur? Secunda petitur ex auctiore honore Sacramenti Eucharistiæ, ac Christi, specierum exuuiis obtecti. Erit enim hoc Sacramentum venerabilius, si inter eius effectus hic numeretur. Nec est verisimile Christum qui sacrum hoc suæ charitatis pignus tam multis modis prodesse viuentibus voluit, ab eius largitatis participatione arcuisse fideles vita functos, eadem nobiscum charitatis necessitudine coniunctissimos. Tertia demum ratio inde ab aduersariis promitur, quod sententia de fructuosa mortuis communione, potens illicium contineat frequentandæ communionis. Pro eo enim affectu, quo humanior quisque, fertur ad subleuationem eorum quos charos habuit, vel quo indiscriminatim afflictissimas animas iuuandi desiderio incenditur, potentissimè inducetur ad frequentem sacri panis participationem, non minore suo commodo, quàm defunctorum; quibus vt ipsa communio non prodesset, adiuncta tamen maximè proderunt.

54. Nulla harum rationũ est reuera idonea. Sed prima quæ præsertim in fraudem egit aduersarios, merus

merus est inscitiæ partus. Quanta enim est rerum sacrarum ignoratio, sacrificium cum Sacramento componere; & quod de vno dicitur, ad alterum transferre? Sanè quidem sacrificium incruentum fideles defunctos iuuare, dubitare Catholico non licet. Iuuare autem ex opere operato & infallibiliter, quicquid Canus 12. de locis cap. 13. ad 9. secus senserit, rectè affirmant Petrus Soto lect. 7. de Euchar. Vasques 3.part. d.128. à num. 29. Bellarminus l.2. de Purgat. cap. 8. Matthæus Galenus libro de sacrificio cap.16. sub finem. Sicque accipio quod ex variis Patribus tanquam traditionem Apostolicam testatissimum facit Pamelius Tomo 1. Liturg. Latin. seculo 1. à pag. 77. de indubia fidelium defunctorum subleuatione per sacrificium. Imo non tantùm iuuari applicatione incruenti sacrificij fideles defunctos, quod Patres illi vt certum tradunt; sed etiam eo maximè subsidio iuuari, nullúmque mortuorum subsidium esse cum isto conferendum, rectè pronunciat Gabriel lect. 57. in Canon. & Thyræus l. de locis infestis cap. 82. Nec dubitauit Demochares l. de Missæ sacrificio pro mortuis, pag. mihi 66. disertè profiteri, Scholasticos Doctores vniuersos in 4. d. 45. vno ore contestari, defunctos potissimùm iuuari Missæ sacrificio in eorum bonum oblato, id quod Tridentina Synodus oraculo suo firmatum dedit sess. 25. decr. de Purgat. Plenè in hanc sententiam dissero, tractans legitima defunctorum subsidia.

55. Est igitur sacrificium incruentum, de grauissimorum Patrum sententia, ipsiúsque Ecclesiæ iudicio, potentissimum subsidium ad leuandos vita functos. Id verò cum inaudissent aduersarij, nec

ſatis introſpexiſſent ſacrificij & Sacramenti diſcrimen, eo deuenere inſulſitatis, vt dicerent perceptionem quoque Euchariſtiæ præſentiſſimum eſſe defunctorum in Purgatorio laborantium adiumentum. At conſideratum oportuerat, Sacramentum eſſe medicinam & cibum, atque adeò non niſi immanenter agere, quia non prodeſt niſi applicetur; ſola autem ſumptione applicatur. Sacrificium verò eſt actio ex natura ſua, publica; & Deo, non ſacrificantibus tantùm, ſed & aliis propitiando addicta: applicatur porrò per oblationem pro aliquo. At oblatio illa poteſt terminari ad non ſumentem. Quod aliter dixit S. Bonau. in 4. d.45. *dub.3. circa literam*, Sacramentum eſſe actum in perſonam, qui actus requirit perſonam actu exiſtentem & præſentem. Sacrificium autem eſſe actum pro perſona, qui etiam ad præteritos & futuros dirigi poteſt, vt probat ex cruento Chriſti ſacrificio in ara crucis. Eruit indidem S. Bonauentura planè appoſitiſſimè ad rem præſentem, cur Euchariſtia provt Sacramentum nullo modo iuuet defunctos, ſicut etiam cætera Sacramenta ſunt eis inutilia; Euchariſtiæ autem ſacrificium, ſit illis ſubleuandis accommodatum. Hinc prima aduerſariorum ratio ſatis ſupérque diſiecta & contrita videri debet.

Reiicitur ſecunda ratio, ex ampliore Sacramenti venerabilitate.

56. Secunda nihilo fortior eſt, eóque liberiùs repudiari debet quod eam pietatis laruam præfert, quam Hæretici propè omnes ſuis blaſphemiis ſemper obduxerunt. Valentinus, Marcion, Manichæus, ſpecie

ſpecie honoris Chriſto exhibendi ne noſtris ſordibus inquinaretur, ſolam Chriſto humanæ carnis phantaſiam conceſſerunt, abrogata humanitatis veritate, vt S. Epiphanius hær. 77. & Tertullianus l. de carne Chriſti referunt & deteſtantur. Arriani ſpecie honoris exhibendi æterno Patri, ac ne ei ſpucitias humanæ generationis illinerent, Verbum Dei à Patre genitum negabant. *Ad impia profeſſionis ſuæ vſurpationem*, ait S. Hilarius l. 2. de Trinit. *magnificentiam Dei Patris, non religionis fide, ſed arte impietatis extollunt, vt dum incorruptibilia omnia eſſe natura eius edifferunt, degeneris infirmioriſque natura vnigenitum Deum per exceptionem comparationis affirment.* Idem libro in Conſtantium, hoc eſſe ait, *noctem illuminare lucem, & pietatem impiè mentiri.* Neſtorius, Chriſti in duas perſonas diuiſioni, obtendebat Dei gloriam, cui timebat, ſi Deum bimeſtrem aut trimeſtrem liceret dicere. Itaque diuino honori in ſpeciem velificabatur per blaſphemiam. Caluinum l. 4. inſtitut. cap. 17. §. 32. hanc in peccatis excuſationem excuſare, item Vermilium, Bezam, & reliquos haræ Caluinianæ ſubulcos, ſuo non niſi imaginario & figurali in Euchariſtia Chriſto, prætexere dedecora, quibus alioqui inquinanda eſſet Chriſti maieſtas, teſtantur Sanctesius repetit. 5. de Euchar. cap. 3. & Bellarminus l. 3. de Euchar. cap. 10. Nec aliter grunnire Vbiquetarios, vt errorem ſuum ſtabiliant, ſcribit Gregorius de Valentia l. contra eoſdem 4. cap. 1. In ſumma, omnibus ſemper erronibus id proprium ac perpetuum fuiſſe, vt diuinum honorem nequitiæ ſuæ prætexerent, & irrationabile obſequium blaſphemantes exhiberent; idque præcauentem

 Apoſtolum

Apoſtolum monuiſſe fideles, vt rationabile obſequium offerrent Deo, autor eſt Petrus Chryſologus ſerm. 109. *in fine.* Nec aliter de hæreticis S. Gregorius 12. mor. cap. 14. *Sæpè* (inquit) *hæretici dum quaſi venerantur Deum, eius myſteriis contradicunt, & humilitatem putant, ſi veritatem denegant. Sunt namque nonnulli qui Deo ſe iniuriam irrogare exiſtimant, ſi eum veram carnem aſſumpſiſſe fateantur, aut ſi hunc veraciter pro nobis carne mori potuiſſe crediderint. Cùmque Deo quaſi plus honoris conantur tribuere, coguntur laudes veras bonitatis illius negare. Quid enim ei eſt in charitatis ſuæ laude potētius, quàm vt illa ſibi pro nobis digna ad ſuſceptionem aſſumptione faceret, quæ ei videntur indigna? Sancta autem Eccleſia veram carnem, veram mortem illius confitetur. Sed hæc dicens, ab hæreticis irrogare Deo contumeliam creditur. Vnde nunc dicitur, & imitaris linguam blaſphemantium.*

57. Vides quàm meritò dixerim, rationem admittendæ communionis ex opere operato fructuoſæ defunctis, ductam ex maiore Chriſti honore & huius Sacramenti venerabilitate, redolere genium hæreticorum, eóque fidentiùs repudiandam eſſe. Non ſanè parum honorifici erga Chriſtum in Euchariſtia abditum, fuere Patres omnes atque Doctores: quamuis nunquam Euchariſtiæ Sacramentum, à vano hoc effectu, & fictitio per illud mortuorum leuamine celebrarint. Suppetunt innumera & ſolida decora, quibus hanc *omnium Sacramentorum conſummationem,* (ſic Euchariſtiam de Magiſtri ſui ſanctiſſimi, ſiue Pauli, ſiue Hierothei ſententia nominat S. Dionyſius cap. 3. Eccleſ. hierar.) exornare, & celebrare ad veritatem liceat. Fructus verò eius,

eius, tanti támque vberes & multi sunt, (contra quàm blasphemabant Messaliani apud Theodoretum 4. hist. cap. 11. neque vtilem neque damnosam Eucharistiæ sumptionem affirmantes,) vt verè Gabriel lect.85. in Canon. pronunciauerit, neminem mortalium dignè & plenè euoluere tantam vbertatem fructuum posse. Gulielmus item Paris. tract. de Sacram. Euchar. cap. 2. vim huius Sacramenti esse *virtuosissimam*, (retineo barbaram, sed emphaticam vocem,) probat ex insignibus effectibus quos Deus per S. Ioannis Euangelistæ vestem, per baculum S. Petri, per ossa, capillos, & alia ex Sanctorum corporibus minutalia, per fimbriam vestimenti Christi præstare dignatus est. Addit virtutes inditas terrestribus animalibus, piscibus, gemmis, ligno vitæ, herbis variis, atque lapidibus; Tum concludit, si hæc ita sunt, & Dei sapientia tam eximiis viribus exornauit res prorsus à se abiunctas, ***quomodo Verbum per quod omnia facta sunt, carnem suam quam pro salute animarum assumpsit, non omnibus virtutibus gloriæ suæ congruentibus in parte illa, & animarum saluti expedientibus illustrauit? Propter hæc omnia & alia innumerabilia mirabilium ipsius, quorum nos aliqua metu prolixitatis transimus, alia verò nec nosse nec numerare sufficimus, meritò dicimus, sentiendum esse amplissimè & magnificentissimè de virtuositate tanti támque venerandi Sacramenti.***

In tanta numerositate fructuum eximiorum huius Sacramenti, quid attinet illi ex fictitiis effectibus decora augere, & quasi non satis per se niteat, fucum illi ascititium appingere? Huiusmodi commenta decorum vertuntur in probra. Vt enim rectè

 censuit

censuit Cassianus l. 1. de Incar. cap. 2. *non minoris erroris est, Domino* IESV *Christo impropria addere, quàm propria derogare. Quicquid enim de illo non ita dicitur vt est, etiamsi honor videatur, iniuria est.* Pari insulsitate, benè multi hæc ætate, quasi honor Reginæ iudicium non diligeret, vt monuit iam olim S. Bernardus epist. 174. dum B. Virginis gloriam friuolis & ementitis titulis diffundere & augere satagunt, quasi sanctuarium Dei inopia vel parcitate solidorum decorum laboraret, Deiparæ honorem pro quo improuidè sunt solliciti, reuera deterunt: se autem effusè ridendos propinant, qua de re plenè in Diptychis Marianis.

Ad rationem tertiam, vt maior sit Eucharistiæ frequentatio.

58. Vltima pro aduersariis ratio, sordet indignitate non ferenda. Quasi enim non habeamus plus satis illiciorum & incentiuorum ad frequentationem Eucharistiæ, adornatur pia fraus; & obiecta esca falsi fructus inuitantur fideles ad crebram sacræ mensæ aditionem. Non eget Christiana pietas his commentis, nec admittit huiusmodi tectoria, synceritas & veritas. Semper Catholica Ecclesia, strophas etiam prætextu promouendæ pietatis, est detestata: & eos qui vel confictis miraculis vel excogitatis reuelationibus, piæ plebi imposuisse sunt deprehensi, malè multatos reiecit: non aliud magis sibi cordi esse, in Tridentina aliisque Synodis contestata, quàm vt Deo qui summa veritas est, ablegato omni falsæ pietatis fermento, in summa synceritate, puro ac velut azymo cultu seruiatur.
Sunt

Sunt in hanc rem iustissimæ querelæ Ludouici Viuis l.5. de trad. discipl. & Melchioris Cani lib. 11. de locis cap.6. imo piorum & proborum omnium. Itaque facessant conficta pietatis erga Eucharistiam incentiua; & cum libuerit ad frequentem communionem multos pellicere, solida ac syncera quæ suppetunt frequentationis illius inuitamenta proponantur. Vrgeatur tanti Sacramenti ad eximios in nobis effectus, summa vtilitas. Prædicetur inde proueniens firmitas & roboratio charitatis. Celebretur retusio motuum concupiscentiæ, & restinctio originalis incendij, etiam in iuuenibus, vt à S. Bernardo ad suos agente factum serm. de cœna Dom. & à S. Cyrillo l.4. in Ioan. cap. 17. necnon à Petro Damiani Opusc. 47. cap.2. Non prætereatur suauitas plusquàm mellea,& pinguedo huius panis præbentis delicias regibus.

Quàm alia proponant Patres, excitandis ad Eucharistiæ vsum fidelibus.

Quis verò apud Patres finis est encomiorum quæ huic Sacramento solidè sine falsitatis mixtura contexunt, dum satagunt pro fidelibus ad hunc cibum illiciendis? *Participa* (inquit S. Ephrem serm. de natura Dei curiosè non scrutanda) *immaculatum corpus & sanguinem Domini tui, fide plenissima, certus quod agnum ipsum integrè comedas. Ignis immortalis sunt mysteria Christi, caue ea temerè scruteris, ne in ipsorum participatione comburaris. Abraham Patriarcha cœlestibus Angelis terrenos cibos apposuit, illique eos comederunt. Ingens sanè miraculum est, cernere spiritus incorporeos, in*

terra carnium cibos manducantes. Sed hoc profectò omnem excedit admirationem, omnem mentem, omnémque ſermonem, quod nobis fecit vnigenitus filius, Chriſtus ſaluator noſter. Ignem quippe & ſpiritum manducandum atque bibendum præſtitit nobis carne veſtitis, corpus videlicet ſuum ac ſanguinem.

Nec minùs ſuauiter ſimul ac potenter Nyſſenus homil.8. in Eccleſiaſtem ad illud, *tempus amandi,* his præter cætera. *Alia ſunt verè bona, quæ etiam ipſa ſunt pulchra & honeſta, & tales faciunt eos qui ſunt participes. Quale enim eſt naturâ id quod participatur, in id etiam neceſſe eſt ſimul tranſmutetur id quod participat; vt benè olens ſit os eius qui ore accepit aromata; & rurſus malè olens, eius qui comedit allium, aut aliud aliqnid quod eſt fœtidius. Quoniam ergo fœtida quidem eſt omnis ſordes peccati, contrà autem virtus eſt bonus odor Chriſti; amandi autem habitudo naturaliter efficit contemperationem cum eo quod amatur; quod diligimus per amorem, per illud efficimur Chriſti bonus vel malus odor. Qui enim quod bonum eſt & honeſtum amauit, ipſe quoque erit bonus & honeſtus, bonitate eius quod eſt in ipſo, eum qui accepit in ſeipſam tranſmutante. Propterea nobis ſeipſum comedendum proponit is qui ſemper eſt, vt cum ipſum in nobis ipſis acceperimus, illud fiamus quod ille eſt. Dicit enim,* Caro mea verè eſt cibus, & ſanguis meus verè eſt potus. *Qui ergo hanc amat carnem, non eſt amicus ſuæ carnis; & qui in hunc ſanguinem eſt affectus, mundus erit à ſenſibili ſanguine. Caro enim Verbi, & ſanguis qui eſt in hac carne, non vnam habet gratiam, ſed eſt ſuauis iis qui guſtant, & appetendus iis qui deſiderant, & iis qui diligunt amabilis.*

60. Autor

60. Autor sermonis de cœna Domini apud Cyprianum, vbiuis facundus iuxta ac pius & doctus, in hoc argumento & inducendis potenter ad vitalem hunc cibum fidelibus proposito eius multiplici fructu & commodo, superior seipso videtur. Exiguum ex eo centonem paucis plagulis decerptis hinc inde, & adunatis, contexo. *Panis iste supersubstantialis, & calix solemni benedictione sacratus, ad totius hominis vitam salutémque proficit, simul medicamentum & holocaustum ad sanandas infirmitates, & purgandas iniquitates existens*, &c. *Panis iste non effigie, sed natura mutatus, omnipotentia Verbi factus est caro, & sicut in persona Christi humanitas videbatur, & latebat diuinitas; ita Sacramento visibili ineffabiliter diuina se infundit essentia, vt esset religioni circa Sacramenta deuotio, & ad veritatem cuius corpus & sanguis Sacramenta sunt, syncerior pateret accessus, vsque ad participationem spiritus: non quod vsque ad consubstantialitatem Christi, sed vsque ad societatem germanissimam eius, hæc vnitas perueniret*, &c. *Nobis itaque pro quibus sanguis Christi oblatus est in cruce, & quos reconciliauit Deo omnes excedens victimas hoc sacrificium singulare, ipse Christus pincerna porrexit hoc poculum, & docuit, vt non tantùm exteriùs hoc sanguine liniremur, sed & interiùs aspersione omnipotenti, animâ muniremur; & penetrans omnia tanti medicamenti virtus, quicquid esset intus ibi dirum effugaret, & renouaret sanarétque quicquid morbi carni vel spiritui veteris vita adlinierat corruptela*; &c. *Mansio nostra in ipso, est manducatio; & potus quasi quadam incorporatio, subiectis obsequiis, voluntatibus iunctis, affectibus vnitis. Esus igitur carnis huius,*

quædam auiditas eſt, & quoddam deſiderium manendi in ipſo; per quod ſic imprimimus & eliquamus in nobis dulcedinem charitatis, vt hæreat palato noſtro & viſceribus ſapor dilectionis infuſus, penetrans & imbuens omnes animæ corporíſque receſſus, &c. *Quàm præclarus eſt calix iſte, quàm religioſa eſt huius potus ebrietas, per quam excedimus Deo, & quæ retrò ſunt obliti, ad anteriora extendimur, non habentes ſenſum huius mundi; ſed diuitis purpurati delicias contemnentes, cruci hæremus, ſanguinem fugimus, & intra ipſa Redemptoris noſtri vulnera figimus linguam; quo interiùs exteriúſque rubricati, à ſapientibus huius ſeculi iudicamur amentes,* &c. *Qui manducat ex hoc pane, vltra non eſurit; qui bibit, vltra non ſitit; quoniam myſterij huius ſic ſufficit gratia, ſic reficit intelligentia, vt cuicunque tantæ rei innotuerit plenitudo, omnis conſummationis fine inuento, Chriſti baiulus ipſum ferat in pectore, ipſum gerat in mente, & omni tempore habitatori ſuo, dicta & facta, iubilatione conſona laudes reſonent, & gratiarum actiones decantent. Hæc ebrietas, non accendit, ſed extinguit peccatum: in hoc vino non eſt luxuria, nec mouetur ad ludum poſt hunc potum laſciuia. Cum ſopiuit obliuio cuncta carnis ludibria, mira ſunt quæ ſentit, magna quæ videt, inaudita quæ loquitur quem agnus iſte Paſchalis inhabitat, cuius animam meri huius fortitudo hilaritate inexplicabili lætificat & delectat,* &c. *Vident hæc Sacramenta pauperes ſpiritu & hoc vno contenti ferculo, omnes mundi huius delicias aſpernantur: & poſſidentes Chriſtum, aliquam huius mundi poſſidere ſupellectilem dedignantur. Eſurientes & ſitientes iuſtitiam, cum ſaturati fuerint, vide quid agant, intellige quæ loquantur, quàm ſancti odoris ſit quicquid*

quicquid illa eructat plenitudo : verbum bonum mores compositos, affectus pudicos, sensus pacificos, illa interior synceritas vbique diffundit, ita vt post odoramenta ista gratiæ huius comparticipes discurrant, & mutuis ad inuicem affectibus complectantur, & quibus vnus est panis, vnum est corpus, & omnium vnum cor & anima vna, vni Christo adhærens cætera omnia quasi fermentata respuens in vnius azymi synceritate lætatur, &c. *Panis iste Angelorum, omne delectamentum habens, virtute mirifica, omnibus qui digne & deuotè sumunt, secundùm suum desiderium sapit & ampliùs quàm manna illud eremi, implet & satiat edentium appetitus, & omnia carnalium saporum irritamenta, & omnium exuperat dulcedinum voluptates. Vide quomodò his qui Christi commemorant passionem, intra sacra officia quasi per quosdam canales de interioribus fontibus egrediantur torrentes, & super omnes delicias lachrymis nectareis anima delectetur : quantam suauitatem animæ inquirenti vbi sit Deus suus, suspiria contemplationis eliciant. Non illos imbres procellosæ tempestatis deponunt. Ros matutinus est de cœlestibus stillans, & quasi vnctio spiritus, mentem deliniens. Gemitus illos pietas excitat, & inter diem & noctem, retro & ante se affectio intuens, inter data condonando se diuidens, gratias agit tam vberis beneficij largitori, & se sanatam, & sanctificatam agnoscens, fletibus se abluit, & lachrymis se baptizat*, &c. *Hanc Dei gratiam recolens qui de sacro calice bibit, ampliùs sitit, & ad Deum viuum erigens desiderium, ita singulari fame illo vno appetitu tenetur, vt deinceps fellea peccatorum horreat pocula, & omnis sapor delectamentorum carnalium sit ei quasi rancidum radénsque palatum acuta mordacitatis*

dacitatis acetum. Ad hæc inter ſacra myſteria, ad gratiarum actiones conuertitur, & inclinato capite munditia cordis adepta ſe intelligens conſummatum, reſtitutus peccator ſanctificatam Deo animam quaſi depoſitum cuſtoditum fideliter reddit, & deinceps cum Paulo gloriatur, & lætatur dicens, Viuo iam non ego, viuit verò in me Chriſtus.

61. Chryſoſtomus in ornando & celebrando auguſtiſſimo hoc myſterio, non modò frequens, ſed penè perpetuus eſt. Verùm nihil attinet ex eo ſeligere floſculos non abſque iniuria locorum prætermittendorum, cum diligens in paucis, planéque accuratus, & de huius myſterij gloria optimè meritus ſcriptor, Claudius Sanctesius in Syntagmate ad triginta capita diffuſo, quod Græcorum Patrum Liturgiis & Collectaneis de Euchariſtia attexuit, ſelectiſſima quæque de hoc ſacramento à Chryſoſtomo variis locis tradita digeſſerit, tanto ſtudio & felicitate, vt ſuperuacuum videatur, vel plura ex Chryſoſtomo in hanc rem conquirere, vel alibi frui tam ſedulæ apis laboribus. Quare adeatur Sanctesij defloratio; & præſto, nihil ad plenam & ſolidam tanti myſterij gloriam, deſiderandum à prudente æſtimatore.

Hæc & alia quæ apud Patres paſſim proſtant Auguſtiſſimi Sacramenti decora quiſquis attenderit, non erit quod ad excitandam eius auiditatem, ad falſos titulos & ementitos effectus confugiat, inani ſpe propoſita iuuandi defunctos ex eius perceptione, ſicut iuuantur per incruentum ſacrificium. Habebit enim pluſquàm ſatis verorum & ſolidorum incentiuorum, quibus animę palatum quantumlibet faſtidioſum, ad diuini cibi cupiditatem excitet.

Solida-

Solida defunctorum subsidia, spuriis ablegatis, amplectenda.

62. Cum item subleuare fideles vita functos placuerit, ne nobis & illis falso hoc & inani subsidio vsurpando illudamus, sed veris mediis à Christo institutis adhibendis, debitam erga eos charitatem & commiserationem prodamus. Tale est super omnia sacrosanctum Missæ sacrificium, vt vidimus. Talis in suo genere ac ordine est oratio, vt D. Chrysostomus homil. 21. in Acta, & homil. 41. in 1. ad Cor. & sæpè alibi confirmat. Quod fecisse Pammachium scribit S. Hieronymus, rigentur eleemosynarum balsamis ossa & fauillæ fidelium vita functorum. Ne corporum afflictationibus parcatur, fructu satisfactorio quo abundant, in has egentes animas transfuso, exemplo Dauidis Abnerem lugentis 2. Reg. 3. & Hebræorum in Saülis demortui gratiam se se macerãtium ac ieiunantium, vt 1. Reg. vltimo legimus. Septenarium eiusmodi solidorum subsidiorum hoc versiculo comprehensum,

Fle, pete, ieiuna, vigila, da, redde, celebra.

multipliciter illustrat Cantipratanus l. 2. Apum cap. 53. num. 15. Et plenè quoque ac luculenter de iisdem idoneis piè defunctorum adiumentis Thyræus in opere de locis infestis à cap. 74. ad 82. Contulimus & nos symbolas nostras non indiligenter tractato eo argumento, in opere cui titulus, *Iusta & inferiæ piis Manibus*, aduersus nouitiam heteroclisim pietatis, qua asseritur, quamuis si quis suffragari defunctis velit, verè illis sit profuturus, vt fide sanctum est; præstare tamen, & ad perfectionem spectare,

ſpectare, nolle ſuffragari, ne diuinæ iuſtitiæ leges temerentur,& leues culpas non curantium licentia foueatur, amoto fræno quo coerceri potuiſſent; nempe exſoluendarum integrè vſque ad nouiſſimum quadrantem pœnarum, illis labeculis ab vltore iuſto reponendarum. Quàm imperfectus & nullus ſit hic pro Dei iuſtitia & peccatorum coërcitione zelus, euincitur multipliciter in prædicto opere, ſubnectitúrque ſeries idoneorum ſubſidiorum, quibus ex magna perfectione & charitate iuuari poſſunt fidelium defunctorum animæ. Ab illis idoneis ſubſidiis procul abeſt cum communio, attento opere operato Sacramenti,tum alia pleraque falſa & vana ibidem diſcuſſa, de quibus iure, repetito principio illa Innocentij III. vſurpabo,

Falſa ſunt abiicienda remedia, quæ veris ſunt periculis grauiora.

FINIS.

SYLLABVS

SYLLABVS

PRÆCIPVORVM CASVVM, per occaſionem ac præter inſtitutum primarium, diſcuſſorum.

INDEX

INDEX RERVM, ET VERBORVM.

A

C

N

O

P

Paupertas

Scriptura,

T

V

X

Z

LVGDVNI,
Ex Typographia
CLAVDII CAYNE,
1637.

